

Το Αγόρι

με τη

Ριγέ

Πιζάμα

99 ΣΤΑΛΑΚ

ΤΖΟΝ ΜΙΟΪΝ

**Ο Τζον Μπόιν γεννήθηκε
στην Ιρλανδία το 1971.
Σπούδασε φιλολογία
στο Trinity College στο Δουβλίνο
και παρακολούθησε σεμινάρια
δημιουργικής γραφής
στο University of East Anglia,
στο Norwich, όπου και δίδαξε
αργότερα. Ζει στο Δουβλίνο.
Έχει γράψει τέσσερα μυθιστορήματα
για ενήλικες. Το *Αγόρι με τη Ριγέ
Πιζάμα* είναι το πρώτο του βιβλίο
που απευθύνεται και σε παιδιά
και σε ενήλικες.**

Ευχαριστίες

Για τις συμβουλές τους και τα οξυδερκή σχόλιά τους, και επειδή δε με άφησαν ούτε στιγμή να χάσω το σημείο εστίασης της ιστορίας μου, ευχαριστώ πολύ τους Ντέιβιντ Φίκλινγκ, Μπέρα Πίρσον και Λίντα Σάρτζεντ. Και τον ατζέντη μου, τον Σάιμον Τρέβιν, που, όπως πάντα, βρισκόταν εξαρχής πίσω από το εγχείρημα.

Ευχαριστώ επίσης την παλιά μου φίλη Τζανέτ, που τόσο με ενθάρρυνε όταν διάβασε το αρχικό κείμενο.

Κεφάλαιο Ένα

Ο Μπρούνο κάνει μια ανακάλυψη

Ένα απόγευμα, όταν ο Μπρούνο επέστρεψε από το σχολείο, εξεπλάγη που βρήκε τη Μαρία, την υπηρέτριά τους – που είχε το κεφάλι της πάντα σκυμμένο και το βλέμμα της καρφωμένο στο χαλί – να στέκεται στο δωμάτιό του, να βγάζει όλα του τα πράγματα από την ντουλάπα και να τα χώνει μέσα σε τέσσερα ξύλινα μπαούλα, ακόμα και τα πράγματα που ο Μπρούνο είχε παραχώσει στο βάθος της ντουλάπας, που ανήκαν σ' αυτόν και στα οποία δεν είχε κανείς δικαίωμα να χώνει τη μύτη του.

«Τι κάνεις εκεί;» ρώτησε με όλη την ευγένεια που μπορούσε να επιστρατεύσει, γιατί, παρότι δεν του άρεσε καθόλου που γυρίζοντας σπίτι βρήκε κάποιον να ψαχουλεύει τα υπάρχοντά του, η μητέρα του του έλεγε πάντα να φέρεται με σεβασμό στη Μαρία και να μη μιμείται τον τρόπο με τον οποίο της μιλούσε ο Πατέρας. «Κάτω τα χέρια σου από τα πράγματά μου».

Η Μαρία κούνησε το κεφάλι της κι έδειξε προς τη σκάλα πίσω του, όπου είχε μόλις εμφανιστεί η μητέρα του Μπρού-

νο. Ήταν μια γυναίκα ψηλή, με μακριά κόκκινα μαλλιά, που τα είχε πάντα μαζεμένα σε κάτι σαν δίχτυ στο πίσω μέρος του κεφαλιού της, και έσφιγγε τα χέρια της νευρικά, σαν να υπήρχε κάτι που θα ήθελε να μην πρέπει να πει ή κάτι που θα ήθελε να μην πρέπει να πιστέψει.

«Μητέρα», είπε ο Μπρούνο πηγαίνοντας προς το μέρος της, «τι συμβαίνει; Γιατί ψαχουλεύει τα πράγματά μου η Μαρία;»

«Τα πακετάρει», του εξήγησε η Μητέρα.

«Τα πακετάρει;» ρώτησε εκείνος κι έφερε στο νου του ό,τι είχε συμβεί τις προηγούμενες μέρες, για να σκεφτεί αν ήταν ιδιαίτερα άτακτος ή είχε πει δυνατά λέξεις που δεν του επιτρεπόταν να χρησιμοποιεί και γι' αυτό τον έδιωχναν.

Όμως δε θυμόταν να έχει συμβεί κάτι τέτοιο. Μάλιστα τις τελευταίες μέρες είχε φερθεί άψογα σε όλους και δε θυμόταν να είχε προκαλέσει κάποια καταστροφή.

«Γιατί;» ρώτησε. «Τι έκανα;»

Η Μητέρα είχε στο μεταξύ μπει στο δωμάτιό της, όπου βρισκόταν και ο Λαρς, ο μπάτλερ, που μάζευε και τα δικά της πράγματα. Η Μητέρα αναστέναξε και σήκωσε τα χέρια της με απελπισία προτού ξαναπάει προς τη σκάλα, με τον Μπρούνο να την ακολουθεί αποφασισμένος να μην αφήσει το θέμα να περάσει έτσι, χωρίς να του δοθεί μια εξήγηση.

«Μητέρα», επέμεινε. «Τι συμβαίνει; Μετακομίζουμε;»

«Έλα κάτω μαζί μου», είπε η Μητέρα, και κατέβηκε προς τη μεγάλη τραπεζαρία, όπου είχαν κάνει τραπέζι στον Φύρη την περασμένη εβδομάδα. «Θα τα πούμε κάτω».

Ο Μπρούνο έτρεξε και την προσπέρασε στη σκάλα κι έτσι βρισκόταν ήδη εκεί και την περίμενε όταν εκείνη έφτασε

στην τραπεζαρία. Την κοίταξε αμίλητος για μια στιγμή και σκέφτηκε πως μάλλον κάτι είχε κάνει λάθος στο μακιγιάζ της το πρωί, γιατί τα βλέφαρά της ήταν πιο κόκκινα απ' ό,τι συνήθως, όπως γίνονταν και τα δικά του κάθε φορά που προκαλούσε κάποια καταστροφή και είχε μπελάδες και τελικά έβαζε τα κλάματα.

«Λοιπόν, Μπρούνο, δε χρειάζεται να ανησυχείς», είπε η Μητέρα και κάθισε στην καρέκλα όπου είχε καθίσει η όμορφη ξανθιά γυναίκα που είχε έρθει στο τραπέζι μαζί με τον Φύρη και τον χαιρετούσε, ενώ ο Πατέρας έκλεινε τις πόρτες. «Αν μη τι άλλο, θα ζήσουμε μια μεγάλη περιπέτεια».

«Μα τι συμβαίνει; Θα με διώξετε;» ρώτησε ο Μπρούνο.

«Όχι. Δε θα φύγεις μόνο εσύ», είπε η Μητέρα, που για μια στιγμή φάνηκε πως θα χαμογελούσε, αλλά το σκέφτηκε καλύτερα και δε χαμογέλασε. «Θα φύγουμε όλοι. Ο πατέρας σου, εγώ, η Γκρέτελ κι εσύ. Και οι τέσσερις μας».

Ο Μπρούνο το σκέφτηκε και κατσούφιασε. Δε θα τον πολυπείραζε αν έδιωχναν την Γκρέτελ, γιατί ήταν Καταδικασμένη Περίπτωση και το μόνο που του δημιουργούσε ήταν προβλήματα. Ήταν όμως άδικο να φύγουν όλοι εξαιτίας της.

«Πού θα πάμε;» ρώτησε. «Πού ακριβώς θα πάμε; Γιατί δεν μπορούμε να μείνουμε εδώ;»

«Η δουλειά του πατέρα σου», του εξήγησε η Μητέρα. «Ξέρεις πόσο σημαντική είναι, ε;»

«Ναι, βέβαια», είπε ο Μπρούνο και κούνησε το κεφάλι του, γιατί στο σπίτι είχαν συνέχεια ένα σωρό καλεσμένους – άντρες με εκπληκτικές στολές, γυναίκες με γραφομηχανές, τις οποίες απαγορευόταν να αγγίξει με τα βρομόχερά του – που ήταν πάντα τόσο ευγενικοί με τον Πατέρα και συζητού-

σαν μεταξύ τους πως είναι ένας αξιοπρόσεκτος άνθρωπος, γιατί ο Φύρης είχε σπουδαία σχέδια γι' αυτόν.

«Λοιπόν, καμιά φορά, όταν κάποιος είναι τόσο σημαντικό», συνέχισε η Μητέρα, «ο εργοδότης του του ζητάει να πάρει κάπου αλλού, όπου υπάρχει μια πάρα πολύ σοβαρή δουλειά που πρέπει να γίνει».

«Τι είδους δουλειά;» ρώτησε ο Μπρούνο, γιατί αν ήθελε να είναι ειλικρινής με τον εαυτό του – κάτι που ήθελε πάντα να είναι – δεν ένιωθε και πολύ σίγουρος για το ποια ήταν η δουλειά του Πατέρα.

Στο σχολείο είχαν μιλήσει μια μέρα για τους πατεράδες τους κι ο Καρλ είχε πει πως ο δικός του είναι μανάβης, κάτι που ο Μπρούνο ήξερε πως ίσχυε, αφού είχε το μανάβικο στο κέντρο της πόλης. Και ο Ντάνιελ είχε πει πως ο πατέρας του είναι δάσκαλος, κάτι που ο Μπρούνο ήξερε πως ίσχυε, αφού δίδασκε τα μεγάλα παιδιά, απ' τα οποία καλά θα έκανες να μένεις μακριά. Και ο Μάρτιν είχε πει πως ο πατέρας του ήταν μάγειρας, κάτι που ο Μπρούνο ήξερε πως ίσχυε, αφού καμιά φορά ερχόταν να πάρει τον Μάρτιν απ' το σχολείο και όποτε ερχόταν, φορούσε ένα άσπρο σκουφάκι και μια καρό ποδιά, λες και είχε μόλις βγει από την κουζίνα του.

Όταν όμως ρώτησαν τον Μπρούνο τι δουλειά έκανε ο δικός του πατέρας, ο Μπρούνο άνοιξε το στόμα του για να τους πει, μα συνειδητοποίησε πως κι ο ίδιος καλά καλά δεν ήξερε. Το μόνο που μπορούσε να πει ήταν ότι ο πατέρας του ήταν ένας αξιοπρόσεκτος άνθρωπος και πως ο Φύρης είχε γι' αυτόν σπουδαία σχέδια. Α, και πως φορούσε μια εκπληκτική στολή.

«Είναι μια πολύ σημαντική δουλειά», είπε η Μητέρα δι-

στάζοντας για λίγο. «Μια δουλειά που μόνο ένας πολύ σπουδαίος άνθρωπος μπορεί να κάνει. Το καταλαβαίνεις αυτό, έτσι;»

«Και πρέπει να πάμε όλοι μαζί του;» ρώτησε ο Μπρούνο.

«Φυσικά και πρέπει», είπε η Μητέρα. «Δε θα ήθελες να πάει ο Πατέρας μόνος του στην καινούρια του δουλειά και να νιώθει μοναξιά, έτσι δεν είναι;»

«Ναι, μάλλον», είπε ο Μπρούνο.

«Θα του λείπαμε πάρα πολύ του Πατέρα αν δε μας είχε μαζί του», πρόσθεσε η Μητέρα.

«Ποιος θα του έλειπε περισσότερο;» ρώτησε ο Μπρούνο. «Εγώ ή η Γκρέτελ;»

«Θα του λείπατε και οι δυο εξίσου», είπε η μητέρα, που είχε ως απaráβατη αρχή πως δεν πρέπει να εκφράζουμε τις προτιμήσεις μας, και ο Μπρούνο το σεβόταν αυτό, δεδομένου μάλιστα πως ήξερε ότι κατά βάθος αυτός ήταν ο αγαπημένος της.

«Και το σπίτι μας;» ρώτησε ο Μπρούνο. «Ποιος θα το φροντίζει όσο θα λείπουμε;»

Η Μητέρα αναστέναξε και κοίταξε το χώρο γύρω της και δε θα τον ξανάβλεπε ποτέ. Το σπίτι τους ήταν πανέμορφο, με πέντε ορόφους συνολικά, αν μετρούσες και το υπόγειο, όπου ο Μάγειρας έφτιαχνε τα φαγητά και η Μαρία κι ο Λαρς κάθονταν στο τραπέζι και τσακώνονταν ή αποκαλούσαν ο ένας τον άλλον με ονόματα που δε θα 'πρεπε να λέγονται. Και αν μετρούσες και το δωματιάκι πάνω πάνω, εκείνο με τα λοξά παράθυρα, από τα οποία ο Μπρούνο έβλεπε όλο το Βερολίνο αν στεκόταν στα νύχια των ποδιών του και κρατιόταν γερά από το κούφωμα.

«Θα πρέπει προς το παρόν να το κλείσουμε το σπίτι», είπε η Μητέρα. «Αλλά κάποτε θα γυρίσουμε».

«Και ο Μάγειρας;» ρώτησε ο Μπρούνο. «Ο Λαρς; Η Μαρία; Δε θα μείνουν εδώ;»

«Θα έρθουν μαζί μας», του εξήγησε η Μητέρα. «Φτάνουν όμως οι ερωτήσεις. Καλύτερα να πας πάνω και να βοηθήσεις τη Μαρία να μαζέψει τα πράγματά σου».

Ο Μπρούνο σηκώθηκε από την καρέκλα, αλλά δεν έφυγε. Υπήρχαν μερικές ακόμα ερωτήσεις που ήθελε να κάνει προτού θεωρήσει το θέμα λήξαν.

«Και πόσο μακριά είναι;» ρώτησε. «Η καινούρια δουλειά εννοώ. Είναι περισσότερο από ένα χιλιόμετρο μακριά;»

«Ποπό», είπε η Μητέρα γελώντας, παρότι το γέλιο της ήταν παράξενο, καθώς δεν έμοιαζε χαρούμενη, και γύρισε το κεφάλι της σαν να μην ήθελε να δει ο Μπρούνο το πρόσωπό της. «Ναι, Μπρούνο», είπε. «Είναι περισσότερο από ένα χιλιόμετρο μακριά. Και μάλιστα πολύ περισσότερο».

Ο Μπρούνο έμεινε με τα μάτια ορθάνοιχτα και το στόμα του να σχηματίζει ένα μεγάλο όμικρον. Τα χέρια του κρέμονταν παράλληλα με το σώμα του, όπως κάθε φορά που κάτι τον εξέπληττε. «Εννοείς πως θα φύγουμε από το Βερολίνο;» ρώτησε ξεφυσώντας.

«Δυστυχώς», είπε η Μητέρα νεύοντας θλιμμένα. «Η δουλειά του πατέρα σου είναι...»

«Και το σχολείο;» είπε ο Μπρούνο διακόπτοντάς την, κάτι που ήξερε πως δεν έπρεπε να κάνει, μα πίστευε πως θα του το συγχωρούσε λόγω της ιδιαίτερης περίπτωσης. «Και ο Καρλ; Ο Ντάνιελ; Ο Μάρτιν; Πώς θα με βρίσκουν όταν θα θέλουν να κάνουμε πράγματα μαζί;»

«Θα χρειαστεί να αποχαιρετήσεις προς το παρόν τους φίλους σου», είπε η Μητέρα. «Παρότι σίγουρα θα τους ξαναδείς κάποτε. Και σε παρακαλώ να μη διακόπτεις τη μητέρα σου όταν μιλάει», πρόσθεσε, γιατί αν και τα νέα ήταν παράξενα και δυσάρεστα, σίγουρα δεν ήταν ανάγκη ο Μπρούνο να μην τηρεί τους καλούς τρόπους που είχε διδαχτεί.

«Να τους αποχαιρετήσω;» ρώτησε κοιτάζοντάς τη με έκπληξη. «Να τους αποχαιρετήσω;» επανέλαβε ψευδίζοντας, λες και το στόμα του ήταν γεμάτο μπισκότα που είχε μασήσει, αλλά δεν είχε προλάβει να καταπιεί. «Να αποχαιρετήσω τον Καρλ και τον Ντάνιελ και τον Μάρτιν;» συνέχισε σχεδόν φωνάζοντας, κάτι που απαγορευόταν στους εσωτερικούς χώρους. «Μα είναι οι τρεις κολλητοί μου φίλοι για πάντα!»

«Θα κάνεις άλλους φίλους», είπε η Μητέρα, και με το χέρι της του ένευσε να φύγει, λες και το να κάνεις τρεις κολλητούς φίλους για πάντα είναι το ευκολότερο πράγμα του κόσμου.

«Μα είχαμε σχέδια», διαμαρτυρήθηκε ο Μπρούνο.

«Σχέδια;» ρώτησε η Μητέρα, ανασηκώνοντας το ένα της βλέφαρο. «Τι είδους σχέδια;»

«Α, δε μαρτυράω!» είπε ο Μπρούνο, που δεν μπορούσε να αποκαλύψει ποια ακριβώς ήταν τα σχέδια, αλλά σίγουρα εμπειρείχαν αρκετές καταστροφές, και ιδιαίτερα σε μερικές βδομάδες που θα σταματούσε το σχολείο για καλοκαιρινές διακοπές και δε θα περνούσαν την ώρα τους κάνοντας σχέδια – θα τα πραγματοποιούσαν.

«Λυπάμαι, Μπρούνο», είπε η Μητέρα, «αλλά τα σχέδιά σου θα χρειαστεί να περιμένουν. Δεν έχουμε επιλογή».

«Μα, Μητέρα!»

«Μπρούνο, φτάνει», είπε εκείνη, άγρια αυτή τη φορά, και σηκώθηκε για να του δείξει ότι το εννοούσε όταν του είπε πως φτάνει πια. «Εξάλλου μόλις την περασμένη εβδομάδα διαμαρτυρόσουν για το πόσα πράγματα έχουν αλλάξει εδώ τώρα τελευταία».

«Εντάξει, δε μου αρέσει που το βράδυ πρέπει να σβήνουμε όλα τα φώτα», παραδέχτηκε ο Μπρούνο.

«Όλοι το κάνουν αυτό», είπε η Μητέρα. «Για λόγους ασφαλείας. Και ποιος ξέρει, ίσως κινδυνεύουμε λιγότερο αν φύγουμε. Τώρα θέλω να πας επάνω και να βοηθήσεις τη Μαρία να μαζέψει τα πράγματά σου. Χάρη σε μερικούς μερικούς, δεν έχουμε όσο χρόνο θα ήθελα για να προετοιμαστούμε».

Ο Μπρούνο ένευσε κι έφυγε στενοχωρημένος, γιατί ήξερε ότι «μερικοί μερικοί» ήταν μια φράση που η Μητέρα χρησιμοποιούσε αντί για το «ο Πατέρας σου» και ότι τη φράση αυτή εκείνος δεν επιτρεπόταν να τη χρησιμοποιεί.

Ανέβηκε αργά τη σκάλα πιασμένος με το ένα χέρι από την κουπαστή και αναρωτιόταν αν η σκάλα του καινούριου σπιτιού στο καινούριο μέρος όπου βρισκόταν η καινούρια δουλειά θα είχε τόσο ωραία κουπαστή για τσουλήθρα όσο αυτή. Γιατί η κουπαστή σ' αυτό το σπίτι ξεκινούσε από τον πάνω πάνω όροφο – εκεί που ήταν το δωματιάκι απ' όπου αν στεκόταν στα νύχια των ποδιών του και κρατιόταν γερά από το κούφωμα, έβλεπε όλο το Βερολίνο – και τέλειωνε στο ισόγειο, ακριβώς μπροστά στις δύο τεράστιες δρύινες πόρτες. Και ο Μπρούνο τρελαινόταν να καβαλάει την κουπαστή στον πάνω πάνω όροφο και να τσουλάει φωνάζοντας «Οουουου» καθώς τσουλούσε.

Να τσουλάει από τον πάνω πάνω όροφο ως τον από κά-

τω, εκεί που ήταν το υπνοδωμάτιο της Μητέρας και του Πατέρα, και το μεγάλο μπάνιο, εκεί που δεν έπρεπε να πηγαίνει ποτέ.

Και ως τον επόμενο, όπου ήταν το δικό του το υπνοδωμάτιο και της Γκρέτελ, και το μικρότερο μπάνιο, όπου θα 'πρεπε να πηγαίνει πιο συχνά απ' όσο πήγαινε.

Και ως το ισόγειο, όπου πηδούσε από την κουπαστή κι έπρεπε να προσγειώνεται στητός και στα δυο του πόδια, αλλιώς έχανε πέντε βαθμούς κι έπρεπε να το ξανακάνει.

Η κουπαστή ήταν το καλύτερο πράγμα που είχε αυτό το σπίτι – μαζί με το γεγονός πως ο Παππούς και η Γιαγιά έμεναν τόσο κοντά – και τώρα που το σκεφτόταν, αναρωτιόταν αν θα έρχονταν κι εκείνοι στην καινούρια δουλειά, και υπέθεσε πως ναι, γιατί δεν ήταν εύκολο να τους αφήσουν. Κανείς δεν είχε ανάγκη την Γκρέτελ, αφού ήταν Καταδικασμένη Περίπτωση – καλύτερα να έμενε εκεί να προσέχει το σπίτι – αλλά ο Παππούς και η Γιαγιά; Αυτό πάντως ήταν άλλο θέμα.

Ο Μπρούνο ανέβηκε αργά τη σκάλα και πήγε προς το δωμάτιό του, προτού όμως μπει, κοίταξε πίσω, προς το ισόγειο, και είδε τη Μητέρα να μπαίνει στο γραφείο του Πατέρα, που βρισκόταν απέναντι από την τραπεζαρία – και ήταν Χώρος Απαγορευμένης Διέλευσης Κάθε Ώρα και σε Κάθε Περίσταση – και την άκουσε να του μιλάει δυνατά, ώσπου ο Πατέρας μίλησε δυνατότερα απ' όσο μπορούσε να μιλήσει η Μητέρα κι έτσι έληξε η συνομιλία τους. Έπειτα η πόρτα του γραφείου έκλεισε και ο Μπρούνο δεν άκουγε, κι έτσι σκέφτηκε πως θα ήταν καλή ιδέα να πάει στο δωμάτιό του και να αναλάβει εκείνος να μαζέψει τα πράγματά του, γιατί αλ-

λιώς η Μαρία θα έβγαζε όλα του τα υπάρχοντα από την ντουλάπα χωρίς φροντίδα και προσοχή, ακόμα κι αυτά που είχε κρύψει στο βάθος της ντουλάπας και ανήκαν σ' αυτόν και στα οποία δεν είχε κανείς δικαίωμα να χώνει τη μύτη του.

Κεφάλαιο Δύο

Το καινούριο σπίτι

Όταν πρωτοείδε το καινούριο τους σπίτι, ο Μπρούνο έμεινε με τα μάτια ορθάνοιχτα και το στόμα του να σχηματίζει ένα μεγάλο όμικρον. Τα χέρια του κρέμονταν παράλληλα με το σώμα του, όπως κάθε φορά που κάτι τον εξέπληττε. Τα πάντα στο καινούριο σπίτι ήταν το άκρως αντίθετο του παλιού τους σπιτιού και δεν μπορούσε να πιστέψει πως θα ζούσαν στο σπίτι αυτό.

Το σπίτι τους στο Βερολίνο βρισκόταν σε έναν ήσυχο δρόμο, γύρω υπήρχαν άλλα μεγάλα σπίτια σαν το δικό του, και ήταν πάντα ευχάριστο να τα κοιτάξεις, γιατί ήταν σχεδόν ίδια με το δικό του, αλλά όχι και ολόιδια, και υπήρχαν αγόρια που ζούσαν σ' αυτά με τα οποία έπαιζε (αν ήταν φίλοι) ή τα απέφευγε (αν δεν ήταν φίλοι). Το καινούριο σπίτι όμως ήταν μόνο του σε έναν κενό, έρημο τόπο και δεν υπήρχαν άλλα σπίτια στο οπτικό του πεδίο, κάτι που σήμαινε πως δε θα υπήρχαν κι άλλες οικογένειες εκεί γύρω, και άρα ούτε αγόρια για να παίζει, είτε ήταν φίλοι είτε όχι.

Το σπίτι στο Βερολίνο ήταν τεράστιο και παρότι είχε ζήσει

εκεί εννιά χρόνια, υπήρχαν ακόμα γωνίτσες και κρυψώνες που δεν είχε εξερευνήσει. Υπήρχαν ακόμα και ολόκληρα δωμάτια – όπως ήταν το γραφείο του Πατέρα, που ήταν Χώρος Απαγορευμένης Διέλευσης Κάθε Όρα και σε Κάθε Περίσταση – στα οποία σχεδόν δεν είχε μπει καν. Το καινούριο σπίτι είχε μόνο τρεις ορόφους· τον πάνω πάνω όροφο, όπου βρίσκονταν και τα τρία υπνοδωμάτια και υπήρχε μόνο ένα μπάνιο, το ισόγειο με την κουζίνα, την τραπεζαρία κι ένα νέο γραφείο για τον Πατέρα (για το οποίο υπέθεσε πως θα ίσχυαν οι ίδιοι περιορισμοί που ίσχυαν και για το παλιό) και ένα υπόγειο, όπου θα κοιμούνταν οι υπηρέτες.

Ολόγυρα από το σπίτι στο Βερολίνο υπήρχαν άλλοι δρόμοι με μεγάλα σπίτια και όταν περπατούσες προς το κέντρο της πόλης, υπήρχαν πάντα άνθρωποι που βολτάριζαν και σταματούσαν για να κουβεντιάσουν με τους άλλους ή περνούσαν βιαστικά κι έλεγαν πως δεν προλάβαιναν να σταματήσουν, όχι σήμερα, που είχαν τόσα πράγματα να κάνουν. Υπήρχαν καταστήματα με φωτεινές βιτρίνες και μαγαζιά με φρούτα και λαχανικά, με μεγάλους πάγκους φορτωμένους με λάχανα, καρότα, κουνουπίδια και καλαμπόκια. Μερικοί πάγκοι ξεχείλιζαν από τα πράσα και ταμανιτάρια, τα γογγύλια και τα λαχανάκια· άλλοι ήταν γεμάτοι με μαρούλια και φασολάκια, κολοκύθια και μυρωδικά. Του άρεσε να στέκεται έξω από αυτά τα μαγαζιά, να κλείνει τα μάτια του και να ρουφάει τις μυρωδιές τους, να νιώθει πως ζαλίζεται από τις ανάκατες γλυκές μυρωδιές της ζωής. Όμως γύρω από το καινούριο σπίτι δεν υπήρχαν άλλοι δρόμοι, ούτε κανείς βολτάριζε ή περνούσε βιαστικά, ούτε βέβαια υπήρχαν καταστήματα ή μαγαζιά με φρούτα και λαχανικά. Αν έκλεινε τα μάτια

του, όλα γύρω του έμοιαζαν άδεια και ψυχρά, σαν να βρισκόταν στο πιο μοναχικό μέρος του κόσμου. Στη μέση του πουθενά.

Στο Βερολίνο υπήρχαν τραπεζάκια στημένα έξω, στα πεζοδρόμια, και συχνά όταν γυρνούσε σπίτι με τον Καρλ, τον Ντάνιελ και τον Μάρτιν, υπήρχαν άντρες και γυναίκες που κάθονταν σ' αυτά, έπιναν αφρώδη ποτά και γελούσαν δυνατά· οι άνθρωποι που κάθονταν σ' αυτά τα τραπεζάκια πρέπει να είναι πολύ διασκεδαστικοί άνθρωποι, σκεφτόταν πάντα ο Μπρούνο, γιατί ό,τι και να έλεγαν, πάντα κάποιος γελούσε. Το καινούριο σπίτι όμως είχε κάτι που έκανε τον Μπρούνο να πιστεύει πως ποτέ κανείς δε γελούσε εκεί, πως σ' αυτό δεν υπήρχε τίποτα που να μπορεί να σε κάνει να γελάσεις ή να χαρείς.

«Η άποψή μου είναι πως ήταν κακή ιδέα», είπε ο Μπρούνο λίγες ώρες αφότου είχαν φτάσει, καθώς η Μαρία άδειαζε τις βαλίτσες του στον πάνω όροφο.

Η Μαρία δεν ήταν η μοναδική τους υπηρέτρια στο καινούριο σπίτι, υπήρχαν άλλοι τρεις υπηρέτες, που ήταν κοκαλιάρηδες και μιλούσαν μεταξύ τους μόνο ψιθυριστά. Υπήρχε κι ένας ηλικιωμένος άντρας, ο οποίος, απ' ό,τι του είπαν, ήταν εκεί μόνο για να τους ετοιμάζει τα λαχανικά κάθε μέρα και να τους σερβίρει στο δείπνο, και έμοιαζε πολύ στενοχωρημένος, αλλά και λίγο θυμωμένος.

«Δεν έχουμε την πολυτέλεια να έχουμε άποψη», είπε η Μητέρα καθώς άνοιγε ένα κουτί που περιείχε το σερβίτιο των εξήντα τεσσάρων ποτηριών που της είχαν δώσει ο Παπούς και η Γιαγιά όταν είχε παντρευτεί τον Πατέρα. «Μερικοί μερικοί παίρνουν όλες τις αποφάσεις για μας».

Ο Μπρούνο δεν ήξερε τι εννοούσε μ' αυτό κι έτσι έκανε πως δεν το άκουσε.

«Η άποψή μου είναι πως ήταν κακή ιδέα», επανέλαβε. «Πιστεύω πως το καλύτερο που έχουμε να κάνουμε είναι να τα ξεχάσουμε όλα και να γυρίσουμε σπίτι μας. Όλο αυτό θα είναι απλώς μια πολύτιμη εμπειρία για μας», πρόσθεσε, χρησιμοποιώντας μια φράση που είχε μάθει πρόσφατα και ήταν αποφασισμένος να τη χρησιμοποιεί όσο συχνότερα μπορούσε.

Η Μητέρα χαμογέλασε κι ακούμπησε προσεχτικά τα ποτήρια πάνω στο τραπέζι.

«Θα σου πω κι εγώ μια φράση», είπε. «Πρέπει να βλέπουμε τη θετική πλευρά ακόμα και των πιο δυσάρεστων πραγμάτων».

«Δεν ξέρω πώς γίνεται αυτό», απάντησε ο Μπρούνο. «Νομίζω πως πρέπει απλώς να πεις στον Πατέρα πως άλλες γνώμη και πως, αν πρέπει να μείνουμε εδώ την υπόλοιπη μέρα, και να φάμε εδώ, και να κοιμηθούμε εδώ απόψε, επειδή είμαστε όλοι κουρασμένοι, εντάξει, αλλά μάλλον πρέπει να σηκωθούμε νωρίς αύριο το πρωί και να βρισκόμαστε πίσω στο Βερολίνο μέχρι το απογευματάκι».

Η Μητέρα αναστέναξε.

«Μπρούνο, δεν πας πάνω να βοηθήσεις τη Μαρία με τα πράγματά σου;»

«Μα δεν έχει νόημα να τα βγάλουμε αν πρόκειται...»

«Μπρούνο, πήγαινε σε παρακαλώ!» του απάντησε κοφτά η Μητέρα, γιατί προφανώς δεν υπήρχε πρόβλημα αν εκείνη τον διέκοπτε, ενώ το αντίστροφο απαγορευόταν. «Είμαστε εδώ, φτάσαμε, αυτό θα είναι το σπίτι μας για το προσεχές διάστημα και πρέπει να δούμε τη θετική του πλευρά. Το κατάλαβες;»

Ο Μπρούνο δεν κατάλαβε τι σήμαινε «το προσεχές διάστημα» και της το είπε.

«Σημαίνει πως πια ζούμε εδώ, Μπρούνο», είπε η Μητέρα. «Και το ζήτημα έληξε».

Ο Μπρούνο ένιωσε έναν πόνο στο στομάχι του και κάτι να μεγαλώνει μέσα του, κάτι που όταν θα έφτανε από τα βάθη του κορμιού του στον έξω κόσμο, θα τον έκανε είτε να φωνάξει και να ουρλιάξει πως όλα αυτά ήταν στραβά και άδικα και ένα μεγάλο λάθος για το οποίο κάποιος θα πλήρωνε σύντομα ή να ξεσπάσει σε κλάματα. Δεν μπορούσε να καταλάβει τι είχε συμβεί. Τη μια μέρα ήταν απόλυτα ευχαριστημένος, έπαιζε στο σπίτι του, είχε τρεις κολλητούς φίλους για πάντα, έκανε τσουλήθρα στην κουπαστή της σκάλας, προσπαθούσε να σταθεί στις μύτες των ποδιών του για να βλέπει όλο το Βερολίνο, και τώρα ήταν κλεισμένος σ' αυτό το ψυχρό, άσχημο σπίτι, με τρεις υπηρέτες που ψιθύριζαν, ένα σερβιτόρο που ήταν στενοχωρημένος και θυμωμένος, και όπου κανείς δε φαινόταν πως μπορούσε να ξαναγίνει χαρούμενος.

«Μπρούνο, θέλω να πας επάνω και να τακτοποιήσεις τα πράγματά σου, και θέλω να το κάνεις τώρα», είπε η Μητέρα αγριεμένη κι εκείνος κατάλαβε πως το εννοούσε, κι έτσι έκανε στροφή και έφυγε χωρίς να πει λέξη.

Ένωθε τα δάκρυα να ανεβαίνουν στα μάτια του, αλλά ήταν αποφασισμένος να μην τα αφήσει ακόμα να ξεχυθούν.

Πήγε επάνω κι έκανε μια ολόκληρη περιστροφή, ελπίζοντας πως θα διέκρινε έστω και μια μικρή πόρτα ή μια τόση δα τρυπούλα όπου θα μπορούσε να γίνει μια αξιοπρεπής εξερεύνηση, αλλά δεν υπήρχε καμία. Στον όροφο αυτό υπήρ-

χαν μόνο τέσσερις πόρτες, δύο σε κάθε πλευρά, αντικριστά. Η πόρτα του δωματίου του, η πόρτα του δωματίου της Γκρέτελ, η πόρτα του δωματίου της Μητέρας και του Πατέρα και η πόρτα του μπάνιου.

«Αυτό δεν είναι σπίτι μου και ούτε πρόκειται ποτέ να γίνει», μουρμούρισε μέσα από τα δόντια του καθώς έμπαινε στο δωμάτιό του, όπου βρήκε όλα του τα ρούχα πεταμένα πάνω στο κρεβάτι και τα κουτιά με τα παιχνίδια και τα βιβλία ακόμα απείραχτα.

Προφανώς η Μαρία δεν είχε βάλει τις σωστές προτεραιότητες.

«Η Μητέρα με έστειλε να βοηθήσω», είπε ήρεμα και η Μαρία ένευσε και του έδειξε ένα μεγάλο σάκο που περιείχε όλες του τις κάλτσες και τα εσώρουχα.

«Αν τα συμμαζέψεις αυτά, μπορείς να τα βάλεις στα συρτάρια εκεί πέρα», του είπε δείχνοντάς του ένα άσχημο έπιπλο που βρισκόταν στην άλλη άκρη του δωματίου, δίπλα σε έναν καθρέφτη που είχε στην επιφάνειά του κάτι σαν γλίτσα.

Ο Μπρούνο αναστέναξε κι άνοιξε το σάκο· ήταν γεμάτος φίσκα με τα εσώρουχά του και το μόνο που ήθελε ήταν να χωθεί μέσα στο σάκο, ελπίζοντας πως όταν θα έβγαινε, θα είχε ξυπνήσει και θα ήταν πίσω στο σπίτι του.

«Εσένα πώς σου φαίνονται όλα αυτά, Μαρία;» ρώτησε μετά από μια μακριά σιωπή, γιατί πάντα συμπαθούσε τη Μαρία και την ένιωθε σαν μέλος της οικογένειάς του, κι ας έλεγε πάντα ο Πατέρας πως ήταν απλώς μια υπηρέτρια, και μάλιστα υπερβολικά καλοπληρωμένη.

«Ποια δηλαδή;» ρώτησε εκείνη.

«Αυτά» της είπε, σαν να ήταν το προφανέστερο πράγμα του κόσμου. «Το ότι ήρθαμε σ' ένα τέτοιο μέρος. Δεν πιστεύεις κι εσύ πως κάναμε μεγάλο λάθος;»

«Εγώ δεν έχω λόγο σ' αυτό, κύριε Μπρούνο», του είπε η Μαρία. «Η Μητέρα σας σας εξήγησε για την καινούρια δουλειά του Πατέρα σας και...»

«Έχω βαρεθεί ν' ακούω για τη δουλειά του Πατέρα», είπε ο Μπρούνο διακόπτοντάς την. «Όλο αυτό ακούμε. Η δουλειά του Πατέρα το ένα, η δουλειά του Πατέρα το άλλο... Ε, λοιπόν, αν η δουλειά του Πατέρα σημαίνει πως πρέπει να φύγουμε από το σπίτι μας με την κουπαστή της σκάλας και τους τρεις κολλητούς μου φίλους για πάντα, τότε πιστεύω πως ο Πατέρας καλά θα έκανε να το ξανασκεφτεί το θέμα της δουλειάς του. Συμφωνείς;»

Εκείνη τη στιγμή ακούστηκε ένα τρίξιμο στο χολ και ο Μπρούνο σήκωσε το κεφάλι του και είδε την πόρτα του δωματίου της Μητέρας και του Πατέρα να μισανοίγει. Πάγωσε και για μια στιγμή δεν μπορούσε να κουνηθεί. Η Μητέρα ήταν ακόμα κάτω βέβαια, κάτι που σήμαινε πως ο Πατέρας βρισκόταν μέσα στο δωμάτιο και ίσως είχε ακούσει όλα όσα είχε μόλις πει ο Μπρούνο. Κοίταξε προς την πόρτα και μετά βίας μπορούσε να ανασάνει, καθώς αναρωτιόταν αν ο Πατέρας θα βγει από το δωμάτιο και θα τον πάρει κάτω για να πουν δυο λόγια.

Η πόρτα άνοιξε κι άλλο και ο Μπρούνο έκανε πίσω, καθώς εμφανίστηκε κάποιος που δεν ήταν ο Πατέρας. Ήταν ένας πολύ νεότερος άντρας, όχι τόσο ψηλός όσο ο Πατέρας, αλλά φορούσε παρόμοια στολή, μόνο που δεν είχε πάνω τόσα παράσημα. Φαινόταν πολύ σοβαρός και το πηλήκιό του

ήταν χωμένο βαθιά στο κεφάλι του. Στους κροτάφους του ο Μπρούνο είδε πως είχε πολύ ξανθά μαλλιά, μια σχεδόν αφύσικη απόχρωση του κίτρινου. Κρατούσε στα χέρια του ένα κουτί και προχωρούσε προς τη σκάλα, κοντοστάθηκε όμως όταν είδε τον Μπρούνο να στέκεται και να τον κοιτάζει. Τον κοίταξε απ' την κορυφή ως τα νύχια, λες και δεν είχε ξαναδεί παιδί και δεν ήξερε τι ακριβώς να κάνει μ' αυτό: να το φάει, να το αγνοήσει ή να το πετάξει κάτω απ' τη σκάλα; Αντί για όλα αυτά, ένευσε απλά στον Μπρούνο και συνέχισε το δρόμο του. *greekleech.info*

«Ποιος ήταν αυτός;» ρώτησε ο Μπρούνο.

Ο νεαρός φαινόταν τόσο σοβαρός και απασχολημένος, που ο Μπρούνο υπέθεσε πως ήταν κάποιο πολύ σημαντικό πρόσωπο.

«Ένας από τους στρατιώτες του Πατέρα σας υποθέτω», είπε η Μαρία, που όταν είχε εμφανιστεί ο νεαρός, είχε σταθεί σαν στέκα και είχε φέρει τα χέρια της μπροστά της λες και προσευχόταν.

Επίσης είχε καρφώσει τα μάτια της στο πάτωμα αντί να τον κοιτάξει, λες και φοβόταν πως θα γινόταν στήλη άλατος αν τον κοιτάζε. Μόνο αφότου έφυγε, χαλάρωσε.

«Θα τους μάθουμε σιγά σιγά», είπε.

«Νομίζω πως δεν τον συμπαθώ», είπε ο Μπρούνο. «Παραείναι σοβαρός».

«Κι ο Πατέρας σας είναι πολύ σοβαρός», είπε η Μαρία.

«Ναι, αλλά είναι πατέρας μου», της εξήγησε ο Μπρούνο. «Οι πατεράδες πρέπει να είναι σοβαροί. Άσχετα αν είναι μανάβηδες ή δάσκαλοι, ή μάγειρες, ή διοικητές», είπε, αναφέροντας όλα τα επαγγέλματα που ήξερε πως έκαναν οι αξιο-

πρεπείς, αξιοσέβαστοι πατεράδες, που τα είχε ακούσει εκατοντάδες φορές. «Και δε νομίζω πως αυτός έμοιαζε για πατέρας. Κι ας ήταν βέβαια πολύ σοβαρός».

«Βλέπεις, κάνουν πολύ σοβαρή δουλειά», είπε μ' έναν αναστεναγμό η Μαρία. «Ή τουλάχιστον έτσι νομίζουν. Πάντως αν ήμουν στη θέση σας, δε θα πολυανακατευόμουν με τους στρατιώτες».

«Μήπως έχω και τίποτε καλύτερο να κάνω;» είπε λυπημένος ο Μπρούνο. «Μάλλον δε θα υπάρχει κανείς να παίξουμε μαζί εκτός από την Γκρέτελ, κι αυτό δεν έχει καθόλου πλάκα. Αυτή είναι Καταδικασμένη Περίπτωση».

Ένωσε πως ήταν πάλι στο τσακ να βάλει τα κλάματα, το αναχαίτισε όμως, γιατί δεν ήθελε να τον περάσει η Μαρία για κανένα μωρό. Κοίταξε ολόγυρα το δωμάτιο χωρίς να σηκώσει εντελώς το κεφάλι του, προσπαθώντας να δει αν υπήρχε κάτι ενδιαφέρον σε αυτό το ύψος. Δεν υπήρχε. Ή τουλάχιστον δεν έμοιαζε να υπάρχει. Όταν όμως σήκωσε το βλέμμα του, κάτι τράβηξε την προσοχή του. Στη γωνία του δωματίου, απέναντι απ' την πόρτα, υπήρχε ένα παραθυράκι που ξεκινούσε από το ταβάνι και κατέβαινε λίγο στον τοίχο. Έμοιαζε κάπως με αυτό που υπήρχε στον πάνω πάνω όροφο του σπιτιού στο Βερολίνο, μόνο που δεν ήταν εξίσου ψηλά. Ο Μπρούνο το κοίταξε και σκέφτηκε πως ίσως μπορούσε από κει να δει έξω, πιθανόν και χωρίς να χρειάζεται να στέκεται στις μύτες των ποδιών του.

Πήγε αργά προς τα κει, ελπίζοντας πως από το παραθυράκι αυτό θα μπορούσε να δει ως το Βερολίνο, να ξαναδεί το σπίτι του και τους δρόμους γύρω του, και τα τραπεζάκια όπου κάθονταν οι άνθρωποι και έπιναν τα αφρώδη ποτά

τους κι έλεγαν ο ένας στον άλλο αστείες ιστορίες. Πήγε αργά, γιατί δεν ήθελε να απογοητευτεί. Όμως το δωμάτιο δεν ήταν και τόσο μεγάλο κι έτσι έφτασε σύντομα στο παράθυρο και κόλλησε το πρόσωπό του στο τζάμι και είδε τι υπήρχε απ' έξω, κι αυτή τη φορά τα μάτια του ήταν ορθάνοιχτα, το στόμα του σχημάτιζε ένα μεγάλο όμικρον και τα χέρια του κρέμονταν παράλληλα με το σώμα του, γιατί αυτό που είδε τον έκανε να νιώσει κρύο και ανασφάλεια.

Η Καταδικασμένη Περίπτωση

Ο Μπρούνο ήταν βέβαιος πως θα ήταν πολύ πιο λογικό αν είχαν αφήσει την Γκρέτελ πίσω στο Βερολίνο, να προσέχει το σπίτι τους, γιατί το κορίτσι αυτό μόνο μπελάδες δημιουργούσε. Και μάλιστα, ο Μπρούνο είχε ακούσει πολλές φορές να περιγράφουν την Γκρέτελ ως Κίνδυνο Θάνατο από Καταβολής Κόσμου.

Η Γκρέτελ ήταν τρία χρόνια μεγαλύτερη από τον Μπρούνο και του είχε ξεκαθαρίσει από τότε που ο Μπρούνο θυμόταν τον εαυτό του πως για κάθε θέμα που θα προέκυπτε, και ιδίως αν το θέμα αυτό αφορούσε τους δυο τους, εκείνη είχε το πάνω χέρι. Ο Μπρούνο δεν ήθελε να παραδεχτεί πως τη φοβόταν λίγο, αλλά αν ήθελε να είναι ειλικρινής με τον εαυτό του – κάτι που ήθελε πάντα να είναι –, θα παραδεχόταν πως τη φοβόταν λίγο.

Είχε ορισμένες ενοχλητικές συνήθειες, κάτι αναμενόμενο από μια αδελφή. Περνούσε ώρες ατέλειωτες στο μπάνιο κάθε πρωί και δεν έμοιαζε να τη νοιάζει αν ο Μπρούνο περίμενε απ' έξω χοροπηδώντας απ' το ένα πόδι στο άλλο, αδημονώντας να μπει.

Είχε μια μεγάλη συλλογή από κούκλες, που τις είχε τοποθετήσει σε ράφια γύρω γύρω στο δωμάτιό της, που κοιτούσαν τον Μπρούνο και τον παρακολουθούσαν κατασκοπεύοντας τι έκανε. Ήταν βέβαιος πως όποτε πήγαινε να εξερευνησει το δωμάτιό της, όταν εκείνη έλειπε απ' το σπίτι, αυτές μετά της τα κάρφωναν όλα, και η ιδέα αυτή δεν του άρεσε καθόλου.

Είχε επίσης διάφορες πολύ ενοχλητικές φίλες, που μάλλον πίστευαν πως ήταν εξυπνάδα να τον κοροϊδεύουν, κάτι που εκείνος δεν υπήρχε περίπτωση να κάνει αν ήταν τρία χρόνια μεγαλύτερός τους. Όλες οι φιλενάδες της Γκρέτελ έμοιαζαν να απολαμβάνουν περισσότερο από καθετί άλλο το να τον βασανίζουν, και του έλεγαν απαίσια πράγματα όποτε δεν ήταν εκεί η Μητέρα και η Μαρία.

«Δεν είναι εννιά χρόνων ο Μπρούνο, είναι μόνο έξι», έλεγε συνέχεια τραγουδιστά ένα από τα τέρατα, χορεύοντας γύρω του και σκουπώντας τον στα πλευρά.

«Δεν είμαι έξι χρόνων, είμαι εννιά», διαμαρτυρόταν εκείνος προσπαθώντας να της ξεφύγει.

«Τότε γιατί είσαι τόσο κοντός;» ρωτούσε το τέρας. «Όλα τα εννιάχρονα είναι ψηλότερα από σένα».

Αυτό ήταν αλήθεια και ήταν το ευαίσθητο σημείο του Μπρούνο. Αποτελούσε πηγή συνεχούς απογοήτευσης το ότι ήταν το πιο κοντό αγόρι στην τάξη του. Και μάλιστα όλα τα άλλα αγόρια τού έριχναν σχεδόν ένα κεφάλι. Όταν περπατούσε στο δρόμο με τον Καρλ, τον Ντάνιελ και τον Μάρτιν, καμιά φορά μερικοί τον περνούσαν για το μικρότερο αδελφό κάποιου απ' τους τρεις, ενώ εκείνος ήταν ο δεύτερος μεγαλύτερος σε ηλικία.

«Άρα μάλλον είσαι εξάχρονο», επέμενε το τέρας, κι ο Μπρούνο έτρεχε να κάνει τις ασκήσεις του με την ελπίδα πως κάποια μέρα θα ξυπνούσε και θα είχε ψηλώσει καμιά τριανταριά πόντους.

Μια θετική πλευρά λοιπόν του ότι δε ζούσαν πια στο Βερολίνο ήταν ότι δε θα είχε όλες αυτές να τον τυραννάνε. Αν μάλιστα αναγκαζόταν να μείνει στο καινούριο σπίτι αρκετό καιρό, ίσως και κάνα μήνα, μέχρι να γυρίσουν στο σπίτι τους, θα είχε ψηλώσει αρκετά κι αυτές δε θα μπορούσαν πια να τον κοροϊδεύουν. Αυτό ήταν κάτι που μπορούσε να κρατήσει σε μια άκρη του μυαλού του αν ήθελε να κάνει αυτό που του είχε προτείνει η Μητέρα: να βλέπει τη θετική πλευρά ακόμα και των πιο δυσάρεστων πραγμάτων.

Μπήκε φουριόζος στο δωμάτιο της Γκρέτελ χωρίς να χτυπήσει την πόρτα και τη βρήκε να τακτοποιεί μια ολόκληρη αποικία από κούκλες σε διάφορα ράφια ολόγυρα στο δωμάτιο. *greekleech.info*

«Τι κάνεις εσύ εδώ;» του φώναξε η Γκρέτελ γυρνώντας απότομα. «Δεν ξέρεις ότι δεν μπαίνουν στο δωμάτιο μιας κοπέλας χωρίς να χτυπήσουν;»

«Μη μου πεις πως έφερες μαζί σου όλες σου τις κούκλες;» ρώτησε ο Μπρούνο, που είχε αποκτήσει τη συνήθεια να αγνοεί τις περισσότερες ερωτήσεις της αδελφής του και αντί να της απαντάει, να θέτει τις δικές του ερωτήσεις.

«Φυσικά και τις έφερα», απάντησε εκείνη. «Λες να τις άφηνα στο σπίτι; Μπορεί να μείνουμε εδώ ολόκληρες εβδομάδες».

«Εβδομάδες;» ρώτησε ο Μπρούνο με απογοήτευση στη φωνή του, παρότι κατά βάθος ένιωθε ευχαριστημένος, αφού

είχε συμφιλιωθεί με την ιδέα πως θα έμενε εκεί έναν ολόκληρο μήνα. «Έτσι πιστεύεις;»

«Ναι, ρώτησα τον Πατέρα και μου είπε πως το προσεχές διάστημα θα μείνουμε εδώ».

«Τι ακριβώς σημαίνει “το προσεχές διάστημα”;» ρώτησε ο Μπρούνο και κάθισε στην άκρη του κρεβατιού της.

«Σημαίνει τις επόμενες εβδομάδες», είπε η Γκρέτελ παίρνοντας εξυπνακίστικο ύφος. «Μάλλον τρεις».

«Εντάξει τότε», είπε ο Μπρούνο. «Αν είναι για το προσεχές διάστημα και όχι για ένα μήνα. Το σιχαίνομαι αυτό το μέρος».

Η Γκρέτελ κοίταξε το μικρό της αδελφό και για πρώτη φορά έπιασε τον εαυτό της να συμφωνεί μαζί του.

«Ναι, σε καταλαβαίνω», είπε. «Δεν είναι και πολύ ωραία εδώ».

«Απαίσια είναι», είπε ο Μπρούνο.

«Ναι, πράγματι», είπε η Γκρέτελ συμφωνώντας. «Είναι απαίσια *τώρα*. Αλλά μόλις το σπίτι στολιστεί λίγο, μπορεί να μη φαίνεται τόσο χάλια. Άκουσα τον Πατέρα να λέει πως αυτός που ζούσε εδώ, στο Ουστ-Βιτς, πριν από μας, έχασε πολύ γρήγορα τη δουλειά του και δεν πρόλαβε να φτιάξει το σπίτι».

«Ουστ-Βιτς;» ρώτησε ο Μπρούνο. «Τι πράγμα είναι αυτό το Ουστ-Βιτς;»

«Δεν είναι πράγμα, Μπρούνο», είπε αναστενάζοντας η Γκρέτελ. «Μέρος είναι».

«Τι μέρος είναι λοιπόν;» επέμεινε ο Μπρούνο.

«Έτσι λέγεται το σπίτι», του εξήγησε η Γκρέτελ. «Ουστ-Βιτς».

Ο Μπρούνο το σκέφτηκε. Δεν είχε δει καμία επιγραφή

απ' έξω που να λέει πως έτσι λέγεται, ούτε τίποτα γραμμένο στην εξώπορτα. Το σπίτι τους στο Βερολίνο δεν είχε όνομα· είχε απλά τον αριθμό τέσσερα.

«Μα τι σημαίνει;» ρώτησε απελπισμένος. «Ουστ, τι ουστ;»

«Ουστ στους ανθρώπους που ζούσαν εδώ πριν από μας υποθέτω», είπε η Γκρέτελ. «Μάλλον έχει να κάνει με το γεγονός πως δεν έκαναν καλά τη δουλειά τους και κάποιος τους είπε “ουστ” και να πάρουμε κάποιον άλλον που θα την κάνει σωστά».

«Εννοείς τον Πατέρα;»

«Φυσικά», είπε η Γκρέτελ, που μιλούσε πάντα για τον Πατέρα λες κι αυτός δεν υπήρχε περίπτωση να κάνει κάποιο λάθος, και λες κι αυτός δε θύμωνε ποτέ και ερχόταν πάντα να τη φιλήσει το βράδυ και να της πει καληνύχτα προτού κοιμηθεί, κάτι που ο Μπρούνο, αν ήθελε να είναι δίκαιος και δεν ήταν τόσο στενοχωρημένος που είχαν μετακομίσει, θα αναγνώριζε πως ο Πατέρας το έκανε και για κείνον.

«Άρα εμείς είμαστε εδώ στο Ουστ-Βιτς επειδή κάποιος είπε “ουστ” σ' αυτούς που έμεναν εδώ πριν από μας;»

«Ακριβώς, Μπρούνο», είπε η Γκρέτελ. «Φύγε τώρα απ' τα στρωσίδια μου. Μου τα ανακατώνεις».

Ο Μπρούνο έδωσε ένα σάλτο και προσγειώθηκε στο χαλί μ' ένα γδούπο. Δεν του άρεσε ο ήχος που ακούστηκε. Ήταν υπόκωφος και ο Μπρούνο αποφάσισε πως δε θα πολυχοροπηδούσε σ' αυτό το σπίτι, μην τυχόν και τους πέσει στο κεφάλι.

«Δε μου αρέσει εδώ», είπε για εκατοστή φορά.

«Το ξέρω», είπε η Γκρέτελ. «Όμως δεν μπορούμε να κάνουμε κάτι γι' αυτό».

«Μου λείπουν ο Καρλ και ο Ντάνιελ και ο Μάρτιν», είπε ο Μπρούνο.

«Κι εμένα μου λείπουν η Χίλντα και η Ίζομπελ και η Λουίζ», είπε η Γκρέτελ, κι ο Μπρούνο προσπάθησε να θυμηθεί ποιο από τα τρία αυτά κορίτσια ήταν το τέρας.

«Τα υπόλοιπα παιδιά εδώ δε μου φαίνονται και πολύ φιλικά», είπε ο Μπρούνο και η Γκρέτελ σταμάτησε να βάζει τις τρομακτικές κούκλες της στο ράφι, γύρισε και τον κοίταξε.

«Τι είπες;» τον ρώτησε.

«Είπα πως τα υπόλοιπα παιδιά εδώ δε μου φαίνονται και πολύ φιλικά», επανέλαβε.

«Τα υπόλοιπα παιδιά;» ρώτησε η Γκρέτελ μπερδεμένη. «Ποια υπόλοιπα παιδιά; Εγώ δεν έχω δει άλλα παιδιά».

Ο Μπρούνο κοίταξε ολόγυρα στο δωμάτιο. Υπήρχε ένα παράθυρο, αλλά το δωμάτιο της Γκρέτελ βρισκόταν στην άλλη πλευρά του χολ, απέναντι από το δικό του, κι έβλεπε σε άλλη κατεύθυνση. Για να μην καρφωθεί, πήγε προς τα κει σιγά σιγά. Έβαλε τα χέρια του στις τσέπες του κοντού παντελονιού του και προσπάθησε να σφυρίξει ένα ρυθμό που ήξερε χωρίς να κοιτάζει καθόλου την αδελφή του.

«Μπρούνο;» ρώτησε η Γκρέτελ. «Τι στην ευχή κάνεις; Έχεις τρελαθεί;»

Εκείνος συνέχισε να πηγαίνει πέρα δώθε και να σφυρίζει και συνέχισε να μην κοιτάζει, ώσπου έφτασε στο παράθυρο, το οποίο, για καλή του τύχη, βρισκόταν αρκετά χαμηλά, ώστε να μπορεί να κοιτάξει έξω. Κοίταξε και είδε το αυτοκίνητο με το οποίο είχαν έρθει, καθώς και άλλα τρία τέσσερα που ανήκαν στους στρατιώτες που δούλευαν για τον Πατέρα, μερικοί από τους οποίους στέκονταν εκεί και κάπνιζαν

τσιγάρα και γελούσαν με κάτι ενώ κοιτάζαν νευρικά προς το σπίτι. Πίσω τους ήταν το δρομάκι και πιο πέρα ένα δάσος που έμοιαζε ιδανικό για εξερεύνηση.

«Μπρούνο, μπορείς να μου εξηγήσεις τι εννοούσες μ' αυτό που είπες;» ρώτησε η Γκρέτελ.

«Υπάρχει ένα δάσος εκεί πέρα», είπε ο Μπρούνο αγνώστως την.

«Μπρούνο!» είπε απότομα η Γκρέτελ. «Είπες πως τα υπόλοιπα παιδιά εδώ δε σου φαίνονται και πολύ φιλικά».

«Ε, ναι, δε μου φαίνονται», είπε ο Μπρούνο, που δεν ήθελε να τα κατακρίνει προτού να τα γνωρίσει, κρίνοντας εκ των προτέρων, κάτι που η Μητέρα του είχε πει άπειρες φορές να μην κάνει.

«Μα ποια υπόλοιπα παιδιά;» ρώτησε η Γκρέτελ. «Πού είσαι;»

Ο Μπρούνο χαμογέλασε και κατευθύνθηκε προς την πόρτα, υποδηλώνοντας πως η Γκρέτελ έπρεπε να τον ακολουθήσει. Έβγαλε ένα βαθύ αναστεναγμό και τον ακολούθησε, αφού σταμάτησε για να αφήσει την κούκλα πάνω στο κρεβάτι, ύστερα το μετάνιωσε και την πήρε και την έσφιξε πάνω της καθώς πήγαινε στο δωμάτιο του αδελφού της, όπου παραλίγο να πέσει πάνω στη Μαρία, που έβγαινε τρέχοντας, κρατώντας κάτι που έμοιαζε πολύ με ψόφιο ποντίκι.

«Εκεί πέρα είναι», είπε ο Μπρούνο, που είχε φτάσει στο δικό του παράθυρο και κοιτούσε έξω.

Δε γύρισε να ελέγξει αν η Γκρέτελ ήταν εκεί· ήταν πολύ απασχολημένος να παρατηρεί τα παιδιά. Για λίγο ξέχασε μάλιστα πως βρισκόταν κι αυτή εκεί.

Η Γκρέτελ ήταν ακόμα λίγο πιο πίσω και ήθελε πολύ να

δει με τα ίδια της τα μάτια, αλλά κάτι στον τρόπο που της το είχε πει και κάτι στον τρόπο που εκείνος κοιτούσε την έκανε ξαφνικά να νιώσει νευρικότητα. Ο Μπρούνο δεν είχε καταφέρει ποτέ να την πιάσει κοροϊδο και ήταν σχεδόν σίγουρη πως και τώρα δεν της έκανε πλάκα, αλλά κάτι στον τρόπο που στεκόταν ο αδελφός της την έκανε να νιώσει ότι δεν ήταν σίγουρη πως ήθελε να τα δει αυτά τα παιδιά. Ξεροκατάπιε νευρικά και προσευχήθηκε από μέσα της να γυρίσουν πράγματι στο Βερολίνο στο προσεχές διάστημα και όχι σε ένα μήνα, όπως είχε πει ο Μπρούνο.

«Λοιπόν;» είπε εκείνος, καθώς στράφηκε και είδε την αδελφή του να στέκεται στο άνοιγμα της πόρτας, κρατώντας την κούκλα της, με τις χρυσαφίες πλεξίδες της να κρέμονται σε τέλεια συμμετρία ως τους ώμους της και να σε προκαλούν να τις τραβήξεις. «Δε θέλεις να τα δεις;»

«Φυσικά και θέλω», απάντησε εκείνη και προχώρησε διστακτικά προς το μέρος του. «Φύγε απ' τη μέση», είπε και τον έδιωξε με μια αγκωνιά.

Ήταν λαμπερό και ηλιόλουστο αυτό το πρώτο απόγευμα που περνούσαν στο Ουστ-Βιτς και ο ήλιος εμφανίστηκε ξανά πίσω από ένα σύννεφο τη στιγμή ακριβώς που η Γκρέτελ κοιτούσε έξω από το παράθυρο, όμως τα μάτια της συνήθισαν αμέσως το φως και είδε τι ακριβώς εννοούσε ο Μπρούνο.

Κεφάλαιο Τέσσερα

Τι είδαν από το παράθυρο

Καταρχήν δεν ήταν παιδιά. Ή τουλάχιστον δεν ήταν μόνο παιδιά. Υπήρχαν μικρά αγόρια και μεγάλα αγόρια, πατεράδες και παππούδες. Ίσως και μερικοί θείοι. Υπήρχαν και μερικοί απ' αυτούς τους ανθρώπους που ζουν σε κάθε δρόμο, σε κάθε γειτονιά, αλλά δε μοιάζουν να έχουν κανένα συγγενή. Ήταν κάθε είδους άνθρωποι.

«Ποιοι είναι αυτοί;» ρώτησε η Γκρέτελ με το στόμα της εξίσου ορθάνοιχτο με του αδελφού της τις τελευταίες μέρες. «Τι είναι αυτό το μέρος;»

«Δεν είμαι σίγουρος», είπε ο Μπρούνο. «Αυτό που σίγουρα ξέρω είναι πως δεν είναι τόσο ωραίο όσο το σπίτι μας.»

«Και πού είναι τα κορίτσια;» ρώτησε εκείνη. «Κι οι μαμάδες; Κι οι γιαγιάδες;»

«Μπορεί να μένουν σε άλλο μέρος», υπέθεσε ο Μπρούνο.

Η Γκρέτελ συμφώνησε. Δεν ήθελε να συνεχίσει να κοιτάζει, μα ήταν πολύ δύσκολο να ξεκολλήσει το βλέμμα της. Ως τώρα το μόνο που είχε δει ήταν το δάσος απέναντι, που έμοιαζε σκοτεινό, αλλά καλό για πικ-νικ, αν είχε και κανένα

ξέφωτο πιο μέσα. Όμως από αυτή την πλευρά του σπιτιού η θέα ήταν πολύ διαφορετική.

Στην αρχή ήταν αρκετά καλά. Υπήρχε ένας κήπος ακριβώς κάτω από το παράθυρο του Μπρούνο. Αρκετά μεγάλος και γεμάτος λουλούδια που φύτευαν σε ευθείες, σε χώμα που έμοιαζε να το είχε περιποιηθεί κάποιος που ήξερε πως το να φυτέψεις λουλούδια σε ένα τέτοιο μέρος ήταν μια καλή κίνηση, σαν να βάζεις ένα αναμμένο κεράκι σε μια γωνιά ενός πελώριου κάστρου σε μια ερημιά μια κρύα νύχτα του χειμώνα.

Πίσω από τα λουλούδια υπήρχε ένα πολύ συμπαθητικό μονοπάτι με ένα ξύλινο παγκάκι, όπου η Γκρέτελ φαντάστηκε τον εαυτό της να κάθεται στη λιακάδα και να διαβάζει ένα βιβλίο. Το παγκάκι είχε μια ταμπελίτσα στην πλάτη, αλλά δεν μπορούσε να διαβάσει τι έγραφε από τέτοια απόσταση. Το παγκάκι ήταν έτσι τοποθετημένο ώστε αν καθόσουν, θα κοίταζες προς το σπίτι, κάτι που γενικά ήταν παράξενο, αλλά στη συγκεκριμένη περίπτωση ήταν κατανοητό.

Μερικά μέτρα πιο πέρα από τον κήπο και τα λουλούδια και το παγκάκι με την ταμπελίτσα άλλαζαν όλα. Υπήρχε ένα τεράστιο συρματοπλέγμα που πήγαινε παράλληλα με το σπίτι και εκτεινόταν και προς τις δύο πλευρές, πέρα απ' όσο έφτανε το μάτι. Το συρματοπλέγμα ήταν πολύ ψηλό, ψηλότερο κι από το σπίτι στο οποίο βρίσκονταν, και υπήρχαν πανύψηλα ξύλινα δοκάρια, σαν τηλεγραφοξύλα, που το στήριζαν. Στην κορυφή του συρματοπλέγματος υπήρχαν κουβάρια από αγκαθωτό σύρμα, και η Γκρέτελ ένιωσε έναν ξαφνικό πόνο μέσα της βλέποντας τις αιχμηρές άκρες του που ξεπρόβαλλαν από παντού.

Πίσω από το συρματοπλέγμα δεν υπήρχε γρασίδι· δεν

υπήρχε μάλιστα ούτε δείγμα πράσινου μέχρι εκεί που έφτανε το μάτι. Το έδαφος έμοιαζε με άμμο και ως εκεί που έβλεπε υπήρχαν μόνο χαμηλές καλύβες και μεγάλα τετράγωνα κτίρια διάσπαρτα και ένα δυο φουγάρα στο βάθος. Άνοιξε το στόμα της για να πει κάτι, αλλά αφού το είχε ανοίξει, συνειδητοποίησε πως δεν μπορούσε να βρει λέξεις για να εκφράσει την έκπληξή της, κι έτσι έκανε το μόνο λογικό πράγμα που μπορούσε να σκεφτεί και το ξανάκλεισε.

«Είδες;» είπε ο Μπρούνο από την άλλη άκρη του δωματίου, νιώθοντας μέσα του μια μικρή ικανοποίηση γιατί ό,τι κι αν ήταν αυτό εκεί – και όποιοι κι αν ήταν αυτοί – εκείνος το είχε δει πρώτος και μπορούσε να το βλέπει όποτε ήθελε, γιατί φαινόταν από το παράθυρο του δικού του δωματίου, και όχι του δικού της, κι έτσι ήταν ο βασιλιάς όσων είχαν δει κι εκείνη μια ταπεινή υπήκοος.

«Δεν καταλαβαίνω», είπε η Γκρέτελ. «Ποιος μπορεί να έφτιαξε ένα τόσο άσχημο μέρος;»

«Είναι άσχημο μέρος, έτσι;» συμφώνησε ο Μπρούνο. «Νομίζω πως αυτές οι καλύβες έχουν μόνο έναν όροφο. Κοίτα πόσο χαμηλές είναι».

«Μάλλον είναι μοντέρνα σπίτια», είπε η Γκρέτελ. «Ο Πατέρας σιχαίνεται καθετί μοντέρνο».

«Άρα δε θα του αρέσουν», είπε ο Μπρούνο.

«Όχι», απάντησε η Γκρέτελ.

Έμεινε αρκετή ώρα να τα κοιτάζει. Ήταν δώδεκα χρόνων και τη θεωρούσαν ένα από τα πιο έξυπνα κορίτσια της τάξης της, έσφιξε λοιπόν τα χείλη της και μισόκλεισε τα μάτια της και πίεσε το μυαλό της να σκεφτεί τι ήταν αυτό που έβλεπε. Τελικά σκέφτηκε μόνο μία εξήγηση.

«Αυτή πρέπει να είναι η εξοχή», είπε η Γκρέτελ και γύρισε να κοιτάξει θριαμβευτικά τον αδελφό της.

«Η εξοχή;»

«Ναι, είναι η μόνη εξήγηση, δεν το καταλαβαίνεις; Όταν είμαστε στο σπίτι μας στο Βερολίνο, είμαστε στην πόλη. Γι' αυτό υπάρχουν τόσοι άνθρωποι, και τόσα σπίτια, και τα σχολεία είναι γεμάτα, και δεν μπορείς να περπατήσεις στο κέντρο της πόλης το απόγευμα του Σαββάτου χωρίς να σε σπρώχνουν από δω κι από κει».

«Ναι...» είπε ο Μπρούνο κουνώντας το κεφάλι του, προσπαθώντας να την παρακολουθήσει.

«Μάθαμε όμως στο μάθημα της γεωγραφίας ότι στην εξοχή, όπου ζουν οι αγρότες και τα ζώα, εκεί όπου καλλιεργούνται όλα αυτά που τρώμε, υπάρχουν τεράστιες τέτοιες εκτάσεις, όπου ζουν και εργάζονται άνθρωποι και στέλνουν όλα τα τρόφιμα για να τρώμε εμείς».

Κοίταξε ξανά έξω απ' το παράθυρο τη μεγάλη έκταση που ανοιγόταν μπροστά της και την απόσταση που υπήρχε ανάμεσα στις καλύβες.

«Αυτό πρέπει να 'ναι. Μάλλον αυτό είναι το εξοχικό μας», πρόσθεσε αισιόδοξα.

Χώρος Απαγορευμένης Διέλευσης Κάθε Ώρα και σε Κάθε Περίσταση

Μόνο μία λύση υπήρχε κι αυτή ήταν να μιλήσει στον Πατέρα.

Ο Πατέρας δεν είχε φύγει μαζί τους από το Βερολίνο με το αυτοκίνητο εκείνη τη μέρα. Είχε φύγει μερικές μέρες νωρίτερα, το βράδυ της μέρας εκείνης που ο Μπρούνο επιστρέφοντας από το σχολείο είχε βρει τη Μαρία να σκαλίζει τα πράγματά του, ακόμα και τα πράγματα που ο Μπρούνο είχε παραχώσει στο βάθος της ντουλάπας και ανήκαν σ' αυτόν και στα οποία δεν είχε κανείς δικαίωμα να χώνει τη μύτη του. Τις επόμενες μέρες η Μητέρα, η Γκρέτελ, η Μαρία, ο Μάγειρας, ο Λαρς και ο Μπρούνο είχαν περάσει όλο τους το χρόνο πακετάροντας τα υπάρχοντά τους και φορτώνοντάς τα σε ένα μεγάλο φορτηγό, για να μεταφερθούν στο καινούριο τους σπίτι στο Ουστ-Βιτς.

Εκείνη την τελευταία μέρα, όταν το σπίτι ήταν εντελώς άδειο και δεν έμοιαζε πια με σπίτι τους, που τα τελευταία τους υπάρχοντα είχαν μπει σε βαλίτσες κι ένα υπηρεσιακό αυτοκίνητο με κοκκινόμαυρες σημαίες μπροστά είχε σταθεί στην πόρτα τους για να τους πάρει μακριά.

Η Μητέρα, η Μαρία και ο Μπρούνο ήταν οι τελευταίοι που έφυγαν από το σπίτι και ο Μπρούνο πίστευε πως η Μητέρα δεν είχε συνειδητοποιήσει πως η υπηρέτρια στεκόταν ακόμα εκεί, γιατί καθώς έριχναν μια τελευταία ματιά στο χολ όπου είχαν ζήσει τόσες ευχάριστες στιγμές, εκεί που έστηναν το χριστουγεννιάτικο δέντρο το Δεκέμβριο, εκεί που άφηναν τις βρεγμένες ομπρέλες τους χειμερινούς μήνες, εκεί που ο Μπρούνο έπρεπε να αφήνει τα λασπωμένα παπούτσια του όταν έμπαινε, αλλά δεν το έκανε ποτέ, η Μητέρα είχε κουνήσει το κεφάλι της και είχε πει κάτι πολύ παράξενο.

«Δεν έπρεπε να αφήσουμε τον Φύρη να έρθει για φαγητό», είπε. «Είναι όμως, βλέπεις, μερικοί μερικοί που το 'χουν βάλει στόχο να πάνε μπροστά».

Με το που το είπε αυτό γύρισε κι ο Μπρούνο διέκρινε δάκρυα στα μάτια της, η Μητέρα όμως αναπήδησε όταν είδε πως η Μαρία στεκόταν εκεί και την κοιτούσε.

«Μαρία», είπε ξαφνιασμένη. «Νόμιζα πως ήσουν στο αυτοκίνητο».

«Μόλις έφευγα, κυρία», είπε η Μαρία.

«Δεν εννοούσα...» άρχισε να λέει η Μητέρα, αμέσως όμως κούνησε το κεφάλι της και ξανάρχισε. «Δεν ήθελα να πω...»

«Μόλις έφευγα, κυρία», επανέλαβε η Μαρία, που μάλλον δεν ήξερε τον κανόνα, ότι δε διακόπτουμε τη Μητέρα, βγήκε γρήγορα από την πόρτα κι έτρεξε στο αυτοκίνητο.

Η Μητέρα συνοφρυώθηκε, αλλά μετά ανασήκωσε τους ώμους της, λες και ούτως ή άλλως τίποτε απ' όλα αυτά δεν είχε πια σημασία.

«Άντε, Μπρούνο», είπε, τον πήρε απ' το χέρι κι έκλεισε την πόρτα πίσω τους. «Ας ελπίσουμε πως θα μπορέσουμε κάποτε να επιστρέψουμε, όταν τελειώσουν όλα αυτά».

Το υπηρεσιακό αυτοκίνητο με τις κοκκινόμαυρες σημαίες μπροστά τούς είχε πάει σ' ένα σιδηροδρομικό σταθμό, όπου υπήρχαν δύο αποβάθρες που τις χώριζε μια φαρδιά αποβάθρα και σε κάθε πλευρά της αποβάθρας υπήρχε κι ένα τρένο που περίμενε τους επιβάτες του. Είχε πάρα πολλούς στρατιώτες που πήγαιναν πάνω κάτω στην άλλη πλευρά, κι επίσης ανάμεσα στις δύο αποβάθρες υπήρχε ένα μακρόστενο σπίτι που ανήκε στο σηματορώ, κι έτσι ο Μπρούνο είχε λίγες μόνο στιγμές για να κοιτάξει το πλήθος προτού ο ίδιος και η οικογένειά του επιβιβαστούν σε ένα πάρα πολύ άνετο τρένο με ελάχιστους επιβάτες και άπειρες άδειες θέσεις και καθαρό αέρα όταν άνοιγες τα παράθυρα. Σκέφτηκε πως δε θα φαινόταν τόσο παράξενο αν τα δύο τρένα πήγαιναν προς διαφορετικές κατευθύνσεις, μα δεν ήταν έτσι· και τα δύο κατευθύνονταν ανατολικά. Για μια στιγμή τού πέρασε απ' το νου να τρέξει απέναντι και να πει στους ανθρώπους για τις άδειες θέσεις στο βαγόνι του, αλλά αποφάσισε να μην το κάνει, γιατί κάτι μέσα του του έλεγε πως κι αν ακόμα αυτό δε θύμωνε τη Μητέρα, θα έκανε έξω φρενών την Γκρέτελ, κι αυτό ήταν ακόμα χειρότερο.

Από τότε που έφτασαν στο Ουστ-Βιτς και στο καινούριο τους σπίτι, ο Μπρούνο δεν είχε δει τον πατέρα του. Νωρίτερα είχε σκεφτεί πως ίσως ήταν στο δωμάτιό του, όταν είχε ανοίξει η πόρτα, μα τελικά ήταν ο εχθρικός νεαρός στρατιώτης που είχε κοιτάξει τον Μπρούνο χωρίς την παραμικρή θέρμη στο βλέμμα του. Δεν είχε ακούσει τη βροντερή φωνή

του Πατέρα πουθενά και δεν είχε ακούσει το βαρύ κρότο από τις μπότες του στο πάτωμα κάτω. Σίγουρα όμως πηγαίνονέρχονταν άνθρωποι και καθώς σκεφτόταν τι ήταν καλύτερο να κάνει, άκουσε φοβερή φασαρία από τον κάτω όροφο και βγήκε στο χολ για να κοιτάξει από την κορυφή της σκάλας.

Είδε από κάτω την πόρτα του γραφείου του Πατέρα ανοιχτή και πέντε άντρες να στέκονται εκεί, να γελάνε και να ανταλλάσσουν χειραψίες. Ο Πατέρας στεκόταν ανάμεσά τους και ήταν πανέμορφος με τη φρεσκοσιδερωμένη στολή του. Είχε προφανώς πριν λίγο χτενίσει τα πυκνά μαύρα μαλλιά και τους είχε βάλει μπριγιαντίνη, και καθώς ο Μπρούνο κοιτούσε από ψηλά, ένιωσε φόβο. Οι υπόλοιποι άντρες δεν του άρεσαν τόσο. Σίγουρα δεν ήταν εξίσου όμορφοι με τον Πατέρα. Ούτε οι στολές τους ήταν τόσο φρεσκοσιδερωμένες. Ούτε οι φωνές τους ήταν τόσο βροντερές ούτε οι μπότες τους τόσο καλογουαλισμένες. Κρατούσαν όλοι τα πηλήκιά τους στη μασχάλη τους κι έμοιαζαν να ανταγωνίζονται για το ποιος θα τραβήξει την προσοχή του Πατέρα. Ο Μπρούνο καταλάβαινε λίγες μόνο φράσεις τους καθώς ταξίδευαν ως το μέρος του.

«... έκανε λάθη απ' τη στιγμή που πάτησε εδώ το πόδι του. Ο Φύρης έφτασε στο σημείο να μην έχει άλλη επιλογή παρά...» είπε ένας.

«... πειθαρχία!» είπε ένας άλλος. «Και αποτελεσματικότητα. Μας λείπει η αποτελεσματικότητα από τις αρχές του σαράντα δύο και χωρίς αυτήν...»

«... είναι σαφές, είναι σαφές αυτό που λένε οι αριθμοί. Είναι σαφές, διοικητά...» είπε ο τρίτος.

«... κι αν φτιάξουμε κι άλλο», είπε ο τελευταίος, «φανταστείτε τι μπορούμε να κάνουμε τότε... φανταστείτε!»

Ο Πατέρας σήκωσε το ένα του χέρι ψηλά κι αυτό έκανε τους υπόλοιπους άντρες να σωπάσουν. Ήταν σαν διευθυντής ορχήστρας.

«Κύριοι», είπε, κι αυτή τη φορά ο Μπρούνο τα άκουγε όλα καθαρά, γιατί δεν υπήρχε άλλος άνθρωπος στον κόσμο τόσο ικανός όσο ο Πατέρας να ακούγεται από τη μια άκρη ενός δωματίου ως την άλλη. «Εκτιμώ ιδιαίτερα τις υποδείξεις και την ενθάρρυνσή σας. Ό,τι έγινε έγινε. Τώρα θα κάνουμε μια νέα αρχή, ας γίνει όμως αυτή αύριο. Προς το παρόν θα πρέπει να βοηθήσω την οικογένειά μου να εγκατασταθεί, αλλιώς εγώ θα έχω εδώ τόσα προβλήματα όσα έχουν οι υπόλοιποι εκεί έξω, με καταλάβετε;»

Όλοι οι άντρες ξέσπασαν σε γέλια και έσφιξαν το χέρι του Πατέρα. Καθώς έφευγαν, στάθηκαν στη σειρά σαν μολυβένια στρατιωτάκια και το χέρι τους τινάχτηκε μπροστά, όπως είχε μάθει ο Πατέρας στον Μπρούνο να χαιρετάει, με την παλάμη ίσια, να πηγαίνει από το στήθος στον αέρα μπροστά τους με μια απότομη κίνηση, καθώς φώναζαν τις δύο λέξεις που ο Μπρούνο είχε μάθει να λέει όποτε του τις έλεγε κάποιος. Έπειτα έφυγαν και ο Πατέρας επέστρεψε στο γραφείο του, το οποίο ήταν Χώρος Απαγορευμένης Διέλευσης Κάθε Ώρα και σε Κάθε Περίσταση.

Ο Μπρούνο κατέβηκε αργά τη σκάλα και κοντοστάθηκε για μια στιγμή μπροστά στην πόρτα. Ήταν στενοχωρημένος που ο Πατέρας δεν είχε έρθει πάνω να του πει γεια τη μία ώρα περίπου που ήταν εκεί, αλλά του είχαν εξηγήσει τόσες και τόσες φορές πως ο Πατέρας ήταν πολυάσχολος και πως

δεν μπορούσε να παρατάει τη δουλειά του για χαζοπράγματα, όπως για να του λέει γεια κάθε τρεις και λίγο. Όμως οι στρατιώτες είχαν φύγει τώρα και θεώρησε πως θα μπορούσε να χτυπήσει την πόρτα.

Στο Βερολίνο ο Μπρούνο είχε μπει στο γραφείο του Πατέρα ελάχιστες φορές, κι αυτό όταν ήταν άτακτος κι έπρεπε να πουν δυο λόγια. Πάντως ο κανόνας που ίσχυε για το γραφείο του Πατέρα ήταν ένας από τους πιο σοβαρούς που είχε μάθει, κι ο Μπρούνο δεν ήταν τόσο χαζός ώστε να νομίζει πως δε θα ίσχυε κι εδώ, στο Ουστ-Βιτς. Αλλά μια και δεν είχαν ιδωθεί μερικές μέρες τώρα, σκέφτηκε πως δε θα πείραζε αν χτυπούσε.

Κι έτσι χτύπησε την πόρτα προσεχτικά. Δύο φορές και απαλά.

Ίσως ο Πατέρας δεν άκουσε, ίσως ο Μπρούνο δε χτύπησε αρκετά δυνατά, πάντως δεν ήρθε κανείς στην πόρτα κι έτσι ο Μπρούνο ξαναχτύπησε, δυνατότερα αυτή τη φορά, κι άκουσε τη βροντερή φωνή του Πατέρα να λέει «Περάστε!».

Ο Μπρούνο γύρισε το χερούλι και μπήκε μέσα και πήρε τη συνηθισμένη του στάση, με το τα μάτια του ορθάνοιχτα και το στόμα του να σχηματίζει ένα μεγάλο όμικρον και τα χέρια του να κρέμονται παράλληλα με το σώμα του. Το υπόλοιπο σπίτι μπορεί να ήταν λίγο σκοτεινό και θλιβερό και να πρόσφερε ελάχιστες ευκαιρίες για εξερεύνηση, όμως το δωμάτιο αυτό ήταν εντελώς διαφορετικό. Καταρχήν ήταν πολύ ψηλοτάβανο και είχε στρωμένο ένα χαλί τόσο αφράτο, που ο Μπρούνο ένιωσε πως θα βυθιζόταν μέσα του. Οι τοίχοι μόλις που διακρίνονταν· ήταν σκεπασμένοι με σκουρόχρωμα ξύλινα ράφια, φορτωμένα βιβλία, σαν αυτά που είχε η βι-

βλιοθήκη τους στο Βερολίνο. Στον απέναντι τοίχο υπήρχαν τεράστια παράθυρα που έβλεπαν στον κήπο και ανάμεσά τους χωρούσε μια άνετη καρέκλα. Ανάμεσα σε όλα αυτά, καθισμένος πίσω από ένα βαρύ δρύινο γραφείο, βρισκόταν ο ίδιος ο Πατέρας, που όταν μπήκε ο Μπρούνο, κοίταξε πάνω από τα χαρτιά του και του έσκασε ένα φαρδύ χαμόγελο.

«Μπρούνο», είπε, ήρθε μπροστά από το γραφείο και του έσφιξε το χέρι με δύναμη, γιατί ο Πατέρας δεν ήταν ο τύπος που έκανε αγκαλιές, σε αντίθεση με τη Μητέρα και τη Γιαγιά, που έκαναν υπερβολικά συχνά, και μάλιστα τις διάνθιζαν και με σαλιάρικα φιλιά. «Αγόρι μου», πρόσθεσε αμέσως μετά.

«Γεια σου, Πατέρα», είπε ο Μπρούνο σιγανά, λίγο φοβισμένος από τη μεγαλοπρέπεια του δωματίου.

«Μπρούνο, θα ερχόμουν πάνω να σε δω σε δύο λεπτά, σε διαβεβαιώνω πως θα ερχόμουν», είπε ο Πατέρας. «Απλώς έπρεπε να ολοκληρώσω μια συνάντηση και να γράψω ένα γράμμα. Έφτασες καλά;»

«Ναι, Πατέρα», είπε ο Μπρούνο.

«Βοήθησες τη μητέρα σου και την αδελφή σου να κλείσετε το σπίτι;»

«Ναι, Πατέρα», είπε ο Μπρούνο.

«Τότε είναι περήφανος για σένα», είπε επιδοκιμαστικά ο Πατέρας. «Κάθισε, αγόρι μου».

Του έδειξε μια φαρδιά πολυθρόνα απέναντι από το γραφείο του κι ο Μπρούνο σκαρφάλωσε πάνω της και τα πόδια του δεν πατούσαν κάτω, ενώ ο Πατέρας ξανακάθισε στο γραφείο του και τον κοιτούσε. Για μια στιγμή δεν αντάλλαξαν λέξη, ώσπου τελικά ο Πατέρας έσπασε τη σιωπή.

«Λοιπόν;» ρώτησε. «Πώς σου φαίνεται;»

«Πώς μου φαίνεται;» ρώτησε ο Μπρούνο. «Πώς μου φαίνεται τι;»

«Το καινούριο μας σπίτι. Σου αρέσει;»

«Όχι», είπε γρήγορα ο Μπρούνο, γιατί προσπαθούσε να είναι πάντα ειλικρινής και ήξερε πως αν δίσταζε λίγο, δε θα είχε το κουράγιο να πει αυτό που πραγματικά σκεφτόταν. «Πιστεύω πως πρέπει να γυρίσουμε σπίτι μας», πρόσθεσε θαρραλέα.

Το χαμόγελο του Πατέρα μίκρυνε λίγο και κοίταξε για λίγο το γράμμα του πριν στρέψει ξανά το βλέμμα του προς τα πάνω, σαν να ήθελε να σκεφτεί προσεχτικά την απάντησή του.

«Είμαστε στο σπίτι μας, Μπρούνο», είπε τελικά με ήπιο τόνο. «Το Ουστ-Βιτς είναι το καινούριο μας σπίτι».

«Πότε θα επιστρέψουμε στο Βερολίνο όμως;» ρώτησε ο Μπρούνο, με ραγισμένη την καρδιά από αυτό που είχε πει ο Πατέρας. «Ήταν πολύ πιο ωραία εκεί».

«Ελα, έλα», είπε ο Πατέρας, που δεν ήθελε να ακούσει λέξη απ' όλα αυτά. «Δε θέλω να ακούσω λέξη», είπε. «Το σπίτι μας δεν είναι ούτε το κτίριο, ούτε ο δρόμος, ούτε η πόλη, ούτε κάτι τόσο τεχνητό όσο τα τούβλα κι ο ασβέστης. Το σπίτι μας είναι εκεί που βρίσκεται η οικογένειά μας, έτσι δεν είναι;»

«Ναι, αλλά...»

«Κι η οικογένειά μας είναι εδώ, Μπρούνο. Στο Ουστ-Βιτς. Τουτέστιν εδώ είναι και το σπίτι μας».

Ο Μπρούνο δεν κατάλαβε τι σήμαινε *τουτέστιν*, δε χρειαζόταν όμως, γιατί είχε ήδη μια έξυπνη απάντηση για τον Πατέρα.

«Όμως ο Παππούς κι η Γιαγιά είναι στο Βερολίνο», είπε. «Και είναι κι αυτοί μέλη της οικογένειάς μας. Άρα το σπίτι μας δεν μπορεί να είναι εδώ».

Ο Πατέρας το σκέφτηκε και κούνησε το κεφάλι του. Πέρασε αρκετή ώρα μέχρι να απαντήσει.

«Ναι, Μπρούνο, ο Παππούς κι η Γιαγιά είναι μέλη της οικογένειάς μας. Όμως εσύ κι εγώ και η Μητέρα και η Γκρέτελ είμαστε τα πιο σημαντικά πρόσωπα στην οικογένειά μας και τώρα ζούμε εδώ. Στο Ουστ-Βιτς. Έλα τώρα, μη σου κακοφαινεται!» (Γιατί του Μπρούνο ήταν σαφές πως του κακοφαινόταν.) «Δεν έδωσες ούτε μια ευκαιρία σ' αυτό το μέρος. Μπορεί και να σου αρέσει».

«Δε μου αρέσει», επέμεινε ο Μπρούνο.

«Μπρούνο...» είπε κουρασμένα ο Πατέρας.

«Δεν είναι εδώ ο Καρλ, και δεν είναι εδώ ο Ντάνιελ, και δεν είναι εδώ ο Μάρτιν, και δεν υπάρχουν άλλα σπίτια, ούτε μαγαζιά με φρούτα και λαχανικά, ούτε δρόμοι, ούτε ζαχαροπλαστεία με τραπεζάκια έξω, ούτε κανείς να σε σπρώχνει από δω κι από κει το απόγευμα του Σαββάτου».

«Μπρούνο, ορισμένες φορές υπάρχουν πράγματα στη ζωή που πρέπει να τα κάνουμε χωρίς να έχουμε επιλογή», είπε ο Πατέρας κι ο Μπρούνο κατάλαβε πως η κουβέντα αυτή είχε αρχίσει να τον κουράζει. «Και πολύ φοβάμαι πως αυτό είναι ένα απ' αυτά. Είναι η δουλειά μου, και είναι σημαντική δουλειά. Σημαντική για την πατρίδα μας. Σημαντική για τον Φύρη. Κάποτε θα το καταλάβεις».

«Θέλω να γυρίσω πίσω στο σπίτι μου», είπε ο Μπρούνο.

Ένιωθε τα δάκρυα να ανεβαίνουν στα μάτια του και το μόνο που ήθελε ήταν να κατανοήσει ο Πατέρας πόσο απαί-

σιο μέρος ήταν το Ουστ-Βιτς και να συμφωνήσει πως ήταν ώρα να φεύγουν.

«Πρέπει να συνειδητοποιήσεις ότι είσαι στο σπίτι σου», είπε όμως εκείνος απογοητεύοντας τον Μπρούνο. «Αυτό θα είναι το σπίτι σου για το προσεχές διάστημα».

Ο Μπρούνο έκλεισε για μια στιγμή τα μάτια του. Ήταν μια από τις λίγες φορές στη ζωή του που επέμενε τόσο στο δικό του. Και σίγουρα ήταν η πρώτη φορά που ήθελε τόσο πολύ να κάνει τον Πατέρα να αλλάξει γνώμη για κάτι. Όμως η ιδέα πως θα έπρεπε να ζήσει σε ένα τόσο απαίσιο μέρος, όπου δεν είχε κανέναν για να παίξει, παραήταν βαριά για να την αντέξει. Όταν ξανάνοιξε τα μάτια του, ο Πατέρας σηκώθηκε από το γραφείο του και κάθισε σε μια πολυθρόνα δίπλα στον Μπρούνο. Ο Μπρούνο τον κοίταζε καθώς εκείνος άνοιξε μια ασημένια ταμπακέρα, έβγαλε ένα τσιγάρο και το χτύπησε πάνω στο γραφείο πριν το ανάψει.

«Θυμάμαι, όταν ήμουν μικρός», είπε ο Πατέρας, «υπήρχαν διάφορα πράγματα που δεν ήθελα να κάνω, αλλά όταν ο πατέρας μου μου έλεγε πως θα ήταν καλό για όλους αν τα έκανα, επιστράτευα όλη την καλή μου διάθεση και τα έκανα».

«Σαν τι δηλαδή;» ρώτησε ο Μπρούνο.

«Ω, δεν ξέρω», είπε ο Πατέρας ανασηκώνοντας τους ώμους του. «Εξάλλου δεν έχει σημασία. Ήμουν μικρός και δεν ήξερα ποιο είναι το καλό μου. Μερικές φορές, για παράδειγμα, δεν ήθελα να μείνω σπίτι και να κάνω τα μαθήματά μου· ήθελα να είμαι έξω, στο δρόμο, να παίζω με τους φίλους μου, όπως κι εσύ, και τώρα που κοιτάζω πίσω, βλέπω πόσο λάθος έκανα».

«Άρα ξέρεις πώς νιώθω», είπε γεμάτος ελπίδα ο Μπρούνο.

«Ναι, ξέρω όμως και πως ο πατέρας μου, ο παππούς σου, ήξερε ποιο ήταν το καλό μου και πως θα ήμουν πιο χαρούμενος αν το αποδεχόμουν. Νομίζεις πως θα είχα πετύχει τόσα στη ζωή μου αν δεν είχα μάθει πότε να διαπραγματεύομαι και πότε να κρατάω το στόμα μου κλειστό και να εκτελώ εντολές; Ε, Μπρούνο;»

Ο Μπρούνο κοίταξε γύρω του. Το βλέμμα του στάθηκε στο παράθυρο στην άκρη του δωματίου κι απ' αυτό έβλεπε το απαίσιο τοπίο.

«Έκανες κάτι λάθος;» ρώτησε λίγο αργότερα. «Κάτι που θύμωσε τον Φύρη;»

«Εγώ;» ρώτησε ο Πατέρας και τον κοίταξε έκπληκτος. «Τι εννοείς;»

«Έκανες κάτι κακό στη δουλειά σου; Ξέρω πως όλοι λένε ότι είσαι πολύ σημαντικός άνθρωπος και πως ο Φύρης έχει σπουδαία σχέδια για σένα, αλλά δεν υπήρχε περίπτωση να σε στείλει σε ένα τέτοιο μέρος αν δεν είχες κάνει κάτι για το οποίο θα ήθελε να σε τιμωρήσει».

Ο Πατέρας γέλασε, κάτι που στενοχώρησε ακόμα περισσότερο τον Μπρούνο· τίποτα δεν τον θύμωνε τόσο όσο το να γελάει κάποιος μεγάλος μαζί του επειδή δεν ήξερε κάτι, και ιδίως όταν προσπαθούσε να βρει την απάντηση κάνοντας ερωτήσεις.

«Δεν καταλαβαίνεις πόσο σημαντική είναι μια τέτοια θέση», είπε ο Πατέρας.

«Να, δε νομίζω πως ήσουν και τόσο καλός στη δουλειά σου αν αυτό συνεπάγεται πως πρέπει όλοι να φύγουμε από το όμορφο σπιτάκι μας και τους φίλους μας και να έρθουμε σε ένα τόσο απαίσιο μέρος. Πιστεύω πως έκανες κάτι κακό

και θα πρέπει να πας να ζητήσεις συγγνώμη από τον Φύρη και ίσως κλείσει το θέμα. Μπορεί να σε συγχωρήσει αν είσαι πολύ ειλικρινής».

Τα λόγια του είχαν ξεφύγει προτού μπορέσει να καλοσκεφτεί αν ήταν σωστά ή όχι· με το που τα άκουσε να αιωρούνται, του έδωσαν την αίσθηση πως δεν ήταν από τα πράγματα που μπορούσε να πει στον Πατέρα, αλλά ήταν εκεί, ήδη ειπωμένα, και δεν μπορούσε να τα πάρει πίσω. Ο Μπρούνο κατάπιε νευρικά και μετά από μια μεγάλη σιωπή, ξανακοίταξε τον Πατέρα, που τον κοιτούσε μαρμαρωμένος. Ο Μπρούνο έγλειψε τα χείλη του και έστρεψε αλλού το βλέμμα του. Θεώρησε πως ήταν κακή ιδέα να κοιτάξει τον Πατέρα του στα μάτια.

Ύστερα από μερικά σιωπηρά και άβολα λεπτά ο Πατέρας σηκώθηκε αργά από το κάθισμα δίπλα του, ξαναπήγε πίσω από το γραφείο του και ακούμπησε το τσιγάρο του σε ένα σταχτοδοχείο.

«Αναρωτιέμαι αν είσαι τόσο τολμηρός», είπε ήρεμα μετά από λίγο, σαν να εξέταζε το θέμα στο μυαλό του, «και όχι απλά αυθάδης. Ίσως τελικά αυτό να μην είναι και τόσο κακό».

«Δεν ήθελα να πω...»

«Τώρα όμως θα σωπάσεις», είπε ο Πατέρας υψώνοντας τον τόνο της φωνής του και διακόπτοντάς τον, γιατί κανένας από τους κανόνες της οικογενειακής ζωής δεν ίσχυε γι' αυτόν. «Έλαβα υπόψη μου τα συναισθήματά σου με ιδιαίτερη ευαισθησία, Μπρούνο, γιατί ξέρω πως η αλλαγή αυτή είναι δύσκολη για σένα. Και άκουσα όσα είχες να πεις, παρότι η νεαρή ηλικία σου και η απειρία σου σε κάνουν να τα λες με

αυθάδη τρόπο. Και θα πρέπει να πρόσεξες πως δεν αντέδρασα σε όλα αυτά. Έφτασε όμως η στιγμή που θα πρέπει απλά να αποδεχτείς ότι...»

«Δε θέλω να το αποδεχτώ!» φώναξε ο Μπρούνο κι ανοιγόκλεισε με έκπληξη τα βλέφαρά του, γιατί δεν είχε καταλάβει πως θα φώναζε. (Πραγματικά εξεπλάγη.)

Τσιτώθηκε λίγο και προετοιμάστηκε να τρέξει αν προέκυπτε ανάγκη. Όμως σήμερα τίποτα δεν έμοιαζε να θυμώνει τον Πατέρα – και αν ο Μπρούνο ήθελε να είναι ειλικρινής, θα έπρεπε να παραδεχτεί πως ο Πατέρας σπάνια θύμωνε· απλώς καθόταν ήρεμος, γινόταν απόμακρος και είχε πάντα τον τρόπο να επιβάλλει ούτως ή άλλως τη θέλησή του – και έτσι αντί να του φωνάξει ή να τον κυνηγήσει γύρω γύρω στο σπίτι, κούνησε απλώς το κεφάλι του και του έδειξε ότι η συζήτηση είχε λήξει.

«Πήγαινε στο δωμάτιό σου, Μπρούνο», είπε τόσο ήρεμα, που ο Μπρούνο κατάλαβε πως το θέμα είχε κλείσει, κι έτσι σηκώθηκε με δάκρυα απογοήτευσης να σχηματίζονται στα μάτια του.

Πήγε προς την πόρτα, προτού όμως την ανοίξει, γύρισε και έκανε μια τελευταία ερώτηση.

«Πατέρα;» ξεκίνησε.

«Μπρούνο, δε θα...» άρχισε εκνευρισμένος ο Πατέρας.

«Δεν είναι αυτό», είπε γρήγορα ο Μπρούνο. «Απλώς έχω ακόμα μία ερώτηση».

Ο Πατέρας αναστέναξε, αλλά του ένευσε πως μπορούσε να την κάνει κι έπειτα το θέμα θα έκλεινε και δε θα σήκωνε κουβέντα.

Ο Μπρούνο σκέφτηκε την ερώτησή του, προσπαθώντας

να την εκφράσει απολύτως σωστά αυτή τη φορά, ώστε να μη φανεί αγενής ή μη συνεργάσιμος. «Ποιοι είναι όλοι αυτοί οι άνθρωποι εκεί έξω;» είπε τελικά.

Ο Πατέρας έγειρε το κεφάλι του αριστερά και φάνηκε λίγο σαστισμένος από την ερώτηση.

«Στρατιώτες, Μπρούνο», είπε. «Και γραμματείς. Υπάλληλοι. Έχεις ξαναδεί τέτοιους βέβαια».

«Όχι, όχι αυτοί», είπε ο Μπρούνο. «Αυτοί που βλέπω από το παράθυρό μου. Στις καλύβες, πέρα, μακριά. Φοράνε όλοι τα ίδια ρούχα».

«Α, αυτοί οι άνθρωποι», είπε ο Πατέρας νεύοντας με το κεφάλι του και χαμογελώντας ελαφρά. «Αυτοί οι άνθρωποι... να, δεν είναι καν άνθρωποι, Μπρούνο».

Ο Μπρούνο συνοφρυώθηκε.

«Δεν είναι;» ρώτησε, γιατί δεν ήταν σίγουρος τι εννοούσε ο Πατέρας.

«Όχι, τουλάχιστον δεν είναι αυτό που εμείς εννοούμε με τον όρο “άνθρωπος”», συνέχισε ο Πατέρας. «Δεν πρέπει όμως ν’ ανησυχείς γι’ αυτούς τώρα. Δεν έχεις καμία σχέση μαζί τους. Δεν έχεις τίποτα κοινό μ’ αυτούς. Να βολευτείς στο καινούριο σου σπίτι και να είσαι καλός, μόνο αυτό σου ζητάω. Αποδέξου την κατάσταση κι όλα θα είναι πολύ πιο εύκολα».

«Ναι, Πατέρα», είπε ο Μπρούνο, που δεν έμεινε καθόλου ικανοποιημένος από την απάντηση.

Άνοιξε την πόρτα κι ο Πατέρας τον φώναξε πίσω για μια στιγμή. Είχε σηκωθεί όρθιος και είχε ανασηκώσει το ένα του φρύδι, σαν ο Μπρούνο να είχε ξεχάσει κάτι. Ο Μπρούνο το θυμήθηκε τη στιγμή που ο πατέρας του έκανε την κίνηση και είπε τη φράση, και τον μιμήθηκε.

Ένωσε τα δυο του πόδια και τίναξε το δεξί του χέρι στον αέρα πριν χτυπήσει τις δυο του φτέρνες μεταξύ τους και πει με όσο πιο βαθιά και καθαρή φωνή μπορούσε – ώστε να μοιάζει με τον Πατέρα όσο ήταν δυνατόν – τις δύο λέξεις που έλεγε κάθε φορά που χαιρετούσε κάποιο στρατιώτη.

«Χάιλ Χίτλερ», είπε, κάτι που υπέθετε πως ήταν ένας άλλος τρόπος για να πεις «Λοιπόν, γεια σου προς το παρόν και καλό απόγευμα».

Η υπερβολικά καλοπληρωμένη υπηρέτρια

Μερικές μέρες αργότερα ο Μπρούνο ήταν ξαπλωμένος στο κρεβάτι στο δωμάτιό του και κοίταζε το ταβάνι πάνω από το κεφάλι του. Η λευκή μπογιά είχε ραγίσει και ξέφτιζε με ιδιαίτερα δυσάρεστο τρόπο, σε πλήρη αντίθεση με την μπογιά στο σπίτι στο Βερολίνο, που ποτέ δεν ξέφτιζε και μια φορά το χρόνο την ξαναπερνούσαν ένα χέρι, το καλοκαίρι, που η Μητέρα έφερνε τους διακοσμητές. Εκείνο το απόγευμα ήταν ξαπλωμένος εκεί και κοίταζε τις αραχνοειδείς ρωγμές, και μισόκλεινε τα μάτια του για να σκεφτεί τι μπορεί να υπήρχε από πίσω. Φαντάστηκε πως υπήρχαν έντομα που ζούσαν στα κενά ανάμεσα στην μπογιά και στο ταβάνι και ότι αυτά έσπρωχναν την μπογιά και την έσπαγαν, την άνοιγαν, προσπαθώντας να δημιουργήσουν κενό, να βγουν και να ξεφύγουν. Κανείς, σκέφτηκε ο Μπρούνο, ούτε καν τα έντομα δε θα επέλεγαν ποτέ να ζήσουν στο Ουστ-Βιτς.

«Όλα εδώ είναι απαίσια», είπε δυνατά, παρότι δεν ήταν κανείς εκεί για να τον ακούσει, αλλά κατά κάποιο τρόπο του έκανε καλό να ακούει τα λόγια αυτά. «Το σιχαίνομαι αυτό το

σπίτι, σιχαίνομαι το δωμάτιό μου, ακόμα και την μπογιά τη σιχαίνομαι. Τα σιχαίνομαι όλα. Όλα μα όλα».

Μόλις είχε ολοκληρώσει τη φράση του, όταν εμφανίστηκε στην πόρτα η Μαρία κουβαλώντας μια αγκαλιά από τα πλυμένα, στεγνωμένα και σιδερωμένα ρούχα του. Δίστασε για μια στιγμή όταν τον είδε ξαπλωμένο εκεί, έπειτα όμως έσκυψε λίγο το κεφάλι και κατευθύνθηκε σιωπηλά προς την ντουλάπα.

«Γεια», είπε ο Μπρούνο, γιατί αν και το να μιλάς σε μια υπηρέτρια δεν ήταν το ίδιο με το να μιλάς με τους φίλους σου, δεν υπήρχε κανείς άλλος για να κουβεντιάσει, και το να κουβεντιάζει με κάποιον ήταν πολύ πιο λογικό από το να μιλάει μόνος του.

Η Γκρέτελ ήταν άφαντη και είχε αρχίσει να φοβάται πως θα τρελαινόταν από τη βαρεμάρα του.

«Κύριε Μπρούνο», είπε σιγανά η Μαρία, καθώς ξεχώριζε τα πουκάμισά του από τα παντελόνια του και τα εσώρουχά του και τα έβαζε σε διαφορετικά συρτάρια ή σε διαφορετικά ράφια.

«Φαντάζομαι πως είσαι τόσο δυσαρεστημένη με τη νέα κατάσταση όσο κι εγώ», είπε ο Μπρούνο, κι εκείνη στράφηκε και τον κοίταξε με μια έκφραση που υποδήλωνε πως δεν καταλάβαινε τι ήθελε να της πει. «Μ' αυτό», εξήγησε εκείνος, ενώ ανασηκώθηκε και κοίταξε γύρω του. «Με όλα αυτά. Απαίσια δεν είναι; Δεν τα σιχαίνεσαι κι εσύ;»

Η Μαρία άνοιξε το στόμα της για να πει κάτι, αλλά αμέσως το έκλεισε ξανά. Έμοιαζε να εξετάζει πολύ προσεχτικά την απάντησή της, να επιλέγει τις σωστές λέξεις, να ετοιμάζεται να τις πει κι έπειτα να το σκέφτεται καλύτερα και να

τις απορρίπτει όλες. Ο Μπρούνο τη γνώριζε σχεδόν όλη του τη ζωή – είχε έρθει να δουλέψει στο σπίτι τους όταν εκείνος ήταν μόλις τριών χρόνων – και γενικά τα πήγαιναν καλά, παρότι εκείνη δεν είχε δείξει ποτέ σημάδια ζωής. Έκανε μόνο τη δουλειά της, ξεσκόνιζε τα έπιπλα, έπλενε τα ρούχα, βοηθούσε στα ψώνια και στο μαγείρεμα, καμιά φορά τον πήγαινε στο σχολείο και μετά πήγαινε και τον έπαιρνε, αν κι αυτό γινόταν περισσότερο όταν ο Μπρούνο ήταν οχτώ χρόνων· όταν έγινε εννιά, αποφάσισε πως ήταν αρκετά μεγάλος για να πηγαиноέρχεται μόνος του στο σχολείο.

«Δε σας αρέσει εδώ;» είπε τελικά η Μαρία.

«Να μου αρέσει;» απάντησε ο Μπρούνο με ένα γελάκι. «Να μου αρέσει;» επανέλαβε δυνατώτερα αυτή τη φορά. «Φυσικά και δε μου αρέσει. Είναι απαίσια. Δεν έχω τίποτα να κάνω, δεν έχω κανένα να μιλήσω, ούτε να παίξω. Δεν πιστεύω να μου πεις πως χαίρεσαι που μετακομίσαμε εδώ».

«Μου άρεσε πάντα ο κήπος στο σπίτι στο Βερολίνο», είπε η Μαρία, απαντώντας σε μια εντελώς διαφορετική ερώτηση. «Καμιά φορά, όταν η μέρα ήταν ζεστή, μου άρεσε να κάθομαι εκεί έξω στη λιακάδα και να τρώω το μεσημεριανό μου κάτω απ' τον κισσό, κοντά στη λιμούλα. Τα λουλούδια ήταν πανέμορφα εκεί. Οι μυρωδιές. Ο τρόπος που οι μέλισσες πετούσαν γύρω τους και δε σε ενοχλούσαν αν τις άφηνες κι εσύ ήσυχες».

«Άρα δε σου αρέσει εδώ;» ρώτησε ο Μπρούνο. «Το θεωρείς τόσο απαίσιο όσο κι εγώ;»

Η Μαρία συνοφρυώθηκε.

«Δεν έχει σημασία», είπε.

«Τι δεν έχει σημασία;»

«Η γνώμη μου».

«Φυσικά και έχει σημασία», είπε θυμωμένος ο Μπρούνο, σαν η Μαρία να έκανε επίτηδες τη δύσκολη. «Είσαι κι εσύ μέλος της οικογένειάς μας, έτσι δεν είναι;»

«Δεν είμαι σίγουρη πως ο πατέρας σας θα συμφωνούσε μ' αυτό», είπε η Μαρία και επέτρεψε στον εαυτό της να χαμογελάσει, γιατί την είχε αγγίξει αυτό που είχε πει ο Μπρούνο.

«Λοιπόν ήρθες εδώ παρά τη θέλησή σου, όπως κι εγώ. Αν θες τη γνώμη μου, όλοι στο ίδιο καζάνι βράζουμε. Και είναι έτοιμο να εκραγεί». *greekleech.info*

Για μια στιγμή φάνηκε στον Μπρούνο πως η Μαρία θα του έλεγε ποια πραγματικά ήταν η γνώμη της. Ακούμπησε τα υπόλοιπα ρούχα στο κρεβάτι και τα χέρια της έγιναν γροθιές, σαν να είχε θυμώσει πολύ με κάτι. Το στόμα της άνοιξε, αλλά πάγωσε για λίγο, σαν να φοβόταν όλα αυτά που θα έλεγε αν άφηνε τον εαυτό της να αρχίσει.

«Πες μου, Μαρία, σε παρακαλώ», είπε ο Μπρούνο. «Γιατί αν όλοι έχουμε την ίδια άποψη, ίσως μπορούμε να πείσουμε τον Πατέρα να μας πάει πίσω στο σπίτι μας».

Εκείνη κοίταξε αλλού για λίγο και κούνησε θλιμμένα το κεφάλι της πριν τον κοιτάξει ξανά καταπρόσωπο.

«Ο Πατέρας σας ξέρει ποιο είναι το καλό μας», είπε. «Πρέπει να του έχετε εμπιστοσύνη».

«Δε νομίζω πως του έχω», είπε ο Μπρούνο. «Πιστεύω πως έχει κάνει ένα τρομερό λάθος».

«Τότε αυτό είναι ένα λάθος με το οποίο θα πρέπει να ζήσουμε όλοι μας».

«Όταν εγώ κάνω λάθος με τιμωρούν», επέμεινε ο Μπρούνο, θυμωμένος από το γεγονός ότι οι κανόνες που ίσχυαν για

τα παιδιά δεν ίσχυαν ποτέ για τους μεγάλους (παρότι αυτοί ήταν που τους επέβαλλαν). «Ηλίθιε Πατέρα», πρόσθεσε μέσα από τα δόντια του.

Η Μαρία άνοιξε διάπλατα τα μάτια της κι έκανε ένα βήμα προς το μέρος του με τα χέρια της να καλύπτουν για μια στιγμή το στόμα της με τρόμο. Κοίταξε ολόγυρα για να βεβαιωθεί πως δεν τους άκουγε κανείς και πως κανείς δεν άκουσε αυτό που μόλις είχε πει ο Μπρούνο.

«Δεν πρέπει να το λέτε αυτό», είπε. «Δεν πρέπει ποτέ να λέτε κάτι τέτοιο για τον πατέρα σας».

«Και γιατί όχι;» είπε ο Μπρούνο.

Ντρεπόταν λίγο που το είχε πει, αλλά δε σκόπευε σε καμία περίπτωση να κάτσει και να τα ακούσει, όταν ούτως ή άλλως κανείς δε φαινόταν να δίνει σημασία στην άποψή του.

«Γιατί ο πατέρας σας είναι καλός άνθρωπος», είπε η Μαρία. «Πολύ καλός άνθρωπος. Μας φροντίζει όλους».

«Με το να μας φέρνει εδώ πέρα, στη μέση του πουθενά; Αυτό εννοείς; Έτσι μας φροντίζει;»

«Ο πατέρας σας έχει κάνει πολλά πράγματα», είπε εκείνη. «Πολλά πράγματα για τα οποία θα έπρεπε να είστε περήφανος. Αν δεν ήταν ο πατέρας σας, πού νομίζετε πως θα βρισκόμουν εγώ τώρα;»

«Στο Βερολίνο φαντάζομαι», είπε ο Μπρούνο. «Και θα δούλευες σε ένα όμορφο σπίτι. Θα έτρωγες το μεσημεριανό σου κάτω απ' τον κισσό και θα άφηνες τις μέλισσες στην ησυχία τους».

«Δε θυμάστε όταν έπιασα δουλειά στο σπίτι σας, έτσι;» ρώτησε εκείνη ήρεμα και κάθισε στην άκρη του κρεβατιού, κάτι που δεν είχε ξανακάνει ποτέ. «Και πώς να θυμάστε;

Ήσασταν μόλις τριών χρόνων. Ο πατέρας σας με έφερε και με βοήθησε όταν τον χρειάστηκα. Μου έδωσε δουλειά και σπίτι. Φαγητό. Δε φαντάζεστε τι σημαίνει να μην έχεις να φας. Εσείς δεν πεινάσατε ποτέ, έτσι δεν είναι;»

Ο Μπρούνο συνοφρυώθηκε. Ήθελε να πει πως ένιωθε ένα μικρό κενό στο στομάχι του εκείνη τη στιγμή, κοίταξε όμως τη Μαρία και συνειδητοποίησε για πρώτη φορά πως ποτέ δεν την είχε θεωρήσει άτομο με προσωπική ζωή και παρελθόν. Εξάλλου δεν είχε κάνει ποτέ (από όσο ήξερε τουλάχιστον) τίποτε άλλο παρά να είναι υπηρέτρια της οικογένειάς του. Δεν ήταν και σίγουρος αν την είχε δει ποτέ ντυμένη με κάτι άλλο από τη στολή της υπηρέτριας. Αν όμως το σκεφτόταν, όπως έκανε τώρα, θα έπρεπε να παραδεχτεί πως η ζωή της μάλλον θα ήταν κάτι παραπάνω από το να υπηρετεί εκείνον και την οικογένειά του. Μάλλον θα έκανε σκέψεις, όπως κι εκείνος. Μάλλον θα της έλειπαν πράγματα, φίλοι που θα ήθελε να δει ξανά, όπως κι εκείνος. Και μάλλον θα έκλαιγε κάθε βράδυ προτού κοιμηθεί απ' όταν είχαν πάει εκεί, σαν κάποια αγόρια πολύ μικρότερα και πολύ πιο δειλά από εκείνον. Επίσης ήταν αρκετά όμορφη, παρατήρησε, και ένιωσε κάπως παράξενα μ' αυτή του τη σκέψη.

«Η μητέρα μου γνώριζε τον πατέρα σας όταν αυτός ήταν αγοράκι στην ηλικία σας», είπε η Μαρία λίγο μετά. «Εργαζόταν για τη γιαγιά σας. Ήταν υπεύθυνη για την γκαρνταρόμπα της όταν εκείνη ήταν νεότερη κι έκανε περιοδείες στη Γερμανία. Κανόνιζε και φρόντιζε όλα της τα ρούχα για τις συναυλίες – τα έπλενε, τα σιδέρωνε, τα μπάλωνε. Καταπληκτικές τουαλέτες όλες. Και τα σχέδια, Μπρούνο! Κάθε ρούχο ήταν ένα έργο τέχνης. Δε βρίσκονται πια τέτοιες μοδίστρες».

Κούνησε το κεφάλι της και χαμογέλασε με την ανάμνηση αυτή, καθώς ο Μπρούνο την άκουγε υπομονετικά.

«Φρόντιζε να είναι όλα έτοιμα όταν η γιαγιά σας έφτανε στο καμαρίνι της πριν από κάθε παράταση. Και αφού η γιαγιά σας αποσύρθηκε, η μητέρα μου διατήρησε φιλική σχέση μαζί της και έπαιρνε μια μικρή σύνταξη, μα οι καιροί ήταν δύσκολοι τότε κι ο πατέρας σας μου πρόσφερε δουλειά, την πρώτη μου δουλειά. Λίγους μήνες αργότερα η μητέρα μου αρρώστησε πολύ και έπρεπε να νοσηλευτεί κι ο πατέρας σας τα κανόνισε όλα, παρότι δεν είχε καμία υποχρέωση να το κάνει. Τα πλήρωσε όλα απ' την τσέπη του επειδή ήταν φίλη της μητέρας του. Και με πήρε στο σπίτι του για τον ίδιο λόγο. Και όταν εκείνη πέθανε, πλήρωσε και όλα τα έξοδα της κηδείας. Μη λέτε λοιπόν τον πατέρα σας ηλίθιο, Μπρούνο. Όχι μπροστά μου. Δε σας το επιτρέπω».

Ο Μπρούνο δάγκωσε τα χείλη του. Είχε την ελπίδα πως η Μαρία θα έπαιρνε το μέρος του στην εκστρατεία του ενάντια στο Ουστ-Βιτς, κατάλαβε όμως σε ποιο στρατόπεδο ανήκε. Κι έπρεπε να παραδεχτεί πως ακούγοντας αυτή την ιστορία, ένιωθε μάλλον περήφανος για τον πατέρα του.

«Εντάξει», είπε, καθώς δεν έβρισκε τίποτε καλύτερο να πει. «Υποθέτω πως αυτό ήταν πολύ καλό εκ μέρους του».

«Ναι», είπε η Μαρία. *greekleech.info*

Σηκώθηκε και πήγε προς το παράθυρο, αυτό από το οποίο ο Μπρούνο έβλεπε πέρα, μακριά, τις καλύβες και τους ανθρώπους.

«Υπήρξε τόσο καλός μαζί μου τότε», συνέχισε ήρεμα η Μαρία, κοιτάζοντας από το παράθυρο και βλέποντας τους ανθρώπους και τους στρατιώτες να κάνουν τη δουλειά τους.

«Έχει πολλή καλοσύνη βαθιά μέσα στην ψυχή του, πραγματικά έχει, κι αυτό με κάνει να αναρωτιέμαι...»

Γύρισε απ' την άλλη βλέποντάς τους κι η φωνή της έσπασε ξαφνικά κι ακουγόταν έτοιμη να κλάψει.

«Να αναρωτιέσαι τι;» ρώτησε ο Μπρούνο.

«Να αναρωτιέμαι τι... πώς μπορεί...»

«Πώς μπορεί τι;» επέμεινε ο Μπρούνο.

Από τον κάτω όροφο ακούστηκε μια πόρτα να κλείνει με τόσο θόρυβο, που αντήχησε σε όλο το σπίτι σαν πυροβολισμός. Ο Μπρούνο αναπήδησε και της Μαρίας της ξέφυγε μια κραυγούλα. Ο Μπρούνο άκουσε βήματα στη σκάλα να έρχονται προς τα πάνω, όλο και πιο γρήγορα, ξαναχώθηκε στο κρεβάτι και ακούμπησε στον τοίχο, φοβούμενος ξαφνικά για το τι θα συνέβαινε. Κράτησε την ανάσα του περιμένοντας μπελάδες, αλλά ήταν τελικά η Γκρέτελ, η Καταδικασμένη Περίπτωση. Πρόβαλε το κεφάλι της στην πόρτα και φάνηκε να την εκπλήσσει που βρήκε τον αδελφό της και την υπηρέτρια να έχουν πιάσει κουβέντα.

«Τι τρέχει;» ρώτησε η Γκρέτελ.

«Τίποτα», είπε απολογητικά ο Μπρούνο. «Τι θες; Βγες έξω».

«Εσύ βγες έξω», απάντησε εκείνη, παρότι βρισκόταν στο δικό του δωμάτιο κι έπειτα στράφηκε και κοίταξε τη Μαρία, με τα μάτια της μισόκλειστα και γεμάτα καχυποψία. «Θα μου ετοιμάσεις το μπάνιο, Μαρία;» είπε.

«Γιατί δεν μπορείς να ετοιμάσεις μόνη σου το μπάνιο σου;» ρώτησε απότομα ο Μπρούνο.

«Γιατί αυτή είναι η υπηρέτρια», είπε η Γκρέτελ κοιτάζοντάς τον. «Και γι' αυτό την έχουμε εδώ».

«Δεν την έχουμε γι' αυτό εδώ», φώναξε ο Μπρούνο, που σηκώθηκε και πήγε προς το μέρος της. «Δεν είναι εδώ για να κάνει συνέχεια πράγματα για μας, ξέρεις. Και ιδίως πράγματα που μπορούμε να κάνουμε μόνοι μας».

Η Γκρέτελ τον κοίταξε λες και ήταν τρελός κι έπειτα κοίταξε τη Μαρία, που κούνησε βιαστικά το κεφάλι της.

«Φυσικά, δεσποινίς Γκρέτελ», είπε η Μαρία. «Μόλις τακτοποιήσω τα ρούχα του αδελφού σας, θα είμαι όλη δική σας».

«Καλά, αλλά μην αργήσεις», είπε αγενέστατα η Γκρέτελ – γιατί, σε αντίθεση με τον Μπρούνο, δεν είχε κάνει ποτέ τον κόπο να σκεφτεί πως η Μαρία ήταν άνθρωπος με αισθήματα, όπως και η ίδια – προτού πάει στο δωμάτιό της και κλείσει την πόρτα πίσω της.

Η Μαρία δεν την ακολούθησε με το βλέμμα, αλλά τα μάγουλά της είχαν πάρει ένα ζωηρό ροζ χρώμα.

«Πάντως εγώ εξακολουθώ να πιστεύω πως έχει κάνει ένα τρομερό λάθος», είπε ήρεμα ο Μπρούνο λίγο αργότερα, όταν ένωσε πως ήθελε να απολογηθεί για τη συμπεριφορά της αδελφής του, αλλά δεν ήξερε αν ήταν σωστό να το κάνει.

Κάτι τέτοιες καταστάσεις πάντα έκαναν τον Μπρούνο να νιώθει πολύ άβολα, γιατί βαθιά μέσα του ήξερε πως δεν υπήρχε κανένας λόγος να είσαι αγενής με κάποιον, ακόμα κι αν αυτός δούλευε για σένα. Στο κάτω κάτω υπάρχει κι αυτό που λέγεται «καλοί τρόποι».

«Ακόμα κι αν το πιστεύετε, δεν πρέπει να το λέτε δυνατά», είπε βιαστικά η Μαρία, πηγαίνοντας προς το μέρος του και μοιάζοντας να θέλει να τον λογικέψει. «Υποσχεθείτε μου πως δε θα το λέτε».

«Μα γιατί;» ρώτησε εκείνος συνοφρυωμένος. «Λέω αυτό που νιώθω. Μήπως απαγορεύεται;»

«Ναι», είπε εκείνη. «Απαγορεύεται».

«Απαγορεύεται να λέω αυτό που νιώθω;» επέμεινε ο Μπρούνο με δυσπιστία.

«Ναι», επέμεινε εκείνη και η φωνή της ήταν τώρα τσιριχτή. «Μην λέτε κουβέντα γι' αυτό, Μπρούνο. Δεν καταλαβαίνετε πόσα προβλήματα μπορεί να δημιουργήσετε; Σε όλους μας;»

Ο Μπρούνο την κοίταξε. Υπήρχε κάτι στο βλέμμα της, μια τρομερή ανησυχία, που δεν την είχε ξαναδεί και τον αναστάτωσε.

«Καλά», μουρμούρισε.

Σηκώθηκε και κατευθύνθηκε προς την πόρτα.

«Εγώ είπα απλώς πως δε μου αρέσει εδώ, αυτό είναι όλο. Απλώς είχα πιάσει κουβέντα μαζί σου όσο τακτοποιούσες τα ρούχα. Δεν κάνω δε και σχέδια να την κοπανήσω ή τίποτα τέτοιο. Αν και αν το έκανα, δε νομίζω πως θα μπορούσε κανείς να με κατακρίνει γι' αυτό».

«Και να κάνετε τη μητέρα σας και τον πατέρα σας να τρελαθούν απ' την ανησυχία τους;» ρώτησε η Μαρία. «Μπρούνο, αν έχετε έστω και λίγη λογική, θα μείνετε ήσυχος, θα συγκεντρωθείτε στα μαθήματά σας και θα κάνετε ό,τι σας λέει ο πατέρας σας. Πρέπει να φροντίσουμε όλοι μας να παραμείνουμε ασφαλείς μέχρι να τελειώσουν όλα αυτά. Εγώ τουλάχιστον αυτό σκοπεύω να κάνω. Εξάλλου τι άλλο μπορούμε να κάνουμε; Δεν είναι στο χέρι μας να αλλάξουμε τα πράγματα».

Ξαφνικά, και χωρίς να μπορεί να διανοηθεί για ποιο λόγο, ο Μπρούνο ένιωσε μια ακαταμάχητη παρόρμηση να κλάψει.

Τον εξέπληξε και τον ίδιο και ανοιγόκλεισε πολύ γρήγορα τα μάτια του αρκετές φορές, για να μην καταλάβει η Μαρία τι του συνέβαινε. Αν και όταν την ξανακοίταξε στα μάτια, σκέφτηκε πως μάλλον υπήρχε κάτι παράξενο στην ατμόσφαιρα εκείνη τη μέρα, γιατί και τα δικά της μάτια έμοιαζαν έτοιμα να γεμίσουν δάκρυα. Γενικά είχε αρχίσει να νιώθει πολύ αλλόκοτα κι έτσι της γύρισε την πλάτη και πήγε προς την πόρτα.

«Πού πάτε;» ρώτησε η Μαρία.

«Έξω», είπε θυμωμένος ο Μπρούνο. «Αν θεωρείς ότι σε αφορά».

Στην αρχή πήγαινε αργά, αλλά με το που βγήκε από το δωμάτιο, άρχισε να πηγαίνει γρηγορότερα προς τη σκάλα και την κατέβηκε τρέχοντας, νιώθοντας ξαφνικά πως αν δεν έβγαινε σύντομα από το σπίτι, θα λιποθυμούσε. Και μέσα σε μερικά δευτερόλεπτα βρισκόταν έξω κι άρχισε να τρέχει πάνω κάτω στο δρομάκι, λαχταρώντας να κάνει κάποια δραστηριότητα, κάτι που θα τον κούραζε. Πέρα μακριά έβλεπε την πύλη που οδηγούσε στο δρομάκι που οδηγούσε στο σταθμό που οδηγούσε στο σπίτι, μα η ιδέα να πάει εκεί, η ιδέα να το σκάσει και να μείνει μόνος, ολομόναχος, ήταν ακόμα πιο δυσάρεστη από την ιδέα να παραμείνει εκεί.

Κεφάλαιο Εφτά

Πώς η Μητέρα επιβραβεύθηκε για κάτι που δεν είχε κάνει

Αρκετές εβδομάδες αφότου ο Μπρούνο είχε καταφθάσει στο Ουστ-Βιτς με την οικογένειά του και χωρίς καμία προοπτική να τον επισκεφθούν ο Καρλ ή ο Ντάνιελ ή ο Μάρτιν στον ορίζοντα, αποφάσισε πως καλά θα έκανε να βρει κάποιο τρόπο να ψυχαγωγηθεί, ειδάλλως σιγά σιγά θα τρελαινόταν.

Ο Μπρούνο είχε γνωρίσει ένα μόνο άνθρωπο που θεωρούσε τρελό, κι αυτός ήταν ο Χερ Ρόλερ, κάποιος περίπου συνομήλικος με τον Πατέρα, που ζούσε παραδίπλα τους στο παλιό σπίτι στο Βερολίνο. Τον έβλεπαν συχνά να περπατάει πάνω κάτω στο δρόμο κάθε ώρα της μέρας ή της νύχτας και να τσακώνεται έντονα με τον ίδιο του τον εαυτό. Συχνά ο τσακωμός αυτός κατέληγε εκτός ελέγχου και προσπαθούσε να δώσει μπουνιές στη σκιά του που έπεφτε στον τοίχο. Καμιά φορά μάλιστα χτυπούσε τις γροθιές του στον τοίχο και τα χέρια του μάτωναν, και τότε εκείνος έπεφτε στα γόνατα κι άρχιζε να κλαίει και να χτυπάει το κεφάλι του με τα χέρια του. Ο Μπρούνο τον είχε ακούσει να χρησιμοποιεί και κά-

ποιες λέξεις που σε εκείνον απαγορευόταν να χρησιμοποιεί, κι όταν συνέβαινε αυτό, ο Μπρούνο έκανε προσπάθεια για να σταματήσει να χαχανίζει.

«Δεν πρέπει να γελάς με τον κακομοίρη τον Χερ Ρόλερ», του είχε πει η Μητέρα του ένα απόγευμα, όταν εκείνος της διηγήθηκε τις τελευταίες τρέλες του. «Δεν έχεις ιδέα τι έχει περάσει στη ζωή του».

«Είναι τρελός», είχε πει ο Μπρούνο, κάνοντας με το δάχτυλό του κυκλάκια στον κρόταφό του και σφυρίζοντας για να δείξει πόσο τρελό τον θεωρούσε. «Τις προάλλες πήγε σε μια γάτα και την προσκάλεσε για τσάι».

«Και η γάτα τι είπε;» είχε ρωτήσει η Γκρέτελ, που έφτιαχνε ένα σάντουιτς στην άκρη της κουζίνας.

«Τι να πει, τίποτα», είχε εξηγήσει ο Μπρούνο. «Γάτα ήταν».

«Το εννοώ», είχε επιμείνει η Μητέρα. «Ο Φραντς ήταν ένας συμπαθέστατος νεαρός – τον ξέρω από μικρή. Ήταν γλυκός και ευγενικός και χόρευε σαν τον Φρεντ Αστέρ. Όμως στο Μεγάλο Πόλεμο τραυματίστηκε σοβαρά στο κεφάλι και γι' αυτό συμπεριφέρεται έτσι τώρα. Δεν είναι καθόλου αστείο. Δεν έχεις ιδέα τι πέρασαν οι στρατιώτες τότε. Πόσο υπέφεραν».

Ο Μπρούνο ήταν μόλις έξι ετών τότε και δεν πολυκατάλαβε τι εννοούσε η Μητέρα.

«Αυτό έγινε πριν από πολλά χρόνια», του είχε εξηγήσει όταν τη ρώτησε. «Πριν γεννηθείς. Ο Φραντς ήταν ένας από τους νεαρούς που πολέμησαν για μας στα χαρακώματα. Ο πατέρας σου τον ήξερε πολύ καλά τότε. Νομίζω πως είχαν υπηρετήσει μαζί».

«Και τι του συνέβη;» είχε ρωτήσει ο Μπρούνο.

«Δεν έχει σημασία», είχε πει η Μητέρα. «Ο πόλεμος δεν είναι ωραίο θέμα για συζήτηση. Πολύ φοβάμαι όμως πως σύντομα θα αναγκαστούμε να μιλάμε γι' αυτό θέλοντας και μη».

Αυτά είχαν συμβεί περίπου τρία χρόνια πριν πάνε στο Ουστ-Βιτς κι ο Μπρούνο δεν είχε πολυσκεφτεί τον Χερ Ρόλερ στο διάστημα αυτό, ξαφνικά όμως σκέφτηκε πως αν δεν έκανε κάτι ενδιαφέρον, κάτι που να βάλει σε λειτουργία το μυαλό του, πριν το πάρει χαμπάρι θα περιφερόταν κι αυτός στους δρόμους, και θα τσακωνόταν με τον εαυτό του, και θα προσκαλούσε κατοικίδια ζώα σε κοινωνικές εκδηλώσεις.

Για να έχει κάτι να κάνει, ο Μπρούνο πέρασε όλο το πρωί και το απόγευμα του Σαββάτου δημιουργώντας κάτι ψυχαγωγικό. Σε κάποια απόσταση από το σπίτι – στην πλευρά της Γκρέτελ, σε ένα σημείο που δεν έβλεπε από το δικό του παράθυρο – υπήρχε μια μεγάλη βελανιδιά με πολύ χοντρό κορμό. Ένα ψηλό δέντρο με γερά κλαδιά, αρκετά γερά ώστε να κρατήσουν ένα μικρό αγόρι. Το δέντρο έμοιαζε τόσο γέρικο, που ο Μπρούνο αποφάσισε πως μάλλον είχε φυτευτεί κάποια στιγμή το Μεσαίωνα, μια περίοδο που πρόσφατα είχε μελετήσει και θεωρούσε πολύ ενδιαφέρουσα – ειδικά τα σημεία με τους ιππότες που πήγαιναν σε περιπέτειες σε μακρινούς τόπους και ανακάλυπταν κάτι ενδιαφέρον όσο βρισκόνταν εκεί.

Μόνο δύο πράγματα χρειαζόταν ο Μπρούνο για να φτιάξει τη νέα του ψυχαγωγία: σκοινί κι ένα λάστιχο αυτοκινήτου. Το σκοινί ήταν εύκολο να βρεθεί, γιατί υπήρχαν ολόκληρα κουβάρια στο υπόγειο του σπιτιού, κι έτσι δεν του πήρε ώρα να κάνει κάτι εξαιρετικά επικίνδυνο και να πάρει ένα

κοφτερό μαχαίρι και να κόψει όσα κομμάτια πίστευε πως θα χρειαζόταν. Τα πήγε στη βελανιδιά και τα ακούμπησε στις ρίζες της για να τα χρησιμοποιήσει αργότερα. Το λάστιχο ήταν μια άλλη ιστορία.

Εκείνο το πρωί δεν ήταν στο σπίτι ούτε η Μητέρα ούτε ο Πατέρας. Η Μητέρα είχε φύγει βιαστικά από το σπίτι νωρίτερα και είχε πάρει το τρένο για κάποια κοντινή πόλη, όπου θα περνούσε την ημέρα της για να αλλάξει περιβάλλον, ενώ τον Πατέρα τον είχαν δει τελευταία φορά να πηγαίνει προς τις καλύβες και τους ανθρώπους που διακρίνονταν από το παράθυρο του Μπρούνο. Αλλά, ως συνήθως, υπήρχαν πολλά στρατιωτικά οχήματα και τζιπ παρκαρισμένα έξω από το σπίτι και παρότι ήξερε πως θα ήταν αδύνατον να κλέψει λάστιχο απ' αυτά, υπήρχε πάντα η πιθανότητα να βρει κάπου ένα περισσευούμενο.

Βγαίνοντας από το σπίτι, είδε την Γκρέτελ να μιλάει με τον υπολοχαγό Κότλερ και, αν και δεν τον ενθουσίαζε η ιδέα, σκέφτηκε πως μάλλον αυτός ήταν ο κατάλληλος άνθρωπος να ρωτήσει. Ο υπολοχαγός Κότλερ ήταν ο νεαρός αξιωματικός που είχε δει ο Μπρούνο την πρώτη του μέρα στο Ουστ-Βιτς, ο στρατιώτης που είχε εμφανιστεί στον πάνω όροφο του σπιτιού τους και τον είχε κοιτάξει για μια στιγμή προτού του νεύσει και συνεχίσει το δρόμο του. Ο Μπρούνο τον είχε δει πολλές φορές από τότε – μπαινόβγαине στο σπίτι σαν να 'ταν δικό του και προφανώς το γραφείο του Πατέρα δεν ήταν καθόλου Χώρος Απαγορευμένης Διέλευσης για κείνον – όμως δεν είχαν μιλήσει και πολύ. Ο Μπρούνο δεν ήταν και πολύ σίγουρος γιατί, μα ήξερε πως δε συμπαθούσε τον υπολοχαγό Κότλερ. Η αύρα του έκανε τον Μπρούνο να

παγώνει και να θέλει να φορέσει μια ζακέτα. Όμως δεν υπήρχε άλλος να ρωτήσει κι έτσι κατευθύνθηκε προς το μέρος του με όσο μεγαλύτερη αυτοπεποίθηση μπορούσε για να του πει γεια.

Τις περισσότερες μέρες ο νεαρός υπολοχαγός ήταν πολύ κομψός, καθώς περιφερόταν με μια στολή που έμοιαζε να είχε σιδερωθεί ενώ τη φορούσε. Οι μαύρες του μπότες γυάλιζαν φρεσκοβαμμένες και τα κιτρινωπά ξανθά μαλλιά του είχαν τέλεια χωρίστρα στο πλάι και στέκονταν άψογα στη θέση τους με κάτι που έκανε το κάθε σημάδι της χτένας να ξεχωρίζει, σαν χωράφι που είχαν μόλις οργώσει. Επίσης έβαζε τόση κολόνια, που μπορούσες να τον μυρίσεις από απόσταση. Ο Μπρούνο είχε μάθει να μη στέκεται πολύ κοντά του, ειδάλλως θα κινδύνευε να λιποθυμήσει.

Εκείνη τη μέρα πάντως, καθώς ήταν Σάββατο πρωί και η μέρα τόσο ηλιόλουστη, δεν ήταν τόσο περιποιημένος. Φορούσε μια λευκή φανέλα πάνω από το παντελόνι του και τα μαλλιά του έπεφταν στο μέτωπό του. Τα μπράτσα του ήταν υπερβολικά μαυρισμένα και είχε τους μυς που ο Μπρούνο λαχταρούσε να έχει. Έμοιαζε τόσο νεότερος τη μέρα εκείνη, που ο Μπρούνο εξεπλάγη· στην πραγματικότητα του θύμιζε τα μεγάλα αγόρια στο σχολείο, αυτά από τα οποία πάντα έμενε μακριά. Ο υπολοχαγός Κότλερ είχε πιάσει για τα καλά κουβέντα με την Γκρέτελ κι αυτό που έλεγε πρέπει να ήταν πολύ αστείο, γιατί εκείνη γελούσε δυνατά και έκανε τα μαλλιά της μπουκλάκια με τα δάχτυλά της.

«Γεια», είπε ο Μπρούνο καθώς τους πλησίαζε, και η Γκρέτελ τον κοίταξε θυμωμένα.

«Τι θες εσύ εδώ;» ρώτησε η Γκρέτελ.

«Δε θέλω κάτι», απάντησε βιαστικά ο Μπρούνο και την αγριοκοίταξε. «Ήρθα απλώς να πω γεια».

«Συγχώρεσε το μικρό μου αδελφό, Κουρτ», είπε η Γκρέτελ στον υπολοχαγό Κότλερ. «Είναι μόνο εννιά χρόνων, ξέρεις».

«Καλημέρα, μικρέ», είπε ο Κότλερ, που άπλωσε το χέρι του και – με απαίσιο τρόπο – το πέρασε ανάμεσα στα μαλλιά του Μπρούνο, κάτι που έκανε τον Μπρούνο να θέλει να τον πετάξει κάτω και να χοροπηδήσει πάνω στο κεφάλι του. «Γιατί είσαι ξύπνιος και έξω τόσο νωρίς Σάββατο πρωί;»

«Δεν είναι νωρίς», είπε ο Μπρούνο. «Κοντεύει δέκα».

Ο υπολοχαγός Κότλερ ανασήκωσε τους ώμους του.

«Όταν ήμουν στην ηλικία σου, η μητέρα μου δεν κατάφερε να με σηκώσει απ' το κρεβάτι πριν την ώρα του μεσημεριανού. Μου 'λεγε πως δε θα γινόμουν ποτέ μεγάλος και δυνατός αν όλη μου τη ζωή την περνούσα κοιμισμένος».

«Έκανε όμως λάθος, έτσι;» χαζογέλασε η Γκρέτελ.

Ο Μπρούνο την κοίταξε αηδιασμένος. Μιλούσε με αυτή την ηλίθια φωνή που την έκανε να μοιάζει λες και το κεφάλι της ήταν άδειο. Ο Μπρούνο ήθελε όσο τίποτε άλλο να σηκωθεί και να φύγει μακριά απ' αυτούς τους δυο και να μην έχει την παραμικρή σχέση με ό,τι κι αν ήταν αυτό που συζητούσαν, μα δεν είχε άλλη επιλογή από το να βάλει πρώτα το συμφέρον του και να ζητήσει από τον υπολοχαγό Κότλερ το αδιανόητο. Μια χάρη.

«Αναρωτιέμαι αν μπορώ να σου ζητήσω μια χάρη», είπε ο Μπρούνο.

«Μπορείς να μου τη ζητήσεις», είπε ο υπολοχαγός Κότλερ, κι αυτό έκανε την Γκρέτελ να γελάσει πάλι, κι ας μην ήταν και τόσο αστείο.

«Αναρωτιόμουν αν υπάρχει εδώ γύρω κανένα περισσευούμενο λάστιχο αυτοκινήτου», συνέχισε ο Μπρούνο. «Καμιά σαμπρέλα από τζιπ. Ή από φορτηγό. Που να μην τη χρησιμοποιείτε».

«Η μοναδική περισσευούμενη σαμπρέλα που έχω δει ανήκει στο λοχία Χοφσνάντερ και την κουβαλάει γύρω από τη μέση του», είπε ο υπολοχαγός Κότλερ και τα χείλη του σχημάτισαν κάτι που έμοιαζε με χαμόγελο.

Ο Μπρούνο δεν το κατάλαβε, αλλά η Γκρέτελ διασκέδαζε τόσο, που ήταν σαν να χόρευε επιτόπου.

«Τη χρησιμοποιεί;» ρώτησε ο Μπρούνο.

«Ο λοχίας Χοφσνάντερ;» ρώτησε ο υπολοχαγός Κότλερ. «Ναι, δυστυχώς. Είναι πολύ δεμένος με την περισσευούμενη σαμπρέλα του».

«Άσ' το, Κουρτ», είπε η Γκρέτελ σκουπίζοντας τα μάτια της. «Δε σε καταλαβαίνει. Είναι μόνο εννιά χρόνων».

«Κόφτο, σε παρακαλώ», φώναξε ο Μπρούνο, κοιτάζοντας εκνευρισμένος την αδελφή του.

Του ήταν ήδη πολύ δύσκολο να βρίσκεται εκεί και να ζητάει χάρη από τον υπολοχαγό Κότλερ, αλλά γινόταν ακόμα δυσκολότερο με την αδελφή του να τον κοροϊδεύει.

«Εξάλλου κι εσύ είσαι μόλις δώδεκα», πρόσθεσε. «Σταμάτα λοιπόν να το παίζεις μεγαλύτερη απ' ό,τι είσαι».

«Είμαι σχεδόν δεκατριών, Κουρτ», απάντησε εκείνη βιαστικά.

Το γέλιο της είχε κοπεί ξαφνικά και το πρόσωπό της είχε παγώσει απ' τον τρόμο.

«Θα γίνω δεκατριών σε μερικές μέρες. Θα είμαι έφηβη. Σαν εσένα».

Ο υπολοχαγός Κότλερ χαμογέλασε και ένευσε με το κεφάλι του, αλλά δεν είπε τίποτα. Ο Μπρούνο τον κοίταξε. Αν βρισκόταν μπροστά του οποιοσδήποτε άλλος μεγάλος, θα είχε στριφογουρίσει τα μάτια του για να δείξει πως τα κορίτσια είναι χαζά και οι αδελφές εντελώς γελοίες. Αυτός όμως δεν ήταν ένας οποιοσδήποτε μεγάλος. Ήταν ο υπολοχαγός Κότλερ.

«Τέλος πάντων», είπε ο Μπρούνο αγνοώντας το θυμωμένο βλέμμα της Γκρέτελ, «εκτός από αυτή τη σαμπρέλα, υπάρχει περίπτωση να βρω καμιά άλλη περισσευούμενη κάπου;»

«Φυσικά», είπε ο υπολοχαγός Κότλερ, που είχε πάψει να χαμογελάει και έμοιαζε ξαφνικά να έχει βαρεθεί την όλη υπόθεση. «Αλλά τι τη θέλεις;»

«Σκέφτηκα να φτιάξω μια κούνια», είπε ο Μπρούνο. «Ξέρεις, με ένα λάστιχο αυτοκινήτου και σκοινί δεμένο στα κλαδιά κάποιου δέντρου».

«Μάλιστα», είπε ο υπολοχαγός Κότλερ κουνώντας το κεφάλι του, σαν αυτά τα πράγματα να ήταν μακρινές αναμνήσεις για κείνον, κι ας ήταν, όπως είχε επισημάνει η Γκρέτελ, κι ο ίδιος έφηβος. «Ναι, έφτιαχνα κι εγώ τέτοιες κούνιες όταν ήμουν μικρός. Οι φίλοι μου κι εγώ είχαμε περάσει πολλά χαρούμενα απογεύματα μαζί κάνοντας κούνια».

Ο Μπρούνο έμεινε εμβρόντητος που είχαν κάτι κοινό (και τον εξέπληξε ακόμα περισσότερο το γεγονός ότι ο υπολοχαγός Κότλερ είχε κάποτε φίλους).

«Τι λες λοιπόν;» ρώτησε. «Υπάρχει κανένα λάστιχο;»

Ο υπολοχαγός Κότλερ τον κοίταξε κι έμοιασε να το σκέφτεται, σαν να μην ήταν βέβαιος αν θα του έδινε μια ευθεία

απάντηση ή θα προσπαθούσε να τον τσιγκλίσει ως συνήθως. Έπειτα είδε τον Πάβελ – τον ηλικιωμένο κύριο που πήγαινε κάθε απόγευμα να καθαρίσει τα λαχανικά για το δείπνο στην κουζίνα πριν φορέσει το λευκό του σακάκι και τους σερβίρει στο τραπέζι – να πηγαίνει προς το σπίτι, κι αυτό φάνηκε να τον κάνει να παίρνει την απόφασή του.

«Ε, εσύ!», φώναξε και πρόσθεσε μια λέξη που ο Μπρούνο δεν κατάλαβε. «Έλα δω, ρε...»

Ξανάπε τη λέξη και κάτι στο σκληρό ήχο της έκανε τον Μπρούνο να στρέψει αλλού το βλέμμα του και να ντραπεί που συμμετείχε σε όλα αυτά.

Ο Πάβελ πήγε προς το μέρος τους και ο Κότλερ του μίλησε με αυθάδεια, παρά το γεγονός ότι από άποψη ηλικίας θα μπορούσε να 'ναι εγγονός του.

«Πήγαινε αυτό τον μικρό στην αποθήκη στο πίσω μέρος του σπιτιού. Δίπλα στον τοίχο είναι στοιβαγμένα κάτι παλιά λάστιχα. Θα διαλέξει ένα κι εσύ θα του το πας όπου σου ζητήσει, κατάλαβες;»

Ο Πάβελ κρατούσε το σκουφάκι στα χέρια του, μπροστά του και ένευσε, κάτι που έκανε το κεφάλι του να σκύψει ακόμα περισσότερο απ' όσο ήταν ήδη σκυμμένο.

«Μάλιστα, κύριε», είπε σιγανά, τόσο σιγανά, που θα μπορούσε και να μην το έχε πει καν.

«Και μετά, όταν επιστρέψεις στην κουζίνα, πρόσεξε να πλύνεις τα χέρια σου προτού πιάσεις το φαγητό, βρομερό...»

Ο υπολοχαγός Κότλερ επανέλαβε τη λέξη που είχε χρησιμοποιήσει ήδη δύο φορές πρωτύτερα και καθώς μιλούσε, του πετάχτηκαν μερικά σάλια. Ο Μπρούνο έριξε μια ματιά στην Γκρέτελ, που προηγουμένως κοίταζε με λατρεία τον ήλιο να

πέφτει στα μαλλιά του υπολοχαγού Κότλερ, αλλά τώρα, όπως κι ο αδελφός της, φαινόταν να νιώθει κάπως άβολα. Κανείς απ' τους δυο τους δεν είχε ουσιαστικά μιλήσει ποτέ στον Πάβελ, μα ήταν πολύ καλός σερβιτόρος και οι καλοί σερβιτόροι, όπως έλεγε ο Πατέρας, δε φυτρώνουν στα δέντρα.

«Προχώρα λοιπόν», είπε ο υπολοχαγός Κότλερ κι ο Πάβελ γύρισε και κατευθύνθηκε προς την αποθήκη, ακολουθούμενος από τον Μπρούνο, που κάθε τόσο κοίταζε προς τα πίσω, την αδελφή του και το νεαρό στρατιώτη, και είχε μια φοβερή επιθυμία να γυρίσει πίσω και να τραβήξει την Γκρέτελ μακριά, κι ας ήταν ενοχλητική, και εγωίστρια, και κακιά μαζί του τις περισσότερες φορές.

Στο κάτω κάτω αυτή ήταν η δουλειά της. Ήταν αδελφή του. Όμως τον απωθούσε η ιδέα πως θα την άφηνε μόνη της με έναν άντρα σαν τον υπολοχαγό Κότλερ. Το θέμα δε σήκωνε καλλωπισμό: ήταν απλώς αισχρός.

Το ατύχημα συνέβη δύο ώρες αργότερα, αφού ο Μπρούνο είχε επιλέξει ένα κατάλληλο λάστιχο και ο Πάβελ το είχε μεταφέρει ως τη μεγάλη βελανιδιά στην άλλη πλευρά του σπιτιού, κι αφού ο Μπρούνο είχε σκαρφαλώσει πάνω κάτω και πάνω κάτω και πάνω κάτω στον κορμό για να δέσει καλά τα σκοινιά γύρω από τον κορμό και από το λάστιχο. Ως εκείνη τη στιγμή η αποστολή είχε στεφθεί με απόλυτη επιτυχία. Είχε ξαναφτιάξει μια τέτοια κούνια, αλλά τότε είχε τον Καρλ, και τον Ντάνιελ, και τον Μάρτιν για να τον βοηθήσουν. Τώρα όμως την έφτιαχνε μόνος του κι αυτό σίγουρα δυσκόλευε τα πράγματα. Κι όμως κάπως τα κατάφερε και μέσα σε μερικές ώρες βρισκόταν καθισμένος στην κοιλότητα του λάστιχου και έκανε κούνια μπρος πίσω, σαν να μην είχε την παραμικρή

έγνοια, και αδιαφορούσε εντελώς για το γεγονός πως αυτή ήταν ίσως η πιο άβολη κούνια που είχε κάνει ποτέ.

Είχε ξαπλώσει εντελώς το σώμα του, που ήταν περασμένο από τη μέσα πλευρά του λάστιχου, και χρησιμοποιούσε τα πόδια του, κάθε φορά που ακουμπούσαν στο έδαφος, για να δίνει ώθηση στο κορμί του. Κάθε φορά που το λάστιχο πήγαινε προς τα πίσω, σηκωνόταν πολύ ψηλά, και στο τσακ δε χτυπούσε στον κορμό του δέντρου, αλλά έφτανε αρκετά κοντά ώστε ο Μπρούνο να κλοτσάει το δέντρο κι έτσι να παίρνει ώθηση και να πηγαίνει ακόμα πιο ψηλά. Όλα πήγαιναν καλά, ώσπου κάποια στιγμή γλίστρησε λίγο μέσα στο λάστιχο τη στιγμή που κλοτσούσε το δέντρο και πριν καλά καλά το καταλάβει, το σώμα του γύρισε κι άρχισε να πέφτει, με το ένα του πόδι μαγκωμένο στο λάστιχο, ώσπου έσκασε με τα μούτρα στο έδαφος κάνοντας ένα φοβερό γδούπο. *greekleech.info*

Έγιναν για λίγο όλα μαύρα κι έπειτα άρχισε ξανά να βλέπει καθαρά. Ανακάθισε στο έδαφος, αλλά το λάστιχο, που ακόμα πήγαινε πέρα δώθε, τον χτύπησε από πίσω. Έβγαλε μια κραυγή και παραμέρισε. Όταν σηκώθηκε όρθιος, το ένα του μπράτσο και το ένα του πόδι πονούσαν πολύ, γιατί είχε πέσει πάνω τους με όλο του το βάρος, δεν πονούσαν όμως τόσο όσο αν είχαν σπάσει. Εξέτασε το μπράτσο του και ήταν καταγρατσουτισμένο και όταν κοίταξε τον αγκώνα του, είδε ένα βαθύ κόψιμο. Το πόδι του πονούσε ακόμα περισσότερο όμως, και όταν κοίταξε το γόνατό του, εκεί που τελείωνε το κοντό του παντελόνι, υπήρχε μια μεγάλη πληγή, που έμοιαζε να περιμένει πότε θα την κοιτάξει, γιατί με το που έστρεψε σ' αυτή την προσοχή του, άρχισε να ματώνει πολύ.

«Οχ», είπε δυνατά ο Μπρούνο καθώς την κοίταζε και αναρωτιόταν τι να κάνει.

Δε χρειάστηκε όμως να αναρωτηθεί πολύ, γιατί η κούνια που είχε φτιάξει ήταν στην ίδια πλευρά του σπιτιού με την κουζίνα, και ο Πάβελ, ο σερβιτόρος, που τον είχε βοηθήσει να βρει το λάστιχο, στεκόταν στο παράθυρο και καθάριζε πατάτες και είχε δει το ατύχημα. Όταν ο Μπρούνο ξανακοίταξε προς τα κει, είδε τον Πάβελ να έρχεται γρήγορα προς το μέρος του και μόνο όταν έφτασε κοντά του, ο Μπρούνο ένωσε αρκετά ασφαλής ώστε να αφήσει την αίσθηση της ζαλάδας να εκφραστεί. Έγειρε, αλλά δεν έπεσε αυτή τη φορά, γιατί τον συγκράτησε ο Πάβελ.

«Δεν ξέρω τι έγινε», είπε. «Δε φαινόταν καθόλου επικίνδυνο».

«Πήγαινες πολύ ψηλά», είπε ο Πάβελ με φωνή ήρεμη, που έκανε τον Μπρούνο να νιώσει ασφάλεια. «Το καταλάβαινα. Σκεφτόμουν πως οποιαδήποτε στιγμή μπορούσες να πάθεις κακό».

«Και έπαθα», είπε ο Μπρούνο.

«Αυτό είναι σίγουρο».

Ο Πάβελ τον κουβάλησε στο σπίτι, τον πήγε στην κουζίνα και τον κάθισε σε μια από τις ξύλινες καρέκλες.

«Πού είναι η Μητέρα;» ρώτησε ο Μπρούνο, που αναζήτησε τον πρώτο άνθρωπο που πάντα αναζητούσε όταν πάθαινε κάτι.

«Δυστυχώς η Μητέρα σου δεν έχει επιστρέψει ακόμα», είπε ο Πάβελ, που γονάτισε στο πάτωμα μπροστά του και εξέταζε το γόνατό του. «Είμαι μόνος εδώ».

«Και τώρα τι θα γίνει;» ρώτησε ο Μπρούνο, που είχε αρ-

χίσει να πανικοβάλλεται και ήταν έτοιμος να βάλει τα κλάματα. «Θα πεθάνω από αιμορραγία».

Ο Πάβελ γέλασε ελαφρά και κούνησε το κεφάλι του.

«Δεν πρόκειται να πεθάνεις από αιμορραγία», είπε.

Τράβηξε ένα σκαμνί και ακούμπησε πάνω το το πόδι του Μπρούνο.

«Μείνε ακίνητος. Υπάρχει εδώ ένα μικρό φαρμακείο».

Ο Μπρούνο τον κοίταζε καθώς πήγε στην άλλη άκρη της κουζίνας, έβγαλε από ένα ντουλάπι το πράσινο κουτί των πρώτων βοηθειών και γέμισε ένα λεκανάκι με νερό, αφού έλεγξε με το δάχτυλό του τη θερμοκρασία για να βεβαιωθεί πως δεν ήταν πολύ κρύο.

«Θα πρέπει να πάω στο νοσοκομείο;» ρώτησε ο Μπρούνο.

«Όχι, όχι», είπε ο Πάβελ όταν γονάτισε ξανά μπροστά του.

Βύθισε ένα κομμάτι πανί στο λεκανάκι και άγγιξε απαλά το γόνατο του Μπρούνο, κάτι που τον έκανε να μορφάσει απ' τον πόνο, παρότι δεν ήταν και τόσο οδυνηρό.

«Είναι επιφανειακό το τραύμα. Δε θα χρειαστεί ούτε ράμματα».

Ο Μπρούνο συνοφρυώθηκε και δάγκωνε τα χείλη του νευρικά καθώς ο Πάβελ καθάρισε την πληγή από το αίμα και έπειτα έβαλε πάνω της ένα άλλο πανάκι και το πίεσε για μερικά λεπτά. Όταν το τράβηξε απαλά, η αιμορραγία είχε σταματήσει, και πήρε από το φαρμακείο ένα μπουκαλάκι με κάποιο πράσινο υγρό και έβαλε απ' αυτό στην πληγή. Αυτό έτσουξε κι έκανε τον Μπρούνο να ξεφωνίσει αρκετά απανωτά «οχ».

«Δεν είναι τόσο φοβερό», είπε ο Πάβελ, γλυκά και ήρεμα όμως. «Μην το κάνεις χειρότερο με το να σκέφτεσαι πως

πονάει περισσότερο απ' όσο πονάει στην πραγματικότητα».

Κατά κάποιο τρόπο αυτό φάνηκε λογικό στον Μπρούνο κι έτσι αντιστάθηκε στην επιθυμία του να πει μερικά ακόμα «οχ». Όταν ο Πάβελ τέλειωσε με το πράσινο υγρό, πήρε από το φαρμακείο έναν επίδεσμο και τον έβαλε στην πληγή.

«Έτοιμος», είπε. «Νιώθεις καλύτερα, ε;»

Ο Μπρούνο κατένευσε και ντράπηκε λίγο που δεν είχε φερθεί όσο γενναία θα ήθελε.

«Σ' ευχαριστώ», είπε.

«Παρακαλώ», είπε ο Πάβελ. «Τώρα πρέπει να μείνεις λίγο ακίνητος πριν αρχίσεις ξανά να περπατάς, εντάξει; Άσε την πληγή να ηρεμήσει. Και μην ξαναπάς σ' αυτή την κούνια, για σήμερα τουλάχιστον».

Ο Μπρούνο κατένευσε και κράτησε το πόδι του τεντωμένο πάνω στο σκαμνί. Ο Πάβελ πήγε στο νεροχύτη και έπλυνε τα χέρια του προσεχτικά, καθαρίζοντας ακόμα και τα σημεία κάτω από τα νύχια με μια συρματόβουρτσα, πριν τα σκουπίσει και συνεχίσει με τις πατάτες.

«Θα πεις στη Μητέρα τι έγινε;» ρώτησε ο Μπρούνο, που τα τελευταία λεπτά αναρωτιόταν αν θα τον αντιμετώπιζαν σαν τον ήρωα που έπαθε ατύχημα ή τον κακούργο που έστησε μια παγίδα και έπεσε μέσα.

«Νομίζω πως θα το δει και μόνη της», είπε ο Πάβελ, που ακούμπησε τα καρότα πάνω στο τραπέζι, κάθισε απέναντι απ' τον Μπρούνο κι άρχισε να τα καθαρίζει μέσα σε μια εφημερίδα.

«Ναι, μάλλον», είπε ο Μπρούνο. «Ίσως με πάει στο γιατρό».

«Δε νομίζω», είπε ήρεμα ο Πάβελ.

«Ποτέ δεν ξέρεις», είπε ο Μπρούνο, που δεν ήθελε να περάσει απαρατήρητο το ατύχημά του. (Στο κάτω κάτω ήταν ό,τι πιο συναρπαστικό τού είχε συμβεί αφότου είχε έρθει εδώ.) «Μπορεί να είναι χειρότερο απ' ό,τι φαίνεται».

«Δεν είναι», είπε ο Πάβελ, που ίσα που άκουγε όσα του έλεγε ο Μπρούνο, γιατί τα καρότα είχαν απορροφήσει όλη του την προσοχή.

«Και πώς το ξέρεις;» ρώτησε γρήγορα ο Μπρούνο, που είχε αρχίσει να θυμώνει, παρότι ο Πάβελ ήταν αυτός που είχε πάρει και τον είχε σηκώσει από το έδαφος και τον είχε κουβαλήσει ως το σπίτι και τον είχε φροντίσει. «Δεν είσαι γιατρός».

Ο Πάβελ σταμάτησε για μια στιγμή να καθαρίζει τα καρότα, κοίταξε τον Μπρούνο με το κεφάλι του γεμμένο προς τα κάτω, αλλά το βλέμμα του να κοιτάζει ψηλά, σαν να μην ήξερε τι να πει. Αναστέναξε και φάνηκε να το σκέφτεται πολύ προτού τελικά πει:

«Και όμως είμαι».

Ο Μπρούνο τον κοίταξε κατάπληκτος. Του φαινόταν εντελώς παράλογο.

«Μα αφού είσαι σερβιτόρος», είπε αργά. «Και καθαρίζεις τα λαχανικά για το δείπνο. Πώς μπορεί να είσαι και γιατρός;»

«Νεαρέ», είπε ο Πάβελ (και ο Μπρούνο εκτίμησε το γεγονός πως είχε την ευγένεια να τον πει «νεαρό» και όχι «μικρό», όπως ο υπολοχαγός Κότλερ). «Σε διαβεβαιώνω πως είμαι γιατρός. Το ότι κάποιος κοιτάζει τον ουρανό τη νύχτα δε σημαίνει πως είναι αστρονόμος, ξέρεις».

Ο Μπρούνο δεν είχε ιδέα τι ήθελε να πει μ' αυτό ο Πάβελ, αλλά κάτι σ' αυτό που του είπε τον έκανε να τον κοιτά-

ξει για πρώτη φορά προσεχτικά. Ήταν κοντούλης και κοκαλιάρης, με μακριά δάχτυλα και γωνίες στο πρόσωπο. Ήταν μεγαλύτερος από τον Πατέρα, αλλά νεότερος από τον Παππού, κάτι που σήμαινε πως ήταν αρκετά μεγάλος και παρότι ο Μπρούνο τον είχε πρωτοδεί στο Ουστ-Βιτς, κάτι στο πρόσωπό του τον έκανε να πιστεύει πως μάλλον στο παρελθόν είχε μούσι. Όχι πια όμως.

«Μα δεν καταλαβαίνω», είπε ο Μπρούνο, που ήθελε να βγάλει άκρη. «Αν είσαι γιατρός, τότε γιατί κάνεις το σερβιτόρο; Γιατί δε δουλεύεις σε κάποιο νοσοκομείο;»

Ο Πάβελ δίστασε αρκετά πριν απαντήσει κι ο Μπρούνο δε μιλούσε καθόλου. Δεν ήξερε γιατί, αλλά ένιωθε πως το σωστό ήταν να αφήσει τον Πάβελ στην ησυχία του μέχρι εκείνος να αποφασίσει να μιλήσει.

«Πριν έρθω εδώ ασκούσα το επάγγελμα», είπε τελικά.

«Ασκούσες;» ρώτησε ο Μπρούνο, που δεν ήξερε τη λέξη. «Δηλαδή δεν ήσουν καλός κι έκανες ασκήσεις;»

Ο Πάβελ χαμογέλασε.

«Ήμουν πολύ καλός», είπε. «Βλέπεις, πάντα ήθελα να γίνω γιατρός. Από μικρός. Απ' όταν ήμουν στην ηλικία σου».

«Εγώ θέλω να γίνω εξερευνητής», είπε γρήγορα ο Μπρούνο.

«Σου εύχομαι καλή τύχη», είπε ο Πάβελ.

«Σ' ευχαριστώ».

«Έχεις ανακαλύψει τίποτα ως τώρα;»

«Στο σπίτι μας στο Βερολίνο υπήρχαν πολλά μέρη για εξερεύνηση», αναπόλησε ο Μπρούνο. «Γιατί ήταν πολύ μεγάλο το σπίτι, μεγαλύτερο απ' όσο μπορείς να φανταστείς, κι έτσι είχε πολλά σημεία για εξερεύνηση. Εδώ δεν είναι το ίδιο».

«Τίποτα δεν είναι το ίδιο εδώ», είπε ο Πάβελ.

«Πότε ήρθες στο Ουστ-Βιτς;» ρώτησε ο Μπρούνο.

Ο Πάβελ ακούμπησε το καρότο και το μαχαίρι του για λίγο και το σκέφτηκε.

«Νιώθω σαν να ήμουν πάντα εδώ», είπε τελικά με ήρεμη φωνή.

«Εδώ μεγάλωσες;»

«Όχι», είπε ο Πάβελ κουνώντας το κεφάλι του. «Δε μεγάλωσα εδώ».

«Μα μόλις είπες...»

Πριν προλάβει να ολοκληρώσει την ερώτησή του, ακούστηκε απ' έξω η φωνή της Μητέρας. Με το που την άκουσε, ο Πάβελ σηκώθηκε βιαστικά από τη θέση του και πήγε πίσω στο νεροχύτη με τα καρότα και το μαχαίρι και την εφημερίδα, γύρισε την πλάτη του στον Μπρούνο, κατέβασε το κεφάλι και δεν ξαναμίλησε.

«Τι στην ευχή έπαθες;» ρώτησε η Μητέρα όταν εμφανίστηκε στην κουζίνα κι έσκυψε για να εξετάσει τον επίδεσμο που κάλυπτε την πληγή του Μπρούνο.

«Έφτιαξα μια κούνια κι έπειτα έπεσα», της εξήγησε ο Μπρούνο. «Κι έπειτα η κούνια με χτύπησε στο κεφάλι και παρά λίγο να λιποθυμήσω, αλλά ήρθε ο Πάβελ και με κουβάλησε στο σπίτι, και καθάρισε την πληγή, και μου έβαλε επίδεσμο και έτσουζε πολύ, αλλά δεν έκλαιγα. Δεν έκλαψα καθόλου, ε, Πάβελ;»

Ο Πάβελ γύρισε λίγο το κορμί του προς το μέρος τους, αλλά δε σήκωσε το κεφάλι του.

«Η πληγή έχει καθαριστεί», είπε σιγανά, χωρίς να απαντήσει στην ερώτηση του Μπρούνο. «Δεν υπάρχει λόγος ανησυχίας».

«Πήγαινε στο δωμάτιό σου, Μπρούνο», είπε η Μητέρα, που φαινόταν να νιώθει κάπως άβολα.

«Μα εγώ...»

«Μην πεις κουβέντα – πήγαινε στο δωμάτιό σου!» επέμεινε εκείνη κι ο Μπρούνο σηκώθηκε απ' την καρέκλα κι έριξε το βάρος του σ' αυτό που είχε αποφασίσει να θεωρεί το κακό του πόδι, και πόνεσε λίγο.

Γύρισε και βγήκε από την κουζίνα, αλλά κατάφερε να ακούσει τη Μητέρα να λέει ευχαριστώ στον Πάβελ, καθώς πήγαινε προς τη σκάλα, κι αυτό τον χαροποίησε γιατί σίγουρα ήταν πασιφανές πως αν δεν ήταν ο Πάβελ, θα είχε πεθάνει από αιμορραγία.

Άκουσε και κάτι ακόμα προτού ανέβει, κι αυτό ήταν το τελευταίο πράγμα που είπε η Μητέρα στο σερβιτόρο που ισχυριζόταν πως ήταν γιατρός.

«Αν ρωτήσει ο διοικητής, θα πούμε πως εγώ καθάρισα την πληγή του Μπρούνο».

Κάτι που φάνηκε εξαιρετικά εγωιστικό στον Μπρούνο κι ένας τρόπος να επιβραβευθεί η Μητέρα για κάτι που δεν είχε κάνει.

Γιατί η Γιαγιά έφυγε σαν σίφουνας

Οι δύο άνθρωποι που έλειπαν περισσότερο στον Μπρούνο ήταν ο Παππούς κι η Γιαγιά. Ζούσαν μαζί σε ένα μικρό διαμέρισμα κοντά στα μαγαζιά με τα φρούτα και τα λαχανικά, και την εποχή που ο Μπρούνο μετακόμισε στο Ουστ-Βιτς, ο Παππούς ήταν σχεδόν εβδομήντα τριών ετών, κάτι που, όπως το έβλεπε ο Μπρούνο, τον καθιστούσε το γηραιότερο άνθρωπο του κόσμου. Ένα απόγευμα ο Μπρούνο είχε υπολογίσει πως ακόμα και αν ζούσε την ως τώρα τη ζωή του ξανά και ξανά οχτώ φορές, και πάλι θα ήταν ένα χρόνο μικρότερος από τον Παπού.

Ο Παππούς είχε όλη του τη ζωή ένα εστιατόριο στο κέντρο της πόλης κι ένας από τους υπαλλήλους του ήταν ο πατέρας του φίλου του Μπρούνο, του Μάρτιν, που δούλευε εκεί ως μάγειρας. Παρότι ο Παππούς δε μαγείρευε πια, ούτε σέρβιρε ο ίδιος, περνούσε εκεί τις περισσότερες μέρες του· καθόταν στο μπαρ τα απογεύματα και μιλούσε με τους πελάτες, έτρωγε εκεί το βράδυ και έμενε μέχρι το κλείσιμο διασκεδάζοντας με τους φίλους του.

Η Γιαγιά δεν έμοιαζε ποτέ ηλικιωμένη σε σχέση με τις γιαγιάδες των άλλων αγοριών. Και μάλιστα ο Μπρούνο είχε εκπλαγεί όταν είχε μάθει πόσο μεγάλη ήταν: εξήντα τεσσάρων. Είχε γνωρίσει τον Παππού όταν ήταν νεαρή, μετά από μια συναυλία της, και με κάποιο τρόπο εκείνος την είχε πείσει να τον παντρευτεί παρά τα ελαττώματά του. Είχε μακριά κόκκινα μαλλιά, που έμοιαζαν εκπληκτικά με της νύφης της, και πράσινα μάτια, και διατεινόταν πως αυτό συνέβαινε γιατί στις φλέβες της κυλούσε και ιρλανδέζικο αίμα. Ο Μπρούνο καταλάβαινε πάντα πότε μια οικογενειακή συγκέντρωση είχε φτάσει στο αποκορύφωμά της, γιατί τότε η Γιαγιά γυρόφερνε το πιάνο μέχρι να καθίσει κάποιος εκεί και να της ζητήσει να τραγουδήσει.

«Τι είναι πάλι αυτό;» φώναζε κάθε φορά η Γιαγιά, φέρνοντας το ένα της χέρι μπροστά στο στήθος της, λες και μόνο η ιδέα αρκούσε για να της κόψει την ανάσα. «Τραγούδι θέλετε; Μπα, δεν μπορώ, με τίποτα. Φοβάμαι, νεαρέ μου, πως ο καιρός που τραγουδούσα έχει παρέλθει ανεπιστρεπτί».

«Τρα-γού-δι! Τρα-γού-δι!» φώναζαν τότε όλοι οι παριστάμενοι και μετά από μια μικρή παύση – που διαρκούσε γύρω στα δέκα με δώδεκα δευτερόλεπτα το πολύ – τελικά δεχόταν και στρεφόταν στον νεαρό στο πιάνο και έλεγε βιαστικά και εύθυμα:

«Το *La Vie en Rose* σε μι ύφεση μινόρε. Και προσπάθησε να μη σου ξεφύγουν τα γυρίσματα».

Στις οικογενειακές συγκεντρώσεις στο σπίτι του Μπρούνο κυρίαρχουσε πάντα το τραγούδι της Γιαγιάς, που για κάποιο λόγο συνέπιπτε πάντα χρονικά με τη μετακίνηση της Μητέρας από το χώρο όπου κάθονταν όλοι στην κουζίνα, όπου την ακολουθούσαν μερικές από τις φίλες της. Ο Πατέρας

έμενε πάντα για να την ακούσει, το ίδιο έκανε κι ο Μπρούνο, γιατί του άρεσε όσο τίποτε άλλο να ακούει τη Γιαγιά να τραγουδάει με όλη τη δύναμη της φωνής της και να απολαμβάνει τα χειροκροτήματα των παρευρισκομένων στο τέλος. Επιπλέον το *La Vie en Rose* τον συγκινούσε κι έκανε στο τέλος τις τρίχες του αυχένα του να σηκώνονται όρθιες.

Της Γιαγιάς τής άρεσε να σκέφτεται πως ο Μπρούνο ή η Γκρέτελ θα ακολουθούσαν το επάγγελμά της και κάθε Χριστούγεννα και σε κάθε πάρτι γενεθλίων σκάρωνε ένα σκετσάκι που έπαιζαν οι τρεις τους για τη Μητέρα, τον Πατέρα και τον Παππού. Έγραφε μόνη της τα σκετσάκια και, όπως το έβλεπε ο Μπρούνο, κρατούσε για τον εαυτό της τον καλύτερο ρόλο, αλλά εκείνον δεν τον πολυένοιαζε. Συνήθως μέσα στο σκετς υπήρχε και κάποιο τραγούδι – *Τραγούδι θέλετε;* ρωτούσε πρώτα –, ένα ταχυδακτυλουργικό για τον Μπρούνο κι ένας χορός για την Γκρέτελ. Το σκετς τελείωνε πάντα με τον Μπρούνο να απαγγέλλει ένα ποίημα κάποιου Μεγάλου Ποιητή, λόγια που δυσκολευόταν πολύ να καταλάβει, αλλά ακούγονταν όλο και πιο όμορφα όσο τα διάβαζε και τα ξαναδιάβαζε.

Δεν ήταν όμως αυτό το καλύτερο. Το καλύτερο ήταν ότι η Γιαγιά έφτιαχνε κοστούμια για τον Μπρούνο και την Γκρέτελ. Όποιος κι αν ήταν ο ρόλος, όσο μικρός και να ήταν σε σχέση με της αδελφής και της γιαγιάς του, ο Μπρούνο κάθε φορά ντυνόταν πρίγκιπας ή Άραβας σειχης ή, μια φορά, Ρωμαίος μονομάχος. Φορούσε κορόνα, κι όταν δε φορούσε κορόνα, κρατούσε λόγχη. Κι όταν δεν κρατούσε λόγχη, κρατούσε μαστίγιο ή φορούσε τουρμπάνι. Κανείς δεν ήξερε κάθε φορά τι θα σκάρωνε η Γιαγιά, αλλά μία εβδομάδα πριν από τα Χρι-

στούγεννα ο Μπρούνο και η Γκρέτελ πήγαιναν καθημερινά στο σπίτι της για πρόβες.

Βέβαια το τελευταίο τους σκετς είχε καταλήξει σε καταστροφή, κι ο Μπρούνο το θυμόταν ακόμα με θλίψη, παρότι δεν ήταν βέβαιος τι είχε προκαλέσει τη διαφωνία.

Μια εβδομάδα περίπου νωρίτερα επικρατούσε μεγάλος ενθουσιασμός στο σπίτι, που σχετιζόταν με το γεγονός πως η Μαρία, ο Μάγειρας, ο Λαρς ο μπάτλερ, αλλά και οι στρατιώτες που μπαινόβγαιναν και που – κατά την άποψη του Μπρούνο – συμπεριφέρονταν λες και το σπίτι ήταν δικό τους και όχι δικό του, αποκαλούσαν τον Πατέρα «διοικητή». Για εβδομάδες ολόκληρες επικρατούσε μόνο ενθουσιασμός. Πρώτα είχε έρθει ο Φύρης με την όμορφη ξανθιά γυναίκα για φαγητό, κάτι που είχε σηκώσει στο πόδι ολόκληρο το σπίτι, και έπειτα είχε αρχίσει αυτή η ιστορία να αποκαλούν όλοι τον Πατέρα «διοικητή». Η Μητέρα είχε πει στον Μπρούνο να συγχαρεί τον Πατέρα κι αυτός το είχε κάνει παρότι, αν ήθελε να είναι ειλικρινής με τον εαυτό του – κάτι που ήθελε πάντα να είναι – δεν ήταν και πολύ σίγουρος για ποιο πράγμα τον είχε συγχαρεί. *greekleech.info*

Ανήμερα τα Χριστούγεννα ο Πατέρας είχε φορέσει την ολοκαίνουρια στολή του, αυτή την κολαριστή που φορούσε πια κάθε μέρα, και όλη η οικογένεια χειροκρότησε όταν είχε εμφανιστεί φορώντας την. Ήταν πραγματικά εντυπωσιακή. Σε σχέση με τους υπόλοιπους στρατιώτες που μπαινόβγαιναν στο σπίτι τους, ο Πατέρας ξεχώριζε και έμοιαζαν όλοι να τον σέβονται ακόμα περισσότερο τώρα που τη φορούσε. Η Μητέρα είχε πάει κοντά του και τον είχε φιλήσει στο μάγουλο και είχε χαϊδέψει με το χέρι της τη στολή, σχολιάζοντας

πόσο καλό τής φαινόταν το ύφασμά της. Ο Μπρούνο είχε εντυπωσιαστεί από τα πολλά παράσημα στη στολή και του είχε επιτραπεί να φορέσει για λίγο το πηλήκιο, αρκεί να ήταν τα χέρια του πεντακάθαρα όταν θα το έπιανε.

Ο Παππούς είχε νιώσει μεγάλη περηφάνια για το γιο του όταν τον είδε με την καινούρια του στολή και μόνο η Γιαγιά έμοιαζε να μην έχει εντυπωσιαστεί καθόλου. Αφού είχαν φάει και αφού εκείνη και η Γκρέτελ και ο Μπρούνο είχαν παίξει το σκετς τους, η Γιαγιά είχε καθίσει θλιμμένη σε μια πολυθρόνα και κοίταζε τον Πατέρα, κουνώντας το κεφάλι της σαν να ήταν πάρα πολύ απογοητευμένη.

«Αναρωτιέμαι – αυτό ήταν το λάθος μου με σένα, Ραλφ;» είχε πει. «Αναρωτιέμαι αν όλα αυτά τα σκετς που σε έβαζα να παίζεις μικρός σε οδήγησαν σε αυτή την κατάσταση. Να μασκαρεύεσαι σαν μαριονέτα».

«Ελάτε, Μητέρα», είχε πει ο Πατέρας συγκαταβατικά. «Ξέρετε πως δεν είναι η κατάλληλη στιγμή».

«Στέκεσαι εκεί με τη στολή σου», είχε συνεχίσει εκείνη, «λες και σε κάνει σπουδαίο. Χωρίς καλά καλά να σε νοιάζει τι σημαίνει αυτή η στολή. Τι αντιπροσωπεύει».

«Νάταλι, τα έχουμε συζητήσει αυτά», είχε πει ο Παππούς, παρότι όλοι ήξεραν πως όταν η Γιαγιά είχε κάτι να πει, πάντα έβρισκε τον τρόπο να το πει, όσο κι αν θα δυσαρεστούσε τους άλλους.

«Εσύ το συζητήσεις, Ματίας», είχε πει η Γιαγιά. «Στο ντουβάρι μιλούσες. Ως συνήθως».

«Μητέρα, έχουμε γιορτή», είχε πει αναστενάζοντας ο Πατέρας. «Και είναι Χριστούγεννα. Ας μην τα καταστρέψουμε».

«Θυμάμαι όταν είχε αρχίσει ο Μεγάλος Πόλεμος», είχε

πει περήφανα ο Παππούς, κοιτάζοντας τη φωτιά και κουνώντας το κεφάλι του. «Θυμάμαι που ήρθες στο σπίτι και μας είπες πως είχες καταταγεί κι εγώ ήμουν σίγουρος πως θα πάθαινες κακό».

«Και έπαθε κακό, Ματίας», είχε επιμείνει η Γιαγιά. «Κοίταξέ τον και θα καταλάβεις».

«Δες τώρα», είχε συνεχίσει ο Παππούς αγνοώντας την. «Με κάνει τόσο περήφανο που σε βλέπω να έχεις αναλάβει μια τόσο υψηλή θέση. Να βοηθάς την πατρίδα σου να ανακτήσει τη χαμένη της τιμή μετά από τόσες αδικίες που της έγιναν. Όλες αυτές τις ποινές που της επιβλήθηκαν...»

«Ακούς τι λες;» είχε φωνάξει η Γιαγιά. «Ποιος απ' τους δυο σας είναι πιο ανόητος αναρωτιέμαι!»

«Μα, Νάταλι», είχε πει η Μητέρα, προσπαθώντας να ηρεμήσει κάπως τα πνεύματα, «δε βρίσκετε τον Ραλφ πανέμορφο με τη νέα του στολή;»

«Πανέμορφο;» είχε ρωτήσει η Γιαγιά, γέροντας μπροστά και κοιτάζοντας τη νύφη της σαν αυτή να είχε χάσει τα λογικά της. «Πανέμορφο είπες; Ανόητο κορίτσι! Αυτό θεωρείς εσύ σημαντικό; Να είναι κάποιος πανέμορφος;»

«Εγώ δεν είμαι πανέμορφος με τη στολή του θηριοδαστή;» είχε ρωτήσει ο Μπρούνο, γιατί αυτή φορούσε εκείνο το βράδυ – την κοκκινόμαυρη στολή του θηριοδαστή – κι ήταν πολύ περήφανος για την εμφάνισή του.

Το μετάνιωσε που μίλησε την ίδια στιγμή όμως, γιατί όλοι οι μεγάλοι είχαν κοιτάξει προς αυτόν και την Γκρέτελ σαν να είχαν ξεχάσει πως ήταν κι αυτοί εκεί.

«Παιδιά, πάνω», είχε πει βιαστικά η Μητέρα. «Πηγαίνετε στα δωμάτιά σας».

«Μα δε θέλουμε», είχε διαμαρτυρηθεί η Γκρέτελ. «Δεν μπορούμε να παίξουμε εδώ;»

«Όχι, παιδιά», είχε επιμείνει η Μητέρα. «Πηγαίνετε πάνω και κλείστε και τις πόρτες σας».

«Αυτό είναι ούτως ή άλλως το μόνο που σας ενδιαφέρει εσάς τους στρατιωτικούς», είχε πει η Γιαγιά, αγνοώντας το θέμα των παιδιών. «Να είστε πανέμορφοι με τις στολές σας. Να μασκαρεύεστε και να κάνετε τα απαίσια, τα αισχρά πράγματα που κάνετε. Με κάνει να ντρέπομαι. Κατηγορώ όμως τον εαυτό μου, Ραλφ, κι όχι εσένα».

«Παιδιά, πάνω τώρα!» είχε πει η Μητέρα χτυπώντας τα χέρια της, κι αυτή τη φορά δεν είχαν άλλη επιλογή παρά να σηκωθούν και να υπακούσουν.

Αντί όμως να πάνε κατευθείαν στα δωμάτιά τους, έκλεισαν την πόρτα και κάθισαν στην κορυφή της σκάλας, προσπαθώντας να ακούσουν τι έλεγαν οι μεγάλοι κάτω. Όμως οι φωνές του Πατέρα και της Μητέρας ήταν πνιχτές και δεν ξεχώριζες τι έλεγαν και η φωνή του Παππού δεν ακουγόταν καν, ενώ της Γιαγιάς ακουγόταν σαν ψίθυρος. Τελικά μερικά λεπτά αργότερα η πόρτα είχε ανοίξει με φόρα και η Γκρέτελ κι ο Μπρούνο είχαν τρέξει προς τα δωμάτιά τους, ενώ η Γιαγιά έπαιρνε το παλτό της από την κρεμάστρα του χολ.

«Ντρέπομαι!» είχε φωνάξει πριν φύγει. «Που ο δικός μου γιος είναι...»

«Πατριώτης», είχε φωνάξει ο Πατέρας, που μάλλον δεν είχε μάθει ποτέ τον κανόνα πως απαγορεύεται να διακόπτουμε τη μητέρα μας.

«Ναι, πατριώτης!» είχε φωνάξει εκείνη. «Κι όλοι αυτοί που μαζεύεις εδώ και τους τραπεζώνεις. Μου 'ρχεται αηδία.

Κι όταν σε βλέπω μ' αυτή τη στολή, μου 'ρχεται να βγάλω τα μάτια μου!» είχε προσθέσει πριν φύγει σαν σίφουνας χτυπώντας την πόρτα πίσω της.

Ο Μπρούνο δεν είχε πολυδεί τη Γιαγιά από τότε και δεν την είχε καν αποχαιρετήσει φεύγοντας για το Ουστ-Βιτς, του έλειπε όμως πολύ και αποφάσισε να της γράψει ένα γράμμα.

Τη μέρα εκείνη κάθισε κάτω με μολύβι και χαρτί και της έγραψε πόσο δυστυχημένος ήταν εκεί και πόσο θα 'θελε να βρισκόταν πίσω στο σπίτι τους στο Βερολίνο. Της έγραψε για το σπίτι, και τον κήπο, και το παγκάκι με την ταμπελίτσα, και για το ψηλό συρματόπλεγμα, και τα τηλεγραφοξυλα, και τα κουβάρια από αγκαθωτό σύρμα, και για το χώμα, και τα μικρά κτίρια, και τα φουγάρα, και τους στρατιώτες, κυρίως όμως της έγραψε για τους ανθρώπους που ζούσαν εκεί και τις ριγέ πιτζάμες τους και τα ριγέ σκουφάκια τους, κι έπειτα της έγραψε πόσο πολύ του έλειπε και υπέγραψε το γράμμα του ως «ο εγγονός σου που σε λατρεύει, Μπρούνο».

Ο Μπρούνο θυμάται πως κάποτε του άρεσαν οι εξερευνήσεις

Για λίγο καιρό δεν άλλαξε τίποτα στο Ουστ-Βιτς.

Ο Μπρούνο αναγκαζόταν ακόμα να υπομένει τη σχεδόν εχθρική συμπεριφορά της Γκρέτελ απέναντί του κάθε φορά που είχε τα νεύρα της, κάτι που συνέβαινε πάρα πολύ συχνά γιατί ήταν Καταδικασμένη Περίπτωση.

Και εξακολουθούσε να εύχεται να μπορούσε να επιστρέψει στο σπίτι τους στο Βερολίνο, παρότι οι αναμνήσεις του από το μέρος αυτό είχαν αρχίσει να ξεθωριάζουν και παρότι είχε την πρόθεση, εδώ και εβδομάδες ολόκληρες δεν είχε σκεφτεί να στείλει άλλο γράμμα στον Παπού και στη Γιαγιά, ούτε καν να καθίσει και να τους το γράψει.

Οι στρατιώτες εξακολουθούσαν να μπαινοβγαίνουν σε καθημερινή βάση, να κάνουν συσκέψεις στο γραφείο του Πατέρα, που εξακολουθούσε να είναι Χώρος Απαγορευμένης Διέλευσης Κάθε Ώρα και σε Κάθε Περίσταση. Ο υπολοχαγός Κότλερ εξακολουθούσε να περιφέρεται με τις μαύρες μπότες του σαν να ήταν ο σημαντικότερος άνθρωπος του κόσμου και όταν δεν ήταν με τον Πατέρα, στεκόταν στο δρο-

μάκι και μιλούσε με την Γκρέτελ, που γελούσε υστερικά και έκανε τα μαλλιά της μπουκλάκια με τα δάχτυλά της ή σιγομουρμούριζε σε διάφορα δωμάτια με τη Μητέρα.

Οι υπηρέτες πηγαينوέρχονταν, και καθάριζαν, και σκούπιζαν, και τακτοποιούσαν, και κρατούσαν το στόμα τους κλειστό, εκτός αν κάποιος τους απηύθυνε το λόγο. Η Μαρία εξακολουθούσε το μεγαλύτερο μέρος της μέρας να τακτοποιεί πράγματα και να φροντίζει ώστε κάθε ρούχο του Μπρούνο που εκείνος δε φορούσε τη συγκεκριμένη στιγμή να βρίσκεται καλά διπλωμένο στην ντουλάπα του. Και ο Πάβελ εξακολουθούσε να έρχεται στο σπίτι κάθε απόγευμα για να καθαρίσει τις πατάτες και τα καρότα και έπειτα να βάζει το λευκό του σακάκι και να τους σερβίρει στο τραπέζι. (Πότε πότε ο Μπρούνο τον έβλεπε να ρίχνει μια ματιά στο γόνατό του, όπου φαινόταν ακόμα ένα μικρό σημάδι από την ιστορία με την κούνια, πέρα όμως απ' αυτό δε μιλούσαν ποτέ.)

Μα έπειτα τα πράγματα άλλαξαν. Ο Πατέρας αποφάσισε πως ήταν καιρός τα παιδιά να γυρίσουν στα μαθήματά τους και παρότι στον Μπρούνο φαινόταν γελοίο να γίνεται μάθημα μόνο με δύο μαθητές, η Μητέρα κι ο Πατέρας ήταν σύμφωνοι ότι θα έπρεπε να έρχεται ένας δάσκαλος στο σπίτι κάθε μέρα και να γεμίζει τα πρωινά και τα απογεύματά τους με μαθήματα. Μερικές μέρες αργότερα ένας κύριος ονόματι Χερ Λιστ ανέβηκε το δρομάκι τους με το ποδήλατό του και άρχισαν τα μαθήματα. Ο Χερ Λιστ αποτελούσε μυστήριο για τον Μπρούνο. Παρότι τις περισσότερες φορές ήταν αρκετά φιλικός και δε σήκωνε ποτέ χέρι πάνω του σαν το δάσκαλό του στο Βερολίνο, κάτι στα μάτια του έκανε τον Μπρούνο να νιώθει πως είχε θυμό μέσα του, που θα ξεσπούσε ανά πάσα στιγμή.

Ο Χερ Λιστ αγαπούσε ιδιαίτερα την ιστορία και τη γεωγραφία, ενώ ο Μπρούνο προτιμούσε την ανάγνωση και τα καλλιτεχνικά.

«Αυτά σου είναι άχρηστα», επέμενε ο δάσκαλος. «Η καλή γνώση των κοινωνικών επιστημών είναι πολύ πιο σημαντική τη σήμερον ημέρα».

«Η Γιαγιά μάς έβαζε συνέχεια να παίζουμε σκετς», επισήμανε ο Μπρούνο.

«Η γιαγιά σου δεν ήταν όμως δασκάλα σου, έτσι;» ρώτησε ο Χερ Λιστ. «Ήταν γιαγιά σου. Κι εδώ δάσκαλός σου είμαι εγώ, θα μάθεις λοιπόν αυτά που εγώ λέω πως είναι σημαντικά και όχι αυτά που σου αρέσουν».

«Μα τα βιβλία δεν είναι σημαντικά;»

«Τα βιβλία που αναφέρονται σε σημαντικά πράγματα ναι», εξήγησε ο Χερ Λιστ. «Όχι όμως τα παραμύθια. Όχι τα βιβλία για πράγματα που δε συνέβησαν ποτέ. Εξάλλου πόσα γνωρίζεις για την ιστορία σου, νεαρέ;» (Προς τιμήν του, ο Χερ Λιστ αποκαλούσε τον Μπρούνο «νεαρό», όπως και ο Πάβελ, σε αντίθεση με τον υπολοχαγό Κότλερ.)

«Ξέρω πως γεννήθηκα στις δεκαπέντε Απριλίου του χίλια εννιακόσια τριάντα τέσσερα...» είπε ο Μπρούνο.

«Όχι για τη δική σου ιστορία», τον διέκοψε ο Χερ Λιστ. «Όχι για την προσωπική σου ιστορία. Εννοώ για την ιστορία τού ποιος είσαι, από πού προέρχεσαι. Για την Πατρώα Γη».

Ο Μπρούνο συνοφρυώθηκε και το σκέφτηκε. Δεν ήταν και πολύ σίγουρος αν ο Πατέρας του είχε δική του γη, γιατί παρότι το σπίτι στο Βερολίνο ήταν μεγάλο και άνετο, δεν είχε μεγάλο κήπο γύρω του. Και ήταν αρκετά μεγάλος για να ξέρει ότι το Ουστ-Βιτς δεν τους ανήκε, παρότι είχε μεγάλη έκταση.

«Όχι και πολλά», παραδέχτηκε εντέλει. «Ξέρω όμως αρκετά για το Μεσαίωνα. Μου αρέσουν οι ιστορίες με ιππότες, περιπέτειες και εξερευνήσεις».

Ο Χερ Λιστ έκανε ένα συριστικό ήχο μέσα απ' τα δόντια του και κούνησε θυμωμένος το κεφάλι του.

«Είμαι λοιπόν εγώ εδώ για να το αλλάξω αυτό», είπε μοχθηρά. «Για να τραβήξω την προσοχή σου από τα παραμύθια και να σου διδάξω από πού προέρχεσαι. Και τις μεγάλες αδικίες που έγιναν εις βάρος σου».

Ο Μπρούνο συγκατάνευσε και ένωσε αρκετά ευχαριστημένος, γιατί υπέθεσε πως επιτέλους θα έπαιρνε μια απάντηση γιατί είχαν αναγκαστεί να φύγουν από το ωραίο τους σπιτάκι και να έρθουν σ' αυτό το απαίσιο μέρος. Αυτή ήταν μάλλον η μεγαλύτερη αδικία που είχε γίνει εις βάρος του στη σύντομη ζωή του.

Ενώ καθόταν μόνος στο δωμάτιό του μερικές μέρες αργότερα, ο Μπρούνο άρχισε να σκέφτεται όλα αυτά που του άρεσε να κάνει στο σπίτι του και που δεν είχε μπορέσει να κάνει αφότου είχαν έρθει στο Ουστ-Βιτς. Τα περισσότερα από αυτά αποκλείονταν, γιατί δεν είχε πια φίλους για να παίξει μαζί, και η Γκρέτελ αποκλειόταν να παίξει μαζί του. Υπήρχε όμως και κάτι που μπορούσε να κάνει μόνος του και που το έκανε συνέχεια στο Βερολίνο: εξερεύνηση.

Όταν ήμουν μικρός, σκέφτηκε ο Μπρούνο, μου άρεσαν οι εξερευνήσεις. Και μάλιστα στο Βερολίνο, όπου γνώριζα τα πάντα και μπορούσα να κινούμαι με κλειστά μάτια. Εδώ όμως δεν έχω κάνει εξερεύνηση. Καιρός να αρχίσω.

Και τότε, πριν το ξανασκεφτεί κι αλλάξει γνώμη, ο Μπρούνο σηκώθηκε απ' το κρεβάτι και άρχισε να ψάχνει

στην ντουλάπα του για αδιάβροχο κι ένα παλιό ζευγάρι μπότες – γιατί αυτά τα ρούχα πίστευε πως θα φορούσε ένας πραγματικός εξερευνητής – και ετοιμάστηκε να βγει από το σπίτι.

Δεν είχε νόημα να κάνει εξερεύνηση μέσα. Στο κάτω κάτω αυτό εδώ δεν ήταν σαν το σπίτι στο Βερολίνο, που απ' όσο θυμόταν είχε εκατοντάδες γωνίτσες, και κρυψώνες, και παράξενα δωματιάκια, άσε τους πέντε ορόφους, αν μετρούσες και το υπόγειο, και το δωματιάκι πάνω πάνω, όπου ο Μπρούνο έπρεπε να στέκεται στις μύτες των ποδιών του για να βλέπει έξω. Όχι, αυτό το σπίτι ήταν εντελώς ακατάλληλο για εξερεύνηση. Αν επρόκειτο να κάνει εξερεύνηση, θα την έκανε έξω.

Μήνες ολόκληρους ο Μπρούνο κοιτούσε από το παράθυρο του δωματίου του τον κήπο και το παγκάκι με την ταμπελίτσα, το ψηλό συρματοπλεγμα, και τα τηλεγραφοξύλα, και όλα τα υπόλοιπα που είχε γράψει στη Γιαγιά στο γράμμα του. Και όσες φορές και να κοιτούσε τους ανθρώπους, όλους αυτούς τους κάθε λογής ανθρώπους με τις ριγέ πιτζάμες, δεν είχε αναρωτηθεί ποτέ σοβαρά τι στο καλό συνέβαινε.

Ήταν σαν να υπήρχε μια ολόκληρη πόλη που οι κάτοικοί της ζούσαν και εργάζονταν δίπλα το σπίτι όπου έμενε εκείνος. Ήταν πράγματι τόσο διαφορετικοί; Όλοι οι άνθρωποι στο στρατόπεδο φορούσαν τα ίδια ρούχα, τις ριγέ πιτζάμες και τα ριγέ σκουφάκια· και όσοι έμπαιναν στο σπίτι του (εκτός από τη Μητέρα, την Γκρέτελ και τον ίδιο) φορούσαν στολές διαφόρων ποιότητων, και με διαφορετικά παράσημα, και πηλίκια, και κράνη, και κοκκινόμαυρα περιβραχιόνια, και κρατούσαν όπλα, και ήταν πάντα βλοσυροί, σαν να έκαναν

κάτι πολύ σοβαρό και κανείς δεν είχε δικαίωμα να σκέφτεται το αντίθετο.

Ποια ακριβώς ήταν η διαφορά, αναρωτιόταν. Και ποιος αποφάσισε ποιοι θα φορούσαν τις πιτζάμες και ποιοι τις στολές;

Βέβαια καμιά φορά οι δυο ομάδες αναμιγνύονταν. Είχε δει αρκετές φορές ανθρώπους από τη δική του πλευρά του συρματοπλέγματος στην άλλη πλευρά του συρματοπλέγματος, και όταν κοιτούσε, ήταν σαφές πως αυτοί έκαναν κουμάντο. Αυτοί με τις πιτζάμες στέκονταν προσοχή όποτε τους πλησίαζαν οι στρατιώτες και καμιά φορά έπεφταν στο έδαφος και ενίοτε δεν ξανασηκώνονταν, και έπρεπε κάποιος να τους κουβαλήσει.

Παράξενο που δεν αναρωτήθηκα ποτέ για όλους αυτούς, σκέφτηκε ο Μπρούνο. Και ήταν παράξενο που ενώ οι στρατιώτες πήγαιναν εκεί – ο Μπρούνο είχε δει και τον Πατέρα να πηγαίνει εκείπέρα αρκετές φορές – δεν είχαν καλέσει ποτέ κανέναν από τους εκεί εδώ.

Καμιά φορά – όχι συχνά, αλλά καμιά φορά – κάποιιοι από τους στρατιώτες έμεναν για φαγητό, και όταν γινόταν αυτό, σερβίρονταν πολλά αφρώδη ποτά και την ίδια στιγμή που η Γκρέτελ και ο Μπρούνο έτρωγαν την τελευταία τους μπουκιά, τους έστελναν στα δωμάτιά τους και από κάτω ερχόταν τρομερός θόρυβος και πολύ φάλτσα τραγούδια. Ο Πατέρας και η Μητέρα προφανώς απολάμβαναν τη συντροφιά των στρατιωτών – ήταν προφανές στον Μπρούνο. Όμως δεν είχαν καλέσει ποτέ κάποιον απ' αυτούς με τις πιτζάμες για δείπνο.

Βγαίνοντας απ' το σπίτι, ο Μπρούνο πήγε γύρω γύρω

στην πίσω πλευρά και κοίταξε προς το παράθυρο του δωματίου του, που από δω δε φαινόταν και τόσο ψηλό. Σκέφτηκε πως πιθανόν μπορούσε να πηδήξει έξω χωρίς να πάθει τίποτα φοβερό, παρότι δεν μπορούσε να φανταστεί κάτω από ποιες συνθήκες θα επιχειρούσε κάτι τόσο ανόητο. Ίσως αν το σπίτι έπιανε φωτιά και ήταν παγιδευμένος, αλλά και πάλι θα του φαινόταν παρακινδυνευμένο.

Κοίταξε δεξιά όσο έφτανε το μάτι του, και ο ψηλός φράχτης έμοιαζε να φτάνει πέρα απ' τον ορίζοντα, και χάρηκε γι' αυτό, γιατί σήμαινε πως δεν ήξερε τι υπήρχε παραπέρα και θα μπορούσε να περπατήσει και να το ανακαλύψει, και στο κάτω κάτω αυτό σήμαινε εξερεύνηση. (Υπήρχε και κάτι καλό που του είχε διδάξει ο Χερ Λιστ στα μαθήματα ιστορίας τους: του είχε μάθει για άντρες σαν τον Χριστόφορο Κολόμβο και τον Αμέριγκο Βεσπούτσι· άντρες με τόσο περιπετειώδεις ιστορίες και ενδιαφέρουσες ζωές, που ο Μπρούνο είχε βεβαιωθεί πως ήθελε να τους μοιάσει όταν μεγαλώσει.)

Πριν ξεκινήσει προς αυτή την κατεύθυνση πάντως, ήθελε να εξερευνήσει ένα τελευταίο πράγμα: το παγκάκι. Όλους αυτούς τους μήνες το κοιτούσε και παρατηρούσε την ταμπελίτσα από μακριά και το αποκαλούσε «το παγκάκι με την ταμπελίτσα», δεν ήξερε όμως ακόμα τι έγραφε. Αφού λοιπόν κοίταξε αριστερά δεξιά και βεβαιώθηκε πως δεν ερχόταν κανείς, έτρεξε προς τα κει και αλληθώρισε καθώς διάβαζε τις λέξεις. Ήταν μια μικρή μπρούντζινη ταμπελίτσα και ο Μπρούνο τη διάβασε ήρεμα από μέσα του.

Δωρίζεται επ' ευκαιρία των εγκαινίων του... Δίστασε. Στρατοπέδου του Ουστ-Βιτς, συνέχισε, κομπιάζοντας όπως πάντα στο όνομα. Ιούνιος χίλια εννιακόσια σαράντα.

Πλησίασε και την άγγιξε για μια στιγμή κι ο μπρούντζος ήταν πολύ κρύος, κι έτσι τράβηξε γρήγορα τα δάχτυλά του, πήρε μια βαθιά ανάσα και ξεκίνησε το ταξίδι του. Το μόνο που προσπαθούσε να μη σκέφτεται ήταν ότι τόσο η Μητέρα όσο και ο Πατέρας τού είχαν επαναλάβει αμέτρητες φορές ότι απαγορεύεται να πηγαίνει προς τα κει, πως απαγορεύεται να πλησιάζει το φράχτη και κυρίως πως απαγορεύεται αυστηρά η εξερεύνηση στο Ουστ-Βιτς.

Σε κάθε περίπτωση.

**Η τελεία που έγινε κουκκίδα, που έγινε κηλίδα,
που έγινε μορφή, που έγινε αγόρι**

Το περπάτημα κατά μήκος του φράχτη πήρε στον Μπρούνο πολύ περισσότερο χρόνο απ' ό,τι περίμενε· ο φράχτης έμοιαζε να εκτείνεται για πολλά χιλιόμετρα. Περπατούσε και περπατούσε, κι έπειτα κοίταξε πίσω και το σπίτι στο οποίο έμενε γινόταν όλο και μικρότερο, ώσπου εξαφανίστηκε εντελώς. Όλη αυτή την ώρα δεν είδε κανένα κοντά στο φράχτη· ούτε και βρήκε καμιά είσοδο, και είχε αρχίσει να απελπίζεται και να πιστεύει πως η εξερεύνησή του θα ήταν εντελώς άκαρπη. Μάλιστα, παρότι ο φράχτης έφτανε πέρα απ' όσο μπορούσε να δει, είχε αφήσει πίσω του τις καλύβες, και τα κτίρια, και τα φουγάρα, κι ο φράχτης τον χώριζε μόνο από ακάλυπτο χώρο.

Έχοντας περπατήσει καμιά ώρα και έχοντας αρχίσει να πεινάει, σκέφτηκε πως ίσως είχε εξερευνήσει αρκετά για μια μέρα και θα ήταν καλή ιδέα να γυρίσει πίσω. Όμως εκείνη ακριβώς τη στιγμή εμφανίστηκε στο βάθος μια τελίτσα και ο Μπρούνο μισόκλεισε τα μάτια του προσπαθώντας να διακρίνει τι ήταν. Ο Μπρούνο θυμήθηκε ένα βιβλίο που είχε διαβάσει για κάποιον που είχε χαθεί στην έρημο και επειδή

δεν είχε ούτε να φάει ούτε να πιει αρκετές μέρες, είχε αρχίσει να φαντάζεται πως έβλεπε ωραία εστιατόρια και τεράστιες πηγές, όταν όμως προσπαθούσε να φάει και να πιει, αυτά γίνονταν καπνός, ή μάλλον άμμος. Αναρωτήθηκε μήπως αυτό συνέβαινε τώρα και στον ίδιο.

Καθώς όμως τα σκεφτόταν αυτά, τα βήματά του τον έφερναν όλο και πιο κοντά στην τελεία, που στο μεταξύ είχε γίνει κουκκίδα, κι έπειτα άρχιζε να δείχνει σημάδια πως γίνεται κηλίδα. Και λίγο αργότερα η κηλίδα έγινε μορφή. Και έπειτα, καθώς ο Μπρούνο πλησίαζε, είδε πως δεν ήταν ούτε τελεία, ούτε κουκκίδα, ούτε κηλίδα, ούτε μορφή, αλλά άνθρωπος.

Και μάλιστα αγόρι.

Ο Μπρούνο είχε διαβάσει αρκετά βιβλία με εξερευνητές, για να ξέρει πως ποτέ κανείς δεν μπορούσε να είναι σίγουρος για το τι θα ανακάλυπτε. Τις περισσότερες φορές έπεφτε πάνω σε κάτι ενδιαφέρον που απλώς βρισκόταν εκεί, στη θέση του, κι έκανε τη δουλειά του, περιμένοντας να το ανακαλύψουν (όπως ήταν για παράδειγμα η Αμερική). Άλλες φορές πάλι ανακάλυπτε κάτι που θα ήταν καλύτερο να μην είχε ανακαλυφθεί (όπως για παράδειγμα ένα ψόφιο ποντίκι στο βάθος του ντουλαπιού). *greekleech.info*

Το αγόρι ανήκε στην πρώτη κατηγορία. Καθόταν εκεί κάθοντας τη δουλειά του, περιμένοντας να το ανακαλύψουν.

Ο Μπρούνο έκοψε ταχύτητα όταν είδε την τελεία που έγινε κουκκίδα, που έγινε κηλίδα, που έγινε μορφή, που έγινε αγόρι. Παρότι τους χώριζε ένας φράχτης, ήξερε πως έπρεπε να είναι ιδιαίτερα προσεχτικός όταν συναντούσε ξένους και πως έπρεπε να τους πλησιάζει με κάθε προφύλαξη. Συνέχι-

σε λοιπόν να περπατάει αργά και σε λίγο βρέθηκαν ο ένας απέναντι στον άλλο.

«Γεια», είπε ο Μπρούνο.

«Γεια», είπε το αγόρι.

Το αγόρι ήταν μικρότερο από τον Μπρούνο και καθόταν στο έδαφος με θλιμμένο ύφος. Φορούσε την ίδια ριγέ πιτζάμα με όλους τους υπόλοιπους κι ένα ριγέ σκουφάκι στο κεφάλι του. Δε φορούσε παπούτσια και κάλτσες και τα πόδια του ήταν αρκετά βρόμικα. Στο μπράτσο του είχε περασμένο ένα περιβραχιόνιο με ένα αστέρι.

Όταν ο Μπρούνο πλησίασε το αγόρι, εκείνο καθόταν σταυροπόδι στο έδαφος και κοιτούσε κάτω. Όμως λίγο αργότερα σήκωσε το κεφάλι του και ο Μπρούνο είδε το πρόσωπό του. Είχε παράξενο πρόσωπο. Το δέρμα του ήταν σχεδόν γκριζο, αλλά ένα γκριζο που ο Μπρούνο δεν είχε ξαναδεί ποτέ. Είχε τεράστια μάτια στο χρώμα της καραμέλας· το άσπρο τους ήταν πολύ άσπρο, κι όταν το αγόρι τον κοίταξε, ο Μπρούνο είδε μόνο δυο τεράστια λυπημένα μάτια να τον κοιτάζουν.

Ο Μπρούνο ήταν σίγουρος πως δεν είχε ξαναδεί τόσο κοκαλιάρικο και τόσο θλιμμένο αγόρι στη ζωή του, αλλά αποφάσισε πως έπρεπε να του μιλήσει.

«Κάνω εξερεύνηση», είπε.

«Α, ναι;» είπε το αγόρι.

«Ναι. Σχεδόν δύο ώρες τώρα».

Αυτό δεν ήταν απόλυτα ακριβές. Ο Μπρούνο είχε ξεκινήσει εδώ και κάτι παραπάνω από μία ώρα, αλλά σκέφτηκε

πως δεν ήταν και τόσο κακό να υπερβάλει λίγο. Δεν ήταν το ίδιο με το να πει ψέματα και τον έκανε να μοιάζει πιο ριψοκίνδυνος.

«Βρήκες τίποτα;» ρώτησε το αγόρι.

«Τίποτα σπουδαίο».

«Τίποτα απολύτως;»

«Να, βρήκα εσένα», είπε μετά από λίγο ο Μπρούνο.

Κοίταξε το αγόρι και σκέφτηκε να το ρωτήσει γιατί φαινόταν τόσο θλιμμένο, αλλά δίστασε γιατί σκέφτηκε πως μπορεί να ακουγόταν αγενές. Ήξερε πως καμιά φορά αυτοί που είναι θλιμμένοι δε θέλουν να τους ρωτάνε γιατί· καμιά φορά το λένε από μόνοι τους, καμιά φορά πάλι αρχίζουν να μιλάνε γι' αυτό και δε σταμάνε με τίποτα, στην παρούσα περίπτωση όμως ο Μπρούνο σκέφτηκε πως θα ήταν καλύτερα να περιμένει πριν πει κάτι. Είχε ανακαλύψει κάτι στην εξερεύνησή του και τώρα που επιτέλους μιλούσε με κάποιον από την άλλη πλευρά του φράχτη, του φάνηκε καλή ιδέα να εκμεταλλευθεί στο έπακρο την ευκαιρία.

Κάθισε στο έδαφος απ' τη δική του πλευρά του φράχτη σταυροπόδι, όπως το αγόρι, και ευχήθηκε να είχε φέρι μαζί του λίγη σοκολάτα ή κάποιο γλυκό που θα μπορούσαν να μοιραστούν.

«Εγώ μένω στο σπίτι σ' αυτή την πλευρά του φράχτη», είπε ο Μπρούνο.

«Α, ναι; Είχα δει μια φορά το σπίτι από μακριά, αλλά εσένα δε σε είδα».

«Το δωμάτιό μου είναι στον πρώτο όροφο», είπε ο Μπρούνο. «Από κεί βλέπω πίσω απ' το φράχτη. Με λένε Μπρούνο».

«Εμένα με λένε Σμούελ», είπε το αγόρι.

Ο Μπρούνο συνοφρυώθηκε γιατί δεν ήταν σίγουρος αν είχε ακούσει καλά.

«Πώς είπες ότι σε λένε;» ρώτησε.

«Σμούελ», είπε το αγόρι σαν να ήταν το πιο φυσικό πράγμα του κόσμου. «Εμένα πώς είπες ότι σε λένε;»

«Μπρούνο», είπε ο Μπρούνο.

«Δεν το 'χω ξανακούσει αυτό το όνομα», είπε ο Σμούελ.

«Κι εγώ δεν έχω ξανακούσει το δικό σου», είπε ο Μπρούνο. «Σμούελ». Το σκέφτηκε. «Σμούελ», επανέλαβε. «Μ' αρέσει ο ήχος του. Σμούελ. Είναι σαν το φύσημα του αέρα».

«Μπρούνο», είπε ο Σμούελ κουνώντας χαρωπά το κεφάλι του. «Ναι, κι εγώ νομίζω πως μου αρέσει το όνομά σου. Μου φέρνει στο νου κάποιον που τρίβει τα χέρια του για να ζεσταθεί».

«Δεν έχω γνωρίσει ξανά κάποιον που να τον λένε Σμούελ», είπε ο Μπρούνο.

«Υπάρχουν δεκάδες Σμούελ απ' αυτή την πλευρά του φράχτη», είπε το αγόρι. «Μπορεί και εκατοντάδες. Μακάρι να είχα ένα μοναδικό όνομα».

«Δεν έχω γνωρίσει και κανέναν που να λέγεται Μπρούνο», είπε ο Μπρούνο. «Εκτός από μένα βέβαια. Μπορεί και να είμαι ο μοναδικός».

«Τότε είσαι τυχερός», είπε ο Σμούελ.

«Μάλλον είμαι. Πόσων χρόνων είσαι;» ρώτησε.

Ο Σμούελ το σκέφτηκε, κοίταξε τα δάχτυλά του και τα άνοιγε ένα ένα σαν να προσπαθούσε να υπολογίσει.

«Εννιά», είπε. «Γεννήθηκα στις δεκαπέντε Απριλίου του χίλια εννιακόσια τριάντα τέσσερα».

Ο Μπρούνο τον κοίταξε κατάπληκτος.

«Τι είπες;» ρώτησε.

«Είπα πως γεννήθηκα στις δεκαπέντε Απριλίου του χίλια εννιακόσια τριάντα τέσσερα».

Ο Μπρούνο έμεινε με τα μάτια ορθάνοιχτα και το στόμα του να σχηματίζει ένα μεγάλο όμικρον.

«Δεν το πιστεύω», είπε.

«Γιατί;» ρώτησε ο Σμούελ.

«Όχι», είπε ο Μπρούνο κουνώντας γρήγορα το κεφάλι του. «Δεν εννοώ πως δεν πιστεύω εσένα. Εννοώ πως εκπλήσομαι. Γιατί κι εγώ γεννήθηκα στις δεκαπέντε Απριλίου. Κι εγώ του χίλια εννιακόσια τριάντα τέσσερα. Είμαστε γεννημένοι την ίδια μέρα».

Ο Σμούελ το σκέφτηκε.

«Άρα είσαι κι εσύ εννιά χρόνων», είπε.

«Ναι. Παράξενο δεν είναι;»

«Πολύ παράξενο», είπε ο Σμούελ. «Γιατί μπορεί να υπάρχουν δεκάδες Σμούελ απ' αυτή την πλευρά του φράχτη, αλλά δε νομίζω να έχω ξανασυναντήσει κάποιον γεννημένο την ίδια μέρα μ' εμένα».

«Είμαστε σαν δίδυμα», είπε ο Μπρούνο.

«Κάπως», συμφώνησε ο Σμούελ.

Ο Μπρούνο ένωσε ξαφνικά πολύ χαρούμενος. Ήρθε στο μυαλό του η εικόνα του Καρλ, και του Ντάνιελ, και του Μάρτιν, των τριών καλύτερών του φίλων για πάντα, και θυμήθηκε πόσο καλά περνούσαν μαζί στο Βερολίνο και συνειδητοποίησε πόσο μόνος ένοιωθε στο Ουστ-Βιτς.

«Έχεις πολλούς φίλους;» ρώτησε ο Μπρούνο και έγειρε λίγο το κεφάλι του στο πλάι περιμένοντας την απάντηση.

«Ναι», είπε ο Σμούελ. «Ας πούμε».

Ο Μπρούνο συνοφρυώθηκε. Ευχόταν να του έλεγε όχι ο Σμούελ κι έτσι θα είχαν κάτι ακόμα κοινό.

«Κολλητούς φίλους;» ρώτησε.

«Να, όχι και τόσο κολλητούς», είπε ο Σμούελ. «Είμαστε όμως πολλοί – συνομήλικοι εννοώ – απ' αυτή την πλευρά του φράχτη. Όμως συνέχεια τσακωνόμαστε. Γι' αυτό έρχομαι εδώ. Για να μένω λίγο μόνος μου».

«Είναι άδικο», είπε ο Μπρούνο. «Δεν καταλαβαίνω γιατί εγώ πρέπει να βρίσκομαι σ' αυτή την πλευρά του φράχτη και να μην έχω κανένα να μιλήσω και να παίξω, κι εσύ να έχεις τόσους φίλους και να παίζετε ώρες ολόκληρες κάθε μέρα. Θα μιλήσω γι' αυτό στον Πατέρα».

«Από πού ήρθες;» ρώτησε ο Σμούελ μισοκλείνοντας τα μάτια του και κοιτάζοντας προσεχτικά τον Μπρούνο.

«Από το Βερολίνο».

«Πού είναι αυτό;»

Ο Μπρούνο άνοιξε το στόμα του για να απαντήσει, αλλά ανακάλυψε πως δεν ήταν και απόλυτα σίγουρος.

«Στη Γερμανία βέβαια», είπε. «Εσύ δεν ήρθες από τη Γερμανία;»

«Όχι, είμαι από την Πολωνία», είπε ο Σμούελ.

Ο Μπρούνο συνοφρυώθηκε.

«Και τότε πώς μου μίλησες γερμανικά;» ρώτησε.

«Επειδή μου είπες γεια στα γερμανικά. Κι έτσι απάντησα στα γερμανικά. Εσύ μιλάς πολωνικά;»

«Όχι», είπε ο Μπρούνο γελώντας νευρικά. «Δεν ξέρω κανέναν που να μιλάει δύο γλώσσες. Και μάλιστα στην ηλικία μας».

«Η μαμά είναι δασκάλα στο σχολείο μου και με έμαθε γερμανικά», του εξήγησε ο Σμούελ. «Μιλάει και γαλλικά. Και ιταλικά. Και αγγλικά. Είναι πολύ έξυπνη. Εγώ δε μιλάω ούτε γαλλικά ούτε ιταλικά ακόμα, αλλά μου είπε πως θα με μάθει αγγλικά κάποτε, γιατί μπορεί να μου χρειαστούν».

«Πολωνία», είπε ο Μπρούνο σκεπτικός, ζυγίζοντας τη λέξη. «Δεν είναι τόσο ωραία όσο η Γερμανία, ε;»

Ο Σμούελ συνοφρυώθηκε.

«Και γιατί δεν είναι;» ρώτησε.

«Να, γιατί η Γερμανία είναι η σπουδαιότερη απ' όλες τις χώρες», απάντησε ο Μπρούνο, που θυμήθηκε κάτι που είχε ακούσει τον Πατέρα να συζητάει με τον Παππού πολλές φορές. «Είμαστε ανώτεροι».

Ο Σμούελ τον κοίταξε, αλλά δε μίλησε κι ο Μπρούνο ένωσε πως ήθελε να αλλάξει θέμα, γιατί με το που είπε τα λόγια αυτά, του φάνηκαν κάπως παράξενα και δεν ήθελε να θεωρήσει ο Σμούελ πως ήταν αγενής.

«Πού είναι η Πολωνία;» ρώτησε μετά από ένα διάστημα σιωπής.

«Στην Ευρώπη», είπε ο Σμούελ.

Ο Μπρούνο προσπάθησε να θυμηθεί τις χώρες που είχε μάθει στο τελευταίο του μάθημα γεωγραφίας με τον Χερ Λιστ.

«Τη Δανία την έχεις ακουστά;» ρώτησε.

«Όχι», είπε ο Σμούελ.

«Νομίζω πως η Πολωνία είναι στη Δανία», είπε ο Μπρούνο, που μπερδευόταν όλο και περισσότερο, παρότι προσπαθούσε να κάνει τον έξυπνο. «Γιατί η Δανία είναι πολύυ μακριά», πρόσθεσε για να το τονίσει.

Ο Σμούελ τον κοίταξε για μια στιγμή και άνοιξε το στόμα

του και το ξανάκλεισε δυο φορές, σαν να σκεφτόταν με προσοχή τι θα πει.

«Μα εδώ είναι Πολωνία», είπε τελικά.

«Σοβαρά;» ρώτησε ο Μπρούνο.

«Ναι, είναι. Η Δανία είναι πολύ μακριά από την Πολωνία και τη Γερμανία».

Ο Μπρούνο συνοφρυώθηκε. Είχε ακουστά όλα αυτά τα μέρη, αλλά πάντα δυσκολευόταν να κατατοπιστεί.

«Ναι, εντάξει», είπε. «Όμως αυτό είναι σχετικό, ε; Η απόσταση εννοώ».

Ήθελε να αλλάξουν θέμα, γιατί είχε αρχίσει να σκέφτεται πως έκανε εντελώς λάθος και υποσχέθηκε μέσα του πως από δω και πέρα θα πρόσεχε πολύ στο μάθημα της γεωγραφίας.

«Δεν έχω πάει στο Βερολίνο», είπε ο Σμούελ.

«Κι εγώ δε νομίζω να είχα πάει ξανά στην Πολωνία προτού έρθω εδώ», είπε ο Μπρούνο, και όντως έτσι ήταν. «Αν βέβαια εδώ που βρισκόμαστε είναι Πολωνία».

«Σίγουρα είναι», είπε σιγανά ο Σμούελ. «Αλλά είναι από τα άσχημα μέρη της».

«Είναι».

«Εκεί απ' όπου κατάγομαι εγώ είναι πολύ πιο όμορφα».

«Σίγουρα δεν είναι τόσο ωραία όσο στο Βερολίνο», είπε ο Μπρούνο. «Στο Βερολίνο είχαμε ένα μεγάλο σπίτι με πέντε ορόφους, αν μετρούσες και το υπόγειο και το δωματιάκι πάνω πάνω με το παράθυρο. Και υπήρχαν πανέμορφοι δρόμοι, και καταστήματα, και μαγαζιά με φρούτα και λαχανικά, και αμέτρητα ζαχαροπλαστεία. Αν όμως πας ποτέ, θα σου συνιστούσα να μην πας για βόλτα Σάββατο απόγευμα, γιατί έχει

πάρα πολύ κόσμο και θα σε σπρώχνουν από δω κι από κει. Και ήταν ακόμα πιο όμορφα πριν αλλάξουν τα πράγματα».

«Τι εννοείς;»

«Να, ήταν πολύ ήσυχα», είπε ο Μπρούνο, που δεν του άρεσε να μιλάει για το πώς είχαν αλλάξει τα πράγματα. «Και μπορούσα να διαβάζω το βράδυ στο κρεβάτι. Τώρα όμως έχει θόρυβο καμιά φορά και είναι τρομακτικά, και μόλις αρχίσει να βραδιάζει, πρέπει να σβήνουμε όλα τα φώτα».

«Ο δικός μου τόπος είναι πολύ πιο όμορφος από το Βερολίνο», είπε ο Σμούελ, που δεν είχε πάει ποτέ στο Βερολίνο. «Είναι όλοι φιλικοί και είμαστε πολύ μεγάλη οικογένεια, και το φαγητό είναι πολύ καλύτερο».

«Εντάξει, τότε πρέπει να συμφωνήσουμε διαφωνώντας», είπε ο Μπρούνο, που δεν ήθελε να τσακωθεί με τον καινούριο του φίλο.

«Εντάξει», είπε ο Σμούελ.

«Σου αρέσουν οι εξερευνησεις;» ρώτησε λίγο αργότερα ο Μπρούνο.

«Δεν έχω κάνει ποτέ», παραδέχτηκε ο Σμούελ.

«Εγώ, όταν μεγαλώσω, θα γίνω εξερευνητής», είπε ο Μπρούνο κουνώντας γρήγορα το κεφάλι του. «Προς το παρόν το μόνο που μπορώ να κάνω είναι να διαβάζω σχετικά με τους εξερευνητές, αυτό όμως σημαίνει τουλάχιστον πως όταν γίνω κι εγώ εξερευνητής, δε θα κάνω τα ίδια λάθη μ' εκείνους».

Ο Σμούελ συνοφρυώθηκε.

«Τι λάθη δηλαδή;» ρώτησε.

«Α, αμέτρητα», εξήγησε ο Μπρούνο. «Το βασικό σε μια εξερεύνηση είναι να ξέρεις αν άξιζε τον κόπο αυτό που ανα-

κάλυψες. Υπάρχουν πράγματα που απλώς βρίσκονται εκεί, στη θέση τους, και κάνουν τη δουλειά τους, περιμένοντας να τα ανακαλύψουν. Όπως για παράδειγμα η Αμερική. Άλλα πάλι καλύτερα να μην ανακαλυφθούν ποτέ. Για παράδειγμα ένα ψόφιο ποντίκι στο βάθος του ντουλαπιού».

«Εγώ πιστεύω πως ανήκω στην πρώτη κατηγορία», είπε ο Σμούελ.

«Ναι», είπε ο Μπρούνο. «Κι εγώ αυτό πιστεύω. Να σε ρωτήσω κάτι;» πρόσθεσε λίγο μετά.

«Ναι», είπε ο Σμούελ.

Ο Μπρούνο το σκέφτηκε λίγο. Ήθελε να διατυπώσει σωστά την ερώτηση.

«Γιατί υπάρχουν τόσοι άνθρωποι από την άλλη πλευρά του συρματοπλέγματος;» ρώτησε. «Και τι κάνετε εκεί όλοι εσείς;»

Ο Φύρης

Μερικούς μήνες νωρίτερα, μόλις ο Πατέρας είχε αποκτήσει τη νέα του στολή, που συνεπαγόταν πως όλοι θα τον αποκαλούσαν «διοικητή», και λίγο πριν από τη μέρα που ο Μπρούνο επιστρέφοντας στο σπίτι είχε βρει τη Μαρία να πακετάρει όλα του τα υπάρχοντα, ο Πατέρας είχε γυρίσει ένα απόγευμα στο σπίτι πολύ ταραγμένος, κάτι ιδιαίτερα ασυνήθιστο γι' αυτόν. Είχε μπει στο καθιστικό όπου κάθονταν η Μητέρα, ο Μπρούνο και η Γκρέτελ και διάβαζαν τα βιβλία τους.

«Την Πέμπτη το βράδυ», είχε ανακοινώσει. «Αν έχουμε κανονίσει κάτι για την Πέμπτη το βράδυ, θα πρέπει να το ακυρώσουμε».

«Εσύ μπορείς να αλλάξεις το πρόγραμμά σου αν θέλεις», είχε πει η Μητέρα, «αλλά εγώ έχω κανονίσει να πάω στο θέατρο με...»

«Ο Φύρης θέλει να συζητήσουμε κάτι», είχε πει ο Πατέρας, που, σε αντίθεση με όλους τους υπόλοιπους, επιτρεπόταν να διακόπτει τη Μητέρα. «Μου τηλεφώνησε νωρίτερα.

Μόνο την Πέμπτη το βράδυ μπορούμε και αυτοπροσκήθηκε για φαγητό».

Η Μητέρα έμεινε με τα μάτια ορθάνοιχτα και το στόμα της να σχηματίζει ένα μεγάλο όμικρον. Ο Μπρούνο την κοίταξε κι αναρωτήθηκε αν ήταν έτσι κι εκείνος όταν ένιωθε έκπληξη.

«Δε μιλάς σοβαρά», είχε πει η Μητέρα χλομιάζοντας. «Θα έρθει εδώ; Στο σπίτι μας;»

Ο Πατέρας είχε κατανεύσει.

«Στις εφτά», είχε πει. «Καλά θα κάνεις λοιπόν να σκεφτείς κάτι πολύ ξεχωριστό για το δείπνο.»

«Όχι», είχε πει η Μητέρα, γουρλώνοντας τα μάτια της, καθώς σκεφτόταν όλα αυτά που έπρεπε να γίνουν.

«Ποιος είναι ο Φύρης;» είχε ρωτήσει ο Μπρούνο.

«Δεν το λες σωστά το όνομα», είχε πει ο Πατέρας και του είχε υποδείξει το σωστό.

«Ο Φύρης», είχε επαναλάβει ο Μπρούνο, προσπαθώντας να το πει σωστά, αλλά έκανε και πάλι λάθος.

«Όχι», είχε πει ο Πατέρας. «ο... Τέλος πάντων, άσ' το!»

«Τέλος πάντων... Ποιος είναι;» είχε ρωτήσει ξανά ο Μπρούνο.

Ο Πατέρας τον είχε κοιτάξει ξαφνιασμένος.

«Ξέρεις πολύ καλά ποιος είναι», είχε πει.

«Όχι, δεν ξέρω», είχε πει ο Μπρούνο.

«Κυβερνά τη χώρα, ανόητε», είχε πει η Γκρέτελ, κάνοντας την έξυπνη όπως το συνηθίζουν οι αδελφές. (Κάτι τέτοια την καθιστούσαν Καταδικασμένη Περίπτωση.) «Δε διαβάζεις εφημερίδα;»

«Μην λες τον αδελφό σου ανόητο σε παρακαλώ», είχε πει η Μητέρα.

«Χαζό να τον λέω;»

«Ούτε».

Η Γκρέτελ είχε καθίσει ξανά στη θέση της, βγάζοντας όμως τη γλώσσα στον Μπρούνο.

«Θα έρθει μόνος;» είχε ρωτήσει η Μητέρα.

«Ξέχασα να ρωτήσω», είχε πει ο Πατέρας. «Υποθέτω όμως πως θα φέρει μαζί του κι αυτήν».

«Οχ», είχε ξαναπεί η Μητέρα, που είχε σηκωθεί και απαρριθμούσε στο κεφάλι της όλα αυτά που θα έπρεπε να οργάνώσει για την Πέμπτη, δηλαδή μόλις σε δύο μέρες.

Έπρεπε να γίνει στο σπίτι γενική καθαριότητα, να καθαριστούν τα τζάμια, να βαφτεί και να βερνικωθεί το τραπέζι, να γίνουν οι παραγγελίες για το φαγητό, να πλυθούν και να σιδερωθούν οι στολές της υπηρέτριας και του μπάτλερ, να γυαλιστούν τα πιατικά και τα γυαλικά.

Με κάποιο τρόπο, παρότι ο κατάλογος με τις δουλειές όλο και μεγάλωνε, η Μητέρα είχε καταφέρει να τα κάνει όλα στην ώρα τους, αν και έλεγε και ξανάλεγε πως όλα θα είχαν γίνει καλύτερα αν μερικοί μερικοί βοηθούσαν λίγο παραπάνω στις δουλειές του σπιτιού.

Μία ώρα νωρίτερα από την ώρα που περίμεναν τον Φύρη, είχαν φωνάξει κάτω την Γκρέτελ και τον Μπρούνο και τους είχαν προσκαλέσει, πράγμα σπάνιο, στο γραφείο του Πατέρα. Η Γκρέτελ φορούσε ένα λευκό φόρεμα και κάλτσες ως το γόνατο και τα μαλλιά της είχαν χτενιστεί σε μπούκλες σαν τριμπουσόν. Ο Μπρούνο φορούσε ένα σκούρο καφέ κοντό παντελόνι, ένα απλό λευκό πουκάμισο και σκούρα καφέ γραβάτα. Φορούσε καινούρια παπούτσια για την περίπτωση και ήταν πολύ περήφανος γι' αυτά, παρότι του έπεφταν μι-

κρά και τον στένευαν και τον δυσκόλευαν στο περπάτημα. Όλες αυτές οι προετοιμασίες και τα καινούρια ρούχα έμοιαζαν κάπως υπερβολικά πάντως, γιατί ο Μπρούνο και η Γκρέτελ δεν ήταν προσκεκλημένοι στο γεύμα· είχαν ήδη φάει μία ώρα νωρίτερα.

«Λοιπόν, παιδιά», είχε πει ο Πατέρας, που καθόταν πίσω από το γραφείο του και κοιτούσε πότε τον έναν και πότε τον άλλον απέναντί του. «Ξέρετε ότι μας περιμένει μια πολύ ιδιαίτερη βραδιά, έτσι;»

Εκείνοι κατένευσαν.

«Και πως είναι πολύ σημαντικό για την καριέρα μου να πάνε όλα καλά απόψε».

Εκείνοι κατένευσαν ξανά.

«Πρέπει λοιπόν να θέσουμε κάποιους βασικούς κανόνες προτού πάμε παρακάτω».

Ο Πατέρας είχε βαθιά πίστη στους βασικούς κανόνες. Όποτε εμφανιζόταν κάποια ιδιαίτερη ή σημαντική περίπτωση στο σπίτι, έθετε και τους αντίστοιχους βασικούς κανόνες.

«Νούμερο ένα», είχε πει ο Πατέρας. «Όταν φτάσει ο Φύρης, θα σταθείτε ήσυχα στο χολ και θα προετοιμαστείτε για να τον χαιρετήσετε. Δε θα μιλήσετε προτού σας μιλήσει εκείνος και τότε θα του απαντήσετε καθαρά, αρθρώνοντας την κάθε λέξη ξεχωριστά. Καταλάβετε;»

«Ναι, Πατέρα», είχε μουρμουρίσει ο Μπρούνο.

«Αυτό ακριβώς είναι που δε θέλω», είχε πει ο Πατέρας, εννοώντας το μουρμουρητό. «Θα ανοίγετε το στόμα σας και θα μιλάτε σαν μεγάλοι. Δε θέλω σε καμία περίπτωση κάποιος απ' τους δυο σας να αρχίσει να κάνει σαν μωρό. Αν ο Φύρης σας αγνοήσει, δε θα πείτε λέξη! Αντίθετα θα κρατήσετε το βλέμμα

σας καρφωμένο στην ευθεία και θα του δείξετε το σεβασμό και την ευγένεια που αξίζει σε έναν τόσο μεγάλο ηγέτη».

«Βεβαίως, Πατέρα», είχε πει η Γκρέτελ πεντακάθαρα.

«Και όσο η Μητέρα σας κι εγώ θα δειπνούμε με τον Φύρη, εσείς οι δύο θα μείνετε ήσυχοι στα δωμάτιά σας. Δε θέλω τρεχάλες πέρα δώθε και τσουλήθρες στην κουπαστή», και λέγοντας αυτό κοίταξε σκόπιμα τον Μπρούνο, «και δε θα μας διακόψετε. Καταλάβετε; Μην τυχόν και προκαλέσει φασαρία κανένας απ' τους δυο σας».

Ο Μπρούνο και η Γκρέτελ κατένευσαν κι ο Πατέρας σηκώθηκε για να τους δείξει πως η συνάντηση είχε τελειώσει.

«Έχουμε θέσει λοιπόν τους βασικούς κανόνες», είχε πει.

Τρία τέταρτα αργότερα χτυπούσε το κουδούνι και το σπίτι σηκωνόταν στο πόδι. Ο Μπρούνο και η Γκρέτελ είχαν λάβει θέσεις δίπλα δίπλα πλάι στη σκάλα και η Μητέρα στεκόταν δίπλα τους τρίβοντας τα χέρια της νευρικά. Ο Πατέρας τούς είχε ρίξει μια βιαστική ματιά και είχε νεύσει μοιάζοντας ικανοποιημένος απ' αυτό που έβλεπε και έπειτα είχε ανοίξει την πόρτα.

Απ' έξω στέκονταν δύο άνθρωποι: ένας κοντούλης άντρας και μια ψηλότερη γυναίκα.

Ο Πατέρας τούς είχε χαιρετήσει και τους είχε συνοδεύσει μέσα, εκεί όπου η Μαρία, με το κεφάλι της σκυμμένο ακόμα περισσότερο απ' όσο συνήθως, πήρε τα παλτά τους και έγιναν οι συστάσεις. Πρώτα είχαν μιλήσει στη Μητέρα, κι αυτό είχε δώσει στον Μπρούνο την ευκαιρία να τους ρίξει μια ματιά και να αποφασίσει αν άξιζαν όλη αυτή την αναταραχή που είχαν προκαλέσει.

Ο Φύρης ήταν πολύ πιο κοντός από τον Πατέρα και άρα

σαφώς λιγότερο δυνατός, είχε υποθέσει ο Μπρούνο. Είχε μαύρα μαλλιά, κομμένα πολύ κοντά, κι ένα μικροσκοπικό μουστάκι – τόσο μικροσκοπικό μάλιστα, που ο Μπρούνο είχε αναρωτηθεί αν άξιζε τον κόπο να το έχει ή αν απλά είχε ξεχάσει να ξυριστεί στο συγκεκριμένο σημείο. Η γυναίκα που στεκόταν δίπλα του όμως ήταν η ωραιότερη που είχε δει ποτέ στη ζωή του. Είχε ξανθά μαλλιά και κατακόκκινα χείλη και όταν ο Φύρης μίλησε στη Μητέρα, η γυναίκα στράφηκε, κοίταξε τον Μπρούνο και του χαμογέλασε, κάνοντάς τον να κοκκινίσει από ντροπή.

«Και αυτά είναι τα παιδιά μου, Φύρη», είχε πει ο Πατέρας, καθώς ο Μπρούνο και η Γκρέτελ έκαναν ένα βήμα εμπρός. «Η Γκρέτελ και ο Μπρούνο».

«Ποιος είναι ποιος;» είχε πει ο Φύρης κάνοντας τους πάντες να γελάσουν, εκτός από τον Μπρούνο, που είχε σκεφτεί ότι ήταν κάτι παραπάνω από προφανές ποιος ήταν ποιος και άρα δεν έβρισκε τίποτε αστείο.

Ο Φύρης είχε απλώσει το χέρι του και είχε σφίξει τα δικά τους και η Γκρέτελ είχε κάνει μια προσεχτική, προβαρισμένη υπόκλιση. Ο Μπρούνο το καταχάρηκε που κάτι δεν πήγε καλά και η Γκρέτελ παραλίγο να σωριαστεί.

«Τι υπέροχα παιδιά», είχε πει η όμορφη ξανθιά γυναίκα. «Πόσων χρόνων είστε;»

«Εγώ δώδεκα κι αυτός μόλις εννιά», είχε πει η Γκρέτελ, κοιτάζοντας απαξιωτικά τον αδελφό της. «Και μιλάω και γαλλικά», είχε προσθέσει, κάτι που δεν ίσχυε απόλυτα, αφού είχε μάθει μόνο μερικές φράσεις στο σχολείο.

«Ναι, αλλά γιατί να θέλεις να τα μάθεις;» είχε ρωτήσει ο Φύρης, κι αυτή τη φορά κανείς δεν είχε γελάσει· αντίθετα

είχαν όλοι νιώσει άβολα, και η Γκρέτελ τον είχε κοιτάξει αβέβαιη για το αν θα έπρεπε να του απαντήσει.

Το θέμα είχε πάντως λυθεί γρήγορα και ο Φύρης, που ήταν ο αγενέστερος προσκεκλημένος που είχε δει ποτέ ο Μπρούνο, είχε κάνει στροφή, είχε μπει κατευθείαν στην τραπεζαρία και είχε καθίσει στην κορυφή του τραπεζιού – στη θέση του Πατέρα! – χωρίς καμιά άλλη κουβέντα. Ελαφρά σαστισμένοι η Μητέρα και ο Πατέρας τον είχαν ακολουθήσει, και η Μητέρα είχε δώσει οδηγίες στον Λαρς ν' αρχίσει να ζεσταίνει τη σούπα.

«Κι εγώ μιλάω γαλλικά», είχε πει η όμορφη Ξανθιά γυναίκα, σκύβοντας και χαμογελώντας στα δύο παιδιά.

Δεν έμοιαζε να φοβάται τον Φύρη τόσο όσο η Μητέρα κι ο Πατέρας.

«Τα γαλλικά είναι πολύ όμορφη γλώσσα και καλά κάνεις και τα μαθαίνεις».

«Εύα», είχε φωνάξει ο Φύρης από το άλλο δωμάτιο, χτυπώντας τα δάχτυλά του λες και καλούσε κανένα σκυλάκι.

Η γυναίκα είχε στριφογυρίσει τα μάτια της, είχε σηκωθεί αργά και είχε κάνει στροφή.

«Ωραία τα παπούτσια σου, Μπρούνο, αλλά φαίνονται λίγο στενά», είχε προσθέσει χαμογελώντας. «Αν πράγματι σε στενεύουν, πες το στη Μητέρα σου πριν σου κάνουν φουσκάλες».

«Είναι λίγο στενά», είχε παραδεχτεί ο Μπρούνο.

«Κι εγώ συνήθως δεν κάνω τα μαλλιά μου μπούκλες», είχε πει η Γκρέτελ, ζηλεύοντας που ο αδελφός της είχε τραβήξει την προσοχή της γυναίκας.

«Γιατί όχι;» είχε ρωτήσει εκείνη. «Σου πάνε πολύ έτσι».

«Εύα!» είχε γρυλίσει ο Φύρης για δεύτερη φορά και τώρα η γυναίκα απομακρύνθηκε απ' τα παιδιά.

«Χάρηκα πολύ που σας γνώρισα», είχε πει πριν μπει στην τραπεζαρία και καθίσει στα αριστερά του Φύρη.

Η Γκρέτελ είχε ήδη ξεκινήσει προς τη σκάλα, αλλά ο Μπρούνο είχε μείνει καρφωμένος εκεί, να κοιτάζει την Ξανθιά γυναίκα, ώσπου αυτή τον κοίταξε ξανά και τον χαιρέτησε με ένα νεύμα, τη στιγμή που ο Πατέρας εμφανίστηκε κι έκλεισε την πόρτα τινάζοντας το κεφάλι του – κάτι που έκανε τον Μπρούνο να καταλάβει πως ήταν πια καιρός να πάει στο δωμάτιό του, να καθίσει ήσυχος, να μην κάνει τον παραμικρό θόρυβο και σίγουρα να μην κάνει τσουλήθρα στην κουπαστή της σκάλας.

Ο Φύρης και η Εύα έμειναν σχεδόν δύο ώρες και δε φώναξαν κάτω την Γκρέτελ και τον Μπρούνο για να τους αποχαιρετήσουν. Ο Μπρούνο τους είδε να φεύγουν από το παράθυρο του δωματίου του και παρατήρησε πως, όταν πήγαν προς το αυτοκίνητο, που του έκανε εντύπωση ότι είχε οδηγό, ο Φύρης δεν άνοιξε την πόρτα για τη συνοδό του, παρά μπήκε μέσα κι άρχισε να διαβάζει μια εφημερίδα, ενώ εκείνη αποχαιρέτούσε ξανά τη Μητέρα και την ευχαριστούσε για το εξαιρετικό δείπνο.

Τι απαίσιος άνθρωπος, είχε σκεφτεί ο Μπρούνο.

Αργότερα το ίδιο βράδυ ο Μπρούνο είχε κρυφακούσει ψήγματα απ' την κουβέντα ανάμεσα στη Μητέρα και στον Πατέρα. Ορισμένες φράσεις είχαν δραπετεύσει μέσα απ' την κλειδαρότρυπα ή κάτω απ' την πόρτα του γραφείου του Πατέρα, είχαν ανέβει τη σκάλα, είχαν διαβεί το κεφαλόσκαλο και είχαν περάσει κάτω απ' την πόρτα του δωματίου του

Μπρούνο. Οι φωνές τους ήταν ασυνήθιστα δυνατές και ο Μπρούνο ξεχώριζε λίγα μόνο λόγια.

«... να φύγουμε από το Βερολίνο. Για να πάμε σ' ένα τέτοιο μέρος...» έλεγε η Μητέρα.

«... δεν έχω άλλη επιλογή, αν τουλάχιστον θέλουμε να συνεχίσουμε να...» είχε πει ο Πατέρας.

«... λες και είναι το πιο φυσιολογικό πράγμα του κόσμου, ενώ δεν είναι, σίγουρα δεν είναι», είχε πει η Μητέρα.

«... αυτό που θα συμβεί είναι πως θα με πάρουν και θα μου φερθούν σαν να ήμουν...» είχε πει ο Πατέρας.

«... και θέλεις να μεγαλώσουν σ' ένα τέτοιο μέρος...» είχε πει η Μητέρα.

«... και το θέμα έληξε. Δε θέλω ν' ακούσω λέξη επ' αυτού...» είχε πει ο Πατέρας.

Έτσι πρέπει να είχε τελειώσει η κουβέντα, γιατί μετά η Μητέρα είχε φύγει από το γραφείο του Πατέρα κι ο Μπρούνο είχε αποκοιμηθεί.

Μια δυο μέρες αργότερα ο Μπρούνο, επιστρέφοντας από το σχολείο, είχε βρει τη Μαρία να στέκεται στο δωμάτιό του, να βγάζει τα υπάρχοντά του από την ντουλάπα και να τα χώνει μέσα σε τέσσερα ξύλινα μπαούλα, ακόμα και τα πράγματα που ο Μπρούνο είχε παραχώσει στο βάθος της ντουλάπας και που ανήκαν σ' αυτόν και στα οποία δεν είχε κανείς δικαίωμα να χώνει τη μύτη του, κι έτσι είχε αρχίσει η όλη ιστορία.

Ο Σμούελ βρίσκει μια απάντηση στην ερώτηση του Μπρούνο

«Ένα μόνο ξέρω», ξεκίνησε ο Σμούελ. «Πριν έρθουμε εδώ, ζούσα με τη μητέρα και τον πατέρα μου και τον αδελφό μου τον Γιόζεφ σε ένα μικρό διαμέρισμα πάνω απ' το εργαστήριο όπου ο Μπαμπάς έφτιαχνε τα ρολόγια του. Κάθε πρωί τρώγαμε το πρωινό μας μαζί στις εφτά και όσο εμείς ήμασταν στο σχολείο, ο Μπαμπάς επιδιόρθωνε τα ρολόγια που του πήγαιναν διάφοροι κι έφτιαχνε και καινούρια. Εγώ είχα ένα ωραίο ρολόι που μου είχε χαρίσει, μα δεν το έχω πια. Είχε χρυσή πρόσοψη και το κούρδιζα κάθε βράδυ πριν πέσω για ύπνο κι έλεγε πάντα σωστά την ώρα».

«Και τι απέγινε;» ρώτησε ο Μπρούνο.

«Μου το πήραν», είπε ο Σμούελ.

«Ποιοι;»

«Οι στρατιώτες βέβαια», είπε ο Σμούελ σαν να ήταν αυτονόητο. «Και κάποια μέρα τα πράγματα άρχισαν ν' αλλάζουν», συνέχισε. «Γύρισα απ' το σχολείο κι η μητέρα μου μας έφτια-

χνε περιβραχιόνια από ένα ειδικό ύφασμα και ζωγράφιζε στο καθένα από ένα αστέρι. Τέτοιο».

Με το δάχτυλό του σχεδίασε στο χώμα μπροστά του.

«Και κάθε φορά που ήταν να βγούμε έξω, μας έλεγε να φοράμε αυτό το περιβραχιόνιο».

«Κι ο μπαμπάς μου φοράει τέτοιο», είπε ο Μπρούνο. «Πάνω απ' τη στολή του. Είναι πολύ ωραίο. Είναι κατακόκκινο με ένα ασπρόμαυρο σχέδιο πάνω».

Με το δάχτυλό του σχεδίασε στο χώμα ένα άλλο σχέδιο, απ' τη δική του πλευρά του φράχτη.

«Είναι διαφορετικά όμως, ε;» είπε ο Σμούελ.

«Εμένα κανείς δε μου έδωσε περιβραχιόνιο», είπε ο Μπρούνο.

«Εγώ πάλι δε ζήτησα να μου δώσουν», είπε ο Σμούελ.

«Τέλος πάντων», είπε ο Μπρούνο. «Θα μ' άρεσε να είχα κι εγώ. Δεν ξέρω όμως ποιο μ' αρέσει περισσότερο. Το δικό σου ή του Πατέρα μου».

Ο Σμούελ κούνησε το κεφάλι και συνέχισε την ιστορία του. Δεν τα πολυσκεφτόταν όλα αυτά, γιατί όταν θυμόταν την παλιά του ζωή πάνω απ' το ρολογάδικο, ένιωθε μεγάλη θλίψη.

«Για μερικούς μήνες φορούσαμε περιβραχιόνια», είπε. «Κι έπειτα τα πράγματα άλλαξαν πάλι. Γύρισα μια μέρα κι η

Μαμά μου είπε πως δεν μπορούσαμε πια να μένουμε στο σπίτι μας...»

«Το ίδιο μου συνέβη κι εμένα!» φώναξε ο Μπρούνο, χαρούμενος που δεν ήταν ο μοναδικός που είχε αναγκαστεί να μετακομίσει. «Ήρθε ο Φύρης για φαγητό, βλέπεις, κι αμέσως μετά μετακομίσαμε εδώ. Και το *σιχαίνομαι* αυτό το μέρος», πρόσθεσε δυνατά. «Ήρθε και στο δικό σας σπίτι κι έκανε το ίδιο;»

«Όχι, αλλά όταν μας είπαν πως δεν μπορούσαμε πια να μένουμε στο σπίτι μας, μετακομίσαμε σ' ένα άλλο σημείο της Κρακοβίας, όπου οι στρατιώτες είχαν χτίσει έναν ψηλό τοίχο, κι η μητέρα μου, κι ο πατέρας μου, κι ο αδελφός μου κι εγώ μέναμε όλοι σε ένα δωμάτιο». *greekleech.info*

«Όλοι σας;» ρώτησε ο Μπρούνο. «Σ' ένα δωμάτιο;»

«Κι όχι μόνο εμείς», είπε ο Σμούελ. «Υπήρχε και μια άλλη οικογένεια εκεί, κι η μητέρα κι ο πατέρας όλο τσακώνονταν, κι ένας από τους γιούς τους ήταν μεγαλύτερος από μένα και συνεχώς με χτυπούσε, ακόμα κι αν δεν είχα κάνει κάτι κακό».

«Δεν μπορεί να μένατε όλοι μαζί σ' ένα δωμάτιο», είπε ο Μπρούνο κουνώντας το κεφάλι του. «Είναι παράλογο».

«Όλοι μας», είπε ο Σμούελ κουνώντας το κεφάλι. «Έντεκα συνολικά».

Ο Μπρούνο άνοιξε το στόμα του για να τον αμφισβητήσει πάλι – δεν μπορούσε να πιστέψει πως έντεκα άνθρωποι ζούσαν μαζί στο ίδιο δωμάτιο – μα άλλαξε γνώμη.

«Μείναμε εκεί μερικούς μήνες», συνέχισε ο Σμούελ, «όλοι μαζί στο ίδιο δωμάτιο. Υπήρχε ένα μικρό παράθυρο, αλλά δεν ήθελα να κοιτάζω έξω, γιατί θα έβλεπα τον τοίχο και τον μισούσα τον τοίχο, γιατί το αληθινό μας σπίτι ήταν απ'»

την άλλη μεριά. Και αυτό το μέρος της πόλης ήταν το κακό μέρος της, γιατί είχε συνεχώς θόρυβο και ήταν αδύνατον να κοιμηθείς. Και μισούσα τον Λούκα, το αγόρι που συνεχώς με χτυπούσε, κι ας μην είχα κάνει κάτι κακό».

«Και η Γκρέτελ με χτυπάει καμιά φορά», είπε ο Μπρούνο. «Η αδελφή μου είναι», πρόσθεσε. «Και είναι Καταδικασμένη Περίπτωση. Σε λίγο όμως θα είμαι ψηλότερος και δυνατότερος απ' αυτήν και τότε δε θα ξέρει από πού θα της έρχονται».

«Κι έπειτα μια μέρα ήρθαν οι στρατιώτες με τεράστια φορτηγά», είπε ο Σμούελ, που δεν έμοιαζε να ενδιαφέρεται για το θέμα της Γκρέτελ. «Και είπαν σε όλους μας να φύγουμε από τα σπίτια. Πολλοί δεν ήθελαν και κρύβονταν όπου μπορούσαν, αλλά νομίζω πως τελικά τους έπιασαν όλους. Και τα φορτηγά μάς πήγαν σ' ένα τρένο και το τρένο...»

Δίστασε για μια στιγμή και δάγκωσε το χείλος του. Ο Μπρούνο ένιωσε πως ο Σμούελ θα έβαζε τα κλάματα και δεν καταλάβαινε γιατί.

«Το τρένο ήταν φρικτό», είπε ο Σμούελ. «Ήμασταν πάρα πολλοί στα βαγόνια. Και δεν μπορούσαμε ούτε να αναπνεύσουμε. Και μύριζε απαίσια».

«Ναι, γιατί είχατε στριμωχτεί όλοι σε ένα τρένο», είπε ο Μπρούνο, καθώς θυμήθηκε τα δύο τρένα που είχε δει στο σταθμό όταν έφευγε από το Βερολίνο. «Όταν ήρθαμε εδώ, υπήρχε κι άλλο ένα τρένο στην άλλη πλευρά της αποβάθρας, αλλά κανείς δεν έμοιαζε να το βλέπει. Σ' αυτό μπήκαμε εμείς. Σ' αυτό έπρεπε να μπει κι εσύ».

«Δε νομίζω πως θα μας άφηναν», είπε ο Σμούελ κουνώντας το κεφάλι του. «Δεν μπορούσαμε να βγούμε από το βαγόνι μας».

«Οι πόρτες ήταν στην άκρη του», εξήγησε ο Μπρούνο.

«Δεν υπήρχαν πόρτες», είπε ο Σμούελ.

«Φυσικά και υπήρχαν πόρτες», είπε αναστενάζοντας ο Μπρούνο. «Ήταν στην άκρη», επανέλαβε. «Αμέσως μετά το κυλικείο».

«Δεν υπήρχαν πόρτες», επέμεινε ο Σμούελ. «Αν υπήρχαν, θα είχαμε κατέβει όλοι».

Ο Μπρούνο μурμουρίσε μέσα απ' τα δόντια του κάτι σαν «Φυσικά και υπήρχαν», δεν το είπε όμως δυνατά κι έτσι ο Σμούελ δεν το άκουσε.

«Όταν επιτέλους σταμάτησε το τρένο», συνέχισε ο Σμούελ, «βρισκόμασταν σ' ένα πολύ κρύο μέρος και χρειάστηκε να περπατήσουμε ως εδώ».

«Εμείς είχαμε αυτοκίνητο», είπε ο Μπρούνο, δυνατά τώρα.

«Και τη Μαμά την πήραν μακριά μας, και τον Μπαμπά και τον Γιόζεφ τους έβαλαν στις καλύβες εκεί πέρα, κι από τότε είμαστε εδώ».

Ο Σμούελ φαινόταν πολύ λυπημένος καθώς έλεγε την ιστορία κι ο Μπρούνο δεν ήξερε γιατί· δεν του φαινόταν και τόσο τρομερό, και εξάλλου κάτι παρόμοιο του είχε συμβεί κι εκείνου.

«Υπάρχουν πολλά αγόρια εκεί;» ρώτησε ο Μπρούνο.

«Εκατοντάδες», είπε ο Σμούελ.

Ο Μπρούνο έμεινε με τα μάτια ορθάνοιχτα.

«Εκατοντάδες;» είπε έκθαμβος. «Αυτό είναι άδικο. Εγώ δεν έχω κανέναν να παίζω απ' αυτή την πλευρά του φράχτη. Ούτε ένα αγόρι».

«Εμείς δεν παίζουμε», είπε ο Σμούελ.

«Δεν παίζετε; Και γιατί παρακαλώ;»

«Τι να παίξουμε;» ρώτησε και η έκφρασή του φανέρωνε το σάστισμά του.

«Να, δεν ξέρω», είπε ο Μπρούνο. «Ένα σωρό παιχνίδια. Ποδόσφαιρο για παράδειγμα. Ή εξερεύνηση. Πώς να είναι άραγε η εξερεύνηση εκεί πέρα; Έχει κανένα ενδιαφέρον;»

Ο Σμούελ κούνησε το κεφάλι του και δεν απάντησε. Κοίταξε πίσω του, προς τις καλύβες, και στράφηκε ξανά προς τον Μπρούνο. Δεν ήθελε να κάνει την επόμενη ερώτηση, όμως ο πόνος στο στομάχι του τον ανάγκασε να την κάνει.

«Μήπως έχεις τίποτα φαγώσιμο;» ρώτησε.

«Όχι, δυστυχώς», είπε ο Μπρούνο. «Ήθελα να φέρω σοκολάτα, αλλά το ξέχασα».

«Σοκολάτα», είπε ο Σμούελ αργά, με τη γλώσσα του να ξεπροβάλλει ανάμεσα στα δόντια του. «Εγώ έχω φάει σοκολάτα μόνο μία φορά στη ζωή μου».

«Μόνο μία φορά; Εγώ τρελαίνομαι για σοκολάτα. Μπορώ να τρώω μέχρι να σκάσω, αλλά η Μητέρα λέει πως θα χαλάσουν τα δόντια μου».

«Ούτε ψωμί έχεις, ε;»

Ο Μπρούνο κούνησε το κεφάλι του.

«Όχι, τίποτα», είπε. «Εμείς τρώμε βραδινό στις εξίμισι. Εσείς;»

Ο Σμούελ ανασήκωσε τους ώμους του και σηκώθηκε στα γόνατα.

«Καλύτερα να φεύγω τώρα», είπε.

«Ίσως μπορείς να έρθεις για φαγητό καμιά μέρα», είπε ο Μπρούνο, παρότι δεν ένιωθε σίγουρος πως θα ήταν καλή ιδέα.

«Ίσως», είπε ο Σμούελ, παρότι δεν ένιωθε και πολύ βέβαιος.

«Η μπορεί να έρθω εγώ στο σπίτι σου», είπε ο Μπρούνο. «Ίσως μπορώ να έρθω να γνωρίσω και τους φίλους σου», πρόσθεσε γεμάτος ελπίδα.

Ήλπιζε να του το προτείνει αυτό ο Σμούελ, αλλά δεν υπήρχε καμία ένδειξη προς αυτή την κατεύθυνση.

«Βρίσκεσαι όμως στη λάθος πλευρά του φράχτη», είπε ο Σμούελ.

«Αν συρθώ, ίσως μπορώ να περάσω από κάτω», είπε ο Μπρούνο.

Έσκυψε και προσπάθησε να ανασηκώσει το συρματοπλεγμα από το έδαφος. Στο κέντρο, ανάμεσα σε δύο τηλεγραφόξυλα, ανασηκωνόταν εύκολα κι ένα μικρόσωμο αγόρι σαν τον Μπρούνο θα μπορούσε εύκολα να περάσει από κάτω.

Ο Σμούελ τον παρακολουθούσε και οπισθοχώρησε ανήσυχος.

«Πρέπει να φύγω», είπε.

«Κάποια άλλη μέρα λοιπόν», είπε ο Μπρούνο.

«Απαγορεύεται να βρίσκομαι εδώ. Αν με πιάσουν, θα βρω τον μπελά μου».

Καθώς γύρισε κι έφυγε, ο Μπρούνο παρατήρησε ξανά πόσο κοντούλης και κοκαλιάρης ήταν ο καινούριος του φίλος. Δεν είπε τίποτα όμως, γιατί ήξερε πόσο δυσάρεστο είναι να σε κρίνουν για κάτι τόσο χαζό όσο το ύψος σου και δεν ήθελε με τίποτα να φανεί αγενής απέναντι στον Σμούελ.

«Θα ξανάρθω αύριο», φώναξε ο Μπρούνο στο αγόρι που έφευγε, κι ο Σμούελ δεν απάντησε· άρχισε μάλιστα να τρέχει προς το στρατόπεδο αφήνοντας τον Μπρούνο μόνο.

Ο Μπρούνο αποφάσισε πως τόσο εξερεύνηση ήταν υπε-
ραρκετή για μια μέρα και ξεκίνησε για το σπίτι. Ήταν ενθου-
σιασμένος με όσα είχαν συμβεί και ήθελε σαν τρελός να πει
στη Μητέρα και στον Πατέρα και στην Γκρέτελ – που θα
έσκαγε απ' τη ζήλια της – και στη Μαρία και στο Μάγειρα
και στον Λαρς τα πάντα για την περιπέτειά του και τον και-
νούριο του φίλο με το παράξενο όνομα, και το γεγονός πως
ήταν γεννημένοι την ίδια μέρα, αλλά όσο πλησίαζε προς το
σπίτι του, τόσο περισσότερο σκεφτόταν πως μάλλον δεν
ήταν καλή ιδέα.

Γιατί, σκέφτηκε, μπορεί να μη θέλουν να κάνω παρέα μα-
ζί του και αν είναι έτσι, δε θα μ' αφήσουν να ξανάρθω.
Μέχρι να φτάσει στην είσοδο του σπιτιού του και να μυρίσει
το κρέας που ψηνόταν στο φούρνο για το βραδινό, είχε απο-
φασίσει πως θα ήταν καλύτερα να κρατήσει την ιστορία για
τον εαυτό του και να μην πει λέξη. Θα ήταν το μυστικό του.
Ή μάλλον το μυστικό το δικό του και του Σμούελ.

Ο Μπρούνο ήταν της άποψης πως οι γονείς, και ακόμα
παραπάνω οι αδελφές, όσο λιγότερα ξέρουν τόσο το καλύ-
τερο.

Κεφάλαιο Δεκατρία

Ένα μπουκάλι κρασί

Καθώς οι εβδομάδες διαδέχονταν η μια την άλλη, γινόταν όλο και πιο φανερό στον Μπρούνο πως δε θα επέστρεφε στο σπίτι του στο Βερολίνο στο προσεχές μέλλον και πως καλά θα έκανε να ξεχάσει την τσουλήθρα στην κουπαστή της σκάλας του άνετου σπιτικού του και τις συναντήσεις με τον Καρλ, και τον Ντάνιελ και τον Μάρτιν.

Πάντως, καθώς περνούσε ο καιρός, άρχιζε να συνηθίζει το Ουστ-Βιτς και είχε πάψει να νιώθει τόσο δυσαρεστημένος με τη νέα του ζωή. Στο κάτω κάτω είχε πια κάποιον να μιλάει. Κάθε απόγευμα, μόλις τέλειωναν τα μαθήματα, ο Μπρούνο έπαιρνε το δρόμο κατά μήκος του φράχτη και καθόταν και συζητούσε με τον καινούριο του φίλο, τον Σμούελ, μέχρι την ώρα που έπρεπε να επιστρέψει στο σπίτι, κι αυτό τον έκανε να ξεχνιέται και να μη σκέφτεται με νοσταλγία το Βερολίνο.

Ένα απόγευμα, την ώρα που γέμιζε τις τσέπες του με ψωμί και τυρί από το ψυγείο για να τα πάρει μαζί του, μπήκε η Μαρία και κοντοστάθηκε όταν είδε τι έκανε ο Μπρούνο.

«Γεια», είπε ο Μπρούνο προσπαθώντας να το παίξει αδιάφορος. «Με τρόμαξες. Δε σε άκουσα να έρχεσαι».

«Θα ξαναφάς; Δε νομίζω, ε;» ρώτησε η Μαρία χαμογελώντας. «Έφαγες το μεσημέρι, έτσι δεν είναι; Δε φαντάζομαι να πεινάς πάλι;»

«Λίγο», είπε ο Μπρούνο. «Θα πάω περίπατο και σκέφτηκα πως ίσως με πιάσει πείνα».

Η Μαρία ανασήκωσε τους ώμους της και πήγε προς την ηλεκτρική κουζίνα, όπου έβαλε μια κατσαρόλα με νερό να βράσει. Παραδίπλα υπήρχε ένας σωρός από πατάτες και καρότα, που θα καθάριζε ο Πάβελ όταν θα πήγαινε αργότερα το απόγευμα. Ο Μπρούνο ήταν έτοιμος να φύγει, όταν το βλέμμα του έπεσε στα λαχανικά και του ήρθε στο νου μια ερώτηση που τον βασάνιζε αρκετό καιρό. Δεν είχε σκεφτεί ποιος θα ήταν ο κατάλληλος άνθρωπος να ρωτήσει, αλλά τώρα μάλλον ήταν η κατάλληλη στιγμή και μπροστά του ο κατάλληλος άνθρωπος.

«Μαρία», είπε, «μπορώ να σου κάνω μια ερώτηση;»

Η υπηρέτρια γύρισε και τον κοίταξε έκπληκτη.

«Φυσικά, κύριε Μπρούνο», είπε.

«Και αν σου την κάνω, μου υπόσχεσαι πως δε θα το πεις σε κανέναν;»

Εκείνη μισόκλεισε καχύποπτα τα μάτια της, αλλά κατένευσε.

«Εντάξει», είπε. «Τι θέλετε να μάθετε;»

«Για τον Πάβελ», είπε ο Μπρούνο. «Τον ξέρεις, έτσι; Τον κύριο που έρχεται και καθαρίζει τα λαχανικά και μας σερβίρει στο τραπέζι».

«Ναι, ναι», είπε χαμογελαστά η Μαρία.

Φαινόταν ανακουφισμένη που η ερώτησή του δεν αφορούσε κάτι πιο σοβαρό.

«Τον ξέρω τον Πάβελ. Έχουμε μιλήσει αρκετές φορές. Γιατί ρωτάτε γι' αυτόν;»

«Να», είπε ο Μπρούνο, επιλέγοντας προσεχτικά τα λόγια του, για να μην πει κάτι που δε θα έπρεπε να πει, «θυμάσαι λίγο αφότου είχαμε έρθει εδώ που είχα φτιάξει μια κούνια στη βελανιδιά και είχα πέσει και είχα χτυπήσει το γόνατό μου;»

«Ναι», είπε η Μαρία. «Δε σας πονάει πια, ε;»

«Όχι, όχι, δεν είναι αυτό», είπε ο Μπρούνο. «Όταν όμως χτύπησα, ο Πάβελ ήταν ο μόνος μεγάλος εδώ, με έφερε στο σπίτι, μου καθάρισε την πληγή και την έπλυνε και έβαλε ένα πράσινο φάρμακο, που με έτσουξε, αλλά μάλλον έκανε καλό, κι έπειτα μου έβαλε επίδεσμο».

«Αυτό θα έκανε ο καθένας σε κάποιον που έχει χτυπήσει», είπε η Μαρία.

«Το ξέρω», συνέχισε ο Μπρούνο. «Μόνο που ο Πάβελ μου είπε πως δεν είναι σερβιτόρος».

Το πρόσωπο της Μαρίας πάγωσε και για λίγο δεν είπε λέξη. Κοίταξε αλλού και δάγκωσε τα χείλη της πριν κουνήσει το κεφάλι της.

«Κατάλαβα», είπε. «Και τι είπε πως είναι;»

«Είπε πως είναι γιατρός», είπε ο Μπρούνο. «Και δε μου φάνηκε να στέκει αυτό. Δεν μπορεί να είναι γιατρός, ε;»

«Όχι», είπε η Μαρία κουνώντας το κεφάλι της. «Όχι, δεν είναι γιατρός. Σερβιτόρος είναι».

«Ήμουν σίγουρος», είπε ο Μπρούνο, που ένιωθε πολύ ικανοποιημένος με τον εαυτό του. «Γιατί όμως να μου πει ψέματα; Δεν είναι λογικό».

«Ο Πάβελ δεν είναι πια γιατρός, Μπρούνο», είπε ήρεμα η

Μαρία. «Ήταν όμως. Σε μια άλλη ζωή. Πριν έρθει εδώ».

Ο Μπρούνο συνοφρυώθηκε και το σκέφτηκε.

«Δεν το καταλαβαίνω», είπε.

«Κανείς δεν το καταλαβαίνει», είπε η Μαρία.

«Μα αν ήταν γιατρός, γιατί δεν είναι και τώρα;»

Η Μαρία αναστέναξε και κοίταξε έξω απ' το παράθυρο για να βεβαιωθεί πως δεν ερχόταν κανείς και έπειτα έδειξε με το κεφάλι της τις καρέκλες και κάθισαν κι οι δυο τους.

«Αν σας πω όσα μου είπε ο Πάβελ για τη ζωή του», είπε, «δεν πρέπει να τα πείτε σε κανέναν – καταλαβαίνετε; Θα βρούμε όλοι τον μπελά μας».

«Δε θα τα πω σε κανέναν», είπε ο Μπρούνο, που τρελαινόταν να μαθαίνει μυστικά και δεν τα διέδιδε ποτέ, εκτός βέβαια αν αυτό ήταν απολύτως απαραίτητο, και δεν μπορούσε να κάνει αλλιώς.

«Εντάξει», είπε η Μαρία. «Θα σας πω όσα ξέρω».

Ο Μπρούνο έφτασε αργοπορημένος στο σημείο του φράχτη όπου συναντούσε κάθε μέρα τον Σμούελ, αλλά ως συνήθως ο καινούριος του φίλος τον περίμενε καθισμένος σταυροπόδι στο έδαφος.

«Συγγνώμη που άργησα», του είπε και μέσα από το συρματόπλεγμα του έδωσε όσο ψωμί και τυρί είχαν περισσέψει, γιατί στο δρόμο είχε πεινάσει και είχε τσιμπήσει λίγο. «Μιλούσα με τη Μαρία».

«Ποια είναι η Μαρία;» ρώτησε ο Σμούελ χωρίς να τον κοιτάζει, καθώς έτρωγε με λαιμαργία τα φαγώσιμα.

«Η υπηρέτριά μας», του εξήγησε ο Μπρούνο. «Είναι πολύ καλή, κι ας λέει ο Πατέρας πως είναι υπερβολικά καλοπλη-

ρωμένη. Μου έλεγε για τον Πάβελ, αυτό τον κύριο που έρχεται και καθαρίζει τα λαχανικά μας και μας σερβίρει στο τραπέζι. Νομίζω πως ζει στη δική σου πλευρά του φράχτη».

Ο Σμούελ τον κοίταξε και για μια στιγμή σταμάτησε να τρώει.

«Στη δική μου πλευρά;» ρώτησε.

«Ναι. Μήπως τον ξέρεις; Είναι πολύ γέρος και όταν μας σερβίρει, φοράει ένα λευκό σακάκι. Μπορεί να τον έχεις δει».

«Όχι», είπε ο Σμούελ κουνώντας το κεφάλι του. «Δεν τον ξέρω».

«Δεν μπορεί», είπε εκνευρισμένος ο Μπρούνο, λες και ο Σμούελ έκανε επίτηδες τον δύσκολο. «Δεν είναι τόσο ψηλός όσο κάποιοι άλλοι μεγάλοι, έχει ψαρά μαλλιά και καμπουριάζει λίγο».

«Μάλλον δεν έχεις καταλάβει πόσος κόσμος ζει απ' αυτή την πλευρά του φράχτη», είπε ο Σμούελ. «Είμαστε χιλιάδες».

«Ναι, αλλά αυτό τον λένε Πάβελ», επέμεινε ο Μπρούνο. «Όταν έπεσα απ' την κούνια, μου καθάρισε την πληγή για να μη μολυνθεί και μου έβαλε επίδεσμο. Τέλος πάντων, ήθελα να σου πω γι' αυτόν γιατί είναι απ' την Πολωνία, όπως κι εσύ».

«Οι περισσότεροι εδώ είμαστε απ' την Πολωνία», είπε ο Σμούελ. «Υπάρχουν βέβαια και κάποιοι από άλλες χώρες, ας πούμε από την Τσεχοσλοβακία και...»

«Ναι, αλλά εγώ πίστευα πως ίσως τον ξέρεις. Τέλος πάντων, στη χώρα του, προτού έρθει εδώ, ήταν γιατρός, αλλά δεν του επιτρέπουν πια να είναι γιατρός, και αν ο Πατέρας είχε μάθει πως αυτός μου είχε καθάρισει την πληγή όταν χτύπησα, θα είχαμε μπελάδες».

«Συνήθως οι στρατιώτες δε θέλουν να γίνεται ο κόσμος καλά», είπε ο Σμούελ καταπίνοντας το τελευταίο κομμάτι ψωμί. «Συνήθως θέλουν το αντίθετο».

Ο Μπρούνο κατένευσε, παρότι δεν είχε πολυκαταλάβει τι εννοούσε ο Σμούελ, και κοίταξε ψηλά στον ουρανό. Λίγο αργότερα κοίταξε μέσα απ' το συρματόπλεγμα κι έκανε μια άλλη ερώτηση που τον βασάνιζε.

«Ξέρεις τι θέλεις να γίνεις όταν μεγαλώσεις;» ρώτησε.

«Ναι», είπε ο Σμούελ. «Θέλω να δουλέψω σε ζωολογικό κήπο».

«Σε ζωολογικό κήπο;» ρώτησε ο Μπρούνο.

«Μου αρέσουν τα ζώα», είπε ήρεμα ο Σμούελ.

«Εγώ θα γίνω στρατιώτης», είπε αποφασιστικά ο Μπρούνο. «Σαν τον Πατέρα».

«Εγώ δε θέλω να γίνω στρατιώτης», είπε ο Σμούελ.

«Δεν εννοώ σαν τον υπολοχαγό Κότλερ», είπε βιαστικά ο Μπρούνο. «Δε θέλω να περιφέρομαι λες και μου ανήκουν τα πάντα και να χαζογελάω με τις αδελφές των άλλων και να ψιθυρίζω με τις μητέρες τους. Εξάλλου θεωρώ πως αυτός δεν είναι καθόλου καλός στρατιώτης. Θέλω να γίνω σαν τον Πατέρα. Καλός στρατιώτης».

«Δεν υπάρχουν καλοί στρατιώτες», είπε ο Σμούελ.

«Φυσικά και υπάρχουν», είπε ο Μπρούνο.

«Σαν ποιον;»

«Σαν τον Πατέρα, ας πούμε», είπε ο Μπρούνο. «Γι' αυτό φοράει τόσο εντυπωσιακή στολή κι όλοι τον αποκαλούν διοικητή και κάνουν ό,τι τους λέει εκείνος. Ο Φύρης έχει σπουδαία σχέδια γι' αυτόν, ακριβώς επειδή είναι τόσο καλός στρατιώτης».

«Δεν υπάρχουν καλοί στρατιώτες», επανέλαβε ο Σμούελ.

«Εκτός από τον Πατέρα», επανέλαβε ο Μπρούνο, που έλπριζε πως ο Σμούελ δε θα επέμενε, γιατί δεν ήθελε να τσακωθεί μαζί του.

Στο κάτω κάτω ήταν ο μοναδικός του φίλος εδώ στο Ουστ-Βιτς. Όμως ο Πατέρας ήταν ο Πατέρας, κι ο Μπρούνο δεν το έβρισκε σωστό να λέει κάποιος κάτι κακό γι' αυτόν.

Τα δύο αγόρια έμειναν για λίγο σιωπηλά, γιατί κανείς τους δεν ήθελε να πει κάτι που μπορεί και να μετάνιωνε.

«Δεν ξέρεις πώς είναι εδώ», είπε ο Σμούελ χαμηλόφωνα, τόσο που ίσα που τον άκουσε ο Μπρούνο.

«Δεν έχεις αδελφές, ε;» ρώτησε βιαστικά ο Μπρούνο, κάνοντας πως δεν τον είχε ακούσει, για να μην αναγκαστεί να του απαντήσει.

«Όχι», είπε ο Σμούελ κουνώντας το κεφάλι.

«Τυχερός είσαι», είπε ο Μπρούνο. «Η Γκρέτελ είναι μόλις δώδεκα, αλλά νομίζει πως τα ξέρει όλα, ενώ στην πραγματικότητα είναι απλώς μια Καταδικασμένη Περίπτωση. Κάθεται και κοιτάζει έξω απ' το παράθυρο και όταν βλέπει τον υπολοχαγό Κότλερ να πλησιάζει, κατεβαίνει τρέχοντας τις σκάλες, πηγαίνει στο χολ και κάνει πως ήταν εκεί από πριν. Μια μέρα την έπιασα να το κάνει κι όταν ήρθε αυτός, αναπήδησε και είπε *Α, υπολοχαγέ Κότλερ, δε σας κατάλαβα που ήρθατε*, ενώ εγώ ξέρω πως τον περίμενε».

Ο Μπρούνο δεν κοίταζε τον Σμούελ όσο τα έλεγε αυτά, όταν όμως τον ξανακοίταξε, είδε πως ο φίλος του ήταν ακόμα πιο χλομός απ' ό,τι συνήθως.

«Τι τρέχει;» ρώτησε. «Μοιάζεις να έχεις κάτι».

«Δε μου αρέσει να μιλάω γι' αυτόν», είπε ο Σμούελ.

«Ποιον;» ρώτησε ο Μπρούνο.

«Τον υπολοχαγό Κότλερ. Με τρομάζει».

«Κι εμένα με τρομάζει λίγο», παραδέχτηκε ο Μπρούνο. «Είναι νταής. Και μυρίζει παράξενα. Λόγω όλης αυτής της κολόνιας που ρίχνει πάνω του».

Και τότε ο Σμούελ άρχισε να τρέμει κι ο Μπρούνο κοίταξε ολόγυρα, λες και θα έβλεπε αντί να νιώσει αν έκανε κρύο.

«Τι συμβαίνει;» ρώτησε. «Δεν κάνει δα και τόσο κρύο. Έπρεπε να φέρεις μια ζακέτα, ξέρεις. Αρχίζει να κάνει ψύχρα όταν βραδιάζει».

Αργότερα εκείνο το βράδυ ο Μπρούνο διαπίστωσε προς μεγάλη του απογοήτευση πως ο υπολοχαγός Κότλερ θα δειπνούσε μαζί με εκείνον, τη Μητέρα, τον Πατέρα και την Γκρέτελ. Ο Πάβελ φορούσε ως συνήθως το λευκό του σακάκι και τους σέρβιρε όσο έτρωγαν.

Ο Μπρούνο παρατηρούσε τον Πάβελ όσο εκείνος πήγαινε γύρω γύρω στο τραπέζι και ανακάλυψε πως ένιωθε θλίψη όποτε τον κοιτούσε. Αναρωτιόταν αν το λευκό σακάκι που φορούσε ως σερβιτόρος έμοιαζε με τη λευκή ποδιά που φορούσε ως γιατρός. Καθώς έφερνε τα πιάτα και τα ακουμπούσε μπροστά στον καθένα και όσο εκείνοι έτρωγαν και μιλούσαν, αυτός πήγαινε πίσω, προς τον τοίχο, και στεκόταν ακίνητος, χωρίς να κοιτάζει κάπου συγκεκριμένα. Ήταν σαν να κοιμόταν όρθιος, με τα μάτια ανοιχτά.

Όποτε κάποιος ήθελε κάτι, ο Πάβελ το έφερνε αμέσως, όσο όμως τον κοίταζε ο Μπρούνο, τόσο και πιο βέβαιος ένιωθε πως η καταστροφή θα ερχόταν από στιγμή σε στιγμή. Ο Πάβελ έμοιαζε να κοντύνει από βδομάδα σε βδομά-

δα, αν ήταν ποτέ δυνατόν να συμβαίνει κάτι τέτοιο, και το χρώμα που θα 'πρεπε να έχουν τα μάγουλά του έμοιαζε να έχει στραγγίξει όλο. Τα μάτια του έμοιαζαν γεμάτα δάκρυα κι ο Μπρούνο ένωθε πως από στιγμή σε στιγμή θα ξεσπούσε σε κλάματα.

Όταν μπήκε ο Πάβελ με τα πιάτα, ο Μπρούνο παρατήρησε πως τα χέρια του έτρεμαν ελαφρά απ' το βάρος τους. Και όταν έκανε πίσω για να σταθεί στη συνηθισμένη του θέση, έμοιαζε να τρέμουν και τα πόδια του και ακούμπησε στον τοίχο για να σταθεί. Η Μητέρα χρειάστηκε να του πει δυο φορές πως ήθελε κι άλλη σούπα για να την ακούσει και ενώ το μπουκάλι με το κρασί είχε αδειάσει, δεν άνοιξε άλλο έγκαιρα για να γεμίσει το ποτήρι του Πατέρα.

«Ο Χερ Λιστ δε μας αφήνει να διαβάζουμε ποιήματα και θεατρικά έργα», διαμαρτυρήθηκε ο Μπρούνο ενώ έτρωγαν το κυρίως πιάτο.

Καθώς είχαν επισκέπτη, φορούσαν όλοι τα καλά τους – ο Πατέρας τη στολή του, η Μητέρα ένα πράσινο φόρεμα που τόνιζε το χρώμα των ματιών της, η Γκρέτελ κι ο Μπρούνο τα ρούχα που φορούσαν στο Βερολίνο για να πάνε στην εκκλησία.

«Τον ρώτησα αν θα μπορούσαμε να διαβάζουμε τέτοια έστω και μία φορά την εβδομάδα, αλλά εκείνος είπε όχι. Όχι όσο θα είναι αυτός υπεύθυνος για την εκπαίδευσή μας».

«Σίγουρα θα έχει τους λόγους του», είπε ο Πατέρας απάζοντας ένα αρνίσιο μπουτάκι.

«Το μόνο που θέλει είναι να μελετάμε ιστορία και γεωγραφία», είπε ο Μπρούνο. «Έχω αρχίσει να σιχαίνομαι την ιστορία και τη γεωγραφία».

«Σε παρακαλώ, Μπρούνο, μη λες *σιχαίνομαι*», είπε η Μητέρα.

«Γιατί σιχαίνεσαι την ιστορία;» ρώτησε ο Πατέρας, που άφησε κάτω το πιρούνι του για μια στιγμή και κοίταξε το γιο του στην άλλη άκρη του τραπεζιού, που κατά την κακή του συνήθεια ανασήκωνε τους ώμους του.

«Γιατί είναι βαρετή», είπε ο Μπρούνο.

«Βαρετή;» ρώτησε ο Πατέρας. «Ο δικός μου ο γιος να λέει βαρετή τη μελέτη της ιστορίας; Άκουσέ με προσεχτικά, Μπρούνο», συνέχισε, σκύβοντας μπροστά και τεντώνοντας προς τον Μπρούνο το χέρι του που κρατούσε το μαχαίρι. «Η ιστορία μάς έφερε σήμερα εδώ. Αν δεν υπήρχε η ιστορία, κανείς από εμάς δε θα καθόταν τώρα γύρω απ' αυτό το τραπέζι. Θα ήμασταν καθισμένοι ήσυχα ήσυχα γύρω απ' το τραπέζι μας, στο σπίτι μας, στο Βερολίνο. Βρισκόμαστε εδώ για να επανορθώσουμε την ιστορία».

«Που όμως παραμένει βαρετή», επανέλαβε ο Μπρούνο, που δεν είχε δώσει και πολλή σημασία σ' αυτά που είπε ο Πατέρας.

«Συγχωρήστε τον αδελφό μου, υπολοχαγέ Κότλερ», είπε η Γκρέτελ, ακουμπώντας για μια στιγμή με το χέρι της το μπράτσο του, κάτι που έκανε τη Μητέρα να την κοιτάξει αυστηρά. «Είναι ένα μικρό και ανόητο αγόρι».

«Δεν είμαι ανόητος», απάντησε κοφτά ο Μπρούνο, που είχε βαρεθεί να ανέχεται τις προσβολές της. «Συγχωρήστε την αδελφή μου, υπολοχαγέ Κότλερ», πρόσθεσε ευγενικά, «αλλά είναι Καταδικασμένη Περίπτωση. Δεν μπορούμε να κάνουμε τίποτα γι' αυτήν. Οι γιατροί λένε πως έχει περάσει το σημείο που δεν έχει γυρισμό».

«Σκάσε», είπε η Γκρέτελ, που είχε γίνει κατακόκκινη.

«Εσύ να σκάσεις», είπε ο Μπρούνο με ένα χαμόγελο μέχρι τ' αυτιά.

«Παιδιά, σας παρακαλώ», είπε η Μητέρα.

Ο Πατέρας χτύπησε το μαχαίρι του στο τραπέζι και σώπασαν όλοι. Ο Μπρούνο κοίταξε προς το μέρος του. Δεν έμοιαζε ακριβώς θυμωμένος, φαινόταν όμως πως δε θα ανεχόταν άλλους τσακωμούς.

«Εμένα μου άρεσε πολύ η ιστορία όταν ήμουν μικρός», είπε ο υπολοχαγός Κότλερ ύστερα από μερικές στιγμές σιωπής. «Και παρότι ο πατέρας μου ήταν καθηγητής φιλολογίας στο πανεπιστήμιο, εγώ προτιμούσα τις κοινωνικές επιστήμες από τα φιλολογικά».

«Δεν το ήξερα αυτό, Κουρτ», είπε η Μητέρα, που στράφηκε και τον κοίταξε για λίγο. «Διδάσκει ακόμα;»

«Φαντάζομαι πως ναι», είπε ο υπολοχαγός Κότλερ. «Δεν ξέρω όμως».

«Πώς είναι δυνατόν να μην ξέρεις;» ρώτησε εκείνη και τον κοίταξε παραξενεμένη. «Δεν επικοινωνείτε;»

Ο νεαρός υπολοχαγός μασούλησε μια μπουκιά αρνί κι αυτό του έδωσε την ευκαιρία να σκεφτεί τι θα απαντήσει. Κοίταξε τον Μπρούνο σαν να τον κατηγορούσε που είχε αναφερθεί στο θέμα αυτό.

«Κουρτ», επανέλαβε η Μητέρα, «δεν έχεις επαφή με τον πατέρα σου;»

«Όχι», απάντησε εκείνος ανασηκώνοντας τους ώμους του και χωρίς να γυρίσει να την κοιτάξει. «Έφυγε απ' τη Γερμανία πριν από μερικά χρόνια. Το χίλια εννιακόσια τριάντα οχτώ νομίζω. Από τότε δεν τον έχω δει».

Ο Πατέρας σταμάτησε το φαγητό του και κοίταξε τον υπολοχαγό Κότλερ ελαφρά συνοφρωμένος.

«Και πού πήγε;» ρώτησε.

«Συγγνώμη, κύριε διοικητά;» ρώτησε ο υπολοχαγός Κότλερ, παρότι ο Πατέρας είχε μιλήσει δυνατά και καθαρά.

«Σε ρώτησα πού πήγε», επανέλαβε. «Ο πατέρας σου. Ο καθηγητής φιλολογίας. Πού πήγε όταν έφυγε απ' τη Γερμανία;»

Το πρόσωπο του υπολοχαγού Κότλερ κοκκίνισε κάπως και κάτι πήγε να ψελλίσει. *greekleech.info*

«Νομίζω... Νομίζω πως τώρα βρίσκεται στην Ελβετία», είπε τελικά. «Τα τελευταία νέα του που είχα ήταν πως δίδασκε σ' ένα πανεπιστήμιο της Βέρνης».

«Α, η Ελβετία είναι όμορφη χώρα», είπε βιαστικά η Μητέρα. «Δεν έχω πάει, ομολογώ, αλλά απ' ό,τι έχω ακούσει...»

«Δεν πρέπει να είναι και πολύ μεγάλος ο πατέρας σου», είπε ο Πατέρας, που η βαριά του φωνή κάλυπτε τις φωνές όλων των άλλων. «Εσύ θα είσαι... πόσο; Δεκαεφτά; Δεκαοχτώ;»

«Μόλις μπήκα στα δεκαεννιά, κύριε διοικητά».

«Άρα ο πατέρας σου θα είναι... σαραντάρης να υποθέσω;»

Ο υπολοχαγός Κότλερ δεν είπε λέξη. Συνέχισε να τρώει, παρότι δε φαινόταν να απολαμβάνει το φαγητό του.

«Παράξενο που επέλεξε να μη μείνει στην Πατρώα Γη», είπε ο Πατέρας.

«Δεν έχουμε στενή σχέση ο πατέρας μου κι εγώ», είπε ο υπολοχαγός Κότλερ βιαστικά, κοιτάζοντας ολόγυρα λες και όφειλε σε όλους μια εξήγηση. «Πραγματικά έχουμε χρόνια να μιλήσουμε».

«Και ποιος ήταν ο λόγος, θέλω να μάθω», συνέχισε ο Πατέρας, «που έφυγε από τη Γερμανία τη στιγμή της μεγαλύτερης δόξας της και όταν τον χρειαζόταν περισσότερο από κάθε άλλη φορά, όταν ο καθένας μας έχει χρέος να παίξει το ρόλο του στην εθνική παλιγγενεσία; Ήταν φυματικός;»

Ο υπολοχαγός Κότλερ κοίταξε τον Πατέρα μεπρδεμένος.

«Με συγχωρείτε;» ρώτησε.

«Μήπως πήγε στην Ελβετία για να πάρει τον αέρα του;» εξήγησε ο Πατέρας. «Ή είχε κάποιο ιδιαίτερο λόγο να φύγει από τη Γερμανία; Το χίλια εννιακόσια τριάντα οχτώ», πρόσθεσε λίγο μετά.

«Δυστυχώς δε γνωρίζω, κύριε διοικητά», είπε ο υπολοχαγός Κότλερ. «Θα πρέπει να ρωτήσετε τον ίδιο».

«Ναι, όμως θα είναι λίγο δύσκολο, έτσι δεν είναι; Θέλω να πω, αφού εκείνος βρίσκεται τόσο μακριά. Μπορεί όμως να συμβαίνει αυτό. Να είναι άρρωστος».

Ο Πατέρας δίστασε λίγο πριν πάρει ξανά τα μαχαιροπίρουνά του και συνεχίσει να τρώει.

«Εκτός βέβαια αν είχε... διαφωνίες».

«Διαφωνίες, κύριε διοικητά;»

«Με την κυβερνητική πολιτική. Ακούγονται πότε πότε κάτι τέτοιες ιστορίες. Αυτοί οι άνθρωποι είναι παράξενοι, φαντάζομαι. Κάποιοι είναι διαταραγμένες προσωπικότητες. Άλλοι πάλι είναι προδότες. Ή δειλοί. Να υποθέσω πάντως πως θα έχεις ενημερώσει τους ανωτέρους σου για τις απόψεις του πατέρα σου, υπολοχαγέ Κότλερ;»

Ο νεαρός υπολοχαγός άνοιξε το στόμα του και ξεροκατάπιε, παρότι δεν είχε φάει τίποτα.

«Τέλος πάντων», είπε χαρωπά ο Πατέρας. «Μάλλον δεν

είναι το ιδανικό θέμα συζήτησης για το τραπέζι. Ας το αναλύσουμε κάποια άλλη στιγμή».

«Κύριε διοικητά», είπε ο υπολοχαγός Κότλερ και έσκυψε μπροστά με αγωνία. «Σας διαβεβαιώνω...»

«Δεν είναι θέμα συζήτησης για το τραπέζι», είπε απότομα ο Πατέρας, κάνοντάς τον να σωπάσει.

Ο Μπρούνο κοίταζε πότε τον έναν και πότε τον άλλον. Η ατμόσφαιρα τον διασκέδαζε, αλλά ταυτόχρονα τον τρόμαζε λίγο.

«Εγώ θα ήθελα πολύ να πάω στην Ελβετία», είπε η Γκρέτελ μετά από μια μακρά σιωπή.

«Τρώγε το φαγητό σου, Γκρέτελ», είπε η Μητέρα.

«Μια κουβέντα είπα!»

«Τρώγε το φαγητό σου», επανέλαβε η Μητέρα και θα έλεγε κι άλλα αν δεν τη διέκοπτε ο Πατέρας, που φώναξε τον Πάβελ.

«Τι τρέχει μ' εσένα απόψε;» ρώτησε, καθώς ο Πάβελ άνοιγε ένα μπουκάλι κρασί. «Είναι η τέταρτη φορά που αναγκάζομαι να σου ζητήσω να μου βάλεις κρασί».

Ο Μπρούνο τον κοιτούσε και έλπιζε να νιώθει καλά, παρότι κατάφερε να βγάλει το φελό από το μπουκάλι χωρίς να συμβεί κάποιο ατύχημα. Αφού όμως ο Πάβελ είχε γεμίσει το ποτήρι του Πατέρα, στράφηκε να γεμίσει και του υπολοχαγού Κότλερ και τότε το μπουκάλι τού γλίστρησε, έπεσε, και όλο του το περιεχόμενο χύθηκε στα πόδια του νεαρού.

Αυτό που συνέβη τότε ήταν απρόσμενο και εξαιρετικά δυσάρεστο. Ο υπολοχαγός Κότλερ θύμωσε πάρα πολύ με τον Πάβελ και κανείς – ούτε ο Μπρούνο, ούτε η Γκρέτελ, ούτε η Μητέρα, ούτε καν ο Πατέρας – δεν μπήκε στη μέση

για να μην τον αφήσει να κάνει αυτό που έκανε, παρότι κανείς τους δεν άντεξε να το δει. Παρότι έκανε τον Μπρούνο να κλάψει και την Γκρέτελ να χλομιάσει.

Αργότερα το ίδιο βράδυ, όταν ο Μπρούνο πήγε για ύπνο, ξανάφερε στο νου του όσα είχαν συμβεί στο τραπέζι. Θυμήθηκε πόσο καλός ήταν μαζί του ο Πάβελ τη μέρα του ατυχήματος με την κούνια, πώς είχε σταματήσει την αιμορραγία και πόσο απαλά του είχε βάλει το πράσινο φάρμακο. Και ενώ ο Μπρούνο ήξερε πως ο Πατέρας ήταν γενικά πολύ ευγενικός και καλός, του φαινόταν άδικο και λάθος που κανείς δεν είχε σταματήσει τον υπολοχαγό Κότλερ· και σκέφτηκε πως αν τα πράγματα γίνονταν έτσι στο Ουστ-Βιτς, τότε καλά θα έκανε να μη διαφωνεί με κανέναν και για τίποτα. Καλά θα έκανε να κρατάει το στόμα του κλειστό και να μην κάνει το παραμικρό. Γιατί μάλλον δε θα άρεσε σε μερικούς μερικούς.

Η ζωή του στο Βερολίνο έμοιαζε με πολύ μακρινή ανάμνηση και δεν μπορούσε πια να θυμηθεί πώς ήταν ο Καρλ, ο Ντάνιελ και ο Μάρτιν, παρά μόνο πως ένας απ' αυτούς ήταν κοκκινομάλλης.

Ο Μπρούνο λέει ένα απόλυτα λογικό ψέμα

Για αρκετές εβδομάδες μετά απ' αυτό ο Μπρούνο συνέχισε να φεύγει από το σπίτι μόλις ο Χερ Λιστ αποχωρούσε και η Μητέρα ξάπλωνε για τον υπνάκο της, και έκανε όλη τη διαδρομή κατά μήκος του φράχτη για να συναντήσει τον Σμούελ, που σχεδόν κάθε απόγευμα τον περίμενε εκεί, καθισμένος σταυροπόδι στο έδαφος και κοιτάζοντας κάτω.

Ένα απόγευμα ο Σμούελ είχε το ένα μάτι μαυρισμένο και όταν ο Μπρούνο τον ρώτησε τι του είχε συμβεί, εκείνος απλώς κούνησε το κεφάλι του και είπε πως δεν ήθελε να μιλήσει γι' αυτό. Ο Μπρούνο υπέθεσε πως νταήδες υπήρχαν παντού στον κόσμο, όχι μόνο στα σχολεία του Βερολίνου, και πως ένας απ' αυτούς θα είχε μαυρίσει το μάτι του Σμούελ. Ένωθε την ανάγκη να βοηθήσει το φίλο του, μα δεν μπορούσε να σκεφτεί κάποιο τρόπο να τον κάνει να νιώσει καλύτερα, και καταλάβαινε πως ο Σμούελ ήθελε να κάνει σαν αυτό να μην είχε συμβεί ποτέ.

Κάθε μέρα ο Μπρούνο ρωτούσε τον Σμούελ αν επιτρεπόταν να συρθεί κάτω από το συρματοπλεγμα για να παίξουν

μαζί στην άλλη πλευρά του φράχτη, αλλά κάθε μέρα ο Σμούελ του έλεγε όχι και πως δεν ήταν καλή ιδέα.

«Δεν καταλαβαίνω γιατί θέλεις τόσο πολύ να έρθεις εδώ», έλεγε ο Σμούελ. «Δεν είναι και τόσο ωραία».

«Δεν έχεις έρθει στο σπίτι μου», του έλεγε ο Μπρούνο. «Καταρχήν δεν έχει πέντε ορόφους, αλλά μόνο τρεις. Πώς μπορεί κάποιος να ζήσει σ' έναν τόσο μικρό χώρο;»

Είχε ξεχάσει αυτό που του είχε πει ο Σμούελ, για τους έντεκα ανθρώπους που ζούσαν όλοι μαζί στο ίδιο δωμάτιο πριν έρθουν στο Ουστ-Βιτς, και ένας από τους οποίους ήταν εκείνο το αγόρι, ο Λούκα, που συνεχώς τον χτυπούσε, κι ας μην είχε κάνει κάτι κακό.

Μια μέρα ο Μπρούνο ρώτησε γιατί ο Σμούελ και όλοι οι άλλοι από εκείνη την πλευρά του φράχτη φορούσαν την ίδια ριγέ πιτζάμα και το υφασμάτινο σκουφάκι.

«Αυτά μας έδωσαν όταν ήρθαμε εδώ», του εξήγησε ο Σμούελ. «Μας πήραν όλα τα άλλα ρούχα μας».

«Ναι, αλλά δε σου συμβαίνει να ξυπνήσεις ένα πρωί και να θέλεις να φορέσεις κάτι άλλο; Δεν μπορεί, όλο και κάποιο άλλο ρούχο θα έχεις στην ντουλάπα σου».

Ο Σμούελ ανοιγόκλεισε τα μάτια του και άνοιξε το στόμα του για να πει κάτι, αλλά μετά το σκέφτηκε καλύτερα.

«Εμένα δε μου αρέσουν τα ριγέ», είπε ο Μπρούνο, παρότι αυτό δεν ήταν αλήθεια.

Στην πραγματικότητα του άρεσαν τα ριγέ και μάλιστα ζήλευε πολύ που, ενώ εκείνος έπρεπε να φοράει παντελόνια και πουκάμισα και γραβάτες που τον στένευαν, ο Σμούελ κι οι φίλοι του μπορούσαν να φοράνε όλη μέρα τις πιτζάμες τους.

Μερικές μέρες αργότερα ο Μπρούνο ξύπνησε και για

πρώτη φορά εδώ και βδομάδες έβρεχε καταρρακτωδώς. Η βροχή είχε ξεκινήσει κάποια στιγμή μέσα στη νύχτα και ο Μπρούνο σκέφτηκε πως πιθανόν αυτή να τον είχε ξυπνήσει, αλλά δεν ήταν σίγουρος γιατί απ' τη στιγμή που είχε ξυπνήσει, ήταν δύσκολο να διαπιστώσει τι ακριβώς είχε συμβεί. Καθώς έτρωγε το πρωινό του εκείνο το πρωί, εξακολουθούσε να βρέχει. Όσο έκανε τα πρωινά του μαθήματα με τον Χερ Λιστ, εξακολουθούσε να βρέχει. Καθώς έτρωγε το μεσημεριανό του, εξακολουθούσε να βρέχει. Και όταν τελείωσαν το μάθημα της ιστορίας και της γεωγραφίας, εξακολουθούσε να βρέχει. Αυτό ήταν κακό, γιατί σήμαινε πως δε θα μπορούσε να φύγει απ' το σπίτι και να συναντήσει τον Σμούελ.

Εκείνο το απόγευμα ο Μπρούνο ξάπλωσε στο κρεβάτι του με ένα βιβλίο, αλλά δυσκολευόταν να συγκεντρωθεί, και τότε ήρθε η Καταδικασμένη Περίπτωση να τον δει. Δεν ερχόταν συχνά στο δωμάτιο του Μπρούνο, γιατί προτιμούσε να κάθεται και να τακτοποιεί και να ξανατακτοποιεί τις κούκλες της τον ελεύθερο χρόνο της. Όμως ο βροχερός καιρός την είχε κάνει να σταματήσει το παιχνίδι της και δεν είχε διάθεση να το ξαναρχίσει αμέσως.

«Τι θες;» ρώτησε ο Μπρούνο.

«Ωραία υποδοχή», είπε η Γκρέτελ.

«Διαβάζω», είπε ο Μπρούνο.

«Τι διαβάζεις;» τον ρώτησε εκείνη και αντί να περιμένει απάντηση, γύρισε το εξώφυλλο προς το μέρος της για να δει από μόνη της.

Έκανε έναν αποδοκιμαστικό ήχο μέσα απ' τα χείλη της και της ξέφυγε λίγο σάλιο, που προσγειώθηκε στο πρόσωπο του Μπρούνο.

«Βαρετό», είπε τραγουδιστά.

«Δεν είναι καθόλου βαρετό», είπε ο Μπρούνο. «Είναι μια περιπέτεια. Και σίγουρα είναι πιο ενδιαφέρον απ' τις κούκλες».

Η Γκρέτελ δεν τσίμπησε.

«Τι κάνεις;» Ξαναρώτησε εκνευρίζοντας τον Μπρούνο ακόμα περισσότερο.

«Σου είπα, προσπαθώ να διαβάσω», είπε εκείνος κακόκεφα. «Αλλά μερικοί μερικοί δε μ' αφήνουν».

«Εγώ δεν έχω τι να κάνω», απάντησε εκείνη. «Τη σιχαίνομαι τη βροχή».

Ο Μπρούνο δεν το κατάλαβε αυτό. Γιατί στο κάτω κάτω αυτή ποτέ δεν έκανε τίποτα, όχι σαν εκείνον που είχε περιπέτειες και εξερευνούσε μέρη και είχε αποκτήσει ένα φίλο. Αυτή σπάνια έβγαινε απ' το σπίτι. Ήταν σαν να βαριόταν μόνο και μόνο γιατί στη συγκεκριμένη περίπτωση δεν είχε άλλη επιλογή απ' το να μείνει στο σπίτι. Παρ' όλα αυτά υπάρχουν στιγμές που δύο αδέρφια μπορούν να καταθέσουν τα όπλα για λίγο και να συνομιλήσουν σαν πολιτισμένα όντα, κι ο Μπρούνο αποφάσισε πως αυτή ήταν μια τέτοια στιγμή.

«Κι εγώ τη σιχαίνομαι τη βροχή», είπε. «Θα έπρεπε να είμαι με τον Σμούελ τώρα. Θα νομίζει πως τον ξέχασα».

Τα λόγια του ξέφυγαν προτού το συνειδητοποιήσει, ένωσε έναν κόμπο στο στομάχι κι έγινε έξω φρενών με τον εαυτό του που τα είχε ξεστομίσει.

«Με ποιον θα 'πρεπε να είσαι;» ρώτησε η Γκρέτελ.

«Τι πράμα;» ρώτησε ο Μπρούνο.

«Με ποιον είπες πως θα 'πρεπε να είσαι;» Ξαναρώτησε εκείνη.

«Με συγχωρείς», είπε ο Μπρούνο, προσπαθώντας να κερδίσει χρόνο. «Δε σε άκουσα. Το ξαναλές;»

«Με ποιον είπες πως θα 'πρεπε να είσαι;» φώναξε η Γκρέτελ, σκύβοντας ταυτόχρονα προς το μέρος του για να μην υπάρξει περιθώριο λάθους.

«Δεν είπα πως θα 'πρεπε να είμαι με κάποιον», είπε εκείνος.

«Το είπες. Είπες πως κάποιος θα νομίζει πως τον ξέχασες».

«Συγγνώμη;»

«Μπρούνο!» είπε εκείνη απειλητικά.

«Έχεις τρελαθεί;» ρώτησε ο Μπρούνο σε μια προσπάθεια να την πείσει πως τα είχε βγάλει όλα απ' το μυαλό της, μα δεν ήταν αρκετά πειστικός, γιατί δεν ήταν γεννημένος ηθοποιός σαν τη Γιαγιά, και η Γκρέτελ κούνησε το κεφάλι της και τον σημάδεψε με το δάχτυλό της.

«Τι είπες, Μπρούνο;» επέμεινε. «Είπες πως θα 'πρεπε να είσαι με κάποιον. Ποιος είναι αυτός; Πες μου! Εδώ γύρω δεν υπάρχει κανείς, έτσι δεν είναι;»

Ο Μπρούνο αναλογίστηκε το δίλημμα στο οποίο βρισκόταν. Απ' τη μια είχε κάτι κοινό με την αδελφή του: και οι δυο δεν ήταν μεγάλοι. Και παρότι δεν είχε μπει ποτέ στον κόπο να τη ρωτήσει, ήταν πολύ πιθανόν να ένιωθε κι εκείνη εξίσου μόνη στο Ουστ-Βιτς. Εξάλλου στο Βερολίνο είχε τη Χίλντα, και την Ίζομπελ και την Λουίζ για να παίζει· μπορεί να ήταν βαρετά κορίτσια, αλλά ήταν φίλες της. Εδώ δεν είχε κανέναν εκτός απ' τις άψυχες κούκλες της. Βέβαια ποιος την ξέρει; Αυτή μπορεί και να νόμιζε πως οι κούκλες τής μιλάνε.

Ταυτόχρονα όμως υπήρχε το αναμφισβήτητο γεγονός πως

ο Σμούελ ήταν δικός του φίλος κι όχι δικός της, και πως δεν ήθελε να τον μοιραστεί μαζί της. Υπήρχε μόνο μία λύση κι αυτή ήταν το ψέμα.

«Έχω έναν καινούριο φίλο», ξεκίνησε να λέει. «Έναν καινούριο φίλο που πηγαίνω και βλέπω κάθε μέρα. Και θα με περιμένει τώρα. Δεν πρέπει όμως να το πεις σε κανέναν».

«Και γιατί όχι;»

«Γιατί είναι ένας φανταστικός φίλος», είπε ο Μπρούνο, προσπαθώντας να κάνει πως ντρέπεται, όπως ο υπολοχαγός Κότλερ όταν είχε παγιδευτεί στην ιστορία για τον πατέρα του που ήταν στην Ελβετία. «Παίζουμε μαζί κάθε μέρα».

Η Γκρέτελ έμεινε να τον κοιτάζει με το στόμα ανοιχτό πριν βάλει τα γέλια.

«Ένας φανταστικός φίλος!» φώναξε. «Δεν είσαι λίγο μεγαλύτερος για να έχεις φανταστικούς φίλους;»

Ο Μπρούνο προσπάθησε να μοιάσει ντροπιασμένος για να γίνει πιο πειστικός. Κουλουριάστηκε στο κρεβάτι και δεν την κοιτούσε στα μάτια κι αυτό έπιασε και τον έκανε να σκεφτεί πως ίσως τελικά δεν ήταν και τόσο κακός ηθοποιός. Ευχόταν να μπορούσε να κοκκινίσει, αλλά ήταν δύσκολο, και έτσι άρχισε να θυμάται όλα τα δυσάρεστα και ντροπιαστικά που του είχαν συμβεί ποτέ και αναρωτιόταν αν θα τα κατάφερνε.

Σκέφτηκε εκείνη τη φορά που είχε ξεχάσει να κλειδώσει την πόρτα του μπάνιου και η Γιαγιά είχε μπει και τα είχε δει όλα. Σκέφτηκε τότε που είχε σηκώσει το χέρι του στην τάξη και είχε φωνάξει τη δασκάλα «Μητέρα» και είχαν όλοι γελάσει μαζί του. Σκέφτηκε εκείνη τη φορά που είχε πέσει απ' το ποδήλατό του μπροστά σε κάτι κορίτσια, ενώ προσπαθούσε να κάνει

ένα κόλπο, και είχε χτυπήσει το γόνατό του και είχε κλάψει.

Κάποια απ' αυτές τις σκέψεις έπιασε και το πρόσωπό του άρχισε να κοκκινίζει.

«Κοίτα τη φάτσα σου», είπε η Γκρέτελ επιβεβαιώνοντας το γεγονός. «Έχεις γίνει σαν παντζάρι».

«Επειδή δεν ήθελα να σ' το πω», είπε ο Μπρούνο.

«Ένας φανταστικός φίλος. Ειλικρινά, Μπρούνο, είσαι Καταδικασμένη Περίπτωση».

Ο Μπρούνο χαμογέλασε γιατί ήξερε δύο πράγματα. Πρώτον, πως την είχε γλιτώσει χάρη στο ψέμα του. Και δεύτερον, πως αν κάποιος ήταν Καταδικασμένη Περίπτωση, σίγουρα δεν ήταν αυτός.

«Παράτα με ήσυχο», είπε. «Θέλω να διαβάσω το βιβλίο μου».

«Μπορείς να ξαπλώσεις και να κλείσεις τα μάτια και να αφήσεις το φανταστικό σου φίλο να σου το διαβάσει», είπε η Γκρέτελ, ενθουσιασμένη με τον εαυτό της γιατί του την είχε φέρει και δε θα το άφηνε έτσι το θέμα. «Θα γλιτώσεις τον κόπο».

«Μπορώ και να τον στείλω να πετάξει όλες σου τις κούκλες από το παράθυρο», είπε ο Μπρούνο.

«Για κάν' το και θα δεις τι έχει να γίνει», είπε η Γκρέτελ και ο Μπρούνο κατάλαβε πως το εννοούσε. «Πες μου όμως κάτι, Μπρούνο. Τι είναι αυτό που κάνετε οι δυο σας και τον θεωρείς τόσο ξεχωριστό το φανταστικό σου φίλο;»

Ο Μπρούνο το σκέφτηκε. Συνειδητοποίησε πως ήθελε λίγο να μιλήσει για τον Σμούελ και ίσως είχε βρει τον τρόπο να το κάνει χωρίς να χρειαστεί να πει την αλήθεια για την ύπαρξή του.

«Μιλάμε για όλα», είπε. «Του λέω για το σπίτι μας στο Βερολίνο, και για όλα τα υπόλοιπα σπίτια, και τους δρόμους, και τα μαγαζιά με τα φρούτα και τα λαχανικά, και για τα ζαχαροπλαστεία, και πως καλό είναι να μην πηγαίνεις βόλτα Σάββατο απόγευμα, εκτός αν θέλεις να σε σπρώχνουν από δω κι από κει, και για τον Καρλ, και τον Ντάνιελ και τον Μάρτιν, που ήταν οι τρεις κολλητοί μου φίλοι για πάντα».

«Πολύ ενδιαφέρον», είπε η Γκρέτελ σαρκαστικά, γιατί είχε πρόσφατα τα γενέθλιά της και είχε μπει στα δεκατρία και θεωρούσε πως ο σαρκασμός ήταν ό,τι πιο εξεζητημένο. «Κι εκείνος τι σου λέει;»

«Μου λέει για την οικογένειά του, και το ρολογάδικο πάνω απ' το οποίο ζούσε, και τις περιπέτειες που πέρασε μέχρι να έρθει εδώ, και για τους φίλους που είχε, και για όλους τους ανθρώπους που γνώρισε εδώ, και για τα αγόρια με τα οποία έπαιζε, αλλά δεν παίζει πια γιατί εξαφανίστηκαν χωρίς να τον αποχαιρετήσουν».

«Πολύ διασκεδαστικός μού ακούγεται», είπε η Γκρέτελ. «Μακάρι να ήταν δικός μου φανταστικός φίλος».

«Και χθες μου είπε πως έχει μέρες να δει τον παππού του, και πως κανείς δεν ξέρει πού βρίσκεται, και πως κάθε φορά που ρωτάει τον πατέρα του, εκείνος αρχίζει να κλαίει και τον αγκαλιάζει τόσο σφιχτά, που φοβάται πως θα τον σκάσει».

Ο Μπρούνο ολοκλήρωσε τη φράση του και συνειδητοποίησε πως η φωνή του είχε γίνει πολύ ήρεμη. Όλα αυτά *πράγματι* του τα είχε πει ο Σμούελ, αλλά για κάποιο λόγο εκείνη την ώρα δεν είχε καταλάβει πόσο θα είχαν στενοχωρήσει το φίλο του. Όταν ο Μπρούνο τα είπε ο ίδιος δυνατά, ένιωσε

απαίσια που δεν είχε προσπαθήσει να πει κάτι για να δώσει κουράγιο στον Σμούελ, αλλά αντίθετα είχε αρχίσει να του μιλάει για κάτι ανόητο, μάλλον για τις εξερευνήσεις. *Αύριο θα του ζητήσω συγγνώμη*, σκέφτηκε.

«Αλίμονό σου αν μάθει ο Πατέρας πως μιλάς με φανταστικούς φίλους», είπε η Γκρέτελ. «Η γνώμη μου είναι πως πρέπει να το κόψεις».

«Γιατί;» ρώτησε ο Μπρούνο.

«Γιατί βλάπτει την υγεία», είπε εκείνη. «Είναι ένα πρώτο σημάδι τρέλας».

Ο Μπρούνο κατένευσε.

«Δε νομίζω πως μπορώ να το κόψω», είπε μετά από μια μεγάλη παύση. «Δε νομίζω πως θέλω».

«Εν πάση περιπτώσει», είπε η Γκρέτελ, που γινόταν όλο και πιο φιλική. «Αν ήμουν στη θέση σου, θα το κρατούσα για τον εαυτό μου».

«Εντάξει», είπε ο Μπρούνο, προσπαθώντας να μοιάζει λυπημένος, «ίσως έχεις δίκιο. Δε θα το πεις σε κανέναν, έτσι;»

Εκείνη κούνησε το κεφάλι της.

«Σε κανέναν. Εκτός από τη φανταστική μου φίλη».

Ο Μπρούνο αναπήδησε.

«Έχεις κι εσύ;» ρώτησε, προσπαθώντας να τη φανταστεί σε κάποιο άλλο σημείο του φράχτη, να μιλάει με κάποιο συνομήλικό της κορίτσι και να ανταλλάσσουν σαρκασμούς με τις ώρες.

«Όχι», είπε η Γκρέτελ γελώντας. «Εγώ είμαι δεκατριών χρόνων! Σε αντίθεση μ' εσένα, δεν μπορώ να συμπεριφέρομαι σαν παιδί».

Και λέγοντας αυτό βγήκε σαν σίφουνας απ' το δωμάτιο κι

ο Μπρούνο την άκουσε να μιλάει στις κούκλες της, στο δωμάτιό της, και να τις καταδιάζει που τα είχαν κάνει λίμπα μόλις εκείνη γύρισε την πλάτη της, και να τους λέει πως τώρα ήταν αναγκασμένη να τις τακτοποιήσει ξανά, και να τις ρωτάει αν θεωρούν πως δεν έχει τίποτα καλύτερο να κάνει.

«Αχ, τι μου κάνουν μερικοί μερικοί», είπε δυνατά προτού αρχίσει την τακτοποίηση.

Ο Μπρούνο προσπάθησε να ξαναπιάσει το βιβλίο του, αλλά είχε χάσει κάθε ενδιαφέρον γι' αυτό κι έτσι κοίταξε έξω απ' το παράθυρο και αναρωτήθηκε αν ο Σμούελ, όπου κι αν βρισκόταν, τον σκεφτόταν, και αν του έλειπαν κι εκείνου τόσο οι συζητήσεις τους.

Κάτι που δεν έπρεπε να κάνει

Για αρκετές εβδομάδες η βροχή πότε σταματούσε και πότε ξανάρχιζε, κι έτσι ο Μπρούνο και ο Σμούελ δε συναντιούνταν τόσο συχνά όσο θα ήθελαν. Όταν συναντιούνταν, ο Μπρούνο ένιωθε ανησυχία για το φίλο του, γιατί έμοιαζε να αδυνατίζει μέρα με τη μέρα και το πρόσωπό του να γίνεται όλο και πιο χλομό. Πότε πότε έφερνε μαζί του περισσότερο ψωμί και τυρί για να το δώσει στον Σμούελ, και καμιά φορά κατάφερνε να κρύψει κι ένα κομμάτι σοκολατένιο κέικ στην τσέπη του, όμως ο δρόμος από το σπίτι ως το σημείο του φράχτη όπου συναντιούνταν ήταν μακρύς και συχνά τον Μπρούνο τον έπιανε πείνα, και η μια μπουκιά έφερνε την άλλη, και η άλλη την παράλλη, και όταν είχε πια μείνει μόνο μια μπουκιά, ήξερε πως δε θα ήταν σωστό να τη δώσει στον Σμούελ, γιατί απλώς θα του άνοιγε την όρεξη χωρίς να τον χορτάσει.

Σύντομα θα ήταν τα γενέθλια του Πατέρα, και παρότι εκείνος είχε πει πως δεν ήθελε γλέντια, η Μητέρα οργάνωνε γιορτή με προσκεκλημένους όλους τους στρατιωτικούς

που υπηρετούσαν στο Ουστ-Βιτς, και υπήρχε μεγάλη αναστάτωση. Κάθε φορά που καθόταν να σχεδιάσει τις λεπτομέρειες της γιορτής, είχε δίπλα της τον υπολοχαγό Κότλερ, και οι δυο τους έκαναν πολύ περισσότερες λίστες απ' όσες χρειάζονταν.

Ο Μπρούνο αποφάσισε να φτιάξει κι αυτός μια λίστα. Μια λίστα με όλους τους λόγους για τους οποίους δε συμπαθούσε τον υπολοχαγό Κότλερ. *greekleech.info*

Ένας λόγος ήταν το γεγονός πως δε χαμογελούσε ποτέ κι έμοιαζε πάντα να αναζητά κάποιον για να του χαλάσει το κέφι.

Τις σπάνιες φορές που απευθυνόταν στον Μπρούνο, τον αποκαλούσε «μικρό», κι αυτό ήταν κακία, γιατί, όπως επισήμαινε η Μητέρα, ο Μπρούνο απλώς δεν είχε πάρει ακόμα μπόι.

Άσε που καθόταν συνέχεια στο καθιστικό με τη Μητέρα και της έλεγε αστεία, και η Μητέρα γελούσε περισσότερο με τα δικά του αστεία παρά με του Πατέρα.

Μια φορά που ο Μπρούνο κοιτούσε προς το στρατόπεδο από το παράθυρο του δωματίου του, είδε ένα σκυλί να πλησιάζει το φράχτη και να γαβγίζει δυνατά, και όταν το είδε ο υπολοχαγός Κότλερ, πήγε κοντά του και το πυροβόλησε. Κι έπειτα υπήρχαν όλες αυτές οι ανοησίες που έκανε η Γκρέτελ όταν βρισκόταν αυτός στα πέριξ.

Και ο Μπρούνο δεν είχε ακόμα ξεχάσει εκείνο το βράδυ με τον Πάβελ, το σερβιτόρο που στην πραγματικότητα ήταν γιατρός, και πόσο πολύ είχε θυμώσει ο νεαρός υπολοχαγός.

Επίσης κάθε φορά που ο Πατέρας πήγαινε στο Βερολίνο για κάποια δουλειά και διανυκτέρευε εκεί, ο υπολοχαγός πε-

ριφερόταν στο σπίτι σαν να ήταν δικό του: βρισκόταν εκεί όταν ο Μπρούνο πήγαινε για ύπνο, αλλά και το πρωί, πριν αυτός ξυπνήσει.

Υπήρχαν και πολλοί άλλοι λόγοι που ο Μπρούνο δε συμπαθούσε τον υπολοχαγό Κότλερ, αυτοί όμως ήταν οι πρώτοι που του έρχονταν στο νου.

Το απόγευμα πριν από το πάρτι γενεθλίων, ο Μπρούνο βρισκόταν στο δωμάτιό του με την πόρτα ανοιχτή, όταν άκουσε τον υπολοχαγό Κότλερ να μπαίνει στο σπίτι και να μιλάει με κάποιον, παρότι δεν άκουγε να του απαντάει κανείς. Μερικά λεπτά αργότερα, καθώς κατέβαινε τη σκάλα, άκουσε τη Μητέρα να δίνει οδηγίες σε κάποιον για το τι πρέπει να κάνει και τον υπολοχαγό Κότλερ να λέει:

«Μη σε νοιάζει, αυτός ξέρει ποια είναι η θέση του στην κοινωνία», κι έπειτα να γελάει μοχθηρά.

Ο Μπρούνο πήγε προς το καθιστικό κρατώντας ένα καινούριο βιβλίο που του είχε δώσει ο Πατέρας, που λεγόταν *Το Νησί του Θησαυρού*, και σκόπευε να καθίσει εκεί καμιά ωρίτσα για να το διαβάσει, καθώς όμως διέσχιζε το χολ, έπεσε πάνω στον υπολοχαγό Κότλερ, που έβγαινε απ' την κουζίνα.

«Γεια σου, μικρέ», είπε ο στρατιώτης, κοροϊδευτικά ως συνήθως.

«Γεια», είπε ο Μπρούνο συνοφρυωμένος.

«Τι σκαρώνεις;»

Ο Μπρούνο τον κοίταξε και σκέφτηκε άλλους επτά λόγους για να τον αντιπαθεί.

«Πάω εκεί να διαβάσω το βιβλίο μου», του είπε, δείχνοντας προς το καθιστικό.

Χωρίς να πει λέξη ο Κότλερ του άρπαξε το βιβλίο απ' τα χέρια και άρχισε να το ξεφυλλίζει.

«Το Νησί του Θησαυρού», είπε. «Τι λέει;»

«Να, είναι ένα νησί», είπε ο Μπρούνο αργά, για να μπορέσει ο στρατιώτης να τον παρακολουθήσει. «Και στο νησί αυτό υπάρχει ένας θησαυρός».

«Ναι, αυτό το φαντάστηκα», είπε ο Κότλερ, κοιτάζοντάς τον λες και είχε στο νου του πράγματα που θα του έκανε αν ήταν δικός του γιος και όχι του διοικητή. «Πες μου κάτι που δεν ξέρω».

«Υπάρχει ένας πειρατής», είπε ο Μπρούνο, «που λέγεται Τζον Σίλβερ. Κι ένα αγόρι που λέγεται Τζιμ Χόκινς».

«Άγγλος είναι;» ρώτησε ο Κότλερ.

«Ναι», είπε ο Μπρούνο.

«Χμμμ», γρύλισε ο Κότλερ.

Ο Μπρούνο τον κοίταξε κι αναρωτήθηκε πότε θα του έδινε πίσω το βιβλίο του. Δεν έμοιαζε να τον πολυενδιαφέρει, όταν όμως ο Μπρούνο πήγε να το πάρει, αυτός το τράβηξε πίσω.

«Συγγνώμη», του είπε και όταν ο Μπρούνο έκανε ξανά να το πάρει, του το ξανατράβηξε πίσω. «Α, λυπάμαι πολύ», είπε και του το έτεινε ξανά, κι αυτή τη φορά ο Μπρούνο πρόλαβε να το αρπάξει πριν αυτός το ξανατραβήξει.

«Γρήγορος είσαι», μουρμούρισε μέσα απ' τα δόντια του ο υπολοχαγός Κότλερ.

Ο Μπρούνο προσπάθησε να τον προσπεράσει, αλλά για κάποιον λόγο ο υπολοχαγός Κότλερ φαινόταν να έχει όρεξη για κουβέντα σήμερα.

«Είμαστε πανέτοιμοι για το πάρτι, έτσι;» ρώτησε.

«Εγώ είμαι», είπε ο Μπρούνο, που περνούσε αρκετό καιρό με την Γκρέτελ τώρα τελευταία και είχε μάθει την τέχνη του σαρκασμού. «Για σένα δεν έχω άποψη».

«Θα έρθει πολύς κόσμος εδώ», είπε ο υπολοχαγός Κότλερ, ανασαίνοντας βαριά και κοιτάζοντας τριγύρω σαν να βρισκόταν στο δικό του σπίτι και όχι στο σπίτι του Μπρούνο. «Θα βάλουμε τα δυνατά μας να πάνε όλα καλά, έτσι;»

«Εγώ ναι», είπε ο Μπρούνο. «Για σένα δεν έχω άποψη».

«Είσαι μικρός, αλλά έχεις μεγάλη γλώσσα», είπε ο υπολοχαγός Κότλερ.

Ο Μπρούνο μισόκλεισε τα μάτια του κι ευχήθηκε να ήταν ψηλότερος, δυνατότερος και οχτώ χρόνια μεγαλύτερος. Ένιωθε το θυμό του να ξεχειλίζει και ευχόταν να είχε το θάρρος να πει αυτά ακριβώς που ήθελε να πει. Είναι άλλο, αποφάσισε, να σου λένε τι να κάνεις η Μητέρα και ο Πατέρας – αυτό είναι λογικό και αναμενόμενο – και άλλο να σου το λέει κάποιος άλλος. Ακόμα κι αν αυτός ο άλλος φέρει το βαρύγδουπο τίτλο «υπολοχαγός».

«Αχ, Κουρτ, θησαυρέ μου, είσαι ακόμα εδώ», είπε η Μητέρα, βγαίνοντας από την κουζίνα και κατευθυνόμενη προς το μέρος τους. «Έχω τώρα λίγο ελεύθερο χρόνο αν θέλεις να... Α!» είπε, παρατηρώντας τον Μπρούνο που στεκόταν εκεί. «Μπρούνο! Τι θες εσύ εδώ;»

«Πήγαινα στο καθιστικό να διαβάσω το βιβλίο μου», είπε ο Μπρούνο. «Ή τουλάχιστον αυτό προσπαθούσα να κάνω».

«Καλά, τρέχα στην κουζίνα τώρα», είπε. «Θέλω να πω δυο λόγια με τον υπολοχαγό Κότλερ».

Οι δυο τους μπήκαν στο καθιστικό και ο υπολοχαγός Κότλερ του έκλεισε την πόρτα στα μούτρα.

Βράζοντας από θυμό, ο Μπρούνο μπήκε στην κουζίνα, όπου τον περίμενε η μεγαλύτερη έκπληξη της ζωής του. Εκεί, καθισμένος στο τραπέζι, μακριά από το φράχτη, βρισκόταν ο Σμούελ. Ο Μπρούνο δεν πίστευε στα μάτια του.

«Σμούελ!» είπε. «Τι θες εσύ εδώ;»

Ο Σμούελ κοίταξε προς το μέρος 'του και το φοβισμένο πρόσωπό του φωτίστηκε από ένα πλατύ χαμόγελο όταν αντίκρισε το φίλο του.

«Μπρούνο!» είπε.

«Τι θες εσύ εδώ;» επανέλαβε ο Μπρούνο, γιατί, παρότι δεν είχε πολυκαταλάβει τι συνέβαινε στην άλλη πλευρά του φράχτη, κάτι στους ανθρώπους που ζούσαν εκεί τον έκανε να σκέφτεται πως δεν ήταν λογικό να βρίσκονται στο σπίτι του.

«Αυτός με έφερε», είπε ο Σμούελ.

«Αυτός;» ρώτησε ο Μπρούνο. «Εννοείς ο υπολοχαγός Κότλερ;»

«Ναι. Είπε πως πρέπει να κάνω μια δουλειά εδώ».

Και όταν ο Μπρούνο κοίταξε προς τα κάτω, είδε εξήντα τέσσερα ποτηράκια, αυτά που χρησιμοποιούσε η Μητέρα για να πίνει το θεραπευτικό λικέρ της, παραταγμένα στο τραπέζι της κουζίνας και πίσω τους ένα λεκανάκι με σαπουνόνερο και πολλές χαρτοπετσέτες.

«Τι στο καλό κάνεις;» ρώτησε ο Μπρούνο.

«Μου είπαν να γυαλίσω τα ποτήρια», είπε ο Σμούελ. «Είπαν πως χρειάζονται κάποιον με λεπτά δάχτυλα».

Λες κι έπρεπε να του αποδείξει του λόγου το αληθές, ο Σμούελ τέντωσε το χέρι του και ο Μπρούνο παρατήρησε πως ήταν σαν το χέρι του ψεύτικου σκελετού που έφερνε ο Χερ Λιστ όταν είχαν μάθημα ανατομίας.

«Δεν το είχα προσέξει», είπε ο Μπρούνο, όμως το ύφος του δεν μπορούσε να πείσει ούτε τον ίδιο.

«Τι δεν είχες προσέξει;» ρώτησε ο Σμούελ.

Ο Μπρούνο τέντωσε το χέρι του τόσο, που οι άκρες των δαχτύλων τους σχεδόν ακουμπούσαν.

«Τα χέρια μας», είπε. «Είναι τόσο διαφορετικά. Κοίτα!»

Τα δυο αγόρια κοιτάζαν ταυτόχρονα και η διαφορά ήταν οφθαλμοφανής. Παρότι ο Μπρούνο ήταν κοντούλης για την ηλικία του και σίγουρα δεν ήταν παχύς, το χέρι του έμοιαζε υγιές και γεμάτο ζωή. Δε φαίνονταν οι φλέβες και τα δάχτυλά του δεν έμοιαζαν με ξερά κλαδιά. Το χέρι του Σμούελ όμως ήταν εντελώς διαφορετικό.

«Πώς έγινε έτσι;» ρώτησε.

«Δεν ξέρω», είπε ο Σμούελ. «Έμοιαζε με το δικό σου παλιότερα, αλλά δεν παρατήρησα πώς άλλαξε. Απ' τη δική μου πλευρά του φράχτη ολωνών τα χέρια μοιάζουν».

Ο Μπρούνο συνοφρυώθηκε. Σκέφτηκε τους ανθρώπους με τις ριγέ πιτζάμες και αναρωτήθηκε τι συνέβαινε στο Ουστ-Βιτς και μήπως δεν ήταν και τόσο καλή ιδέα αφού έδινε τέτοια όψη στους ανθρώπους. Δεν τα έβρισκε λογικά όσα συνέβαιναν. Δεν ήθελε να κοιτάζει άλλο το χέρι του Σμούελ κι έτσι γύρισε απ' την άλλη και άνοιξε το ψυγείο ψάχνοντας κάτι να φάει. Υπήρχε μισό γεμιστό κοτόπουλο, που είχε μείνει από το μεσημεριανό, και τα μάτια του Μπρούνο γυάλισαν από ευχαρίστηση, γιατί τρελαινόταν για κρύο κοτόπουλο με γέμιση από φασκόμηλο και κρεμμύδι. Πήρε ένα μαχαίρι από το συρτάρι, έκοψε αρκετές παχιές φέτες για τον εαυτό του, έβαλε μπόλικη γέμιση από πάνω κι έπειτα στράφηκε προς το φίλο του.

«Χαίρομαι πολύ που είσαι εδώ», είπε, μιλώντας με το στόμα γεμάτο. «Αν δεν είχες να γυαλίσεις τα ποτήρια, θα σου έδειχνα το δωμάτιό μου».

«Μου είπε πως έτσι και κουνηθώ από την καρέκλα μου, αλίμονό μου».

«Δε με νοιάζει τι λέει αυτός», είπε ο Μπρούνο, προσπαθώντας να δείχνει πιο γενναίος απ' όσο ήταν. «Δεν είναι δικό του το σπίτι, δικό μου είναι, και όταν λείπει ο Πατέρας, εγώ κάνω κουμάντο. Το ξέρεις ότι αυτός δεν έχει διαβάσει *Το Νησί του Θησαυρού*;»

Ο Σμούελ έμοιαζε να μην τον ακούει· τα μάτια του ήταν καρφωμένα στο κοτόπουλο και στη γέμιση με τα οποία μπουκωνόταν κάθε τόσο ο Μπρούνο. Σύντομα ο Μπρούνο κατάλαβε τι κοίταζε κι ένωσε πολύ άσχημα.

«Συγγνώμη, Σμούελ», είπε βιαστικά. «Έπρεπε να σου δώσω κι εσένα κοτόπουλο. Πεινάς;»

«Δε χρειάζεται να με ρωτάς», είπε ο Σμούελ, ο οποίος, παρότι δεν είχε γνωρίσει την Γκρέτελ, ήξερε τι σημαίνει σαρκασμός.

«Περίμενε, θα σου κόψω κι εσένα», είπε ο Μπρούνο.

Άνοιξε το ψυγείο και έκοψε άλλες τρεις παχιές φέτες.

«Όχι, αν έρθει...» είπε ο Σμούελ κουνώντας γρήγορα το κεφάλι του και κοιτάζοντας προς την πόρτα.

«Αν έρθει; Ποιος; Ο υπολοχαγός Κότλερ;»

«Εγώ είμαι εδώ για να γυαλίσω τα ποτήρια», είπε κοιτάζοντας με απελπισία τότε το λεκανάκι μπροστά του και τότε το κοτόπουλο που του πρόσφερε ο Μπρούνο.

«Δε θα τον πειράξει», είπε ο Μπρούνο, που απορούσε γιατί είχε τόση αγωνία ο Σμούελ. «Φαγητό είναι».

«Δεν μπορώ», είπε ο Σμούελ κουνώντας το κεφάλι του και μοιάζοντας έτοιμος να βάλει τα κλάματα. «Θα έρθει, το ξέρω πως θα έρθει», συνέχισε κι οι φράσεις του μπερδεύονταν η μια με την άλλη. «Έπρεπε να το φάω μόλις μου το πρόσφερες, τώρα είναι αργά, αν το πάρω θα έρθει και...»

«Σμούελ! Να, πάρε!» είπε ο Μπρούνο, έκανε ένα βήμα κι έβαλε το κοτόπουλο στο χέρι του φίλου του. «Φάτο. Εμείς έχουμε πολύ ακόμα για το τσάι μας – μη σε νοιάζει».

Το αγόρι κοίταξε το φαγητό που είχε στο χέρι του για μια στιγμή κι έπειτα κοίταξε τον Μπρούνο με τα μάτια ορθάνοιχτα, γεμάτα ευγνωμοσύνη, αλλά και τρόμο ταυτόχρονα. Κοίταξε για άλλη μια φορά προς την πόρτα κι έπειτα φάνηκε να παίρνει την απόφασή του, γιατί έχωσε και τις τρεις φέτες στο στόμα του με τη μία και τις κατάπιε μέσα σε δευτερόλεπτα.

«Μην το τρως τόσο γρήγορα», είπε ο Μπρούνο. «Θα βαρυστομαχιάσεις».

«Δε με νοιάζει», είπε ο Σμούελ με ένα αχνό χαμόγελο. «Σ' ευχαριστώ, Μπρούνο».

Ο Μπρούνο του χαμογέλασε και ετοιμαζόταν να του δώσει κι άλλο, όμως εκείνη τη στιγμή εμφανίστηκε στην κουζίνα ο υπολοχαγός Κότλερ και κοντοστάθηκε όταν είδε πως τα δυο αγόρια μιλούσαν. Ο Μπρούνο τον κοίταξε, νιώθοντας πως η ατμόσφαιρα είχε ξαφνικά βαρύνει κι έπειτα είδε πως ο Σμούελ είχε μαζευτεί και συνέχιζε το γυάλισμα των ποτηριών. Αγνοώντας τον Μπρούνο, ο υπολοχαγός Κότλερ κατευθύνθηκε προς τον Σμούελ και τον αγριοκοίταξε.

«Τι κάνεις;» φώναξε. «Δε σου είπα να γυάλισεις τα ποτήρια;»

Ο Σμούελ κατένευσε κι άρχισε να τρέμει λίγο καθώς έπαιρνε μια χαρτοπετσέτα και τη βουτούσε στο νερό.

«Ποιος σου είπε πως έχεις δικαίωμα να μιλάς σ' αυτό το σπίτι;» συνέχισε ο Κότλερ. «Τολμάς να παρακούς τις εντολές μου;»

«Όχι, κύριε», είπε ήρεμα ο Σμούελ. «Συγγνώμη, κύριε».

Κοίταξε τον υπολοχαγό Κότλερ. Αυτός συνοφρυώθηκε, έσκυψε λίγο και έγειρε το κεφάλι του καθώς κοίταζε εξεταστικά το πρόσωπο του αγοριού.

«Έφαγες;» ρώτησε με ήρεμη και σιγανή φωνή, σαν να μην μπορούσε ούτε ο ίδιος να πιστέψει αυτό που είχε συμβεί.

Ο Σμούελ κούνησε αρνητικά το κεφάλι του.

«Κι όμως έφαγες», επέμεινε ο υπολοχαγός Κότλερ. «Έκλεψες κάτι απ' το ψυγείο;»

Ο Σμούελ άνοιξε το στόμα του κι αμέσως το ξανάκλεισε. Το ξανάνοιξε και προσπάθησε να βρει λέξεις, μα δεν έβρισκε. Κοίταξε τον Μπρούνο και τα μάτια του εκλιπαρούσαν για βοήθεια.

«Απάντησέ μου!» φώναξε ο υπολοχαγός Κότλερ. «Έκλεψες κάτι απ' το ψυγείο;»

«Όχι, κύριε. Αυτός μου το έδωσε», είπε ο Σμούελ και τα δάκρυα είχαν πλημμυρίσει τα μάτια του, καθώς κοιτούσε τον Μπρούνο. «Είναι φίλος μου», πρόσθεσε.

«Τι είναι λέει;» είπε ο υπολοχαγός Κότλερ, κοιτάζοντας παραξενεμένος τον Μπρούνο. Δίστασε. «Τι εννοείς είναι φίλος σου;» ρώτησε. «Μπρούνο, το γνωρίζεις αυτό το αγόρι;»

Ο Μπρούνο έμεινε με το στόμα ανοιχτό και προσπαθούσε να θυμηθεί πώς χρησιμοποιεί κανείς το στόμα του για να αρ-

θρώσει τη λέξη «ναι». Δεν είχε ξαναδεί άνθρωπο τόσο τρομοκρατημένο όσο ο Σμούελ, και ήθελε να πει αυτό που χρειαζόταν για να βελτιώσει την κατάσταση, μα συνειδητοποίησε πως δεν μπορούσε· γιατί και ο ίδιος ένιωθε εξίσου τρομοκρατημένος.

«Το γνωρίζεις αυτό το αγόρι;» επανέλαβε ο Κότλερ ακόμα δυνατότερα. «Μιλάς με τους φυλακισμένους;»

«Να... ήταν εδώ όταν ήρθα», είπε ο Μπρούνο. «Έπλενε τα ποτήρια».

«Δε σε ρώτησα αυτό εγώ», είπε ο Κότλερ. «Τον έχεις ξαναδεί; Του έχεις μιλήσει; Γιατί λέει πως είναι φίλος σου;»

Ο Μπρούνο ευχήθηκε να μπορούσε να φύγει μακριά. Μισούσε τον υπολοχαγό Κότλερ, μα τώρα αυτός ερχόταν καταπάνω του και το μόνο που μπορούσε ο Μπρούνο να σκεφτεί ήταν τη μέρα που τον είχε δει να πυροβολεί το σκύλο και το βράδυ που είχε θυμώσει τόσο με τον Πάβελ, που...

«Πες μου, Μπρούνο!» ούρλιαξε ο Κότλερ και το πρόσωπό του είχε γίνει κατακόκκινο. «Δε θα σε ρωτήσω τρίτη φορά».

«Δεν έχουμε ξαναμιλήσει», είπε αμέσως ο Μπρούνο. «Δεν τον έχω ξαναδεί ποτέ. Δεν τον ξέρω».

Ο υπολοχαγός Κότλερ κατένευσε και φάνηκε ικανοποιημένος από την απάντηση. Αργά αργά στράφηκε ξανά προς τον Σμούελ, που είχε σταματήσει να κλαίει και κοίταζε το πάτωμα. Έμοιαζε να προσπαθεί να πείσει την ψυχή του να πάψει να ζει μέσα στο μικροσκοπικό κορμί του, αλλά να ξεγλιστρήσει, να πετάξει ως την πόρτα και να αναληφθεί στον ουρανό, να διασχίσει τα σύννεφα, ώσπου να φτάσει κάπου πολύ μακριά.

«Θα τελειώσεις το γυάλισμα των ποτηριών», είπε ο υπο-

λοχαγός Κότλερ πολύ σιγανά, τόσο σιγανά που ίσα που τον άκουγε ο Μπρούνο.

Έμοιαζε όλος του ο θυμός να έχει μετουσιωθεί σε κάτι άλλο. Αυτό το άλλο δεν ήταν το αντίθετο, αλλά κάτι απρόσμενο και τρομακτικό.

«Κι έπειτα θα έρθω να σε πάρω για να επιστρέψουμε στο στρατόπεδο, κι εκεί θα πούμε δυο λογάκια για το τι συμβαίνει στα αγόρια που κλέβουν. Με κατάλαβες;»

Ο Σμούελ κατένευσε, πήρε μια πετσέτα κι άρχισε να γυαλίζει ένα ακόμα ποτήρι· ο Μπρούνο παρατηρούσε τα δάχτυλά του που έτρεμαν και ήξερε πόσο φοβόταν μη σπάσει κανένα ποτήρι. Η καρδιά του ράγιζε, αλλά όσο κι αν προσπαθούσε, δεν μπορούσε να αποστρέψει το βλέμμα του.

«Ελα, μικρέ», είπε ο υπολοχαγός Κότλερ.

Πλησίασε τον Μπρούνο και πέρασε το χέρι του γύρω από τους ώμους του με μια κίνηση κάθε άλλο παρά φιλική.

«Πήγαινε στο καθιστικό να διαβάσεις το βιβλίο σου και άσε αυτό τον μικρό να τελειώσει τη δουλειά του».

Χρησιμοποίησε την ίδια λέξη που είχε πει και στον Πάβελ όταν τον είχε στείλει να βρει το λάστιχο.

Ο Μπρούνο κατένευσε, έκανε στροφή και βγήκε απ' την κουζίνα χωρίς να κοιτάξει πίσω. Το στομάχι του είχε ανακατευτεί κι ένιωθε να του έρχεται εμετός. Δεν είχε ξαναιώσει τέτοια ντροπή· δεν είχε φανταστεί ότι θα μπορούσε ποτέ να φερθεί τόσο σκληρά. Αναρωτιόταν πώς ένα αγόρι που θεωρεί ότι είναι καλός άνθρωπος μπορούσε να φερθεί τόσο άνανδρα στο φίλο του. Κάθισε ώρες ολόκληρες στο καθιστικό, αλλά δεν μπορούσε να συγκεντρωθεί στο βιβλίο του. Δεν τόλμησε όμως και να ξαναπάει στην κουζίνα παρά πολύ

αργότερα, αφού ο υπολοχαγός Κότλερ είχε επιστρέψει και είχε πάρει τον Σμούελ.

Όλα τα επόμενα απογεύματα ο Μπρούνο πήγαινε στο σημείο του φράχτη όπου συναντιούνταν, μα ο Σμούελ δεν ήταν εκεί. Όταν πέρασε μια βδομάδα, σκέφτηκε πως αυτό που είχε κάνει ήταν τόσο τρομερό, που δε θα του το συγχωρούσε ποτέ ο φίλος του. Όμως την έβδομη μέρα είδε με μεγάλη χαρά τον Σμούελ να τον περιμένει καθισμένος ως συνήθως σταυροπόδι στο έδαφος, κοιτάζοντας κάτω.

«Σμούελ», είπε.

Έτρεξε προς το μέρος του, κάθισε κάτω και ίσα που δεν έκλαιγε από ανακούφιση και τύψεις.

«Λυπάμαι τόσο πολύ, Σμούελ. Δεν ξέρω γιατί το έκανα. Συγχώρεσέ με».

«Δεν πειράζει», είπε ο Σμούελ και σήκωσε το πρόσωπο προς το μέρος του.

Ήταν γεμάτο μελανιές και ο Μπρούνο μόρφασε, ξεχνώντας προς στιγμήν τη συγγνώμη του.

«Τι έπαθες;» ρώτησε, μα δεν περίμενε απάντηση. «Έπες με το ποδήλατο; Γιατί κι εγώ το είχα πάθει στο Βερολίνο πριν από κάνα δυο χρόνια. Είχα πέσει γιατί έτρεχα πολύ κι είχα γεμίσει μελανιές, κι έκαναν πολύ καιρό να φύγουν. Πονάει;»

«Δεν το νιώθω πια», είπε ο Σμούελ.

«Συγγνώμη γι' αυτό που έγινε την περασμένη βδομάδα», είπε ο Μπρούνο. «Τον μισώ τον υπολοχαγό Κότλερ. Νομίζει πως αυτός κάνει κουμάντο, αλλά δεν είναι έτσι».

Σταμάτησε για μια στιγμή, γιατί ένιωσε πως ξέφευγε απ'

το θέμα. Ήθελε να το πει άλλη μια φορά και να το εννοεί.

«Λυπάμαι πολύ, Σμούελ», είπε καθαρά. «Δεν το πιστεύω πως δεν του είπα την αλήθεια. Δεν έχω ξαναπουλήσει φίλο μου. Σμούελ, ντρέπομαι γι' αυτό που έκανα».

Και όταν το είπε αυτό, ο Σμούελ χαμογέλασε και κατένευσε και ο Μπρούνο ένωσε πως τον είχε συγχωρήσει. Κι έπειτα ο Σμούελ έκανε κάτι που δεν είχε ξανακάνει ποτέ. Ανασήκωσε το συρματοπλεγμα, όπως έκανε κάθε φορά που ο Μπρούνο του έφερνε φαγητό, αυτή τη φορά όμως πέρασε από κάτω το χέρι του και το κρατούσε εκεί, τεντωμένο. Όσπου έκανε το ίδιο και ο Μπρούνο και τα δύο αγόρια έδωσαν τα χέρια και χαμογέλασαν το ένα στο άλλο.

Ήταν η πρώτη φορά που αγγίζονταν.

Κεφάλαιο Δεκαέξι

Το κούρεμα

Είχε περάσει σχεδόν ένας χρόνος από τότε που ο Μπρούνο, επιστρέφοντας απ' το σχολείο, είχε βρει τη Μαρία να μαζεύει τα πράγματά του και οι αναμνήσεις του απ' τη ζωή στο Βερολίνο είχαν αρχίσει να ξεθωριάζουν. Όταν σκεφτόταν το παρελθόν, θυμόταν πως ο Καρλ και ο Μάρτιν ήταν οι δύο απ' τους τρεις κολλητούς του φίλους, του ήταν όμως αδύνατον να θυμηθεί πώς λεγόταν ο τρίτος. Και έπειτα συνέβη κάτι που σήμαινε πως για δύο μέρες θα μπορούσε να φύγει απ' το Ουστ-Βιτς και να επιστρέψει στο παλιό του σπίτι: είχε πεθάνει η Γιαγιά και η οικογένεια θα πήγαινε εκεί για την κηδεία της.

Όσο βρισκόταν στο Βερολίνο, ο Μπρούνο συνειδητοποίησε πως δεν ήταν πια τόσο κοντός όσο όταν είχαν φύγει, γιατί μπορούσε να δει το πάνω μέρος πραγμάτων που πριν κοιτούσε από κάτω και ακόμα μπορούσε να δει από το παράθυρο του πάνω πάνω δωματίου όλο το Βερολίνο χωρίς να στέκεται στις μύτες των ποδιών του.

Ο Μπρούνο είχε να δει τη Γιαγιά του από τότε που είχαν φύγει από το Βερολίνο, αλλά τη σκεφτόταν συνέχεια. Αυτό που

θυμόταν πιο έντονα ήταν τα σκετσάκια που έκαναν τα Χριστούγεννα και στα γενέθλια και πως είχε πάντα το κατάλληλο κοστούμι για το ρόλο που έπαιζε. Όταν σκεφτόταν πως δε θα μπορούσαν ποτέ πια να το κάνουν αυτό, ένωθε μεγάλη θλίψη.

Οι δύο μέρες που πέρασαν στο Βερολίνο ήταν κι αυτές πολύ θλιβερές. Έγινε η κηδεία και ο Μπρούνο, η Γκρέτελ, ο Πατέρας, η Μητέρα και ο Παππούς κάθισαν στην πρώτη σειρά. Ο Πατέρας φορούσε την πιο εντυπωσιακή στολή του, εκείνη την κολαριστή και καλοσιδερωμένη με τα πολλά παράσημα. Ο Πατέρας ήταν πολύ λυπημένος, είπε η Μητέρα στον Μπρούνο, γιατί είχε τσακωθεί με τη Γιαγιά και δεν τα είχαν βρει μέχρι που πέθανε.

Εκφωνήθηκαν πολλοί επικήδειοι στην εκκλησία και ο Πατέρας ήταν πολύ περήφανος γιατί έναν απ' αυτούς τον είχε στείλει ο Φύρης. Όταν όμως το άκουσε η Μητέρα, είπε πως, αν το ήξερε αυτό η Γιαγιά, θα έτριζαν τα κόκαλά της.

Ο Μπρούνο σχεδόν χάρηκε όταν επέστρεψαν στο Ουσ-Βιτς. Το σπίτι εκεί είχε γίνει το σπιτικό τους και τον Μπρούνο είχε πάψει να τον απασχολεί που είχε μόνο τρεις ορόφους, αντί για πέντε, και δεν τον πολυπείραζε πια που μπαινόβγαιναν οι στρατιώτες σαν στο σπίτι τους. Θεωρούσε πως δεν ήταν και τόσο άσχημα εκεί, ιδίως αφότου είχε γνωρίσει τον Σμούελ. Ήξερε πως υπήρχαν πολλά που θα έπρεπε να τον χαροποιούν, όπως ας πούμε το γεγονός πως η Μητέρα και ο Πατέρας ήταν συνεχώς χαρούμενοι, και η Μητέρα δεν ξάπλωνε τόσο συχνά τα μεσημέρια και δεν έπινε τόσα θεραπευτικά λικέρ. Και η Γκρέτελ περνούσε μια φάση – κατά τα λεγόμενα της Μητέρας – και δεν πολυμπλεκόταν στα πόδια του.

Ήταν επίσης το γεγονός πως ο υπολοχαγός Κότλερ είχε μετατεθεί μακριά απ' το Ουστ-Βιτς και δεν ήταν εκεί για να ενοχλεί και να στενοχωρεί τον Μπρούνο κάθε τρεις και λίγο. (Η αναχώρησή του είχε αποφασιστεί ξαφνικά και ο Πατέρας και η Μητέρα είχαν ρίξει ένα γερό καβγά το προηγούμενο βράδυ, όμως είχε φύγει στα σίγουρα και δε θα ξαναρχόταν ποτέ· η Γκρέτελ ήταν απαρηγόρητη.) Υπήρχε και κάτι άλλο που τον έκανε χαρούμενο: κανείς πια δεν τον αποκαλούσε «μικρό».

Το καλύτερο όμως ήταν πως είχε έναν φίλο που τον έλεγαν Σμούελ.

Του άρεσε να περπατάει κατά μήκος του φράχτη κάθε απόγευμα και χαιρόταν που ο φίλος του έμοιαζε κάπως πιο χαρούμενος τον τελευταίο καιρό και τα μάτια του δεν ήταν βουλιαγμένα τόσο βαθιά μέσα στις κόχες τους, παρότι το κορμί του εξακολουθούσε να είναι απίστευτα κοκαλιάρικο και το πρόσωπό του υπερβολικά χλομό.

Μια μέρα, ενώ κάθονταν αντικριστά, ο Μπρούνο παρατήρησε:

«Αυτή είναι η πιο παράξενη φιλία που είχα ποτέ».

«Γιατί;» ρώτησε ο Σμούελ.

«Γιατί με όλα τα άλλα αγόρια που ήταν φίλοι μου μπορούσαμε να παίζουμε», απάντησε. «Εμείς όμως δεν έχουμε παίξει ποτέ. Το μόνο που κάνουμε είναι να καθόμαστε εδωπέρα και να μιλάμε».

«Εμένα μου αρέσει που καθόμαστε και μιλάμε».

«Κι εμένα βέβαια», είπε ο Μπρούνο. «Απλώς είναι κρίμα που δεν μπορούμε πότε πότε να κάνουμε και κάτι πιο συναρπαστικό. Ίσως να εξερευνήσουμε λίγο. Ή να παίξουμε

ποδόσφαιρο. Δεν έχουμε δει καν ο ένας τον άλλο χωρίς να υπάρχει ανάμεσά μας αυτό το συρματοπλεγμα».

Ο Μπρούνο έκανε συχνά τέτοια σχόλια, γιατί ήθελε να φέρεται σαν να μην είχε συμβεί ποτέ το περιστατικό εκείνο μερικούς μήνες νωρίτερα, όταν είχε απαρνηθεί τη φιλία του με τον Σμούελ. Εξακολουθούσε να στοιχειώνει τη σκέψη του και τον έκανε να νιώθει άσχημα, παρότι ο Σμούελ, προς τιμήν του, έμοιαζε να το έχει ξεχάσει.

«Ίσως κάποτε μπορέσουμε», είπε ο Σμούελ. «Αν ποτέ μας αφήσουν να βγούμε».

Ο Μπρούνο σκεφτόταν όλο και περισσότερο σχετικά με τις δυο πλευρές του φράχτη, αρχικά γιατί υπήρχε ο ίδιος ο φράχτης. Σκέφτηκε να μιλήσει στον Πατέρα ή στη Μητέρα, αλλά υποψιαζόταν πως ή θα θύμωναν που τους μιλούσε γι' αυτό ή θα έλεγαν κάτι κακό για τον Σμούελ και την οικογένειά του, οπότε κι εκείνος αποφάσισε να κάνει κάτι που δε συνήθιζε: να μιλήσει στην Καταδικασμένη Περίπτωση.

Το δωμάτιο της Γκρέτελ είχε αλλάξει αρκετά από την τελευταία φορά που το είχε δει ο Μπρούνο. Καταρχάς δεν υπήρχε ούτε μία κούκλα στον ορίζοντα. Κανένα μήνα νωρίτερα, περίπου τότε που έφυγε ο υπολοχαγός Κότλερ από το Ουστ-Βιτς, η Γκρέτελ είχε αποφασίσει πως δεν ήθελε πια κούκλες, τις είχε βάλει σε τέσσερις μεγάλες τσάντες και τις είχε πετάξει. Στη θέση τους είχε κρεμάσει χάρτες της Ευρώπης που της είχε δώσει ο Πατέρας και κάθε μέρα έβαζε πινέζες στο χάρτη και τους άλλαζε θέση με βάση αυτά που διάβαζε στην εφημερίδα. Ο Μπρούνο σκεφτόταν πως ίσως είχε τρελαθεί. Παρ' όλα αυτά, καθώς είχε πάψει να τον πειράζει και να τον ενοχλεί όσο παλιά, ο Μπρούνο

θεώρησε πως δε θα ήταν κακό να της μιλήσει.

«Γεια», είπε, αφού χτύπησε ευγενικά την πόρτα της, γιατί ήξερε πόσο θύμωνε όταν ο Μπρούνο έμπαινε χωρίς να χτυπήσει.

«Τι θέλεις;» ρώτησε η Γκρέτελ, που καθόταν στην τουαλέτα της και δοκίμαζε διάφορα χτενίσματα.

«Τίποτα», είπε ο Μπρούνο.

«Τότε φύγε».

Ο Μπρούνο ένευσε, αλλά μπήκε παρ' όλα αυτά και κάθισε στην άκρη του κρεβατιού. Η Γκρέτελ τον κοίταζε με την άκρη του ματιού της, αλλά δεν είπε τίποτα.

«Γκρέτελ», είπε τελικά εκείνος. «Μπορώ να σε ρωτήσω κάτι;»

«Αν το κάνεις γρήγορα», είπε εκείνη.

«Τα πάντα εδώ στο Ουστ-Βιτς...» ξεκίνησε ο Μπρούνο, μα εκείνη τον διέκοψε αμέσως.

«Δε λέγεται Ουστ-Βιτς, Μπρούνο», του είπε θυμωμένα, σαν να είχε κάνει ο Μπρούνο το χειρότερο και μεγαλύτερο λάθος του κόσμου. «Γιατί δεν μπορείς να το πεις σωστά;»

«Μα έτσι λέγεται», διαμαρτυρήθηκε εκείνος.

«Όχι, δε λέγεται έτσι», επέμεινε εκείνη και του πρόφερε το όνομα σωστά.

Ο Μπρούνο συνοφρυώθηκε και ανασήκωσε τους ώμους.

«Αυτό είπα κι εγώ», είπε.

«Όχι, δεν το είπες έτσι. Τέλος πάντων, δε θα ανοίξουμε κουβέντα», είπε η Γκρέτελ, που η υπομονή της είχε ήδη εξαντληθεί, γιατί μάλλον δεν ήταν και μεγάλη εξαρχής. «Λοιπόν, τι συμβαίνει; Τι θέλεις να μάθεις;»

«Θέλω να μάθω για το συρματόπλεγμα», είπε εκείνος αυ-

στηρά, γιατί αποφάσισε πως αυτό ήταν το πιο σημαντικό ερώτημα. «Θέλω να μάθω γιατί βρίσκεται εκεί».

Η Γκρέτελ γύρισε προς το μέρος του και τον κοίταξε παραξενεμένη.

«Θες να πεις πως δεν ξέρεις;» ρώτησε.

«Όχι, δεν ξέρω», είπε ο Μπρούνο. «Δεν καταλαβαίνω γιατί δεν μπορούμε να πάμε απ' την άλλη πλευρά. Τι κακό έχουμε κάνει και δε μας αφήνουν να πάμε εκεί να παίξουμε;»

Η Γκρέτελ τον κοίταξε καλά καλά κι έπειτα έσκασε στα γέλια. Σταμάτησε όμως όταν κατάλαβε πως ο Μπρούνο μιλούσε σοβαρά.

«Μπρούνο», του είπε σαν να μιλούσε σε μωρό, σαν να έλεγε το πιο αυτονόητο πράγμα του κόσμου. «Ο φράχτης δε βρίσκεται εκεί για να μην μπορούμε εμείς να πάμε στην άλλη πλευρά. Αλλά για να μην έρχονται οι άλλοι εδώ».

Ο Μπρούνο το σκέφτηκε, αλλά και πάλι δεν έβγαζε άκρη.

«Γιατί όμως;» ρώτησε.

«Γιατί πρέπει να μείνουν μαζεμένοι εκεί», του εξήγησε η Γκρέτελ.

«Με τις οικογένειές τους εννοείς;»

«Ναι, με τις οικογένειές τους. Με τους ομοίους τους».

«Τι εννοείς με τους ομοίους τους;»

Η Γκρέτελ αναστέναξε και κούνησε το κεφάλι της.

«Με τους άλλους Εβραίους, Μπρούνο. Δεν το ήξερες; Γι' αυτό πρέπει να μείνουν όλοι μαζεμένοι. Δεν πρέπει να ανακατευτούν μ' εμάς».

«Εβραίοι», είπε ο Μπρούνο, σαν να πρόβαρε τη λέξη. «Εβραίοι», επανέλαβε. «Όλοι αυτοί απ' την άλλη πλευρά του φράχτη είναι Εβραίοι».

«Ναι, ακριβώς», είπε η Γκρέτελ.

«Εμείς είμαστε Εβραίοι;»

Η Γκρέτελ έμεινε με το στόμα ορθάνοιχτο, σαν να την είχαν χαστουκίσει.

«Όχι, Μπρούνο», είπε. «Όχι, βέβαια. Και να μην το ξαναπείς αυτό».

«Γιατί; Και τότε τι είμαστε εμείς;»

«Εμείς είμαστε...» ξεκίνησε η Γκρέτελ, αλλά μετά σταμάτησε για να το σκεφτεί. «Είμαστε...» επανέλαβε, μα ακόμα δεν είχε βρει την απάντηση. «Να, δεν είμαστε Εβραίοι», είπε τελικά. *greekleech.info*

«Το ξέρω πως δεν είμαστε», είπε με αγωνία ο Μπρούνο. «Σε ρωτώ όμως: αφού δεν είμαστε Εβραίοι, τότε τι είμαστε;»

«Είμαστε το αντίθετο», είπε η Γκρέτελ, που απάντησε γρήγορα και έμοιαζε πολύ πιο ικανοποιημένη από αυτή της την απάντηση. «Ναι, αυτό είναι. Είμαστε το αντίθετο».

«Εντάξει», είπε ο Μπρούνο, που χάρηκε γιατί το είχε επιτέλους ξεκαθαρίσει στο μυαλό του. «Και όσοι είναι Το Αντίθετο ζουν απ' αυτή την πλευρά του φράχτη, ενώ οι Εβραίοι απ' την άλλη».

«Ακριβώς, Μπρούνο».

«Και οι Εβραίοι δε συμπαθούν όσους είναι Το Αντίθετο;»

«Όχι, ανόητε, εμείς δε συμπαθούμε τους Εβραίους».

Ο Μπρούνο κατσούφιασε. Της είχαν πει τόσες και τόσες φορές να μην τον λέει ανόητο, μα εκείνη επέμενε να το κάνει.

«Και γιατί δεν τους συμπαθούμε;» ρώτησε.

«Επειδή είναι Εβραίοι», είπε η Γκρέτελ.

«Κατάλαβα. Οι Το Αντίθετο και οι Εβραίοι δεν τα πάνε καλά μεταξύ τους».

«Όχι, Μπρούνο», είπε η Γκρέτελ, μα το είπε αργά γιατί είχε ανακαλύψει κάτι περίεργο στα μαλλιά της και το εξέταζε προσεχτικά.

«Δεν μπορεί κάποιος να τους μαζέψει όλους και...»

Όμως τον διέκοψε η διαπεραστική τσιρίδα της Γκρέτελ· μια τσιρίδα που ξύπνησε τη μητέρα από το μεσημεριανό της ύπνο και την έκανε να έρθει τρέχοντας στο δωμάτιο για να διαπιστώσει ποιο από τα δύο παιδιά είχε δολοφονήσει το άλλο.

Καθώς πειραματιζόταν με τα μαλλιά της, η Γκρέτελ είχε ανακαλύψει ένα αυγουλάκι μικρό σαν το κεφάλι της καρφίτσας. Το έδειξε στη Μητέρα, που εξέτασε τα μαλλιά της τραβώντας τουφίτσες τουφίτσες, πριν πάει στον Μπρούνο και κάνει το ίδιο.

«Δεν το πιστεύω», είπε θυμωμένα η Μητέρα. «Το ήξερα πως θα μας συνέβαινε κάτι τέτοιο σ' αυτό το μέρος».

Αποκαλύφθηκε πως και η Γκρέτελ και ο Μπρούνο είχαν ψείρες στα μαλλιά τους και η Γκρέτελ λούστηκε με ένα ειδικό σαμπουάν, που μύριζε απαίσια, κι έπειτα κάθισε στο δωμάτιό της κι έκλαιγε με τις ώρες.

Και του Μπρούνο του έβαλαν το σαμπουάν, μετά όμως ο Πατέρας αποφάσισε πως ήταν καλύτερα να βρεθεί μια ριζική λύση, κι έτσι πήρε ένα ξυράφι και ξύρισε όλα τα μαλλιά του Μπρούνο, κι αυτό τον έκανε να κλάψει. Δεν τους πήρε ώρα, και του Μπρούνο δεν του άρεσε καθόλου να βλέπει τα μαλλιά του να πέφτουν απ' το κεφάλι του και να προσγειώνονται στο έδαφος, στα πόδια του, μα ο Πατέρας είπε πως έπρεπε να γίνει.

Μετά ο Μπρούνο κοιτάχτηκε στον καθρέφτη του μπάνιου και τον έπιασε ναυτία. Το κεφάλι του ήταν σαν παραμορφωμένο τώρα που δεν είχε μαλλιά και τα μάτια του φαίνονταν δυσανάλογα μεγάλα για το πρόσωπό του. Σχεδόν τον φόβισε το είδωλό του.

«Μην ανησυχείς», τον καθησύχασε ο Πατέρας. «Θα μακρύνουν ξανά. Μερικές εβδομάδες θα πάρει μόνο».

«Με όλη αυτή τη βρομιά τριγύρω, τι περιμένεις;» είπε η Μητέρα. «Μακάρι μερικοί μερικοί να καταλάβαιναν πόσο κακό κάνει σε όλους μας αυτό το μέρος».

Όταν είδε τον εαυτό του στον καθρέφτη, ο Μπρούνο σκέφτηκε πόσο πολύ έμοιαζε με τον Σμούελ τώρα κι αναρωτήθηκε μήπως όλοι οι άνθρωποι από την άλλη πλευρά του φράχτη είχαν ψείρες και γι' αυτό κουρεύονταν γουλί.

Όταν είδε το φίλο του την επομένη, ο Σμούελ έβαλε τα γέλια, κι αυτό κάθε άλλο παρά ενίσχυσε την πληγωμένη αυτοπεποίθηση του Μπρούνο.

«Τώρα είμαι ίδιος εσύ», είπε θλιμμένα ο Μπρούνο, σαν αυτό να ήταν κακό.

«Μόνο κάπως παχύτερος», συμφώνησε ο Σμούελ.

Η Μητέρα επιβάλλει τη θέλησή της

Κατά τις επόμενες εβδομάδες η Μητέρα έμοιαζε όλο και πιο δυσαρεστημένη από τη ζωή στο Ουστ-Βιτς και ο Μπρούνο κατανοούσε απόλυτα το γιατί. Εξάλλου, όταν είχαν πρωτοέρθει κι εκείνος το μισούσε το μέρος αυτό, κυρίως γιατί δεν έμοιαζε καθόλου με το σπίτι τους και είχε κάποιες βασικές ελλείψεις. Για παράδειγμα, δεν είχε τρεις κολλητούς φίλους για πάντα. Όμως τα πράγματα είχαν αλλάξει για κείνον, κυρίως χάρη στον Σμούελ, που του ήταν πλέον πιο σημαντικός απ' ό,τι είχαν υπάρξει ποτέ ο Καρλ, ο Ντάνιελ ή ο Μάρτιν. Η Μητέρα όμως δεν είχε Σμούελ. Δεν είχε κανένα να μιλήσει και ο μοναδικός άνθρωπος με τον οποίο έκανε παρέα – ο νεαρός υπολοχαγός Κότλερ – είχε μετατεθεί αλλού.

Παρότι προσπαθούσε να μη στήνεται σε κλειδαρότρυπες, ένα απόγευμα ο Μπρούνο περνούσε έξω απ' το γραφείο του Πατέρα ενώ η Μητέρα κι ο Πατέρας ήταν μέσα και είχαν μια από τις συζητήσεις τους. Δεν ήθελε να κρυφακούσει, μα μιλούσαν αρκετά δυνατά κι έτσι τους άκουσε.

«Είναι φρικτό», έλεγε η Μητέρα. «Απλά φρικτό. Δεν το αντέχω άλλο».

«Δεν έχουμε επιλογή», έλεγε ο Πατέρας. «Αυτή είναι η δουλειά που μας ανατέθηκε και...»

«Όχι, αυτή είναι η δουλειά που σου ανατέθηκε», είπε η Μητέρα. «Σ' εσένα, όχι σ' εμάς. Εσύ μπορείς να μείνεις αν θέλεις».

«Και τι θα σκεφτεί ο κόσμος», ρώτησε ο Πατέρας, «αν αφήσω εσένα και τα παιδιά να επιστρέψετε στο Βερολίνο χωρίς εμένα; Θα αρχίσουν να αναρωτιούνται κατά πόσο έχω αφιερωθεί στη δουλειά μου εδώ».

«Στη δουλειά σου;» φώναξε η Μητέρα. «Δουλειά το λες εσύ αυτό;»

Ο Μπρούνο δεν άκουσε τίποτε άλλο, γιατί οι φωνές τους ακούγονταν όλο και πιο κοντά στην πόρτα και υπήρχε περίπτωση η Μητέρα να βγει σαν σίφουνας για να πει ένα από τα θεραπευτικά λικέρ της, κι έτσι ο Μπρούνο έκανε μεταβολή κι ανέβηκε τρέχοντας τη σκάλα. Είχε πάντως ακούσει αρκετά για να ξέρει πως υπήρχε περίπτωση να επιστρέψουν στο Βερολίνο και προς μεγάλη του έκπληξη δεν ήξερε πώς ένιωθε γι' αυτό.

Απ' τη μια θυμόταν πόσο αγαπούσε τη ζωή του εκεί, μα θα είχαν αλλάξει πολλά έκτοτε. Ο Καρλ κι οι άλλοι δυο κολητοί του φίλοι που δεν μπορούσε να θυμηθεί τα ονόματά τους μάλλον θα τον είχαν ξεχάσει. Η Γιαγιά είχε πεθάνει και πολύ σπάνια μάθαιναν νέα του Παππού, που ο Πατέρας έλεγε πως είχε γεράσει.

Απ' την άλλη όμως είχε συνηθίσει τη ζωή στο Ουστ-Βιτς; δεν τον ενοχλούσε πια ο Χερ Λιστ, είχε αποκτήσει πολύ με-

γαλύτερη οικειότητα με τη Μαρία απ' ό,τι στο Βερολίνο, η Γκρέτελ εξακολουθούσε να περνάει φάση και να μην μπλέκεται στα πόδια του (και είχε πάψει να είναι εντελώς Καταδικασμένη Περίπτωση) και οι απογευματινές του συζητήσεις με τον Σμούελ τον γέμιζαν χαρά.

Ο Μπρούνο δεν ήξερε πώς να νιώσει και αποφάσισε πως ό,τι κι αν γινόταν, θα αποδεχόταν την απόφαση αδιαμαρτύρητα.

Για μερικές εβδομάδες δεν άλλαξε το παραμικρό· η ζωή συνεχιζόταν κανονικά. Ο Πατέρας περνούσε το μεγαλύτερο μέρος της μέρας του είτε στο γραφείο του είτε στην άλλη πλευρά του φράχτη. Η Μητέρα ήταν πολύ σιωπηλή και ξάπλωνε για ώρες κάθε μεσημέρι, πολλές φορές ακόμα και πριν το φαγητό, και ο Μπρούνο ανησυχούσε για την υγεία της, γιατί δεν είχε ξαναδεί άνθρωπο που να χρειάζεται τόσο πολλά θεραπευτικά λικέρ. Η Γκρέτελ έμενε στο δωμάτιό της μελετώντας τους χάρτες που είχε κολλήσει στους τοίχους και διαβάζοντας ώρες ολόκληρες τις εφημερίδες πριν μετακινήσει λίγο τις πινέζες. (Ο Χερ Λιστ ήταν ιδιαίτερα ικανοποιημένος από αυτή την ενασχόληση της Γκρέτελ.)

Και ο Μπρούνο έκανε αυτό ακριβώς που του είχαν ζητήσει, και δεν προκαλούσε το παραμικρό πρόβλημα, και απολάμβανε το γεγονός πως είχε ένα μυστικό φίλο για τον οποίο δεν ήξερε κανείς.

Κι έπειτα μια μέρα ο Πατέρας κάλεσε τον Μπρούνο και την Γκρέτελ στο γραφείο του και τους ανακοίνωσε πως επικοινωνείται αλλαγές.

«Καθίστε, παιδιά», είπε δείχνοντας τις δύο μεγάλες δερμάτινες πολυθρόνες στις οποίες συνήθως τους έλεγαν να μην

καθίσουν για να μην τις λερώσουν με τα βρομόχερά τους.

Ο Πατέρας κάθισε πίσω απ' το γραφείο του.

«Αποφασίσαμε να κάνουμε μερικές αλλαγές», συνέχισε, και καθώς μιλούσε έμοιαζε κάπως στενοχωρημένος. «Πείτε μου: είστε ευχαριστημένα εδώ;»

«Ναι, Πατέρα, φυσικά», είπε η Γκρέτελ.

«Βέβαια, Πατέρα», είπε ο Μπρούνο.

«Και δε σας λείπει καθόλου το Βερολίνο;»

Τα παιδιά έμειναν για λίγο σιωπηλά και κοιτάχτηκαν αναρωτώμενα ποιο απ' τα δυο θα απαντούσε.

«Εμένα πάντως μου λείπει πολύ», είπε τελικά η Γκρέτελ. «Θα μου άρεσε να είχα ξανά φίλες».

Ο Μπρούνο χαμογέλασε καθώς σκεφτόταν το μυστικό του.

«Φίλες», είπε ο Πατέρας κουνώντας το κεφάλι του. «Ναι, το έχω σκεφτεί κι εγώ. Θα πρέπει να νιώθεις αρκετά μόνη».

«Πολύ μόνη», είπε η Γκρέτελ αποφασιστικά.

«Κι εσύ, Μπρούνο;» ρώτησε ο Πατέρας κοιτάζοντάς τον. «Δεν πεθύμησες τους φίλους σου;» *greekleech.info*

«Ε, ναι», απάντησε ο Μπρούνο προσέχοντας τα λόγια του. «Όπου κι αν πάω, κάποιον θα πεθυμήσω».

Αυτή ήταν μια έμμεση αναφορά στον Σμούελ, την οποία δεν ήθελε να κάνει πιο άμεση.

«Θα ήθελες όμως να επιστρέψεις στο Βερολίνο», ρώτησε ο Πατέρας, «αν σου δινόταν η ευκαιρία;»

«Θα πάμε όλοι μας;» ρώτησε ο Μπρούνο.

Ο Πατέρας έβγαλε ένα βαθύ αναστεναγμό και κούνησε το κεφάλι του.

«Η Μητέρα κι η Γκρέτελ κι εσύ. Στο παλιό μας σπίτι στο Βερολίνο. Θα το ήθελες;»

Ο Μπρούνο το σκέφτηκε.

«Μπα, δε θα μου αρέσει αν δεν είσαι κι εσύ εκεί», είπε, γιατί αυτή ήταν η αλήθεια.

«Προτιμάς λοιπόν να μείνεις εδώ, μαζί μου;»

«Θα προτιμούσα να μείνουμε κι οι τέσσερις μαζί», είπε, συμπεριλαμβάνοντας απρόθυμα και την Γκρέτελ. «Είτε είμαστε στο Βερολίνο είτε στο Ουστ-Βιτς».

«Α, Μπρούνο!» είπε η Γκρέτελ ενοχλημένη, και ο Μπρούνο δεν κατάλαβε αν ήταν γιατί της χάλαγε τα σχέδια της επιστροφής ή γιατί (κατά τη γνώμη της) εξακολουθούσε να λέει λάθος το τοπωνύμιο.

«Λοιπόν, πολύ φοβάμαι πως αυτό είναι αδύνατο προς το παρόν», είπε ο Πατέρας. «Μάλλον ο Φύρης δε θα με απαλλάξει ακόμη από τα καθήκοντά μου. Η Μητέρα όμως πιστεύει πως είναι καιρός εσείς οι τρεις να επιστρέψετε και να ανοίξετε το σπίτι, και τώρα που το σκέφτομαι...»

Σταμάτησε για μια στιγμή και κοίταξε απ' το παράθυρο αριστερά του – απ' αυτό που έβλεπε στο στρατόπεδο, στην άλλη πλευρά του φράχτη.

«Και τώρα που το σκέφτομαι, ίσως έχει δίκιο. Ίσως αυτό δεν είναι κατάλληλο μέρος για παιδιά».

«Μα υπάρχουν εκατοντάδες παιδιά εδώ», είπε ο Μπρούνο, χωρίς να το καλοσκεφτεί. «Μόνο που είναι απ' την άλλη πλευρά του φράχτη». *greekleech.info*

Η παρατήρησή του αυτή προκάλεσε σιωπή, μα δεν ήταν η συνηθισμένη σιωπή που μπορεί να γίνει στα πλαίσια μιας κουβέντας. Ήταν μια σιωπή θορυβώδης. Ο Πατέρας και η Γκρέτελ τον κοίταζαν κι εκείνος ανοιγόκλεισε έκπληκτος τα μάτια του.

«Τι εννοείς υπάρχουν εκατοντάδες παιδιά εδώ;» ρώτησε ο Πατέρας. «Τι ξέρεις εσύ για όσα συμβαίνουν εδώ;»

Ο Μπρούνο άνοιξε το στόμα του για να μιλήσει, αλλά φοβήθηκε πως θα έβρισκε το μπελά του αν αποκάλυπτε πολλά.

«Τα βλέπω από το παράθυρο του δωματίου μου», είπε τελικά. «Είναι βέβαια πολύ μακριά, αλλά μου φαίνεται πως είναι εκατοντάδες. Και όλα φοράνε τις ριγέ πιτζάμες.»

«Τις ριγέ πιτζάμες, ναι», είπε ο Πατέρας νεύοντας. «Κι εσύ κάθεται και τα κοιτάς, έτσι;»

«Να, τα έχω δει», είπε ο Μπρούνο. «Δεν ξέρω αν είναι το ίδιο μ' αυτό που λες.»

Ο Πατέρας χαμογέλασε.

«Πολύ καλά, Μπρούνο», είπε. «Και έχεις δίκιο, δεν είναι το ίδιο.»

Δίστασε πάλι κι έπειτα κούνησε το κεφάλι του σαν να είχε πάρει τις αποφάσεις του.

«Ναι, έχει δίκιο», είπε δυνατά, παρότι δεν απευθυνόταν ούτε στην Γκρέτελ ούτε στον Μπρούνο. «Έχει απόλυτο δίκιο. Αρκετά μείνατε εδώ. Είναι καιρός να πάτε σπίτι.»

Και έτσι ελήφθη η απόφαση. Ειδοποιήθηκαν οι αρμόδιοι πως θα έπρεπε να καθαριστεί το σπίτι, να βερνικωθεί η κουρπαστή της σκάλας, να σιδερωθούν τα ασπρόρουχα, να στρωθούν τα κρεβάτια, και ο Πατέρας ανακοίνωσε πως η Μητέρα, η Γκρέτελ και ο Μπρούνο θα επέστρεφαν στο Βερολίνο εντός της εβδομάδας.

Ο Μπρούνο ανακάλυψε πως δεν αδημονούσε να επιστρέψει τόσο όσο φανταζόταν και έτρεμε τη στιγμή που θα έπρεπε να πει τα νέα στον Σμούελ.

Σχεδιάζοντας την τελευταία περιπέτεια

Την επομένη της μέρας που ο Πατέρας είπε στον Μπρούνο πως σύντομα θα επιστρέψει στο Βερολίνο, ο Σμούελ δεν εμφανίστηκε στο φράχτη. Το ίδιο και τη μεθεπόμενη μέρα. Την τρίτη μέρα, όταν έφτασε ο Μπρούνο, δε βρήκε κανέναν να περιμένει καθισμένος σταυροπόδι στο έδαφος. Περίμενε κανένα δεκάλεπτο και ήταν έτοιμος να επιστρέψει στο σπίτι, φοβούμενος πως θα έφευγε απ' το Ουστ-Βιτς χωρίς να έχει δει το φίλο του, όταν μια τελεία πέρα μακριά έγινε κουκκίδα, που έγινε κηλίδα, που έγινε μορφή, που έγινε το αγόρι με τη ριγέ πιτζάμα.

Ο Μπρούνο χαμογέλασε όταν τον είδε να πλησιάζει και κάθισε κάτω, αφού έβγαλε απ' την τσέπη του το ψωμί και το μήλο που είχε βουτήξει για να τα δώσει στον Σμούελ. Όμως κι από μακριά μπορούσε να διακρίνει πως ο φίλος του έμοιαζε ακόμα πιο θλιμμένος απ' ό,τι συνήθως, κι όταν έφτασε στο φράχτη, δεν πήρε το φαγητό με τη συνηθισμένη του λαχτάρα.

«Νόμιζα πως δε θα ξαναρχόσουν», είπε ο Μπρούνο.

«Ήρθα και χθες και προχθές, μα δε σε βρήκα εδώ».

«Συγγνώμη», είπε ο Σμούελ. «Συνέβη κάτι».

Ο Μπρούνο τον κοίταξε και μισόκλεισε τα μάτια προσπαθώντας να υποθέσει τι είχε συμβεί. Αναρωτήθηκε μήπως είχαν πει και στον Σμούελ πως θα γυρνούσε σπίτι του· εξάλλου συμβαίνουν κάτι τέτοιες συμπτώσεις, όπως, ας πούμε, πως ο Μπρούνο και ο Σμούελ είχαν γεννηθεί την ίδια μέρα.

«Λοιπόν», είπε ο Μπρούνο. «Τι έγινε;»

«Ο Μπαμπάς», είπε ο Σμούελ. «Δεν τον βρίσκουμε».

«Δεν τον βρίσκετε; Παράξενο. Εννοείς πως χάθηκε;»

«Έτσι φαντάζομαι», είπε ο Σμούελ. «Ήταν εδώ τη Δευτέρα κι έπειτα πήγε για δουλειά μαζί με κάποιους άλλους και κανείς τους δεν επέστρεψε».

«Και δε σου έγραψε;» ρώτησε ο Μπρούνο. «Ούτε σου άφησε σημείωμα να λέει πότε θα επιστρέψει;»

«Όχι», είπε ο Σμούελ.

«Πολύ παράξενο», είπε ο Μπρούνο. «Έψαξες να τον βρεις;» ρώτησε μετά από λίγο.

«Φυσικά κι έψαξα», είπε αναστενάζοντας ο Σμούελ. «Έκανα αυτό για το οποίο μου μιλάς συνέχεια. Εξερεύνηση».

«Και δε βρήκες ούτε ίχνος;»

«Τίποτα».

«Αυτό λοιπόν είναι πολύ παράξενο», είπε ο Μπρούνο. «Θα πρέπει όμως να υπάρχει κάποια εξήγηση».

«Και ποια είναι αυτή;»

«Ίσως τους πήγαν να δουλέψουν σε κάποια άλλη πόλη και θα χρειαστεί να μείνουν εκεί για μερικές μέρες, ώσπου να τελειώσουν τη δουλειά. Και το ταχυδρομείο δε λειτουργεί και πολύ καλά εδώ. Πιστεύω πως σύντομα θα γυρίσει».

«Το ελπίζω», είπε ο Σμούελ, που έμοιαζε έτοιμος να βάλει τα κλάματα. «Δεν ξέρω τι θα απογίνουμε χωρίς αυτόν».

«Θα μπορούσα να ρωτήσω τον Πατέρα αν θες», είπε ο Μπρούνο διστακτικά, ευελπιστώντας ο Σμούελ να πει όχι.

«Δε νομίζω πως θα ήταν καλή ιδέα», είπε ο Σμούελ.

Η φράση αυτή, προς μεγάλη απογοήτευση του Μπρούνο, δεν αποτελούσε απόλυτη άρνηση.

«Γιατί όχι;» ρώτησε. «Ο Πατέρας ξέρει πολλά για τη ζωή από κείνη την πλευρά του φράχτη».

«Δε νομίζω πως μας συμπαθούν οι στρατιώτες», είπε ο Σμούελ. «Ή μάλλον», πρόσθεσε με κάτι σαν γέλιο, «το ξέρω πως δε μας συμπαθούν. Μας μισούν».

Ο Μπρούνο αναπήδησε έκπληκτος.

«Εγώ είμαι βέβαιος πως δε σας μισούν», είπε.

«Μας μισούν», είπε ο Σμούελ κι έσκυψε μπροστά.

Μισόκλεισε τα μάτια του και σούφρωσε τα χείλη του με θυμό.

«Αλλά δεν πειράζει, γιατί κι εγώ τους μισώ. Τους μισώ», επέμεινε έντονα.

«Δε μισείς τον Πατέρα όμως, ε;» ρώτησε ο Μπρούνο.

Ο Σμούελ δάγκωσε το χείλος του και δεν είπε λέξη. Είχε δει αρκετές φορές τον πατέρα του Μπρούνο και δεν μπορούσε να καταλάβει πώς ένας τέτοιος άνθρωπος είχε ένα γιο τόσο καλό και φιλικό.

«Τέλος πάντων», είπε ο Μπρούνο μετά από μια αρκετά μεγάλη παύση, επειδή δεν ήθελε να το συζητήσει άλλο. «Έχω κι εγώ κάτι να σου πω».

«Ναι;» ρώτησε ο Σμούελ κοιτάζοντάς τον με προσμονή.

«Ναι. Επιστρέφω στο Βερολίνο».

Ο Σμούελ έμεινε με το στόμα ανοιχτό απ' την έκπληξη.

«Πότε;» ρώτησε κι η φωνή του έσπασε.

«Να, σήμερα είναι Πέμπτη», είπε ο Μπρούνο. «Κι εμείς φεύγουμε το Σάββατο. Το μεσημέρι».

«Για πόσο καιρό;» ρώτησε ο Σμούελ.

«Νομίζω για πάντα», είπε ο Μπρούνο. «Της Μητέρας δεν της αρέσει εδώ στο Ουστ-Βιτς – λέει πως δεν είναι μέρος κατάλληλο για να μεγαλώνεις δυο παιδιά – κι έτσι ο Πατέρας θα μείνει εδώ, γιατί ο Φύρης έχει σπουδαία σχέδια γι' αυτόν, οι υπόλοιποι όμως θα γυρίσουμε σπίτι μας».

Είπε «σπίτι μας», παρότι δεν ήταν πια και πολύ σίγουρος πού ήταν το «σπίτι του». *greekleech.info*

«Δε θα σε ξαναδώ λοιπόν;» ρώτησε ο Σμούελ.

«Κάποτε, ναι», είπε ο Μπρούνο. «Στις διακοπές μπορείς να έρθεις στο Βερολίνο. Εξάλλου δε θα μείνεις για πάντα εδώ, ε;»

Ο Σμούελ κούνησε το κεφάλι του.

«Φαντάζομαι πως όχι», είπε θλιμμένα. «Τώρα που θα φύγεις, δε θα έχω κανέναν να μιλάω», πρόσθεσε.

«Ναι», είπε ο Μπρούνο.

Ήθελε να προσθέσει και τη φράση «Κι εμένα θα μου λείψεις, Σμούελ», μα ανακάλυψε πως ντρεπόταν να την ξεστομίσει.

«Αύριο λοιπόν θα είναι η τελευταία φορά που θα ιδωθούμε μέχρι τις διακοπές», συνέχισε. «Θα αποχαιρετιστούμε αύριο. Θα προσπαθήσω να σου φέρω καμιά λιχουδιά».

Ο Σμούελ κατένευσε, αλλά δεν έβρισκε λόγια να εκφράσει τη λύπη του.

«Μακάρι να είχαμε καταφέρει να παίξουμε μαζί», είπε ο

Μπρούνο μετά από λίγο. «Έστω και μία φορά. Μόνο και μόνο για να έχουμε να το θυμόμαστε».

«Κι εγώ θα το ήθελα», είπε ο Σμούελ.

«Συναντιόμαστε και μιλάμε πάνω από ένα χρόνο, αλλά δεν έχουμε παίξει ποτέ. Και να σου πω και κάτι άλλο;» πρόσθεσε. «Τόσο καιρό κοιτάζω το μέρος όπου ζεις από το παράθυρο του δωματίου μου, αλλά δεν το έχω δει ποτέ από κοντά».

«Δε θα σου αρέσει», είπε ο Σμούελ. «Εκεί που μένεις εσύ είναι πολύ πιο ωραία», πρόσθεσε.

«Θα ήθελα πάντως να το δω», είπε ο Μπρούνο.

Ο Σμούελ σκέφτηκε για λίγο, έπειτα έσκυψε κι έβαλε το χέρι του κάτω από το φράχτη και ανασήκωσε λίγο το συρματοπλέγμα, αρκετά ώστε να χωράει να περάσει από κάτω ένα μικρόσωμο αγόρι περίπου σαν τον Μπρούνο.

«Ορίστε λοιπόν», είπε ο Σμούελ. «Γιατί δεν έρχεσαι;»

Ο Μπρούνο το σκέφτηκε. *greekleech.info*

«Δε νομίζω πως θα μ' αφήσουν», είπε δύσπιστα.

«Ναι, αλλά μάλλον δε θα σ' άφηναν και να έρχεσαι εδώ κάθε μέρα και να μιλάς μαζί μου», είπε ο Σμούελ. «Εσύ όμως το κάνεις».

«Αν με πιάσουν όμως, αλίμονό μου», είπε ο Μπρούνο, που ήταν βέβαιος πως η Μητέρα κι ο Πατέρας δε θα το ενέκριναν.

«Αυτό είναι αλήθεια», είπε ο Σμούελ.

Άφησε το συρματοπλέγμα και κάρφωσε τα δακρυσμένα μάτια του στο έδαφος.

«Θα τα πούμε λοιπόν αύριο για να αποχαιρετιστούμε».

Έμειναν κι οι δυο αμίλητοι για λίγο. Ξαφνικά ο Μπρούνο είχε μια φαινή ιδέα.

«Εκτός αν...» ξεκίνησε να λέει, καθώς προσπαθούσε να το σχεδιάσει στο μυαλό του.

Σήκωσε το χέρι του κι έπιασε το κεφάλι του, εκεί όπου πριν είχε μαλλιά και τώρα μόνο λίγο χνούδι.

«Θυμάσαι που είπαμε πως είμαι ίδιος εσύ;» ρώτησε τον Σμούελ. «Όταν μου ξύρισαν το κεφάλι;»

«Μόνο κάπως παχύτερος», συμφώνησε ο Σμούελ.

«Λοιπόν, αφού είναι έτσι», είπε ο Μπρούνο, «αν είχα μια ριγέ πιτζάμα, θα μπορούσα να έρθω εκεί και να μη με πάρει κανείς χαμπάρι».

Το πρόσωπο του Σμούελ φωτίστηκε κι έσκασε ένα πλατύ χαμόγελο.

«Λες;» ρώτησε. «Θα το έκανες;»

«Και βέβαια», είπε ο Μπρούνο. «Θα είναι τέλεια περιπέτεια. Η τελευταία μας περιπέτεια. Θα κάνω επιτέλους και λίγη εξερεύνηση».

«Και θα με βοηθήσεις να ψάξω για τον Μπαμπά», είπε ο Σμούελ.

«Αμέ», είπε ο Μπρούνο. «Θα κάνουμε μια βόλτα μήπως βρούμε στοιχεία. Αυτό είναι πάντα χρήσιμο στην εξερεύνηση. Το μόνο πρόβλημα είναι πού θα βρω ριγέ πιτζάμες».

Ο Σμούελ κούνησε το κεφάλι του.

«Αυτό είναι εύκολο», είπε. «Υπάρχει μια καλύβα όπου τις φυλάνε. Μπορώ να βρω μια πιτζάμα στο μέγεθός μου και να τη φέρω. Θα αλλάξεις και θα ψάξουμε για τον Μπαμπά».

«Τέλεια», είπε ο Μπρούνο, που είχε κατενθουσιαστεί. «Κανονίστηκε λοιπόν».

«Θα βρεθούμε αύριο την ίδια ώρα», είπε ο Σμούελ.

«Μην αργήσεις πάλι», είπε ο Μπρούνο, που σηκώθηκε

και ξεσκόνισε τα ρούχα του. «Και μην ξεχάσεις την πιτζάμα».

Τα δυο αγόρια γύρισαν πίσω περιχαρή εκείνο το απόγευμα. Ο Μπρούνο οραματιζόταν μια μεγάλη περιπέτεια και την ευκαιρία, επιτέλους, να δει τι υπήρχε στην άλλη πλευρά του φράχτη πριν επιστρέψει στο Βερολίνο – συν την πραγματική εξερεύνηση που θα έκανε – και ο Σμούελ σκεφτόταν ότι θα είχε βοήθεια στην αναζήτηση του μπαμπά του. Στο κάτω κάτω είχαν κι οι δυο την αίσθηση πως ήταν ένα καλά οργανωμένο σχέδιο κι ένας ωραίος τρόπος να αποχαιρετιστούν.

Τι συνέβη την επόμενη μέρα

Η επόμενη μέρα – Παρασκευή – ήταν κι αυτή βροχερή. Όταν ξύπνησε ο Μπρούνο το πρωί, κοίταξε απ' το παράθυρο και απογοητεύτηκε όταν είδε πως έβρεχε καταρρακτωδώς. Αν δεν ήταν η τελευταία του ευκαιρία να δει τον Σμούελ – συν το σχέδιο για την περιπέτεια, που το γεγονός πως θα έπρεπε να μεταμφιεστεί το έκανε ακόμα πιο ενδιαφέρον – θα τα είχε παρατήσει και θα περίμενε κάποια άλλη μέρα την επόμενη εβδομάδα για να πάει. *greekleech.info*

Όμως η ώρα περνούσε και δεν μπορούσε να κάνει τίποτα γι' αυτό. Και εν πάση περιπτώσει, ήταν ακόμα πρωί και πολλά μπορούσαν να συμβούν ως το απόγευμα, που ήταν η ώρα που συναντιούνταν τα δυο αγόρια. Η βροχή θα είχε σίγουρα σταματήσει μέχρι τότε.

Όσο έκανε μάθημα με τον Χερ Λιστ το πρωί, κοίταζε συνεχώς έξω απ' το παράθυρο, μα η βροχή δεν έδειχνε σημάδια υποχώρησης, και μάλιστα οι σταγόνες έπεφταν με δύναμη στο παράθυρο. Κοίταζε και από το παράθυρο της κουζίνας όσο έτρωγε το μεσημεριανό του. Η βροχή είχε αρχίσει να κόβει

και πίσω από ένα μαύρο σύννεφο είχε εμφανιστεί και μια ηλιαχτίδα. Κοίταζε και όσο έκανε τα μεσημεριανά μαθήματα ιστορίας και γεωγραφίας, κι εκείνη την ώρα η βροχή έπεφτε με πρωτοφανή ένταση και κόντευε να σπάσει το τζάμι.

Ευτυχώς όμως σταμάτησε την ώρα περίπου που έφευγε ο Χερ Λιστ, κι έτσι ο Μπρούνο φόρεσε γαλότσες κι ένα αδιάβροχο, περίμενε να μείνει το πεδίο ελεύθερο κι έφυγε.

Οι γαλότσες του τσαλαβουτούσαν στη λάσπη και απολάμβανε το περπάτημα περισσότερο από κάθε άλλη φορά. Σε κάθε βήμα αντιμετώπιζε τον κίνδυνο να γλιστρήσει και να πέσει, δεν έπεφτε όμως και κατάφερε να κρατήσει την ισορροπία του ακόμα και σ' ένα σημείο όπου, όταν σήκωσε το αριστερό του πόδι, του 'φυγε η γαλότσα και κόλλησε στη λάσπη.

Κοίταξέ ψηλά στον ουρανό και παρότι ήταν συννεφιασμένος, σκέφτηκε πως είχε ήδη βρέξει αρκετά και μάλλον δε θα ξανάβρεχε όλο το απόγευμα. Θα έπρεπε βέβαια να εξηγήσει γιατί είχε λερωθεί τόσο όταν θα επέστρεφε στο σπίτι, θα μπορούσε όμως να το αποδώσει στο ότι ήταν τυπικό αγόρι, όπως έλεγε η Μητέρα, και να τη γλιτώσει φτηνά. (Η Μητέρα ήταν ιδιαίτερα χαρούμενη τις τελευταίες μέρες και γινόταν όλο και πιο χαρούμενη όσο αυξάνονταν τα κιβώτια με τα υπάρχοντά τους που σφραγίζονταν και φορτώνονταν στο φορτηγό που θα τα πήγαινε πίσω στο Βερολίνο.)

Ο Σμούελ ήταν ήδη εκεί όταν έφτασε ο Μπρούνο και για πρώτη φορά δεν καθόταν σταυροπόδι να κοιτάζει το έδαφος μπροστά του, αλλά στεκόταν όρθιος, γερμένος στο φράχτη.

«Γεια σου, Μπρούνο», είπε όταν είδε το φίλο του να πλησιάζει.

«Γεια σου, Σμούελ», είπε ο Μπρούνο.

«Φοβήθηκα πως δε θα σε ξανάβλεπα – εννοώ με τη βροχή κι όλα αυτά», είπε ο Σμούελ.

«Κι εγώ το ίδιο», είπε ο Μπρούνο. «Με τόση κακοκαιρία».

Ο Σμούελ κατένευσε και τέντωσε τα χέρια του προς τον Μπρούνο, που έμεινε έκθαμβος. Ο Σμούελ κρατούσε ένα παντελόνι ριγέ πιτζάμας, μια μπλούζα ριγέ πιτζάμας κι ένα ριγέ σκουφάκι ακριβώς ίδια μ' αυτά που φορούσε κι αυτός. Δε φαίνονταν και πολύ καθαρά, αλλά ήταν μεταμφίεση κι ο Μπρούνο ήξερε πως οι καλοί εξερευνητές φοράνε πάντα τα κατάλληλα ρούχα.

«Θέλεις ακόμα να με βοηθήσεις να βρω τον Μπαμπά;» ρώτησε ο Σμούελ κι ο Μπρούνο συγκατένευσε.

«Και βέβαια», είπε, παρότι το να βρουν τον μπαμπά του Σμούελ δεν ήταν γι' αυτόν τόσο σημαντικό όσο το να εξερευνηθεί τον κόσμο απ' την άλλη πλευρά του φράχτη. «Δε θα σε παράταγα».

Ο Σμούελ ανασήκωσε το συρματοπλεγμα κι έδωσε την πιτζάμα στον Μπρούνο, προσέχοντας να μην ακουμπήσει το λασπωμένο έδαφος.

«Ευχαριστώ», είπε ο Μπρούνο.

Έξυσε το κεφάλι του κι αναρωτήθηκε γιατί δεν είχε θυμηθεί να φέρει μια τσάντα για να βάλει μέσα τα δικά του ρούχα. Είχε τόση λάσπη, που θα τα κατέστρεφε αν τα άφηνε κάτω. Δεν είχε όμως άλλη επιλογή. Θα έπρεπε ή να τα αφήσει και να το πάρει απόφαση πως θα γέμιζαν λάσπες ή να ματαιώσει όλο το σχέδιο· αυτό όμως, όπως ξέρει κάθε εξερευνητής, αποκλειόταν.

«Γύρνα απ' την άλλη», είπε ο Μπρούνο. «Δε θέλω να με δεις».

Ο Σμούελ γύρισε απ' την άλλη κι ο Μπρούνο έβγαλε το αδιάβροχό του και το ακούμπησε όσο πιο προσεχτικά μπορούσε στο έδαφος. Έπειτα έβγαλε το πουκάμισό του και ανατρίχιασε απ' το κρύο ώσπου να φορέσει το πάνω μέρος της πιτζάμας. Καθώς το περνούσε πάνω απ' το κεφάλι του, έκανε το λάθος να αναπνεύσει απ' τη μύτη· δε μύριζε και πολύ ωραία.

«Από πότε έχει να πλυθεί η πιτζάμα;» ρώτησε κι ο Σμούελ στράφηκε προς το μέρος του.

«Αμφιβάλλω αν έχει πλυθεί ποτέ», είπε ο Σμούελ.

«Γύρνα απ' την άλλη!» φώναξε ο Μπρούνο κι ο Σμούελ υπάκουσε.

Ο Μπρούνο κοίταξε αριστερά δεξιά, αλλά δεν ήταν κανείς, κι έτσι ξεκίνησε το δύσκολο έργο να βγάλει το παντελόνι του χωρίς να πέσει, κρατώντας πάντα το ένα του πόδι και τη μια του γαλότσα στο έδαφος. Ήταν γι' αυτόν πολύ παρράξενο που γδυνόταν εκεί έξω και δεν μπορούσε να φανταστεί τι θα σκεφτόταν κανείς αν τον έβλεπε να το κάνει, μα τελικά, με μεγάλη προσπάθεια, κατάφερε να ολοκληρώσει τη μεταμφίεση. *greekleech.info*

«Ορίστε», είπε. «Τώρα μπορείς να γυρίσεις προς τα εδώ».

Ο Σμούελ γύρισε τη στιγμή ακριβώς που ο Μπρούνο έβαζε την τελική πινελιά της μεταμφίεσης φορώντας το ριγέ σκουφάκι. Ανοιγόκλεισε τα μάτια και κούνησε το κεφάλι του. Ήταν απίστευτο. Αν εξαιρούσες το γεγονός πως ο Μπρούνο ήταν πολύ πιο αφράτος απ' τα αγόρια της άλλης πλευράς του φράχτη, και λιγότερο χλομός, θα ήταν δύσκολο να τον ξεχωρίσεις. Έμοιαζαν (σκέφτηκε ο Σμούελ) όλοι πάρα πολύ.

«Ξέρεις τι μου θυμίζει;» ρώτησε ο Μπρούνο κι ο Σμούελ ένευσε αρνητικά.

«Τι;» ρώτησε.

«Μου θυμίζει τη Γιαγιά», είπε. «Θυμάσαι που σου 'χα μιλήσει γι' αυτήν; Αυτή που πέθανε;»

Ο Σμούελ κατένευσε· τη θυμόταν, γιατί ο Μπρούνο του είχε μιλήσει πολύ γι' αυτήν όλον αυτό τον καιρό και του είχε πει πόσο την αγαπούσε και πόσο θα 'θελε να της είχε γράψει περισσότερα γράμματα πριν πεθάνει.

«Μου θυμίζει τα σκετοάκια που μας έβαζε να κάνουμε, την Γκρέτελ κι εμένα», είπε ο Μπρούνο, παίρνοντας το βλέμμα του απ' τον Σμούελ, καθώς θυμήθηκε εκείνες τις μέρες στο Βερολίνο.

Αυτές ήταν απ' τις λίγες αναμνήσεις που αρνούσαν να ξεθωριάσουν.

«Θυμάμαι που είχε πάντα το κατάλληλο κοστούμι για μένα. Όταν φοράς τη σωστή στολή, μπαίνεις στο πετσί αυτού που παριστάνεις, έλεγε. Μάλλον αυτό κάνω κι εγώ τώρα. Παριστάνω πως είμαι ένας άνθρωπος απ' την άλλη πλευρά του φράχτη».

«Εβραίος εννοείς», είπε ο Σμούελ.

«Ναι», είπε ο Μπρούνο κάπως αμήχανα. «Αυτό ακριβώς».

Ο Σμούελ έδειξε τα πόδια του Μπρούνο με τις γαλότσες που είχε φέρει απ' το σπίτι.

«Θα πρέπει να τις αφήσεις εδώ», είπε.

Ο Μπρούνο έμεινε έκθαμβος.

«Και η λάσπη;» είπε. «Δεν εννοείς πως θα μείνω ξυπόλυτος...»

«Ναι, αλλιώς θα σε αναγνωρίσουν», είπε ο Σμούελ. «Δεν έχεις άλλη επιλογή».

Ο Μπρούνο βαριαναστέναξε, μα ήξερε πως ο φίλος του

είχε δίκιο κι έτσι έβγαλε τις γαλότσες και τις κάλτσες του και τις άφησε δίπλα στα ρούχα του στο έδαφος. Στην αρχή ένιωθε απαίσια που έβαζε τα γυμνά του πόδια σε τόση λάσπη· βυθίζονταν μέχρι τον αστράγαλο και κάθε φορά που σήκωνε το πόδι, ένιωθε και χειρότερα. Έπειτα όμως άρχισε να το απολαμβάνει.

Ο Σμούελ έσκυψε κι ανασήκωσε το συρματόπλεγμα, αυτό όμως έφτανε μόνο μέχρι ένα σημείο κι έτσι ο Μπρούνο αναγκάστηκε να συρθεί από κάτω. Η ριγέ πιτζάμα του γέμιζε λάσπες. Γέλασε όταν κοιτάχτηκε. Δεν είχε ξαναβρομιστεί τόσο στη ζωή του κι ένιωθε υπέροχα.

Χαμογέλασε κι ο Σμούελ και τα δυο αγόρια στάθηκαν αμήχανα, καθώς δεν είχαν συνηθίσει να βρίσκονται στην ίδια πλευρά του φράχτη.

Ο Μπρούνο ήθελε πολύ να αγκαλιάσει τον Σμούελ, μόνο και μόνο για να του δείξει πόσο τον συμπαθούσε και πόσο είχε χαρεί που μιλούσαν τον τελευταίο χρόνο.

Ο Σμούελ ήθελε κι αυτός πολύ να αγκαλιάσει τον Μπρούνο, μόνο και μόνο για να τον ευχαριστήσει για την καλοσύνη του και τα φαγώσιμα που του είχε δώσει, μα και γιατί θα τον βοηθούσε να βρει τον Μπαμπά.

Όμως κανείς απ' τους δυο δεν αγκάλιασε τον άλλο· πήραν απλά το δρόμο απ' το φράχτη προς το στρατόπεδο, το δρόμο που επί ένα χρόνο σχεδόν κάθε μέρα έκανε ο Σμούελ, όταν κατάφερνε να διαφύγει απ' το βλέμμα των στρατιωτών, και να φτάσει στο σημείο αυτό του Ουστ-Βιτς που δεν έμοιαζε να φυλάσσεται συνέχεια, στο σημείο αυτό όπου είχε την τύχη να γνωρίσει ένα φίλο σαν τον Μπρούνο.

Δεν τους πήρε πολλή ώρα να φτάσουν στον προορισμό

τους. Ο Μπρούνο έμεινε με τα μάτια ορθάνοιχτα απ' όσα έβλεπε. Είχε φανταστεί πως όλες οι καλύβες ήταν γεμάτες χαρούμενες οικογένειες, με ανθρώπους που το βραδάκι θα κάθονταν σε κουνιστές πολυθρόνες και θα έλεγαν ιστορίες για το πόσο καλύτερα ήταν τα πράγματα όταν ήταν μικροί και πως τότε σέβονταν τους μεγαλύτερους, όχι σαν τα σημερινά παιδιά. Είχε σκεφτεί πως τα αγόρια και τα κορίτσια που ζούσαν εδώ θα ήταν χωρισμένα σε ομάδες και θα έπαιζαν τένις, ποδόσφαιρο, θα πηδούσαν σκοινάκι ή θα έκαναν γραμμές στο χώμα για να παίξουν κουτσό.

Είχε φανταστεί πως κάπου στο κέντρο θα υπήρχε ένα κατάστημα, ίσως κι ένα μικρό ζαχαροπλαστείο, σαν αυτά που ήξερε απ' το Βερολίνο· είχε αναρωτηθεί αν υπήρχε και μαγαζί με φρούτα και λαχανικά.

Αποδείχτηκε όμως πως δεν υπήρχε τίποτε απ' όσα είχε φανταστεί.

Δεν υπήρχαν μεγάλοι καθισμένοι σε κουνιστές πολυθρόνες. *greekleech.info*

Και τα παιδιά δεν έπαιζαν διάφορα ομαδικά παιχνίδια.

Και δεν υπήρχε όχι μόνο μαγαζί με φρούτα και λαχανικά, αλλά ούτε και ζαχαροπλαστείο σαν αυτά του Βερολίνου.

Υπήρχαν μόνο πάρα πολλοί άνθρωποι που κάθονταν σε ομάδες και κοιτούσαν το έδαφος, και φαίνονταν πάρα πολύ θλιμμένοι· είχαν όλοι κάτι κοινό: ήταν τρομερά κοκαλιάρηδες και τα μάτια τους ήταν βουλιαγμένα βαθιά μέσα στις κόγχες τους και όλων τα κεφάλια ήταν κουρεμένα γουλί, γι' αυτό κι ο Μπρούνο σκέφτηκε πως μάλλον είχαν όλοι κολλήσει ψείρες.

Σε μια γωνιά ο Μπρούνο είδε τρεις στρατιώτες που έμοια-

ζαν να κάνουν κουμάντο σε μια ομάδα είκοσι περίπου ανθρώπων. Τους φώναζαν και κάποιοι απ' αυτούς είχαν πέσει στα γόνατα κι είχαν μείνει εκεί, κρατώντας το κεφάλι τους με τα δυο τους χέρια.

Σε μια άλλη γωνιά είδε κι άλλους στρατιώτες να στέκονται τριγύρω και να γελάνε και να κοιτάζουν τις κάννες των όπλων τους, σημαδεύοντας διάφορους στόχους, χωρίς όμως να πυροβολούν.

Όπου κι αν κοίταζε, έβλεπε δυο ειδών ανθρώπους: είτε χαρούμενους στρατιώτες που γελούσαν και κοίταζαν τις κάννες των όπλων τους, είτε δυστυχισμένους ανθρώπους με ριγέ πιτζάμες που έκλαιγαν και κοίταζαν στο άπειρο με άδειο βλέμμα, σαν να κοιμούνταν με ανοιχτά μάτια.

«Μάλλον δε μου αρέσει εδώ», είπε ο Μπρούνο μετά από λίγο.

«Ούτε κι εμένα», είπε ο Σμούελ.

«Ωρα να γυρίσω στο σπίτι μου», είπε ο Μπρούνο.

Ο Σμούελ στάθηκε και τον κοίταξε.

«Κι ο Μπαμπάς;» είπε. «Είπες πως θα με βοηθήσεις να τον βρω».

Ο Μπρούνο το σκέφτηκε. Είχε υποσχεθεί στο φίλο του και δεν ήταν του χαρακτήρα του να παίρνει πίσω υποσχέσεις, πόσο μάλλον που ήταν η τελευταία φορά που βλέπονταν.

«Εντάξει», είπε, παρότι ένιωθε πολύ πιο ανασφαλής από κάθε άλλη φορά. «Πού να ψάξουμε όμως;»

«Είπες πως θα έπρεπε να βρούμε στοιχεία», είπε ο Σμούελ, που είχε λυπηθεί γιατί σκεφτόταν πως αν δεν τον βοηθούσε κι ο Μπρούνο, ποιος άλλος θα τον βοηθούσε;

«Στοιχεία, ναι», είπε ο Μπρούνο κουνώντας το κεφάλι

του. «Δίκιο έχεις. Ας αρχίσουμε να ψάχνουμε».

Έτσι ο Μπρούνο κράτησε την υπόσχεσή του και τα δυο αγόρια πέρασαν μιάμιση ώρα ψάχνοντας για στοιχεία στο στρατόπεδο. Δεν ήξεραν τι ακριβώς έψαχναν, ο Μπρούνο όμως έλεγε και ξανάλεγε πως ένας καλός εξερευνητής το νιώθει όταν βρίσκει κάτι αξιόλογο.

Όμως δε βρήκαν το παραμικρό που να τους έδινε κάποια ένδειξη για την εξαφάνιση του μπαμπά του Σμούελ, και είχε αρχίσει πάλι να σκοτεινιάζει.

Ο Μπρούνο κοίταξε προς τον ουρανό και κατάλαβε πως θα ξανάρχιζε να βρέχει. *greekleech.info*

«Λυπάμαι, Σμούελ», είπε τελικά. «Λυπάμαι που δε βρήκαμε κανένα στοιχείο».

Ο Σμούελ κατένευσε λυπημένα. Δεν είχε εκπλαγεί. Δεν περίμενε πραγματικά να βρουν στοιχεία. Ήταν όμως ωραία που είχε έρθει ο φίλος του και είχε δει πού ζούσε.

«Ωρα να γυρίσω πίσω τώρα», είπε ο Μπρούνο. «Θα έρθεις μαζί μου μέχρι το φράχτη;»

Ο Σμούελ άνοιξε το στόμα του για να απαντήσει, μα εκείνη τη στιγμή ακούστηκε μια σειρήνα και δέκα στρατιώτες – ο Μπρούνο δεν είχε ξαναδεί τόσο πολλούς μαζεμένους – περικύκλωσαν ένα σημείο του στρατοπέδου, αυτό όπου στέκονταν κι ο Μπρούνο με τον Σμούελ.

«Τι συμβαίνει;» ψιθύρισε ο Μπρούνο. «Τι γίνεται;»

«Συμβαίνει καμιά φορά», είπε ο Σμούελ. «Βάζουν τον κόσμο να κάνει πορείες».

«Πορείες;» είπε τρομαγμένος ο Μπρούνο. «Εγώ δεν μπορώ να κάνω πορεία. Πρέπει να είμαι σπίτι στην ώρα μου για το φαγητό. Κι έχουμε και μοσχαράκι ψητό απόψε».

«Σσσστ», είπε ο Σμούελ κι έφερε το δάχτυλο στα χείλη του. «Μη μιλάς γιατί θα θυμώσουν».

Ο Μπρούνο συνοφρυώθηκε, μα ανακουφίστηκε όταν είδε πως όλοι οι άνθρωποι με τις ριγέ πιτζάμες από το σημείο αυτό του στρατοπέδου συγκεντρώνονταν τώρα εκεί, οι περισσότεροι σπρωγμένοι απ' τους στρατιώτες, κι έτσι ο Σμούελ κι αυτός είχαν κρυφτεί στη μέση και δε φαινόταν. Δεν μπορούσε να καταλάβει γιατί έμοιαζαν όλοι τόσο φοβισμένοι – στο κάτω κάτω η πορεία δεν είναι δα και τίποτα τρομερό – και ήθελε να τους πει πως όλα θα πήγαιναν καλά, πως ο Πατέρας ήταν ο διοικητής και πως για να τους έβαζε να το κάνουν αυτό, θα υπήρχε κάποιος λόγος.

Η σειρήνα σφύριξε ξανά κι αυτή τη φορά οι άνθρωποι, που πρέπει να ήταν καμιά εκατοστή, άρχισαν να περπατούν όλοι μαζί, με τον Σμούελ και τον Μπρούνο στριμωγμένους στη μέση. Υπήρχε κάποια αναταραχή πίσω, όπου κάποιοι μάλλον δεν ήθελαν να προχωρήσουν, ο Μπρούνο όμως δεν έφτανε να δει τι συνέβαινε και άκουγε μόνο δυνατούς ήχους, σαν πυροβολισμούς, δεν καταλάβαινε όμως τι ήταν.

«Κρατάει ώρα η πορεία;» ψιθύρισε, γιατί είχε αρχίσει να πεινάει αρκετά.

«Δε νομίζω», είπε ο Σμούελ. «Δεν έχω ξαναδεί ποτέ τους ανθρώπους αφού πηγαίνουν για πορεία. Αλλά φαντάζομαι πως όχι».

Ο Μπρούνο συνοφρυώθηκε. Κοίταξε ψηλά στον ουρανό κι εκείνη την ώρα ακούστηκε άλλος ένας δυνατός ήχος, αυτή τη φορά σαν κεραυνός, και μέσα σε δευτερόλεπτα ο ουρανός σκοτείνιασε ακόμα περισσότερο, έγινε σχεδόν μαύρος κι άρχισε να βρέχει ακόμα πιο δυνατά απ' ό,τι το πρωί. Ο

Μπρούνο έκλεισε για μια στιγμή τα μάτια του κι ένιωσε να γίνεται μούσκεμα. Όταν τα ξανάνοιξε, δεν περπατούσε πια, μάλλον τον έσπρωχναν οι άλλοι, και το μόνο που ένιωθε ήταν όλη η λάσπη που είχε πάνω στο κορμί και στην πιτζάμα του να κολλάει στο δέρμα του με όλη αυτή τη βροχή, κι ευχόταν να ήταν στο σπίτι του και να τα βλέπει όλα αυτά από μακριά, παρά να βρίσκεται εκεί.

«Αυτό ήταν», είπε στον Σμούελ. «Θα πουντιάσω. Πρέπει να γυρίσω στο σπίτι».

Τη στιγμή όμως που το έλεγε αυτό, τα βήματά του τον έφεραν σε κάτι σκαλιά και όταν τα ανέβηκε, ένιωσε πως δε βρεχόταν πια, γιατί είχαν στριμωχτεί όλοι σε ένα μακρύ δωμάτιο που ήταν ανέλπιστα ζεστό και μάλλον ήταν καλά στεγασμένο γιατί δεν έμπαινε βροχή από πουθενά. Ήταν μάλιστα εντελώς αεροστεγές.

«Κάτι είναι κι αυτό», είπε χαρούμενος που για λίγα λεπτά τουλάχιστον θα ήταν προστατευμένος απ' την καταιγίδα. «Φαντάζομαι πως θα περιμένουμε εδώ μέχρι να σταματήσει η βροχή κι έπειτα θα μπορέσω να πάω σπίτι».

Ο Σμούελ ήρθε πολύ κοντά του και τον κοίταξε έντρομος.

«Λυπάμαι που δε βρήκαμε τον μπαμπά σου», είπε ο Μπρούνο.

«Δεν πειράζει», είπε ο Σμούελ.

«Και λυπάμαι που δεν καταφέραμε να παίξουμε, όταν όμως έρθεις στο Βερολίνο, θα το κάνουμε. Και θα σου γνωρίσω τους φίλους μου, τον... Οχ, πώς τους έλεγαν να δεις;» αναρωτήθηκε απογοητευμένος που δε θυμόταν τα ονόματά τους, γιατί ήταν οι τρεις κολλητοί του φίλοι για πάντα, μα να που είχαν διαγραφεί απ' τη μνήμη του.

Δεν μπορούσε να θυμηθεί κανενός το όνομα και δεν μπορούσε να φέρει στο νου του τα πρόσωπά τους.

«Τέλος πάντων», είπε κοιτάζοντας τον Σμούελ, «δεν έχει σημασία. Έτσι κι αλλιώς δεν είναι πια οι κολλητοί μου φίλοι».

Κοίταξε κάτω κι έκανε κάτι που δεν ήταν του χαρακτήρα του: έπιασε το λεπτοκαμωμένο χέρι του Σμούελ και το έσφιξε γερά. *greekleech.info*

«Εσύ είσαι ο καλύτερός μου φίλος, Σμούελ», είπε. «Ο καλύτερός μου φίλος για πάντα».

Ο Σμούελ μπορεί να άνοιξε το στόμα του για να απαντήσει κάτι, μα ο Μπρούνο δεν το άκουσε ποτέ, γιατί εκείνη τη στιγμή ακούστηκε ένα βαρύ αγκομαχητό απ' όλους αυτούς που είχαν στριμωχτεί στο δωμάτιο, καθώς η μπροστινή πόρτα έκλεισε ξαφνικά και αντήχησε απ' έξω ένας δυνατός μεταλλικός ήχος.

Ο Μπρούνο ανασήκωσε τα φρύδια του μην μπορώντας να καταλάβει τι σήμαιναν όλα αυτά, υπέθεσε όμως πως είχαν να κάνουν με το να μην μπει η βροχή και να μην κρυολογήσει ο κόσμος.

Κι έπειτα το δωμάτιο έμεινε κατασκότεινο και κατά κάποιο τρόπο, παρά την αναταραχή που προκλήθηκε, ο Μπρούνο ανακάλυψε πως εξακολουθούσε να κρατάει γερά το χέρι του Σμούελ στο δικό του και τίποτα στον κόσμο δε θα μπορούσε να τον πείσει να το αφήσει.

Το τελευταίο κεφάλαιο

Κανείς δεν ξανάδε ποτέ τον Μπρούνο ύστερα απ' αυτό.

Αρκετές μέρες αργότερα, αφού οι στρατιώτες είχαν ψάξει κάθε γωνιά του σπιτιού και είχαν πάει σε όλες τις γειτονικές πόλεις και στα χωριά με φωτογραφίες του αγοριού, ένας απ' αυτούς ανακάλυψε τα στοιβαγμένα ρούχα και τις γαλότσες που είχε αφήσει ο Μπρούνο δίπλα στο φράχτη. Τα άφησε εκεί, απείραχτα, και πήγε να φωνάξει το διοικητή. Αυτός εξέτασε το χώρο και κοίταξε αριστερά δεξιά, όπως είχε κάνει κι ο Μπρούνο, μα όσο κι αν έσπαγε το κεφάλι του, δεν μπορούσε να καταλάβει τι απέγινε ο γιος του. Ήταν σαν να είχε χαθεί από προσώπου γης, αφήνοντας πίσω του τα πράγματά του. *greekleech.info*

Η Μητέρα δεν επέστρεψε στο Βερολίνο τόσο σύντομα όσο είχε ελπίσει. Έμεινε στο Ουστ-Βιτς αρκετούς ακόμα μήνες περιμένοντας νέα απ' τον Μπρούνο, ώσπου μια μέρα, έτσι ξαφνικά, σκέφτηκε πως ίσως είχε επιστρέψει μόνος του στο σπίτι κι έτσι έσπευσε στο Βερολίνο, με την ελπίδα πως θα τον έβρισκε καθισμένο στο κεφαλόσκαλο να την περιμένει.

Όμως δεν ήταν εκεί βέβαια.

Η Γκρέτελ επέστρεψε στο Βερολίνο με τη Μητέρα και περνούσε αρκετό καιρό μόνη της στο δωμάτιο κλαίγοντας, όχι επειδή είχε πετάξει τις κούκλες της ή επειδή είχε αφήσει τους χάρτες της στο Ουστ-Βιτς, μα γιατί της έλειπε τόσο ο Μπρούνο.

Ο Πατέρας έμεινε στο Ουστ-Βιτς άλλον ένα χρόνο κι έγινε μισητός στους στρατιώτες, που τους διοικούσε ανελήητα. Κάθε βράδυ έπεφτε για ύπνο με τη σκέψη του Μπρούνο και κάθε πρωί ξυπνούσε με τη σκέψη του Μπρούνο. Μια μέρα έφτιαξε στο μυαλό του μια θεωρία για το τι μπορεί να είχε συμβεί και πήγε στο σημείο εκείνο του φράχτη όπου ένα χρόνο νωρίτερα είχαν βρεθεί τα στοιβαγμένα ρούχα.

Το σημείο αυτό δεν είχε κάτι ιδιαίτερο ή διαφορετικό, ύστερα όμως εξερεύνησε λίγο και ανακάλυψε πως στη βάση του φράχτη το συρματόπλεγμα δεν ήταν τόσο καλά στερεωμένο στο έδαφος όσο σε όλα τα άλλα σημεία και πως αν το ανασήκωνες, άφηνε ένα κενό αρκετά μεγάλο ώστε ένας μικρόσωμος άνθρωπος (ένα αγοράκι για παράδειγμα) μπορούσε να συρθεί από κάτω. Τότε κοίταξε πέρα μακριά και έκανε ένα λογικό συλλογισμό, ακολουθώντας τον βήμα βήμα και, όταν το έκανε αυτό, διαπίστωσε πως τα πόδια του δε λειτούργουσαν σωστά – σαν να μην μπορούσαν πια ούτε να βαστήξουν το κορμί του – και βρέθηκε καθισμένος στο έδαφος σχεδόν ακριβώς όπως καθόταν και ο Μπρούνο κάθε απόγευμα επί ένα χρόνο, παρότι δεν κάθισε σταυροπόδι.

Μερικούς μήνες αργότερα ήρθαν στο Ουστ-Βιτς κάποιοι άλλοι στρατιώτες και διέταξαν τον Πατέρα να τους ακολουθήσει κι εκείνος πήγε αδιαμαρτύρητα, και μάλλον χάρηκε γι'

αυτό, γιατί δεν τον ένοιαζε πια τι θα του έκαναν.

Και έτσι τελειώνει η ιστορία του Μπρούνο και της οικογένειάς του. Φυσικά όλα αυτά συνέβησαν πριν από πολλά χρόνια και τίποτε απ' όλα αυτά δεν μπορεί να ξανασυμβεί.

Όχι πια τη σήμερον ημέρα.

**Το εξώφυλλο τυπώθηκε
κατόπιν συμφωνίας με τη
Random House Children's Books,
μέλος του ομίλου εταιριών
Random House Group Ltd.**

Είναι πολύ δύσκολο να περιγράψεις την ιστορία αυτού του βιβλίου. Συνήθως στο οπισθόφυλλο δίνουμε κάποια στοιχεία για την πλοκή, στην περίπτωση μας όμως πιστεύουμε πως αυτό θα χαλάσει τις εκπλήξεις που κρύβονται στο κείμενο – και είναι πολλές. Πιστεύουμε πως είναι σημαντικό να αρχίσεις να το διαβάζεις χωρίς να ξέρεις ποιο είναι το θέμα του.

Αν πάντως αρχίσεις να το διαβάζεις, θα πας μια μεγάλη βόλτα μ' ένα αγόρι που λέγεται Μπρούνο. Και αργά ή γρήγορα θα βρεθείς, μαζί με τον Μπρούνο, μπροστά σε ένα συρματοπλέγμα και θα γνωρίσεις ένα αγόρι που ζει από την άλλη πλευρά του συρματοπλέγματος.

Συρματοπλέγματα σαν αυτό υπάρχουν σε όλα σχεδόν τα μέρη του κόσμου. Ευχόμαστε όμως ποτέ στη ζωή σου να μη βρεθείς μπροστά σε κάποιο από αυτά.

Το Αγόρι με τη Ριγέ Πιζάμα αποτελεί εκδοτικό φαινόμενο, καθώς η αγγλική του έκδοση έχει πουλήσει 135.000 αντίτυπα από τον Ιανουάριο του 2006, που πρωτοκυκλοφόρησε, θα εκδοθεί σε 24 χώρες, ήταν υποψήφιο για δύο από τα σημαντικότερα βραβεία παιδικής λογοτεχνίας και σύντομα πρόκειται να γίνει ταινία από τη Miramax/Disney.

από **13** ως **113** ετών

9 789600 433586

8 042 4233 ISBN 978-960-04-3358-6